

[127.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:** a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar, *förslagsvis*. Huvudsakligen i anledning av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet har det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, ur vilket anslag för närvarande bestridas bland annat löner och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar till ordinarie lärare, under de senare åren väsentligt höjts.

Av skolöverstyrelsens i nedannämnda skrivelse gjorda beräkningar framgår, att summan enligt staterna för innevarande budgetår av de av statsmedel utgående lönerna och tjänstgöringspenningarna till ifrågavarande lärare sammanlagt utgör 8,472,277 kronor 90 öre. För samma utgiftsändamål disponeras vidare enligt vad överstyrelsen tillika meddelat inkomster från städer, prebenden och donationer till ett belopp av 37,701 kronor 75 öre.

Som redan tidigare framhållits, skola hädanefter samtliga för avlöningsändamål vid läroverken avsedda anslagsmedel med undantag för dyrtidstillägg uppföras i riksstaten under ett avlöningsanslag, därvid medel till löner och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar skola beräknas under nu ifrågavarande delpost.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* inkommit med anslagsäskanden för budgetåret 1935/1936. I nämnda skrivelse har överstyrelsen hemställt — förutom om fortsatt anslag till avlöande av nuvarande ordinarie lärarpersonal — *dels* om inrättande av ett antal nya ordinarie ämneslärarbefattningar, *dels* om anslag till bestridande av vissa kostnader, som föranledas av läroverksorganisationens redan beslutade utvidgning, *dels* ock slutligen om inrättande av fyra nya ordinarie övningslärartjänster.

1. *Nya ordinarie ämneslärarbefattningar.* Jag erinrar, att extralärarsakkunniga den 31 oktober 1934 avgivit utredning och förslag rörande de extra ordinarie lärarnas vid de allmänna läroverken anställningsförhållanden m. m., varöver skolöverstyrelsen den 30 november 1934 avgivit utlåtande. Under punkt 124 har jag med anledning av de sakkunnigas förslag och i enlighet med överstyrelsens utlåtande förordnat inrättande av tillhopa 294 ordinarie ämneslärartjänster, varav från och med den 1 juli 1935 7 lektorstjänster, 134 adjunktstjänster och 7 ämneslärarinnetjänster. Som de av skolöverstyrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1934 äskade tjänsterna innefattas i sistnämnda antal och jag sålunda under nyssnämnda punkt tagit ställning jämväl till dessa, saknar jag anledning att i förevarande sammanhang närmare ingå på överstyrelsens framställning i denna del. Beträffande tjänsternas föreslagna placering tillåter jag mig hänvisa till handlingarna.

Vid bifall till ovannämnda förslag kommer det totala antalet ordinarie ämneslärartjänster under budgetåret 1935/1936 att utgöra 1,887, varav 137 rektorstjänster, 374 lektorstjänster, 1,121 adjunktstjänster och 255 ämneslärarinnetjänster.

Den kostnadsökning, som inrättandet av omförmälda ordinarie tjänster betingar under budgetåret 1935/1936, fördelar sig enligt överstyrelsens omförmälda två skrivelser på följande sätt:

7 lektorstjänster à 5,800 kronor	kronor	40,600
134 adjunktstjänster à 4,300 kronor	»	576,200
7 ämneslärarinnetjänster à 2,800 kronor	»	19,600
		Summa kronor 636,400

Såsom redan framhållits under punkten 124 belöper en icke oväsentlig del av sistnämnda kostnad på sådana tjänster, som jämlikt 1927 års eller senare riksdagars principbeslut varit avsedda att endera nyinrättas eller att i samband med förstatligande av kommunala mellanskolor bliva statliga. Detta är fallet beträffande samtliga lektors- och ämneslärarinnetjänsterna samt 22 av adjunktstjänsterna.

I anslutning härtill har skolöverstyrelsen i sin ovannämnda skrivelse den 31 augusti 1934 anfört bland annat följande:

Vid bedömandet av den nu ifrågasatta kostnadsökningen borde icke förbises den minskning i kostnader, som betingades av motsvarande minskning dels i anslaget till kommunala mellanskolor dels i anslaget till extra ordinarie lärare. Minskningen i antalet extralärare vore av desto större betydelse, som skillnaden i lön för ordinarie och extra lärare numera under vissa förhållanden vore jämförelsevis obetydlig, manlig adjunkt i första lönegraden åtnjöte en avlöning av 4,300 kronor, under det att avlöningen för manlig adjunktskompetent extralärare under senaste år växlat och enligt överstyrelsens förslag även tills vidare komme att växla mellan 3,300 och 4,000 kronor. Befordran till adjunkt skedde därvid i det ojämförligt övervägande antalet fall av sådana extralärare, vilka på grund av längden av föregående tjänstgöring nått upp i den högst avlönade kategorien.

I samma skrivelse av den 31 augusti 1934 har skolöverstyrelsen vidare berört den s. k. *ämneslärarinnefrågan*, d. v. s. frågan om proportionen mellan manliga och kvinnliga lärarbefattningar vid samläroverk. Jag hänvisar till punkten 112 av 1934 års åttonde huvudtitel. Vad överstyrelsen sålunda nu anfört är av följande lydelse:

Överstyrelsen ville föreslå, att den provisoriska bestämmelsen angående ämneslärarinneinstitutionens omfattning förlängdes på ytterligare ett år. Anledningen härtill vore framför allt, att frågan om högre lärarinneseminariets omfattning och uppgifter, vilken varit föremål för särskild utredning genom särskilda av chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga ännu icke blivit avgjord — ärendet hade den 3 januari 1934 remitterats till skolöverstyrelsen för yttrande — och att frågan om ämneslärarinneinstitutionens omfattning stode i så nära samband med i utredningen berörda spörsmål, att den syntes böra lösas i sammanhang med nämnda större frågor.

2. *Andra kostnader, föranledda av läroverksorganisationens utvidgning.* Det av 1927 års riksdag beslutade förstатligandet av ett antal kommunala mellanskolor, vilket i och med ingången av budgetåret 1934/1935 är i sin helhet genomfört, har medfört även vissa andra kostnadsökningar än för nya ordinarie tjänster.

Skolöverstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1934 anfört, att ombildningen av den sista gruppen kommunala mellanskolor till samrealskolor medförde en ökning av motsvarande *rektorsarvoden* med sammanlagt $(9 \times 400 =)$ 3,600 kronor. Vidare har överstyrelsen hemställt, att anslagsmedlen för beredande av *arvodesförhöjning för ämneslärarinnor med adjunktskompetens* med hänsyn till dessa lärarinnors ökade antal måtte beräknas till 53,000 kronor, innebärande en ökning av 3,000 kronor.

Ovannämnda totala, väsentligen automatiskt inträdande kostnadsökning skulle sålunda uppgå till $(3,600 + 3,000 =)$ 6,600 kronor.

3. *Nyinrättande av ordinarie övningslärartjänster.* I sin ovan omförmälda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* vidare anfört, att enligt tidigare följda grunder för upprättande av ordinarie *teckningslärartjänster* vid helt förstатligade kommunala mellanskolor fyra sådana befattningar borde inrättas under budgetåret 1935/1936 nämligen en vid var och en av samrealskolorna i Hedemora, Mora, Malmberget och Kiruna, för vilket ändamål erfordrades ett anslagsbelopp av $(4 \times 1,150 =)$ 4,600 kronor.

Överstyrelsen har sålunda i ovannämnda skrivelse och utlåtande hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, dels att bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1935/1936, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunkts- eller ämneslärarinnebefattning, dels ock att uppföra delposten till lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar med $(8,472,277: 90 + 636,400 + 6,600 + 4,600 =)$ 9,119,877 kronor 90 öre eller avrundat 9,119,878 kronor.

Vad först angår den s. k. ämneslärarinnefrågan, vill jag erinra om att 1928 års riksdags beslut därom allenast avsåg en provisorisk anordning, innebärande ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skulle tillsättas, besluta, huruvida befattningen skulle kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning. Riksdagen, vars nämnda bemyndigande avsåg tiden till och med budgetåret 1930/1931, har sedermera vid olika tillfällen och senast för budgetåret 1934/1935 lämnat Kungl. Maj:t enahanda bemyndiganden, därvid dock förutsatts, att proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga lärare ej ändrades i vidare mån, än det av skolöverstyrelsen på sin tid i ärendet avlåtna, å sid. 21 i propositionen nr 231 till 1928 års riksdag återgivna förslaget innebure.

Departementschefen.

Nu angivna spörsmål hava berörts i det betänkande, som den 29 september 1933 avgivits av de sakkunniga rörande omorganisation av högre lärarinne-seminariet. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anført i sin skrivelse den 31 augusti 1934, anser jag ett ytterligare uppskov med det gällande provisoriet vara erforderligt. Jag har intet att erinra mot överstyrelsens förslag i denna del och förutsätter, att utredningen i ärendet skall kunna vara färdig i så god tid, att frågan kan föreläggas 1936 års riksdag. Givetvis kommer vid ett bifall till detta förslag den redan av 1928 års riksdag gjorda, av 1931 års riksdag upprepade och av mig nyss återgivna förutsättningen att vinna beaktande.

Vad skolöverstyrelsen föreslagit i fråga om höjning av vissa rektorslöner, inrättande av nya teckningslärartjänster samt om ökat anslag till arvodesförhöjning för ämneslärarinnor med adjunktskompetens har icke föranlett någon min erinran. Jag biträder jämväl överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet till löner vid ordinarie ämneslärarbefattningar, såväl vid de redan inrättade som vid de av mig under punkten 124 föreslagna.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, skulle i enlighet med överstyrelsens förslag ifrågavarande delpost till lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar uppföras med 9,119,878 kronor eller avrundat *9,119,900 kronor*.

Ett bifall till vad jag under punkten 126 förordat ifråga om statens övertagande av Lidingö kommunala gymnasium skulle medföra en ökning av sistnämnda belopp med 12,700 kronor till *9,132,600 kronor*.

I detta sammanhang vill jag vidare erinra, att i ett par fall, där i avlöningen till ordinarie lärare ingår avkomsten av donationsmedel, föreskrivits, att, därest minskning i lönen skulle uppkomma genom nedgång av räntan å donationsmedlen, vederbörande lärare må äga att av reservationerna å anslaget till de allmänna läroverken tillsvidare erhålla årlig ersättning för den härigenom uppkomna förlusten. Ifrågavarande ersättningar, som i den mån de förekomma stanna vid mycket obetydliga belopp, torde hädanefter böra bestridas ur en delpost: Vissa ersättningar, vartill jag återkommer under punkt 142 i det följande.

Slutligen vill jag erinra om till Kungl. Maj:t ingivna framställningar från styrelsen för kommunala mellanskolan i Ljusdal samt från stadsfullmäktige i Mölndal angående statens övertagande av de kommunala mellanskolorna å nämnda orter. Skolöverstyrelsen har den 19 februari 1934 yttrat sig över dessa framställningar och icke funnit sig böra föreslå vidtagande av några omedelbara åtgärder med anledning av desamma. För egen del anser jag ej heller tidpunkten vara inne för ett förverkligande av de framställda önskemålen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1935/1936, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta,

huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

dels ock i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat uppföra en delpost till *Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar* av kronor 9,132,600.

[128.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:** b. Ålderstillägg, *förslagsvis*, samt c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*. Från och med budgetåret 1925/1926 finnes i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken. Anslaget, som år 1925 upptogs med 1,122,000 kronor, har sedermera successivt höjts och är i innevarande års riksstat uppfört med 1,280,000 kronor.

I det ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken ingår vidare en anslagspost å 250,000 kronor till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov. Av detta belopp hava 90,000 kronor beräknats för fyllnadsarvoden till vikarier vid sjukdom eller i övrigt vid tjänstledighet, då vederbörande lärare av sina löneförmåner icke avstår så mycket, som erfordras för tjänstens uppehållande.

Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse den 31 augusti 1934 samt i utlåtande den 30 november 1934 över de extralärarsakkunnigas förenämnda utredning och förslag uppskattat medelsbehovet, ifråga om ålderstillägg på grundval av de sakkunnigas beräkningar till 1,404,000 kronor samt beträffande fyllnadsarvoden till vikarier till oförändrat belopp, 90,000 kronor.

Mot överstyrelsens beräkningar har jag icke funnit anledning till erinran, dock att posten till ålderstillägg synes kunna avrundas nedåt till jämnt 1,400,000 kronor. Departementschefen.

I fråga om ålderstillägg innebär mitt förslag en anslagsökning av (1,400,000 — 1,280,000 =) 120,000 kronor, varav enligt de extralärarsakkunnigas beräkningar omkring 47,000 kronor belöpa å sådana tjänster, som föreslagits till inrättande. Återstoden, 73,000 kronor, skulle sålunda motsvara det belopp, varmed anslaget på grund av ökad belastning bör höjas i förhållande till innevarande budgetår.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat uppföra

dels en delpost till *Ålderstillägg av förslagsvis*
 kronor 1,400,000;

dels ock en delpost till *Fyllnadsarvoden åt vikarier av förslagsvis* kronor 90,000.

[129.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** a. Arvoden åt extra ämneslärare. I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov. Denna anslagspost bestämdes av 1918 års riksdag till 250,000 kronor, varav 120,000 kronor avsågs till arvoden åt extralärare och vikarier. Härutöver har riksdagen under en lång följd av år å extra stat anvisat särskilda anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Detta extra anslag, som under de senare åren väsentligt höjts, företrädesvis på grund av ökningen av antalet klassavdelningar vid läroverken, fastställdes av 1932 års riksdag till 1,212,000 kronor, men sänktes år 1933 till 1,181,400 kronor.

För nu ifrågavarande ändamål har riksdagen sålunda för budgetåret 1934/1935 anvisat tillhopa 1,301,400 kronor.

Innan jag ingår på överstyrelsens framställning rörande fortsatt anslag till extra ämneslärare, vill jag till belysning av anslagsbehovet redogöra för denna anslagsfrågas behandling innevarande år. I sådant avseende torde följande vara att anföra.

Vid min anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 januari 1934 av förevarande fråga erinrade jag, bland annat, att skolöverstyrelsen såsom för läsåret 1933/1934 vid sina anslagsberäkningar icke räknat med att tillfälliga parallellavdelningar under läsåret 1934/1935 i allmänhet borde upprättas i första klassen av realskolan eller första ringen av gymnasiet, där sådana parallellavdelningar icke upprättats redan läsåret 1933/1934. Jag hade emellertid ansett mig böra överväga, huruvida icke skäl kunde anses föreligga för en uppmjukning av de gällande grunderna i förevarande avseende. Såväl på grund av det stora antal godkända inträdessökande lärjungar, som vid läroverken fått avvisas på grund av platsbrist, som ock i betraktande av den rådande arbetslösheten bland extralärarna ansåg jag det i hög grad önskvärt, att åtgärder kunde träffas till beredande av ökade möjligheter för de allmänna läroverken att mottaga elever. Att därvid helt bortse från den besparingssyfte tillämpade principen syntes mig dock ej böra ske. Lämpligare syntes vara, att Kungl. Maj:t på framställning av skolöverstyrelsen skulle kunna i särskilda fall medgiva upprättande av nya parallellavdelningar, där eljest ett större antal inträdessökande kunde förväntas bli avvisade från ifrågavarande klasser. Jag beräknade därvid, att för läsåret 1934/1935 minst 25 nya parallellavdelningar i första klassen av realskolan och första ringen av gymnasiet skulle vara erforderliga för att vid skolor, där tillströmningen skulle bli så stark, att enligt tidigare gällande grunder ytterligare någon parallellavdelning skulle hava upprättats, bereda de i stället avvisade plats. Kostnaderna härför kunde uppskattas till omkring 80,000 kronor, vilket belopp jag föreslog skulle beräknas att för ifrågavarande

ändamål stå till Kungl. Maj:ts disposition att efter förslag av skolöverstyrelsen fördelas bland läroverk, där förhållandena sådant påkallade.

I sin skrivelse den 8 juni 1934, nr 348, anförde emellertid riksdagen i anledning härav bland annat följande:

De skäl, som av departementschefen anförts för viss uppmjukning av gällande bestämmelser rörande upprättande av parallellavdelningar, hade synts riksdagen hava mycket fog för sig. Vissa av riksdagens vederbörande utskott under hand från skolöverstyrelsen inhämtade uppgifter gäve vid handen, att vid vissa skolor antalet godkända inträdessökande lärjungar till första klassen av realskolan eller första ringen av gymnasiet, vilka höstterminen 1933 måst avvisas på grund av platsbrist, inskränkte sig till några få. Riksdagen hade emellertid ansett sig böra utgå från att parallellavdelning av här förevarande slag ej finge upprättas, därest icke minst 10 godkända inträdessökande eljest kunde förväntas bli avvisade och icke kunde vinna inträde i annat statligt läroverk, respektive kommunal mellanskola å samma ort. Från denna utgångspunkt hade riksdagen funnit sig kunna vidtaga en nedsättning av de beräknade nya parallellavdelningarna till högst 10. Det finge ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av skolöverstyrelsen inom det sålunda angivna antalet medgiva upprättande av nya parallellavdelningar, där eljest ett större antal inträdessökande skulle bli avvisade från berörda klasser, respektive ringar. Kostnaderna för de av riksdagen sålunda beslutade 10 parallellavdelningarna kunde efter sedvanliga grunder beräknas till 30,000 kronor.

Sedan skolöverstyrelsen i skrivelse den 27 juni 1934 avgivit förslag till disposition av, bland annat, ovannämnda extra anslag å 1,181,400 kronor med undantag av nyssberörda däri ingående anslagspost å 30,000 kronor anvisade Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juli 1934 för avlönande av extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken högst 1,271,400 kronor att utgå från det i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslaget till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov ävensom från ovan omförmålda extra anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken.

I en likaledes den 27 juni 1934 dagtecknad skrivelse, angående anslag till extralärare och timlärare i läroämnena vid vissa allmänna läroverk under läsåret 1934/1935, anförde skolöverstyrelsen vidare,

att överstyrelsen vid en undersökning rörande de fall, då minst 10 godkända inträdessökande vid allmänt läroverk kunde förväntas bli avvisade utan att kunna beredas plats i annat statligt läroverk eller kommunal mellanskola på samma ort, om parallellavdelning i realskolans första klass eller gymnasiets första ring icke upprättades, funnit, att ytterligare en parallellavdelning erfordrades vid ett vart av 13 angivna läroverk samt två parallellavdelningar vid ytterligare ett läroverk. Överstyrelsen meddelade vidare, att, sedan flyttningarna mellan klasserna vid slutet av vårterminen 1934 verkstälts och inträdesprövningarna efter terminens avslutning ägt rum, det blivit uppenbart, att lärjungantalet i vissa klasser, som beräknats kunna vara odelade, skulle bli så stort, att delning av ifrågavarande klasser vore ofrånkomlig. Detta gällde en klass i envar av fyra angivna läroverk.

För tillgodoseende av det sålunda förefintliga behovet av extralärare och timlärare hemställde överstyrelsen, dels att ovanberörda för upprättande av nya parallellavdelningar i realskolans första klass och gymnasiets första ring beräknade anslagspost å 30,000 kronor, motsvarande avlöning åt 10 extralärare, måtte få i sin helhet utgå för därmed avsett ändamål, dels ock att under läsåret 1934/1935 anslag till arvoden till 5 extralärare samt till timlärare med sammanlagt 58 veckotimmars undervisning måtte få utgå ur reservationerna å det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken.

Vidare hemställde överstyrelsen i skrivelse den 10 juli 1934, att för upprättande av en parallellavdelning av första klassen vid en samrealskola anslag till arvode under läsåret 1934/1935 till en extralärare måtte få utgå ur nyss angivna reservationer, varjämte överstyrelsen i anledning av en hos Kungl. Maj:t gjord framställning i utlåtande den 16 juli 1934 tillstyrkte inrättande av ytterligare en sådan avdelning av första klassen vid ett läroverk under nyssnämnda läsår samt om anslag till avlönande av en extralärare vid läroverket.

Sammanfattningsvis inneburo överstyrelsens framställningar, att anslag skulle beredas till 17 extralärare och 58 timlärartimmar, varav 4 extralärare för delning av andra klasser än första klassen i realskola eller första ringen av gymnasium.

Genom beslut den 10 augusti 1934 biföllos framställningarna endast på det sätt, att Kungl. Maj:t för läsåret 1934/1935 till avlönande av extra ämneslärare vid de allmänna läroverken — utöver tidigare anvisade medel — ytterligare anvisade högst 30,000 kronor, att utgå från det i omförmälda reservationsanslag till de allmänna läroverken ingående anslaget till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov ävensom från extra anslaget till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Tillika medgav Kungl. Maj:t, att från nyssnämnda reservationsanslag finge än ytterligare utgå medel till bestridande under samma läsår av arvode till nyssnämnda fyra extralärare, som voro avsedda att möjliggöra delning av 4 andra klasser än första klassen i realskola och första ringen i gymnasium.

Jag övergår härefter till *skolöverstyrelsens* i skrivelse den 31 augusti 1934 gjorda anslagsäskanden, varvid jag erinrar om överstyrelsens utlåtande den 30 november 1934 i anledning av det av extralärarsakkunniga avgivna betänkandet. I sistnämnda utlåtande har överstyrelsen föreslagit vissa ändringar i de tidigare begärda anslagsbeloppen. Till denna fråga återkommer jag i det följande. I förstnämnda skrivelse har överstyrelsen anført i huvudsak följande.

Liksom för budgetåret 1933/1934 hade det icke heller under innevarande budgetår varit överstyrelsen möjligt att inom ramen av det beviljade anslaget tillgodose det nödvändiga behovet av extralärare vid läroverken, trots

det att i åtskilliga fall föreskrivits sådan samläsning mellan olika undervisningsavdelningar, som ur pedagogiska synpunkter måste anses mindre lämplig. Överstyrelsen erinrade i detta avseende om Kungl. Maj:ts ovan nämnda beslut den 10 augusti 1934, varigenom medel anvisats till avlöande av 4 extralärare utöver det beräknade antalet. Anledningen till att de av överstyrelsen verkställda förhandsberäkningarna av extralärarytbehovet icke visat sig hållbara vore främst att söka i den oberäknat starka ökningen av antalet lärjungar i läroverken. Detta antal, som höstterminen 1932 utgjort 38,732 och höstterminen 1933 42,153, kunde höstterminen 1934 förväntas överstiga 45,000. Specialplanernas förutsättning, att klasser, som varit delade å realskolans lägre stadium, i stor utsträckning skulle kunna bilda enkla avdelningar å det högre stadiet, hade i flertalet fall icke visat sig riktig — särskilt gällde detta om de beräknade sammanslagningarna av avdelningar i realskolans högsta klass — och antalet klassavdelningar i det hela hade därför blivit väsentligt större än vad man räknat med. Under det att överstyrelsen vid sina beräkningar för läsåret 1934—1935 ansett sig kunna uppskatta detta antal till omkring 1,670, så hade detsamma i själva verket kommit att överstiga 1,700.

Överstyrelsen hade nu med den noggrannhet, som — i betraktande av alla de svårbestämbara faktorer, vilka härvid gjorde sig gällande — överhuvudtaget vore möjlig, sökt för varje särskilt läroverk beräkna antalet läsåret 1935—1936 erforderliga klassavdelningar och därvid kommit till det resultatet, att sammanlagda antalet av dessa avdelningar torde uppgå till omkring 1,742. Vid dessa beräkningar hade överstyrelsen emellertid liksom vid motsvarande beräkningar för de två närmast föregående åren icke räknat med upprättandet av parallellavdelningar i första klassen av realskolan eller första ringen av gymnasiet, där sådana avdelningar icke upprättats läsåret 1934—1935. Överstyrelsen återkomme i det följande till frågan om beräkning av lärarbehov för upprättandet av dylika parallellavdelningar. Av det sålunda beräknade antalet avdelningar vore 11 sådana avdelningar, som från och med den 1 juli 1935 skulle övertagas av staten från förutvarande kommunala mellanskolor, under det att 6 avdelningar beräknades tillkomma vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm, vilket läroverk innevarande läsår erhållit en tillfällig parallellavdelning av klass 1⁵. Vid statens provskola nya elementarskolan i Stockholm beräknades 2 nya avdelningar bli erforderliga på grund av detta läroverks omorganisation, och vid högre realläroverket i Göteborg en avdelning för utbyggandet av läroverkets lyceilinje.

Vid fastställandet av lärarbehovet för de klassavdelningar, som överstyrelsen sålunda ansett sig böra räkna med, hade överstyrelsen förutsatt, att samläsning mellan olika undervisningsavdelningar skulle kunna anordnas i ungefär samma utsträckning som under innevarande läsår, varjämte överstyrelsen beträffande omfattningen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet räknat med tillämpning av samma principer, som legat till grund vid fördelningen av anslaget till extralärare och timlärare under de senare läsåren och för vilka överstyrelsen utförligt redogjort i sin framställning den 31 augusti 1932 angående anslag till arvoden åt vikarierande lärare och extra ämneslärare vid de allmänna läroverken för läsåret 1933—1934.

I fråga om den delning av årsklass eller avdelning av årsklass under en veckotimme i vart och ett av ämnena modersmålet, tyska, engelska och franska i de klasser eller kretsar, i vilka undervisningen i nämnda ämnen

toge sin början, vilken enligt anmärkning 1 till de gällande timplanerna kunde medgivas, då antalet av de lärjungar, som deltog i undervisningen i vederbörande ämne överstege 20, hade överstyrelsen liksom vid beräkningen av lärarbehovet för innevarande läsår räknat med att densamma finge företagas endast i de fall, då de i undervisningen deltagande lärjungarnas antal överstege 30. På grund av de tillgängliga medlens knapphet hade sådan delning för innevarande läsår kunnat medgivas endast i mycket begränsad omfattning.

Med tillämpande av de sålunda angivna beräkningsgrunderna har överstyrelsen funnit, att vid de allmänna läroverken skulle för läsåret 1935—1936 erfordras 353 extralärare med full tjänstgöring och dessutom timlärare med sammanlagd tjänstgöring av 1,037 veckotimmar. Härvid har emellertid överstyrelsen förutsatt, att de av överstyrelsen tidigare i samma skrivelse föreslagna nya ordinarie ämneslärartjänsterna, nämligen 7 lektors- och 66 adjunktstjänster samt 7 ämneslärarinnebefattningar, komme att inrättas från och med läsåret 1935—1936. Då arvudet för 24 timlärartimmar i stort sett motsvarar arvudet till en extralärare med full tjänstgöring, har sålunda behovet uppskattats till $(353 + 43 =)$ 396 extralärare med full tjänstgöring.

I sin skrivelse den 31 augusti 1934 har överstyrelsen ytterligare anført i huvudsak följande:

Som överstyrelsen redan framhållit kunde en förhandsberäkning av lärarbehovet vid läroverken icke utföras med större grad av säkerhet. Överstyrelsen hade därför under de senare åren, med hänsyn till att beräkningarna icke vore gjorda med någon marginal, ansett det nödvändigt att hemställa om en viss reserv av extraläraryrkebefattningar. Även nu torde böra beräknas en sådan reserv, som icke borde sättas lägre än till 10 extraläraryrkebefattningar.

Vad slutligen beträffade frågan om upprättandet av nya parallellavdelningar i realskolans första klass och gymnasiets första ring erinrade överstyrelsen till en början om motsvarande frågas behandling vid 1934 års riksdag samt om överstyrelsens sedermera gjorda framställningar om ytterligare anslag till upprättande av parallellavdelningar, vilka lett till Kungl. Maj:ts ovan omförmälda beslut den 10 augusti 1934.

Såsom överstyrelsen i det föregående framhållit hade överstyrelsen vid sina beräkningar av lärarbehovet för läsåret 1935—1936 icke räknat med flera avdelningar av realskolans första klass och gymnasiets första ring än som förefunnes under läsåret 1934—1935. Det syntes emellertid önskvärt, att möjlighet bereddes för upprättandet av nya avdelningar i dessa klasser och ringar, då eljest ett större antal inträdessökande skulle komma att avvisas. Överstyrelsen hemställde att för detta ändamål anslag beräknades för arvoden till 15 extralärare. Antalet avdelningar av ifrågavarande slag borde emellertid icke fastställas, utan det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning av överstyrelsen inom ramen av det till arvoden åt extra ämneslärare beviljade anslaget medgiva upprättande av nya parallellavdelningar i realskolans första klass och gymnasiets första ring, i sådana fall då eljest minst 10 godkända inträdessökande kunde förväntas bli avvisade utan att kunna beredas plats i annat statligt läroverk, respektive kommunal mellanskola å samma ort.

På grund av det anförda har överstyrelsen i nu förevarande skrivelse hemställt om anslag till arvoden åt extralärare och timlärare till ett antal, motsvarande $(396 + 10 + 15 =)$ 421 extralärare med full tjänstgöring. Därest de av överstyrelsen i dess skrivelse den 31 augusti 1934 föreslagna 80 ordinarie tjänsterna icke skulle inrättas, kunde behovet av extralärare uppskattas till 501. Skulle emellertid omförmälda av överstyrelsen begärda 80 tjänster ävensom de av ämbetsverket i dess utlåtande den 30 november 1934 förordade 68 adjunktstjänsterna, sammanlagt 148 tjänster, varom jag framlagt förslag under punkten 124, bliva beviljade, skulle antalet extralärare kunna begränsas till $(501 - 148 =)$ 353. I nyssberörda utlåtande den 30 november 1934 har överstyrelsen i anslutning härtill hemställt om anslag för budgetåret 1935/1936 till anställande vid de allmänna läroverken av extralärare och timlärare till ett antal, som motsvarade 353 extralärare med full tjänstgöring. Kostnaden härför har överstyrelsen enligt sedvanliga beräkningsgrunder uppskattat till 1,069,900 kronor. I sistnämnda belopp ingår även ett belopp av 3,000 kronor, som överstyrelsen — liksom föregående år — äskar till arvoden åt extra ordinarie lärare, vilka efter vårterminens slut biträda vid inträdesprövningarna.

Under återopande av vad överstyrelsen sålunda anført, har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att till arvoden åt extralärare och timlärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1935/1936 anvisa 1,069,900 kronor.

Den begränsning i avseende å rätt för överstyrelsen att upprätta tillfälliga parallellavdelningar i första klassen av realskolan och första ringen i gymnasiet, som gällt under de senare åren, finner jag alltjämt böra upprätthållas. Dock torde Kungl. Maj:t alltjämt böra äga möjlighet att under de av riksdagen angivna förutsättningarna, efter framställning av överstyrelsen, medgiva ytterligare uppdelning av ifrågavarande klasser. Jag vill sålunda ansluta mig till överstyrelsens förslag, att medel beräknas härför. Enär det av 1934 års riksdag för detta ändamål anvisade beloppet, motsvarande arvoden till 10 extralärare, visat sig allt för ringa, vill jag vidare i enlighet med överstyrelsens förslag förorda, att anslagsmedel, motsvarande arvoden till 15 sådana lärare, beräknas härför för nästkommande budgetår. Överstyrelsen har i förevarande avseende vidare föreslagit den ändringen i förhållande till vad som gäller för innevarande budgetår, att antalet parallellavdelningar av ifrågavarande slag, som må kunna upprättas efter medgivande av Kungl. Maj:t, icke fastställas, utan att Kungl. Maj:t skall äga rätt att inom ramen av det till arvoden åt extra ämneslärare anvisade anslaget besluta om dylika parallellavdelningars upprättande. Jag anser, att överstyrelsens förslag medgiver en smidigare anpassning efter de verkliga förhållandena, och vill förty ansluta mig till detsamma.

Departementschefen.

Mot den av överstyrelsen i likhet med föregående år i övrigt tillämpade beräkningsgrunden för det sannolika lärarbehovet har jag ingen erinran att göra.

Under förutsättning av bifall till förslaget om inrättande av 148 nya ordinarie lärartjänster har överstyrelsen beräknat, att för läsåret 1935—1936 skulle erfordras, inklusive den av överstyrelsen begärda reserven av 10 tjänster, inalles 353 extralärare med full tjänstgöring. Med hänsyn till föreliggande ovissa faktorer anser jag försiktigheten bjuda att räkna med den föreslagna reserven. Överstyrelsens beräkningar sluta på ett belopp av 1,069,900 kronor. Ett bifall till vad jag föreslagit under punkterna 125 och 126 ifråga om inrättande av klassiska linjer m. m. samt om statens övertagande av det kommunala gymnasiet i Lidingö föranleder en ökning av detta belopp med $(10,800 + 2,000 =)$ 12,800 kronor till 1,082,700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvoden åt extra ämneslärare* av kronor 1,082,700.

[130.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ämneslärare, *förslagsvis*. På förslag av Kungl. Maj:t medgav 1928 års riksdag, att från och med budgetåret 1928/1929 till och med budgetåret 1934/1935 viss arvodesförhöjning finge tillkomma sådana lärare, som i följd av skolreformens genomförande under en avsevärdare tid komme att upprätthålla extra ordinarie lärarbefattningar vid högre lärarinnese seminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium. För bestridande av de därmed förenade kostnaderna har riksdagen årligen alltsedan år 1929 anvisat ett extra anslag av från början 55,000 kronor, vilket belopp år 1931 i samband med vissa ändrade grunder höjdes till 95,000 kronor. För innevarande budgetår utgår anslaget med 75,000 kronor, varav omkring 4,000 kronor beräknats belöpa å lärare vid nyssnämnda folkskoleseminarier.

Jämlikt de förändrade principerna för riksstatens uppställning skola under förevarande punkt beräknas anslagsmedel allenast till beredande av arvodesförhöjning åt icke-ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, under det att anslag till arvodesförhöjning åt lärare vid lärarinnese seminariet och folkskoleseminarierna skola uppföras under andra anslag.

Jag erinrar, att jag under punkt 124 i det föregående — under förutsättning av bifall till mitt under nämnda punkt framlagda förslag ifråga om inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster vid läroverken — hemställt, att ifrågavarande arvodesförhöjning måtte få utgå efter i övrigt oförändrade grunder jämväl under vartdera av budgetåren 1935/1936 och 1936/

1937 till sådana extra ordinarie lärare, som före budgetåret 1935/1936 kommit i åtnjutande av dylik arvodesförhöjning.

I skrivelse den 31 augusti 1934 inkom *skolöverstyrelsen* med framställning om beredande av fortsatt arvodesförhöjning åt ifrågavarande lärare. Det erforderliga anslagsbeloppet beräknade överstyrelsen därvid med utgångspunkt från att ett i skrivelsen närmare angivet antal nya ordinarie ämneslärartjänster skulle inrättas. Sedan extralärarsakkunniga den 31 oktober 1934 avgivit förslag, avseende inrättande av ett större antal dylika tjänster, har överstyrelsen — under förutsättning av bifall till vad överstyrelsen i utlåtande den 30 november 1934 över de sakkunnigas betänkande tillstyrkt — uppgivit anslagsbehovet till 90,000 kronor. Överstyrelsen har därvid bland annat utgått ifrån, att hädanefter ordinarie lärartjänster i allmänhet skulle tillträdas den 1 januari respektive den 1 juli närmast efter den dag, då utnämning skett. På grund härav har överstyrelsen för nästkommande budgetår räknat med en relativt obetydlig minskning i medelsbehovet för ifrågavarande ändamål, enär tillträde av de tjänster, som vore avsedda att inrättas från och med den 1 juli 1935 *tidigast* kunde ske den 1 januari 1936.

Jag erinrar, att ovannämnda sakkunniga vid sin beräkning av anslagsbehovet för de av dem föreslagna nya ordinarie tjänsterna, vilka skulle inrättas från och med den 1 juli 1935, uppskattat medelsbehovet till beredande av ifrågavarande arvodesförhöjning till 28,900 kronor. Jag vill ansluta mig till den av de sakkunniga verkställda beräkningen, dock att anslagsbeloppet synes böra avrundas till 30,000 kronor. Ett eventuellt överskridande av detta belopp kommer att uppvägas av motsvarande besparingar å anslagsposten till avlöningar åt tjänstemän å ordinarie stat.

Departementschefen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvodesförhöjning åt vissa extra ämneslärare av förslagsvis* kronor 30,000.

[131.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd. Sedan åtskilliga år har i riksstaten varit upptaget ett ordinarie förslagsanslag till bekostande av undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken. Anslaget fastställdes år 1931 till 56,800 kronor, men sänktes år 1933 till 5,000 kronor och år 1934 ytterligare till 4,600 kronor. Anslagen för de två sistnämnda budgetåren hava varit avsedda för beredande av avlöning allenast åt sådana slöjdlärare, vilka av sin anställning vid läroverken hava sin väsentliga utkomst. Bestämmelser härom äro för innevarande budgetår meddelade i kungörelsen den 20 april 1934 (nr 99).

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* anfört i huvudsak följande:

Överstyrelsen erinrade om att 1927 års riksdag vid beslutet om omorganisation av det högre skolväsendet uttalat sig för att slöjd och annat praktiskt arbete vid läroverken måtte givas en fast ställning i realskolan samt att i följd därav åtskilliga kommuner med rätt betydande ekonomiska uppoffringar låtit iordningställa för sådan undervisning avsedda lokaler.

1933 års riksdag hade ock vid behandlingen av förevarande anslagsfråga uttalat, att riksdagen funnit den ifrågavarande tillfälliga indragningen av slöjdanslaget ur saklig synpunkt beklaglig.

En av de ledande principerna för den nyorientering i skolarbetet, som man önskade vinna i samband med 1927 års omorganisation av skolväsendet, hade gått ut på att åt handens arbete bereda vidgat utrymme i skolan. De ekonomiska förhållandena hade emellertid framtungit en utveckling i rakt motsatt riktning. Denna utveckling vore ägnad att framkalla allvarliga bekymmer, och överstyrelsen ansåge att det vore en angelägenhet av stor vikt, att ett första steg med det snaraste toges i riktning mot återställandet av undervisningen i praktiska ämnen till den omfattning, som densamma tidigare ägt.

Överstyrelsen hade visserligen icke i fråga om de kommunala mellan-skolorna och privatläroverken ansett sig nu kunna ifrågasätta någon anslagsökning med hänsyn till utsträckt undervisning i slöjd, men dessa läroanstalter stode dock i en annan ställning än statsläroverken med avseende på möjligheten att utan understöd av statsmedel anordna undervisning. Vid en kommunal skola, där intresset för slöjdundervisningen vore särskilt starkt, fölle det sig tämligen naturligt, att man ifrågasatte kommunens stöd för undervisningens uppehållande. Vid frågans bedömande torde man också böra taga i betraktande, att i stort sett alla lärjungar vid kommunala mellan-skolor deltagit i den slöjdundervisning, som meddelades i folkskolan ända till och med dess sjätte klass, medan ett stort antal av realskolornas lärjungar endast i obetydlig utsträckning åtnjutit slöjdundervisning i folkskolan.

Läsåret 1932—1933 hade undervisning i slöjd för gossar varit anordnad vid 101 läroverk med ett sammanlagt timantal av 672 timmar. Överstyrelsen ville icke ifrågasätta, att undervisningen omedelbart upptoges i samma utsträckning, som den ägde vid tidpunkten för anslagets indragande, utan ville endast föreslå att densamma möjliggjordes — förutom vid de tre läroverk, där den under innevarande läsår förekomme med ett sammanlagt timantal av 54 timmar — vid ett antal av omkring 20 läroverk. Med ett genomsnittligt timantal av 7 timmar per läroverk skulle härför erfordras 140 timmar, vartill komme nyssnämnda 54 timmar eller tillsammans 194 timmar. Överstyrelsen hade tänkt sig, att vid detta anslags fördelning i första rummet skulle ifrågakomma sådana läroverk, som beträffande lokaler och utrustning samt tillgång till lämpliga lärare ägde särskilt goda förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av slöjdundervisningen.

Kostnaderna för 194 timmars undervisning i slöjd för gossar beräknade överstyrelsen till 16,490 kronor eller i runt tal 16,500 kronor.

Departementschefen.

Den starka beskärning av förevarande anslag, som av statsfinansiella skäl vidtogs år 1933, har medfört, att praktiskt taget all undervisning i manlig

slöjd vid läroverken upphört. Detta förhållande är givetvis att beklaga. En återgång till de före indragningen rådande förhållandena synes mig därför böra ske, så snart förhållandena medgiva det. Överstyrelsens nu föreliggande förslag till någon utvidgning av slöjdundervisningen synes mig — då det ekonomiska läget alltjämt påkallar stor försiktighet i fråga om anslagsökningar — vara lämpligt avvägt och jag vill därför ansluta mig till detsamma. Förslagets genomförande betingar en ökning av anslaget med 11,900 kronor till 16,500 kronor. Bestämmelser rörande ifrågavarande anslagsmedels disposition torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

I anslutning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvoden åt lärare i manlig slöjd* av kronor 16,500.

[132.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** d. Arvoden åt lärare i hushållsgöromål. Till bekostande av undervisning i hushållsgöromål utgick under ett vart av budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 anslag å extra stat. För sistnämnda budgetår var anslaget bestämt till 6,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört i huvudsak följande:

Sedan flertalet statsläroverk öppnats för flickor, hade antalet kvinnliga lärjungar i läroverken varit i oavbruten stegring. Höstterminen 1930 hade deras antal utgjort 6,316, av vilka 5,299 lärjungar tillhört realskolans klasser. Motsvarande siffror för höstterminen 1933 vore 12,518 och 10,300. Bland de allmänna läroverken funnes numera också fem högre läroverk, avsedda uteslutande för flickor. Överstyrelsen ville erinra därom att kvinnliga lärjungar på realskolans åldersstadium kunde i praktiskt taget alla statsunderstödda skolor och i alla statliga skolor utom de allmänna läroverken åtminstone i någon utsträckning erhålla undervisning i ämnet hushållsgöromål vid respektive skolor. Det syntes knappast i längden försvarligt, att de allmänna läroverkens kvinnliga lärjungar skulle i detta avseende intaga en undantagsställning. Vid vissa av de förstatligade kommunala mellanskolorna hade det inträffat, att den statsunderstödda undervisning i hushållsgöromål, som förekommit vid skolan så länge den varit kommunal, måst nedläggas vid skolans förstatligande. I det hela kunde för upptagandet av undervisningen i hushållsgöromål i övrigt anföras samma skäl, som överstyrelsen förebragt för upptagandet i ökad omfattning av undervisningen i slöjd för gossar.

Överstyrelsen ansåge sig med hänsyn till vad sålunda anförts böra hemställa om anslag för återupptagande i ungefärligen samma utsträckning som tidigare av den då försöksvis anordnade undervisningen i hushållsgöromål. Enligt gällande timplan skulle varje undervisningsavdelning i ämnet hus-

hållsgöromål erhålla undervisning under 4 veckotimmar. Då kostnaden för 4 undervisningstimmar utgjorde ($4 \times 80 =$) 320 kronor, syntes det lämpligt, att anslaget belopp bestämdes till 6,080 kronor eller i runt tal 6,100 kronor, varigenom undervisning kunde beredas för 19 undervisningsavdelningar.

Departement-
mentschefen.

Överstyrelsens förslag om återupptagande av undervisningen i hushållsgöromål utgör ett led i strävandena att öka möjligheterna till praktisk utbildning vid läroverken. Såsom jag framhållit vid behandlingen av frågan om anslag till ökad undervisning i manlig slöjd anser jag betydelsen av att undervisning i praktiska ämnen meddelas även vid läroverken vara mycket stor. Överstyrelsens nu föreliggande förslag innebär, att undervisningen i hushållsgöromål skulle försöksvis återupptagas i ungefärligen samma utsträckning som under läsåret 1931—1932. Jag vill ansluta mig till detta förslag.

Då vidare överstyrelsens beräkning av medelsbehovet icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål* av kronor 6,100.

[133.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen. I det ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken ingår en anslagspost till arvoden åt lärare i övningsämnen å 165,100 kronor. Härutöver har riksdagen under en följd av år å extra stat anvisat medel till förstärkning av nämnda anslagspost, vilket förstärkningsanslag — benämnt extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken — för innevarande budgetår är uppfört med 389,520 kronor. Sammanlagt stå sålunda för ändamålet till förfogande under budgetåret 1934/1935 anslagsmedel å tillhoppa 554,620 kronor. Sistnämnda belopp fördelar sig å de särskilda grupperna övningslärare på sätt framgår av följande uppställning:

	Ur det ordinarie reservationsanslaget.	Ur förstärkningsanslaget.	Summa.
Teckningslärare	132,600	124,180	256,780
Gymnastiklärare	20,000	136,400	156,400
Musiklärare	5,000	68,990	73,990
Lärarinnor i slöjd för flickor vid högre samläroverk, högre allmänna läroverk för flickor och samrealskolor	7,500	59,950	67,450
Summa kronor	165,100	389,520	554,620

Enligt det ovan återgivna förslaget till uppställning av avlöningsstaten för de allmänna läroverken böra de för extra arvoden åt övningslärare avsedda anslagsmedlen hädanefter uppföras såsom en särskild delpost under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936.

Av överstyrelsens skrivelse inhämtas beträffande de särskilda grupperna övningslärare i huvudsak följande.

1. *Extra arvoden åt teckningslärare.* Enligt nyssberörda uppställning står för bestridande av extra arvoden till ifrågavarande lärare under innevarande budgetår till disposition ett belopp av 256,780 kronor.

Skolöverstyrelsen har — under erinran att den frivilliga teckningsundervisningen från och med läsåret 1933—1934 av statsfinansiella skäl indragits samt att teckningsundervisningen i gymnasiet båda högsta ringar minskats från två till en veckotimme — ifrågasatt, att den frivilliga teckningsundervisningen finge återupptagas i gymnasiet med en veckotimme vid vart och ett av de högre allmänna läroverken eller sålunda med omkring 50 veckotimmar. Till stöd för detta förslag har överstyrelsen uttalat, att det syntes uppenbart, att teckningsundervisningen på grund av de vidtagna inskränkningarna erhållit en i förhållande till sin betydelse, särskilt å realgymnasiet, alltför ogynnsam ställning.

Under förutsättning av bifall till ovannämnda förslag samt till det i det föregående framställda förslaget om upprättande av en ordinarie teckningslärarbefattning vid var och en av samrealskolorna i Hedemora, Mora, Malmberget och Kiruna, har överstyrelsen beräknat anslagsbehovet för bestridande av ifrågavarande arvoden till 269,900 kronor. Överstyrelsen har därvid bland annat meddelat, att medelkostnaden per veckotimme vid läroverk med ordinarie teckningslärarbefattning kunde uppskattas till 126 kronor. Överstyrelsens förslag innebär i förhållande till innevarande budgetår en anslagsökning å 13,120 kronor. Denna ökning är betingad — förutom av den ifrågasatta utökningen av teckningsundervisningen — dels av ökat antal klassavdelningar och i övrigt därav, att gemensam undervisning mellan skilda klassavdelningar kunde beräknas bli möjlig i minskad utsträckning med hänsyn till det ökade lärjungeantalet i avdelningarna.

Jag vill till en början erinra, att jag förut tillstyrkt inrättande av nyssberörda ordinarie teckningslärarbefattningar.

Departement-
schefen.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke någon annan erinran än att jag — ehuru jag beaktar betydelsen av en utökad teckningsundervisning — under rådande förhållanden icke kan tillstyrka förhöjt anslag för nämnda ändamål. Vid sådant förhållande torde det av överstyrelsen

äskade anslagsbeloppet kunna minskas med kostnaden för 50 veckotimmars undervisning vid läroanstalt, där ordinarie teckningslärare finnes anställd, eller med $(50 \times 126 =)$ 6,300 kronor. Medelsbehovet skulle vid bifall härtill uppgå till 263,600 kronor. I förhållande till de för motsvarande ändamål för innevarande budgetår anvisade anslagsmedlen innebär vad jag sålunda tillstyrkt en anslagshöjning med 6,820 kronor.

2. *Extra arvoden åt gymnastiklärare.* Enligt ovanintagna uppställning stå för innevarande budgetår till förfogande till bestridande av ifrågavarande extra arvoden ett belopp av 156,400 kronor.

Överstyrelsen har under denna punkt bland annat anført, att det syntes överstyrelsen nödvändigt att — även vid oförändrade grunder beträffande gymnastikavdelningarnas storlek m. m. — beräkna någon ökning av antalet extra undervisningstimmar i gymnastik. Detta föranleddes icke blott av det ökade behovet undervisningstimmar vid de skolor, som ännu vore under förstatligande eller upprättande, utan även med hänsyn till den ökning i lärjungeantalet, som kunde förutses vid läroverken i allmänhet. Kostnaderna för det sammanlagda antalet extra undervisningstimmar i gymnastik under läsåret 1935/1936 har överstyrelsen slutligen med hänsyn till det ovan anförda beräknat till 176,700 kronor, vilket i förhållande till detta budgetår innebär en anslagsökning av 20,300 kronor.

Departementschefen.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning i förevarande hänseende har jag ingen erinran att göra. Såsom överstyrelsen framhållit, är anslagsökningen, 20,300 kronor, helt betingad av läroverksorganisationens tillväxt.

3. *Extra arvoden åt musiklärare.* För detta ändamål disponeras, såsom framgår av det ovanstående, för innevarande budgetår ett belopp av 73,990 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sin framställning ifrågasatt någon ökning jämväl av antalet extra undervisningstimmar i musik med hänsyn till det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor samt till att flera läroverk stode under utvidgning eller nyinrättande. Anslagsbehovet för budgetåret 1935/1936 har överstyrelsen med hänsyn härtill beräknat till i avrundat tal 82,200[●] kronor.

Departementschefen.

Icke heller mot överstyrelsens anslagsberäkning i förevarande hänseende har jag någon erinran. Den anslagsökning av 8,210 kronor, som överstyrelsens förslag innebär, är helt föranledd antingen av vissa kommunala mellanskolors successiva förstatligande eller av fortsatt utbyggande av nyinrättade eller äldre läroverk.

4. *Extra arvoden åt lärarinnor i slöjd för flickor.* Såsom framgår av det förut sagda stå för innevarande budgetår till förfogande till bestridande av ifrågavarande arvoden sammanlagt 67,450 kronor.

Skolöverstyrelsen har, liksom beträffande anslagsposterna i det föregående, anført, att en utökning av antalet undervisningstimmar i kvinnlig slöjd vore nödvändig med hänsyn till läroverksorganisationens utvidgning. Härjämte har överstyrelsen framhållit, att på grund av det ökade antalet flickor i realskolans lägsta klasser framställda önskemål om anordnande av frivillig undervisning i ämnet endast i mycket ringa mån kunnat tillgodoses, och att man i åtskilliga fall, då sådan undervisning tidigare förekommit, hade nödgats nedlägga densamma. För att i någon mån kunna medgiva anordnandet av frivillig undervisning samt med hänsyn till förstnämnda omständighet, har nu överstyrelsen hemställt om höjning av anslaget till förevarande ändamål, motsvarande kostnaden för 40 veckotimmar. Hela kostnaden för de av överstyrelsen sålunda beräknade undervisningstimmarna, tillhoppa 933, har därvid beräknats till i runt tal 71,000 kronor. I förhållande till innevarande budgetår innebär överstyrelsens förslag ett ökat medelsbehov av 3,550 kronor.

Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag jämväl i förevarande avseende. Det ökade medelsbehovet torde i sin helhet få anses såsom en följd av läroverksorganisationens utveckling. Departementschefen.

5. *Sammanfattning.* De belopp, jag under denna punkt tillstyrkt, äro sålunda

till extra arvoden åt teckningslärare	kronor 263,600
» » » » gymnastiklärare	» 176,700
» » » » musiklärare	» 82,200
» » » » lärarinnor i slöjd för flickor	» 71,000
eller ialles kronor 593,500	

Ett bifall till vad jag under punkten 126 här ovan föreslagit om statens övertagande av det kommunala gymnasiet i Lidingö föranleder en ökning av detta belopp med 1,150 kronor till 594,650 kronor.

Summan av motsvarande för budgetåret 1934/1935 utgående anslag utgör, som framgår av den inledande redogörelsen, 554,620 kronor. Mina nu framlagda förslag innebära alltså en anslagsökning av tillhoppa 40,030 kronor.

I anslutning till vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Extra arvoden åt lärare i övningsämnen* av kronor 594,650, att, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av mig i det föregående angivits, utgå enligt den närmare fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

[134.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** f. Arvoden till lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, *förslagsvis*. På förslag av Kungl. Maj:t medgav 1933 års riksdag (se propositionen nr 161 och riksdagens skrivelse nr 257), att vid högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utsåges, finge i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela, från och med budgetåret 1933/1934 försöksvis anordnas en praktisk utbildningslinje, ävensom att kostnaderna för dylik linje finge bestridas från reservationsanslaget till de allmänna läroverken, respektive förslagsanslaget till kommunala mellanskolor.

Jämlikt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen böra hädanefter för ifrågavarande ändamål erforderliga anslagsmedel uppföras under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Som det synes vara av ett särskilt intresse att kunna överblicka de kostnader, som föranledas av ifrågavarande försöksanordning, torde anslagsmedlen tillsvidare böra uppföras under en särskild delpost under nyssnämnda anslagspost.

Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse den 31 augusti 1934 angående anslagsaskanden för budgetåret 1935/1936 beträffande ifrågavarande inbyggda praktiska realskollinjer anfört i huvudsak följande:

Under läsåret 1933/1934 hade två försök med inbyggda praktiska realskollinjer varit i gång, nämligen en handelslinje vid samrealskolan i Säfle och en teknisk linje vid Vasa realskola i Stockholm. Under läsåret 1934/1935 hade dessa försök fortsatt och därvid kommit att omfatta båda de högsta klasserna av realskolan. Dessutom hade en tredje försökslinje (handelslinje) kommit till stånd vid samrealskolan i Nässjö.

Överstyrelsen ville framhålla önskvärdheten av att en viss utvidgning av försöken medgäves. En ansökan föreläge, vilken icke kunnat beviljas på grund av försöksmöjligheternas begränsning. Enligt vad överstyrelsen erfarit, hade man även på andra orter haft upprättandet av dylika linjer under övervägande, ehuru slutgiltig ståndpunkt ännu icke intagits. Med hänsyn till den stora betydelse, som måste tillmätas dessa försök, ville överstyrelsen föreslå, att antalet försökslinjer finge något ökas, exempelvis till 6. Det syntes knappast finnas anledning att för närvarande binda försöken till ett visst antal av varje slag av linjer, utan möjlighet syntes böra hållas öppen att medgiva upprättande av handelslinje, teknisk linje eller hushållslinje allt efter den efterfrågan, som kunde visa sig inträda.

I allmänhet hade upprättandet av praktisk linje icke i och för sig medfört någon utvidgning av respektive läroanstalts organisation. Den praktiska linjen hade nämligen vanligen trätt i stället för en avdelning av den allmänna realskolan, vilken annars måst upprättas. Därigenom hade kostna-

derna kunnat begränsas till den merkostnad, som en avdelning av sådan praktisk linje betingade framför allmän linje. Då timplan för linjerna fastställdes av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, kunde kostnaderna något växla vid olika skolor. I regel torde emellertid merkostnaden för en handelslinje kunna beräknas till $(800 - 60 =) 740$ kronor i båda klasserna sammanlagt och för en teknisk linje till $(850 + 670 =) 1,520$ kronor. För en hushållslinje vore det svårare att göra någon direkt jämförelse, då ingen fastställd timplan för sådan linje ännu föreläge, men den torde icke ställa sig dyrare än allmän linje.

Emellertid borde i enstaka fall räknas med en ökning av antalet avdelningar till följd av upprättande av den praktiska linjen. Sålunda hade innevarande år vid två skolor årsklasser på grund härav måst uppdelas i 2 avdelningar. I dylika fall bleve kostnaderna givetvis större. Utan samläsning med allmän linje torde kostnaderna för teknisk linje belöpa sig till ungefär 5,700 kronor för vardera årskursen och för handelslinje till 5,610 kronor för första och 4,700 kronor för andra årskursen. Därest samläsning med den allmänna linjen kunde anordnas, torde emellertid merkostnaderna reduceras till 2,420 kronor för första och 2,880 kronor för andra årskursen.

Därest tre nya klassavdelningar finge komma till stånd från och med läsåret 1935/1936 och alltså antalet klassavdelningar sagda år bleve 9, ansåge sig överstyrelsen böra räkna med att 6 av dessa komme att ersätta allmänna linjer, och 3 komme att utgöra ökning, därav dock 2 med samläsning med allmänna linjen. Högsta årskursen av den tekniska linjen vid Vasa realskola och av handelslinjen vid samrealskolan i Säffle torde nämligen få för nästa läsår beräknas medföra en sådan vidgning, dock med samläsning vid Säffle samrealskola, varjämte försiktigtvis torde böra räknas med en ny sådan samläsande linje (handelslinje). Kostnaderna för de redan anordnade försökslinjerna kunde beräknas till 10,970 kronor. För tre nya linjer, därav en handelslinje, en teknisk linje och en hushållslinje, beräknade överstyrelsen vidare kostnaderna jämlikt det ovan anförda till $(2,420 + 850 + 0 =) 3,270$ kronor. Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle sålunda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål belöpa sig till 14,240 kronor, eller avrundat till 14,200 kronor. Med hänsyn till ovissheten, bland annat angående de nya linjernas inverkan på antalet avdelningar och angående samläsning liksom också angående timplanernas beskaffenhet i detalj, kunde dessa siffror dock undergå förskjutningar i båda riktningarna, varför det vore nödvändigt, att anslaget i fråga erhöles karaktär av förslagsanslag. Med vidgad erfarenhet torde jämväl något säkrare förhandsberäkningar av kostnaderna bliva möjliga.

De försök med inbyggda praktiska linjer i realskolans två högsta klasser, som pågått sedan år 1933, synas hava omfattats med stort intresse. Betydelsen av en skolform, som med bibehållande av realskolans syfte att meddela allmänbildning är i stånd att samtidigt lämna en för blivande praktisk yrkesverksamhet lämpad undervisning, synes mig ock bliva allt större år från år. Starka skäl föreligga därför enligt min mening såväl för att bibehålla de praktiska försökslinjer, som redan anordnats, som ock för att möjliggöra utvidgade försök i samma riktning. Jag vill förty ansluta mig till

Departementschefen.

skolöverstyrelsens i detta hänseende avgivna förslag. Häri beräknar överstyrelsen att ytterligare tre linjer böra inrättas, därav förslagsvis en handelslinje, en teknisk linje och en hushållslinje. Kostnaderna för första årskursen av dess linjer skulle, därest de komme att fördelas på nyssnämnt sätt, att uppgå till sammanlagt 3,270 kronor, vilket belopp tillhopa med de beräknade kostnaderna för redan inrättade linjer i avrundat tal utgör 14,200 kronor. Mot dessa beräkningar har jag ingen erinran att göra. Med hänsyn till ovissheten av de nya linjernas inverkan på antalet klassavdelningar m. m. torde, såsom överstyrelsen ifrågasatt, det erforderliga anslagsbeloppet böra uppföras såsom en förslagsvis beräknad delpost.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att riksdagens ovannämnda medgivande innefattar, att inbyggda praktiska realskollinjer må anordnas — förutom vid allmänt läroverk — även vid kommunal mellanskola. Såsom framgått av överstyrelsens framställning, hava hittills endast allmänna läroverk kommit i fråga. Jag anser emellertid, att möjlighet alltfört bör stå öppen för inrättandet av praktisk linje även vid kommunal mellanskola. Då emellertid vid bifall till mitt här förordade förslag om fortsatt anslag till dessa linjer ur nu förevarande anslag icke böra bestridas andra kostnader, än som avse allmänna läroverk, vill jag under punkten 151 senare ifrågasätta utverkande av ett medgivande, att motsvarande kostnader för inbyggd praktisk realskollinje vid kommunal mellanskola må bestridas ur förslagsanslaget till bidrag till dylika skolor.

I anslutning till vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att vid en var av ytterligare högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, från och med budgetåret 1935/1936 försöksvis anordnas en praktisk utbildningslinje;

dels ock i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvoden till lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer*

å *förslagsvis* kronor 14,200.

[135.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** g. Understöd åt extra lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis*. Till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på

grund av sjukdom är i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag av 8,000 kronor.

Jämlikt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola under nu förevarande punkt under läroverksanslaget beräknas anslagsmedel till bestridande av ifrågavarande understöd åt de extra ordinarie lärarna vid de allmänna läroverken.

I sin skrivelse den 31 augusti 1934 angående anslagsäskanden för budgetåret 1935/1936 har *skolöverstyrelsen* — under hänvisning till ökad budgetbelastning — hemställt, att de för understöd åt läroverkslärarna avsedda anslagsmedlen måtte upptagas med 8,400 kronor. Då överstyrelsen vidare beräknat, att anslagsbehovet till understöd åt lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier och de tekniska läroverken utgör 1,600 kronor, innebär överstyrelsens förslag en anslagsökning å tillhopa 2,000 kronor.

Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 hava utgifterna å ovannämnda anslag uppgått till i runt tal 9,900 kronor. Den ökade belastningen å anslaget torde till en väsentlig del vara förorsakad av det under de senare åren betydligt ökade antalet extra lärare. Jag har under sådana förhållanden ingen erinran mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande punkt. Departementschefen.

I sinom tid torde Kungl. Maj:t få företaga de ändringar i bestämmelserna beträffande dispositionen av det nuvarande anslaget till ifrågavarande understöd, som föranledes av anslagets uppdelning å de särskilda skolformerna.

I anslutning till vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Understöd åt extra lärare vid förfall på grund av sjukdom*
å *förslagsvis* kronor 8,400.

[136.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** h. Arvoden åt skol-läkare, *förslagsvis*. Arvudet åt skolläkarna vid de allmänna läroverken utgår dels i form av ett fast arvode, dels såsom ett rörligt arvode. De fasta skol-läkararvodena bestridas för närvarande från en i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost: arvoden till skol-läkare, vilken för budgetåret 1934/1935 utgör 50,725 kronor. Enligt fastställda grunder utgå de fasta arvodena vid fullständigt högre allmänt läroverk med 500 kronor, vid realskola för gossar och vid fullständig samrealskola med 300 kronor samt vid de realskolor, som tillkommit genom

ombildning av kommunal mellanskola och vilka ännu icke fullständigt förstatligats, med 225 kronor. De rörliga arvoden å åter gäldas för närvarande från det extra förslagsanslaget till arvoden (s. k. rörliga arvoden) åt skolläkare, vilket för budgetåret 1934/1935 uppförts med 43,000 kronor. De rörliga arvoden utgingo från och med budgetåret 1923/1924 med 2 kronor för varje under höstterminen närvarande lärjunge, men sänktes år 1932 till 1 krona 50 öre och år 1933 till 1 krona för lärjunge (jämför punkt 152 av 1933 års åttonde huvudtitel).

Jämligt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola samtliga till arvoden åt skolläkare erforderliga anslagsmedel beräknas under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* hemställt om fortsatt anslag till arvoden åt skolläkare.

Beträffande de fasta arvoden har *överstyrelsen* därvid beräknat ett ökat medelsbehov av 675 kronor, föranlett av det fortskridande förstatligandet av vissa kommunala mellanskolor. *Överstyrelsen* har förty hemställt, att anslag för ändamålet måtte beräknas med 51,400 kronor.

I fråga om de rörliga arvoden har *överstyrelsen* ånyo framhållit, att dessa arvoden enligt *överstyrelsens* uppfattning icke stode i rimlig proportion till omfattningen av skolläkarnas uppgifter. Då arvodet emellertid så sent som 1933 fastställes till 1 krona per lärjunge, hade *överstyrelsen* icke ansett sig nu böra ifrågasätta en höjning av detsamma. Beträffande storleken av det erforderliga anslagsbeloppet har *överstyrelsen* för höstterminen 1935 räknat med ett till 47,500 ökat elefant, vadan en anslagsökning skulle vara erforderlig med 4,500 kronor till 47,500 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda medelsbehovet under ifrågavarande delpost vid bifall till *överstyrelsens* förslag böra beräknas till (51,400 + 47,500 =) 98,900 kronor.

Departementschefen. Ett bifall till mitt under punkten 126 i det föregående gjorda förslag i fråga om statens övertagande av det kommunala gymnasiet i Lidingö föranleder ett ökat medelsbehov av 50 kronor. Med hänsyn härtill samt i enlighet med *överstyrelsens* beräkningar och dess därpå grundade förslag i övrigt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvoden åt skolläkare av förslagsvis* kronor 98,950.

[137.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** i. Arvoden till tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor. Enligt gällande bestämmelser skola i vissa fall vid samläroverken och de högre allmänna läroverken för flickor vara anställda tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor, vilka i regel förordnas bland respektive läroanstalts lärarpersonal. För dylikt uppdrag utgår arvode enligt bestämmelser, som meddelats i kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 660) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, sådan densamma lyder enligt kungörelse den 2 juni 1933 (nr 251) samt i kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 255) om ändring i kungörelsen den 20 september 1930 angående kvinnlig sakkunnig vid allmänt läroverk, som består av realskola för gossar och samgymnasium.

Kostnaderna för ifrågavarande arvoden hava hittills bestritts ur reservationsanslaget till allmänna läroverken, dock utan att något särskilt belopp varit uppfört för ändamålet.

Jämlikt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola emellertid ifrågavarande arvoden hädanefter beräknas under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Det synes därvid lämpligt att uppföra desamma under en särskild delpost under sagda anslagspost.

I sin skrivelse den 31 augusti 1934 angående anslagsäskanden för budgetåret 1935/1936 har *skolöverstyrelsen* anfört bland annat följande:

Kvinnliga sakkunniga funnes anställda vid de 7 högre allmänna läroverk, där endast gymnasiet (men icke realskolan) vore tillgängligt för flickor, nämligen högre allmänna läroverken å Kungsholmen i Stockholm, i Uppsala, Linköping, Norrköping, Jönköping, Lund och Karlstad. Vid de 30 högre samläroverken funnes 2 första lärarinnor, nämligen en vid vardera av högre allmänna läroverken i Gävle och Landskrona. Tillsyningslärare funnes vid de återstående 28 högre samläroverken, varav dock ett, läroverket i Bromma, ännu icke vore färdigbildat, vid de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg och Örebro — högre allmänna läroverket för flickor i Malmö hade kvinnlig rektor, varför tillsyningslärare därstädes ej erfordrades — och komme under nästa budgetår att finnas vid 73 samrealskolor, nämligen samtliga 80 med undantag av samrealskolorna i Alingsås, Arboga, Köping, Piteå, Vimmerby, Ängelholm och Örnsköldsvik, vid vilka 7 sistnämnda skolor första lärarinnor kunde beräknas fortfarande vara anställda under nästa budgetår.

Överstyrelsen har vidare med utgångspunkt från den ovan lämnade redogörelsen beräknat medelsbehovet för nästkommande budgetår för ifrågavarande ändamål till 42,125 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en kostnadsökning av 925 kronor.

Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande punkt har jag icke någon erinran utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Arvoden till tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor* av kronor 42,125.

[138.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:** j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk. I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en post: praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken, vilken år 1933 fastställts till 72,100 kronor. Med ifrågavarande anslagspost avsågs förut att bestrida kostnaderna för provårskurserna endast vid de s. k. gamla provårsläroverken, nämligen högre latinläroverket å Norrmalm, högre allmänna läroverket å Södermalm, högre realläroverket å Norrmalm, alla i Stockholm, samt högre allmänna läroverken i Uppsala och Lund, under det att kostnaderna för en sedan flera år tillbaka anordnad provårskurs vid högre realläroverket i Göteborg utgingo av medel, som anvisades å extra stat. Det extra anslaget, som för budgetåret 1934/1935 är bestämt till 14,300 kronor, utgår numera såsom förstärkning av det ordinarie anslaget, varmed sålunda bekostas provårskurser vid 6 läroverk. Sammanlagt stå sålunda under innevarande budgetår till förfogande ett belopp av 86,400 kronor.

I detta sammanhang torde jag få erinra därom, att i besparingssyfte vissa ändringar vidtagits i bestämmelserna angående arvoden till handledare vid provårskurser samt i fråga om föreläsningar och kurser för provårskandidater.

I skrivelse den 31 augusti 1934 inkom *skolöverstyrelsen* med framställning om anslag till ifrågavarande ändamål. Sedan emellertid extralärarsakkunniga den 31 oktober 1934 avgivit förslag till inrättande av ett antal nya ordinarie ämneslärartjänster, har överstyrelsen verkställt förnyade anslagsberäkningar samt i utlåtande den 30 november 1934 — under förutsättning av bifall till vad överstyrelsen däri föreslagit beträffande nya ordinarie tjänster — angivit medelsbehovet under förevarande punkt till 90,000 kronor.

Departementschefen.

Jag erinrar, att jag under punkten 124 här ovan tillstyrkt vad överstyrelsen i nyssomförmålda hänseende föreslagit. Jag har under sådana förhållanden ingen erinran mot överstyrelsens anslagsberäkning utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföra en delpost till *Särskilda arvoden vid provårsläroverk* av kronor 90,000.

[139.] 4. Allmänna läroverken: Avlöningar: 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal: a. Arvoden till bibliotekarier samt b. Arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna. I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingå anslagsposter till dels arvoden till bibliotekarier å 62,150 kronor dels ock arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna å 55,200 kronor.

Jämlikt de förändrade principerna för riksstatens uppställning böra de för bestridande av ovannämnda arvoden — vilka till sina belopp bestämmas av skolöverstyrelsen — erforderliga anslagsmedlen anvisas under ifrågavarande anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Skolöverstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt om fortsatt anslag för budgetåret 1935/1936 till ifrågavarande ändamål.

Beträffande delposten till arvoden till bibliotekarier har överstyrelsen föreslagit en anslagsökning å 300 kronor för att möjliggöra förhöjning av arvodet till bibliotekarien vid det under utbyggnad varande biblioteket vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm. Posten skulle vid bifall härtill uppföras med 62,450 kronor.

I fråga vidare om delposten till arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna har överstyrelsen med tillämpning av de principer beträffande arvodenas storlek, för vilka redogjorts under punkt 114 av 1934 års åttonde huvudtitel, beräknat anslagsbehovet till i avrundat tal 60,000 kronor. I förhållande till det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget innebär överstyrelsens förslag i denna del en anslagsökning av 4,800 kronor, beroende dels av ökat antal skolor, som omfatta minst 6 klassavdelningar, och dels av den beräknade ytterligare stegringen i lärjungantalet vid de allmänna läroverken.

Jag har intet att erinra mot de av överstyrelsen beträffande ovannämnda två delposter gjorda beräkningarna av medelsbehovet, dock att vid bifall till mitt under punkten 126 framlagda förslag ifråga om statens övertagande av det kommunala gymnasiet i Lidingö vardera anslagsposten bör ökas med 50 kronor till 62,500 kronor respektive 60,050 kronor. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en anslagsökning av $(350 + 4,850 =)$ 5,200 kronor. De hittills följda grunderna för anslagsmedlens fördelning torde alltså böra tillämpas, dock med rätt för överstyrelsen att jämka arvodesbeloppen i de fall, då sådant kan på grund av särskilda förhållanden befinnas nödigt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppföra

dels en delpost till *Arvoden till bibliotekarier* av kronor 62,500;

dels ock en delpost till *Arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna* av kronor 60,050.

Departementschefen.

[140.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 4. Särskilda löneför-
månar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:** a. Tillfällig
löneförbättring, *förslagsvis* samt b. Provisorisk avlönings-
förbättring, *förslagsvis*. Tillfällig löneförbättring har från och med år
1919 beretts befattningshavare vid icke nyreglerade verk. Syftet med denna
förmån har varit att kompensera den ökning i levnadskostnaderna, som
intill tiden för världskrigets utbrott, d. v. s. mitten av år 1914, ägt rum
från den tid räknat, vars prisnivå varit grundläggande för de dessförinnan
verkställda löneregleringarna för respektive verk. För budgetåret 1934/1935
är under åttonde huvudtiteln för ändamålet anvisat ett anslag av 2,363,000
kronor. Enligt av skolöverstyrelsen i nedannämnda skrivelse gjord beräk-
ning belöper av detta belopp å de allmänna läroverken 1,928,473 kronor.

För beredande av provisorisk avlöningsförbättring i vissa fall för lärare vid de
allmänna läroverken m. fl. beviljade 1929 års riksdag i enlighet med Kungl.
Maj:ts förslag (se propositionen 181 till 1929 års riksdag) för första gången
anslag med 216,800 kronor under åttonde huvudtiteln och 3,900 kronor
under tionde huvudtiteln (navigationsskolorna). Anslagen hava härefter
successivt höjts. Under åttonde huvudtiteln är anslaget sålunda för inne-
varande budgetår uppfört med 319,000 kronor. Enligt av skolöverstyrelsen
i nedannämnda skrivelse gjord beräkning belöper av detta belopp å de all-
männa läroverken 275,380 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 inkom *skolöverstyrelsen* med framställ-
ning om anslag för ovannämnda två ändamål. Sedan emellertid extraläro-
sakkunniga den 31 oktober 1934 avgivit förslag till inrättande av ett antal
nya ordinarie ämneslärtjänster, har överstyrelsen verkställt förnyade an-
slagsberäkningar samt i utlåtande den 30 november 1934 — under förut-
sättning av bifall till vad överstyrelsen föreslagit beträffande nya ordinarie
tjänster — uppgivit medelsbehovet för tillfällig löneförbättring till 2,013,153
kronor samt till provisorisk avlöningsförbättring till 299,560 kronor.

Departe-
mentschefen.

Jag erinrar till en början om, att jag under punkten 124 här ovan till-
styrkt vad överstyrelsen i nyss omförmälda hänseende föreslagit. Mot över-
styrelsens anslagsberäkningar har jag vid detta förhållande ingen erinran,
dock att jag under i övrigt oförändrade förhållanden skulle beräkna del-
posten till provisorisk avlöningsförbättring till 295,363 kronor. Vid ett bifall
till vad jag förordat under punkterna 125 och 126 beträffande anordnande
av s. k. klassiska linjer m. m. samt i fråga om statens övertagande av det
kommunala gymnasiet i Lidingö torde emellertid ifrågavarande delposter
böra höjas, delposten till tillfällig löneförbättring med (2,600 + 2,000 =) 4,600
kronor till 2,017,753 kronor eller avrundat 2,017,700 kronor samt delposten
till provisorisk avlöningsförbättring med 600 kronor till 295,963 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts får jag, med åberopande av vad
chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över

finansärenden anført i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att under budgetåret 1935/1936 må utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens skolköksseminarium och hushållsskola, statens folkskoleseminarier, de tekniska läroverken och statens småskoleseminarier ävensom till statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören, allt enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1934/1935;

dels ock i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän uppföra

ej mindre en delpost till *Tillfällig löneförbättring av förslagsvis.* kronor 2,017,700
än även en delpost till *Provisorisk avlöningsförbättring av förslagsvis.* kronor 295,963.

[141.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:** c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare, *förslagsvis*. Sedan år 1929 har riksdagen för bestridande av personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken årligen anvisat ett extra förslagsanslag. Anslaget, som tidigare utgått med 3,000 kronor, höjdes år 1934 till 4,500 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936 och därvid erinrat, att nettoutgiften å anslaget under de senare budgetåren väsentligt ökats och för budgetåret 1933/1934 utgjort 7,214 kronor 80 öre. Under åberopande härav har överstyrelsen föreslagit en höjning av anslaget med 2,500 kronor till 7,000 kronor.

Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän uppföra en delpost till *Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare av förslagsvis* kronor 7,000.

[142.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar: 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:** d. Vissa ersättningar, *förslagsvis*. För närvarande bestridas ur reservationsanslaget till

de allmänna läroverken följande två i anslagets slutsumma inräknade ersättningar, nämligen

vid Strängnäs högre allmänna läroverk utgående hyres-
ersättning till innehavarna av boställsrummen i det s. k.

Olivehällska huset	kronor	137: 26
hyresersättning till rektor vid nya elementarskolan i Stock-		
holm		1,000: —

Summa kronor 1,137: 26

Härjämte skola jämlikt vederbörliga beslut, i mån av behov, från reservationerna å ovannämnda anslag utgå följande ersättningar, nämligen

vid Växjö högre allmänna läroverk, till innehavaren av en adjunktslön, tills vidare årligen ersättning för den minskning i lönen, som kan uppkomma genom nedgång av den i lönen inberäknade räntan å Sjögrenska apologistfonden,

vid Karlskrona högre allmänna läroverk, till innehavaren av rektorsbefattningen och tvenne adjunktsbefattningar, såsom ersättning för till dem förut från staden Karlskrona utgående bidrag,

vid Skara högre allmänna läroverk, till innehavaren av en adjunktslön, tills vidare årligen ersättning för den minskning i adjunktslönen, som kan uppkomma genom nedgång av den i lönen inberäknade räntan å den Morellska donationen,

vid Karlstads högre allmänna läroverk, till innehavaren av en lektorslön, tills vidare årligen ersättning för den minskning i lönen, som kan uppstå genom nedgång i den däri inberäknade räntan å Geijerska donationsfonden,

vid Arboga samrealskola, till innehavaren av en adjunktslön, tills vidare årligen ersättning för den minskning i löneinkomster, vilken genom räntans nedgående å donationsmedel må uppkomma, ävensom för det från Arboga stads församlings kyrka tillförne utgående, numera indragna lönebidraget,

vid Falu högre allmänna läroverk, till innehavarna av 4 adjunktslöner, förhöjning i mån av nedsättning i räntan å donationsmedel.

Enligt av mig verkställda beräkningar hava sistnämnda ersättningar under sistförflutna budgetår utgått med tillhoppa 163 kronor 63 öre.

Summan av ovannämnda ersättningar uppgå sålunda i avrundat tal till 1,300 kronor.

Jämlikt de förändrade principerna för riksstatens uppställning skola ifrågasvarande ersättningsbelopp uppföras under anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Det synes därvid lämpligt att sammanföra dem i en särskild delpost under nämnda anslagspost.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avlöningsstaten för de allmänna läroverken under anslagsposten 3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän uppföra en delpost till *Vissa ersättningar av förslagsvis* kronor 1,300.

[143.] 4. **Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag: Sammanfattning.** Under punkterna 127—142 i det föregående har jag hemställt om uppförande i avlöningsstaten för de allmänna läroverken av nedan nämnda belopp till följande ändamål, nämligen

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	kronor	9,132,600	
b. Ålderstillägg, förslagsvis	»	1,400,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, förslagsvis	»	90,000	10,622,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extra ämneslärare	kronor	1,082,700	
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ämneslärare, förslagsvis	»	30,000	
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	»	16,500	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	»	6,100	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	»	594,650	
f. Arvoden till lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, förslagsvis	»	14,200	
g. Understöd åt extra lärare vid förfall på grund av sjukdom, förslagsvis	»	8,400	
h. Arvoden åt skolläkare, förslagsvis	»	98,950	
i. Arvoden till tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor	»	42,125	
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	»	90,000	1,983,625
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden till bibliotekarier	kronor	62,500	
b. Arvoden till biträden å rektorsexpediti- onerna	»	60,050	122,550
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring, förslagsvis	kronor	2,017,700	
b. Provisorisk avlöningsförbättring, förslags- vis	»	295,963	
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare, förslagsvis	»	7,000	
d. Vissa ersättningar, förslagsvis	»	1,300	2,321,963
Summa kronor			15,050,738

Sistnämnda belopp, 15,050,738 kronor, utgör sålunda medelsbehovet under ifrågavarande anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken. Såsom särskilda uppbördsmedel skola emellertid från detta belopp avdragas bidrag från Stockholms stad med 15,000 kronor, vilket belopp hittills enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1932 tillgodoförts reservationsanslaget till allmänna läroverken.

Vid bifall till vad jag sålunda i det föregående tillstyrkt skulle anslaget till avlöningar vid läroverken böra uppföras i riksstaten med (15,050,738 — 15,000 =) 15,035,738 kronor. Detta belopp torde böra äskas av riksdagen såsom förslagsanslag.

Vad jag härövan förordat innebär i förhållande till innevarande budgetår en icke oväsentlig anslagsökning, för vilken jag slutligen vill lämna en kort redogörelse. Denna anslagsökning är resultatet av en serie förändringar i nu utgående anslag.

För innevarande budgetår stå till förfogande för avlöningsändamål vid läroverken

dels de under punkten 123 härövan angivna för läroverken särskilt anvisade anslagen å tillhopa 11,750,320 kronor, varifrån dock böra avdragas (30,000 [avseende diverse oförutsedda utgifter] + 8,462 [avseende ersättning för djäknepenningar m. m.] =) 38,462 kronor, som hänförs till andra under läroverken uppförda anslag än avlöningsanslaget,

dels ock följande belopp ur nedannämnda gemensamhetsanslag, nämligen

ur det extra förslagsanslaget till arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier	kronor	71,000
» det ordinarie anslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom	»	6,400
» det extra förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen . .	»	1,928,473
» det extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.	»	275,380

Summa kronor 2,281,253

Sammanlagt utgöra ovannämnda belopp (11,750,320 — 38,462 + 2,281,253 =) 13,993,111 kronor.

De förordade ökningarna i anslagen för nästkommande budgetår utgöra sålunda sammanlagt (15,035,738 — 13,993,111 =) 1,042,627 kronor.

Anslagsökningarna respektive anslagsminskningarna framgå av följande uppställning:

Utgiftsändamål: delpost i den föreslagna avlöningsstaten.	Ökning	Minskning
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	660,300	
b. Ålderstillägg	120,000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt extra ämneslärare		218,700
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ämneslärare		41,000
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	11,900	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål (nytt)	6,100	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnena	40,030	
f. Arvoden till lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer (nytt)	14,200	
g. Understöd åt extra lärare vid förfall på grund av sjukdom	2,000	
h. Arvoden till skolläkare	5,225	
i. Arvoden till tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor	925	
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	3,600	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Arvoden till bibliotekariéer	350	
b. Arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna	4,850	
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Tillfällig löneförbättring	89,227	
b. Provisorisk avlöningsförbättring	20,583	
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare	2,500	
Summa kronor	981,790	259,700

Nettoanslagsökningen utgör sålunda enligt det ovanstående (981,790 — 259,700 =) 722,090 kronor.

Jämlikt de förändrade principerna för riksstatens uppställning skall anslaget uppräknas till statssummans belopp. Detta innebär under hänsynstagande till ovannämnda särskilda uppbördsmedel å 15,000 kronor en ytterligare anslagsökning (av teknisk natur) på (335,537 — 15,000 =) 320,537 kronor.

Sammanlagt uppgå sålunda anslagsökningarna till (722,090 + 320,537 =) 1,042,627 kronor eller alltså det förut angivna beloppet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Allmänna läroverken: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 15,035,738;

dels ock godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar kronor	9,132,600	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i> »	1,400,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i> »	90,000	10,622,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt extra ämneslärare kronor	1,082,700	
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ämneslärare, <i>förslagsvis</i> »	30,000	
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd »	16,500	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål »	6,100	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen »	594,650	
f. Arvoden till lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, <i>förslagsvis</i> »	14,200	
g. Understöd åt extra lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i> »	8,400	
h. Arvoden åt skolläkare, <i>förslagsvis</i> »	98,950	
i. Arvoden till tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor »	42,125	
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverken »	90,000	1,983,625
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Arvoden till bibliotekarier kronor	62,500	
b. Arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna »	60,050	122,550
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i> kronor	2,017,700	

b. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	295,963
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
d. Vissa ersättningar, <i>förslagsvis</i> »	1,300	2,321,963
Summa kronor		15,050,738

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Stockholms stad	kronor	15,000
Nettoutgift kronor		15,035,738

[144.] 5. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken, *reservationsanslag*.** Till ifrågasvarande ändamål anvisades år 1932 ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor. Med hänsyn till det statsfinansiella läget sänktes anslaget år 1933 till 30,000 kronor, med vilket belopp det är upptaget även i gällande riksstat.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* — under framhållande att en ökning av anslaget vore nödvändig, om skolbiblioteken skulle kunna fylla sin viktiga funktion att tillgodose såväl lärarnas som elevernas studiebehov — hemställt, att anslaget för budgetåret 1935/1936 måtte uppföras med ett till 50,000 kronor förhöjt belopp.

Jag anser mig under nuvarande förhållanden icke kunna förorda någon höjning av ifrågasvarande anslag och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[145.] 6. **Allmänna läroverken: Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m., *förslagsanslag*.** Sedan åtskilliga år har riksdagen anvisat ett extra förslagsanslag såsom bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor. Ifrågasvarande anslag, som år 1928 bestämdes till 71,000 kronor, har därefter i huvudsaklig anledning av läroverksorganisationens utvidgning successivt höjts och upptages i gällande riksstat med 330,000 kronor. Från anslaget utgår gottgörelse till läroverk för sådan nedsättning i eller befrielse från föreskriven terminsavgift till ljus- och vedkassan, som meddelas obemedlade lärjungar med stöd av föreskrift i § 220 gällande läroverksstadga. En för varje år särskilt bestämd del av anslaget är emellertid avsedd att, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar vid ett allmänt läroverk av

avgifterna till ljus- och vedkassan, därest dessa kunna anses alltför tyngande. För innevarande budgetår upptages denna del av anslaget till högst 20,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om fortsatt anslag för budgetåret 1935/1936 för ifrågavarande ändamål, därvid överstyrelsen anfört i huvudsak följande:

Enligt budgetredovisningen hade belastningen å ifrågavarande förslagsanslag under budgetåret 1933/1934 utgjort 335,338 kronor 41 öre. I detta belopp inginge 2,182 kronor, som genom beslut av Kungl. Maj:t den 20 april 1934 anvisats till nedbringande för samtliga lärjungar vid vissa allmänna läroverk av terminsavgifterna till nämnda kassor. Till utfyllnad av de belopp, som genom nedsättningar eller befrielser för behövande lärjungar frångått ljus- och vedkassorna, hade således under nämnda budgetår under anslaget utgått ett belopp av 333,156 kronor 41 öre mot för budgetåret anvisade 230,000 kronor. Anslaget hade alltså i denna del överskridits med 103,156 kronor 41 öre. Lärjungantalet vid de allmänna läroverken, som höstterminen 1933 uppgått till 42,153, hade av överstyrelsen beräknats komma att ytterligare stiga till 47,500 höstterminen 1935, vilket i jämförelse med höstterminen 1933 innebure en ökning med i runt tal 13 procent. Med anledning härav syntes ifrågavarande del av förevarande anslag böra för budgetåret 1935/1936 beräknas till ett belopp, som likaledes med 13 procent överstege det belopp, som åtgått under budgetåret 1933/1934, och alltså upptagas till ett belopp av 376,466 kronor 74 öre eller avrundat nedåt 375,000 kronor.

Vad härefter beträffade den del av anslaget, nu 20,000 kronor, som avsåge att bereda möjlighet till nedsättning av avgiften till ljus- och vedkassan för samtliga lärjungar vid de läroverk, där denna avgift eljest skulle verka alltför tyngande, hade därav under budgetåren 1931/1934 förbrukats allenast respektive 6,776, 4,880 och 2,182 kronor. En sänkning av ifrågavarande delanslag syntes överstyrelsen därför — oavsett att anslaget icke vore förslagsanslag och faktorer av så oberäknelig natur som väderlek och bränslepriser utövade en avgörande inverkan på anslagsbehovet — kunna vidtagas. Överstyrelsen föresloge, att detsamma för budgetåret 1935/1936 sattes till 10,000 kronor.

Vid bifall härtill skulle ifrågavarande anslag uppföras i riksstaten för budgetåret 1935/1936 med $(375,000 + 10,000 =)$ 385,000 kronor.

Sedan härefter *statskontoret* den 26 september 1934 avgivit utlåtande i ärendet och därvid med hänsyn till de senare årens starka stegring av belastningen å förevarande anslag ifrågasatt, om icke genom ändring av de grunder, efter vilka befrielse och nedsättning i terminsavgifterna vid läroverken medgäves, en begränsning i medelsbehovet kunde åvägabringas, har *skolöverstyrelsen* den 10 oktober 1934 ånyo yttrat sig i ämnet.

Överstyrelsen erinrade därvid till en början om den ändring i grunderna för nedsättnings beviljande, som år 1932 införts på förslag av de sakkunniga för den ekonomiska förvaltningen vid läroverken. Därest denna ändring icke vidtagits, utan nedsättningar alltfört beviljats i enlighet med av de av 1927 och 1928 årens riksdagar bestämda grunder, hade medelsbehovet för

nästkommande år uppgått till omkring 528,000 kronor. De ändringar i läroverksstadgan, som sålunda genomförts år 1932, kunde alltså beräknas hava berett statsverket en besparing för nästkommande budgetår av 153,000 kronor, motsvarande nära 29 procent av det eljest erforderliga beloppet. Och givet vore, anför överstyrelsen vidare, att denna besparing gått ut över lärjungarna, då kassornas behov måste tillgodoses. Emellertid kunde överstyrelsen icke utan en mycket minutiös och tidskrävande undersökning, uppgiva, i vad mån denna merkostnad för lärjungarna haft formen av mindre frikostiga befrielser eller ökad avgift för de betalande lärjungarna. Sannolikt hade båda delarna varit fallet. Överstyrelsen ville särskilt framhålla att ju längre man ginge i endera eller båda av sådana åtgärder, som innebure sparsamhet med befrielser eller höjning av avgifternas belopp, desto mera avlägsnade man sig från grundtanken i 1927 års läroverksreform, att tillträdet till den form av utbildning, som läroverken erbjöde, skulle, så långt det vore möjligt, vara oberoende av lärjungarnas ekonomiska ställning. — I varje fall avrådde överstyrelsen från att ingripa på en sålunda isolerad punkt av läroverkens ekonomiska förvaltning utan undersökning av vad ett sådant ingrepp skulle betyda för läroverken såsom sådana och för lärjungarna. Möjligen skulle man hava vissa skäl att ånyo företaga en sådan utredning liknande den av ovannämnda sakkunniga år 1932, men denna borde i så fall läggas på en i åtskilliga avseenden bredare basis och exempelvis upptaga jämväl frågan om kommunernas förpliktelser gentemot läroverken. Överstyrelsen avstyrkte förty, att åtgärder i förevarande sammanhang vidtoges i den riktning, statskontoret ifrågasatt.

Jag vill vidare omnämna, att *kollegiet* och *lokalstyrelsen vid nya elementarskolan i Stockholm* hos Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t måtte förklara nya elementarskolan — vars skolkassa motsvarade dels ljus- och vedkassan, dels ock biblioteks- och materielkassan vid andra läroverk — berättigad att erhålla bidrag ur ifrågavarande anslag på så sätt, att skolan erhöle ersättning för de avgifter, som på grund av befrielser eller nedsättningar frånginge ljus- och vedkassan, varvid med avgiften till sistnämnda kassa skulle förstås den del av terminsavgiften till skolkassan, som återstode, sedan den varje lärjunge åliggande, oavkortade terminsavgiften till skolkassan minskats med tio kronor. Beträffande motiven till denna framställning hänvisar jag till handlingarna i ärendet. *Skolöverstyrelsen*, som i utlåtande den 1 november 1934 erinrat, att läroverket icke kunnat erhålla bidrag ur förevarande anslag, tillstyrker framställningen. *Statskontoret* ställer sig i utlåtande den 14 november 1934 avvisande mot förslaget, under påpekande, att i samband med läroverkets omorganisation år 1934 det förutsatts att Stockholms stad skulle före den 1 juli 1936 åtaga sig vissa förpliktelser gentemot läroverket och att ett dylikt åtagande syntes medföra, att man toge i övervägande, huruvida skäl förelåge att bibehålla de nuvarande bestämmelserna angående dess ekonomiska förvaltning.

Jag instämmer med skolöverstyrelsen däri, att en ändring av grunderna för beviljande av ifrågavarande befrielser och nedsättningar icke torde böra företagas utan att en ingående utredning dessförinnan verkställts. Jag är

Departementschefen.

fördenskull icke nu beredd att taga ställning till det av statskontoret framförda önskemålet utan anser, att förevarande anslag, beräknat efter oförändrade grunder, bör även för nästkommande budgetår upptagas med ett i förhållande till det uppskattade behovet avpassat belopp. Mot överstyrelsens beräkningar finner jag därvid icke någon anledning till erinran och vill även förorda överstyrelsens förslag, att anslagsposten till nedbringande i vissa fall för samtliga lärjungar av avgifterna till ljus- och vedkassorna sänkes till 10,000 kronor.

Vad beträffar den från nya elementarskolan ingivna framställningen, kan jag ej finna annat än att, då nu detta läroverk omorganiserats i full överensstämmelse med andra allmänna läroverk, den omständigheten, att en särskild ljus- och vedkassa där icke finnes utan dennas uppgifter tillkommer den gemensamma skolkassan, icke bör utgöra ett hinder för att i förevarande hänseende likställa detta läroverks elever med lärjungarna vid statens övriga läroverk. Det av myndigheterna åberopade eventuella åtagandet från Stockholms stads sida synes mig ej heller böra utgöra hinder att redan nu den önskade likställigheten kommer till stånd, vilken hittills ej kunnat mera av formella än reella skäl åvägabringas. Jag förordar därför bifall till förslaget att jämväl nya elementarskolan må bli delaktig av förevarande anslag. Någon höjning av anslaget av denna anledning torde icke erfordras. De erforderliga närmare föreskrifterna i ämnet torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 385,000 därav högst 10,000 kronor må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassor i sådana fall, då desamma kunna anses alltför tyngande.

[146.] **7. Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** Ur det i riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken hava sedan lång tid bestritts vissa jämlikt särskilda kungl. brev utgående ersättningar å tillhoppa 8,461 kronor 48 öre. Enligt grunderna för den nya riksstatsuppställningen skola nämnda ersättningar hädanefter uppföras under ett särskilt gemensamt anslag.

Ifrågavarande ersättningar äro:

Djäknepenningersättning, d. v. s. ersättning för de enligt kungl. brev den 13 december 1834 och kungörelse den 24 januari 1835 (nr 4) upphörda s. k. djäknepenningarna	kronor 4,307: 10
Ersättning för förlorad helgonskyld enligt kungl. brev den 17 september 1856	» 2,644: 33

Ersättning för indragna lantgillen och klockarpensioner enligt kungl. brev den 4 juni 1886	kronor	731: 13
Ersättning för studieskatten i Halland enligt kungl. brev den 19 maj 1899 att utgå till Göteborgs högre latinläroverk	»	66: 92
Ersättning till Växjö högre skola enligt kungl. brev den 29 december 1860	»	7: —
Ersättning till Visingsöfonden enligt kungl. brev den 18 april och den 16 november 1854 samt den 4 juni 1886	»	705: —
Summa kronor		8,461: 48.

Sistnämnda belopp, avrundat till 8,462 kronor, torde för ifrågavarande ersättningsars gäldande böra äskas av riksdagen och hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag
av kronor 8,462.

[147]. 8. **Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov, förslagsanslag.** I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov å 250,000 kronor, varav 40,000 kronor beräknats för oförutsedda behov.

Ur sistnämnda belopp bestridas, bland annat, flyttningsbidrag till ordinarie lärare, bidrag i vissa fall till biblioteks- och materielkassorna vid nya läroverk, bidrag till vissa undervisningsförsök, vissa ersättningar m. m.

Jämlikt de förändrade grunderna för riksstatsens uppställning torde för ifrågavarande ändamål erforderliga medel böra beräknas under ett särskilt anslag av förslagsanslags natur, att disponeras av Kungl. Maj:t.

Enligt den utredning, jag låtit verkställa, torde anslaget för nästkommande budgetår böra beräknas till 30,000 kronor.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 30,000.

[148.] 9. **Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken med flera läroanstalter, förslagsanslag.** Till anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska, engelska och franska språken har riksdagen för innevarande budgetår — liksom för budgetåren 1931/1934 anvisat ett extra anslag av 10,500 kronor, vilket utgår med högst 3,500 kronor för läsår för ett vart av omförmälda tre språk. Ifrågavarande lärare åtnjuta härjämte resekostnads- och traktamentsersättning från det under ättonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar.

Jämlikt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen böra hädan-
efter jämväl erforderliga anslagsmedel till bestridande av nyssberörda rese-
och traktamentskostnader anvisas under förevarande anslag.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 — under erinran att
ifrågavarande undervisning alltjämt syntes vara av största betydelse dels
för att väcka lärjungarnas intresse för språkstudier, dels för att leda dessa
studier i önskvärd praktisk rikning — hemställt om oförändrat anslag för
budgetåret 1935/1936 till beredande av arvoden åt ifrågavarande lärare.

Departement-
schefen.

Anslag till arvoden åt nu förevarande lärare torde även för nästkom-
mande budgetår böra utgå med oförändrat belopp, 10,500 kronor.

Beträffande kostnaderna för rese- och traktamentsersättningar åt dem —
vilka ersättningar hittills bestritts från det under huvudtiteln uppförda gemen-
samhetsanslaget till dylika ersättningar — torde desamma med ledning av
en inom departementet verkställd undersökning kunna beräknas till för-
slagsvis 9,500 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört skulle ifrågavarande anslag böra
beräknas enligt följande uppställning:

1. Arvoden å 3,500 kronor till tre infödda lärare i tyska, engelska och franska	kronor 10,500
2. Rese- och traktamentsersättningar till ovannämnda lärare, förslagsvis	» 9,500
	Summa kronor 20,000.

Sistnämnda belopp, 20,000 kronor, torde böra äskas av riksdagen såsom
förslagsanslag. Kungl. Maj:t torde i sinom tid få meddela närmare bestäm-
melser beträffande anslagets disposition.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

till *Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och
franska språken vid de allmänna läroverken med flera läro-
anstalter* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 20,000.

[149.] 10. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala
gymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i likhet
med vad som under flera föregående år varit fallet, till beredande av under-
stöd enligt Kungl. Maj:ts beprövande åt kommunalt gymnasium, som är
förenat med en statens realskola, för budgetåret 1934/1935 anvisat ett extra
anslag av 34,000 kronor. Anslaget utgår för närvarande till de kommu-
nala gymnasierna i Lidingö, Motala, Eslöv och Söderhamn med respektive
10,000, 10,000, 8,000 och 6,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936. Överstyrelsen har därvid — under förutsättning att den under punkten 126 i det föregående omförmälda framställningen från stadsfullmäktige i Lidingö om förstatligande av det kommunala gymnasiet därstädes icke nu skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd — beräknat medelsbehovet för ifrågavarande understöd enligt samma grunder som för innevarande budgetår till oförändrat belopp, 34,000 kronor.

Jag erinrar, att jag under nämnda punkt tillstyrkt att Lidingö kommunala gymnasium från och med ingången av budgetåret 1935/1936 successivt förstatligas, ävensom att enligt överstyrelsens beräkningar vid bifall härtill förevarande anslag kan för nästkommande budgetår sänkas med 2,500 kronor. Då i övrigt anledning saknas till ändring i de nu utgående bidragen till kommunala gymnasier, torde anslaget sålunda böra bestämmas till 31,500 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 31,500
att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

[150.] 11. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** Såsom bidrag till kommunala flickskolor äro i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln anvisade följande två anslag, nämligen:

Kommunala flickskolor, ordinarie förslagsanslag	kronor 508,000
Tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, extra förslagsanslag	» 100,000
Summa kronor	608,000

Ovannämnda två anslag hava under de senare åren i följd av den fortgående ombildningen av enskilda flickläroverk till kommunala flickskolor undergått successiva höjningar. Beträffande anslagsberäkningen för innevarande budgetår vill jag emellertid erinra om den övergång till undervisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m., som genomförts genom kungörelsen den 31 maj 1934, nr 199. För budgetåret 1934/1935 — under vilket år övergång sker till den nya ordningen — har därvid medelsbehovet blivit väsentligt mindre än eljest skulle hava varit fallet. Vid oförändrade förhållanden hade sålunda ifrågavarande två anslag måst beräknas till 21,000 kronor respektive 4,500 kronor högre belopp än de i gällande riksstat uppförda.

Enligt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola hädan-
efter samtliga till bidrag åt kommunala flickskolor avsedda anslagsmedel
sammanföras under *ett* för ändamålet i riksstaten uppfört anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställ-
ning om anslag till de kommunala flickskolorna för budgetåret 1935/1936.

Överstyrelsen har därvid i fråga om *bidragen* enligt 1918 års statsbidrags-
författning åt ifrågakvarande skolor till en början anført i huvudsak följande:

Antalet anslagsberättigade kommunala flickskolor uppginge från och med
budgetåret 1934/1935 till 18. Framställning hade emellertid inkommit an-
gående ombildning av Växjö elementarläroverk för flickor till kommunal
flickskola. Med hänsyn till föreliggande förhållanden beträffande sistnämnda
skola ansåge sig överstyrelsen böra räkna med att 19 skolor skulle komma
att åtnjuta understöd såsom kommunala flickskolor under budgetåret 1935/
1936.

Beträffande anslagsbehovet beräknade överstyrelsen, att statsbidrag utginge
till varje skola med i medeltal 25,000 kronor, om man ej räknade med
förekomsten av parallellavdelningar. Det erforderliga anslagsbeloppet ut-
gjorde sålunda under nämnda förutsättning 475,000 kronor. Enligt vad en
av överstyrelsen verkställd beräkning gäve vid handen, kunde med detta
anslagsbelopp jämväl tillgodoses utgifterna för de ålderstillägg, som kunde
beräknas komma att utgå under budgetåret 1935/1936.

Beträffande *parallellavdelningar* erinrade överstyrelsen vidare, att för bud-
getåren 1933/1935 vissa begränsningar vidtagits i fråga om inrättande av
sådana avdelningar vid kommunala flickskolor. Dessa inskränkningar, varom
för innevarande budgetår bestämmelser meddelats i kungörelsen den 20 april
1934 (nr 98), innebure i huvudsak, dels att uppdelning i parallellavdelning
finge ske först vid ett lärjungantal av 36 i stället för tidigare 31, dels att
det sammanlagda antalet statsunderstödda parallellavdelningar icke finge,
såvitt anginge sådana skolor, vilka åtnjöt statsbidrag under budgetåret
1932/1933 eller kommit i åtnjutande av statsbidrag först under budgetåret
1933/1934, utgå för större antal parallellavdelningar än för det samman-
lagda antalet parallellavdelningar under budgetåret 1932/1933, respektive
budgetåret 1933/1934.

Överstyrelsen förutsatte, att i stort sett enahanda bestämmelser skulle
komma att gälla för budgetåret 1935/1936, men ansåge sig dock böra hem-
ställa om modifikationer av desamma i ett par hänseenden.

Till överstyrelsen hade nämligen inkommit framställning från centralsty-
relsen för flick- och samskoleföreningen, vari styrelsen hemställt, att de be-
stämmelser angående uppdelning av årsklass i parallellavdelningar vid kom-
munala flickskolor och statsunderstödda enskilda läroanstalter, som varit
gällande till och med budgetåret 1932/1933, åter måtte tillämpas eller i varje
fall att från och med budgetåret 1935/1936 ny avdelning inom kommunal
eller statsunderstödd enskild flickskolas två högsta klasser måtte få upprät-
tas, när lärjungantalet överstege 30.

Överstyrelsen hade tidigare i skrivelse den 31 augusti 1932 angående an-
slagsbehovet för budgetåret 1933/1934 även framhållit den ogynnsamma
verkan i pedagogiskt hänseende, som en ökning i klassavdelningens storlek
medförde. Särskilt vore detta fallet beträffande flickskolans två högsta klas-

ser, i vilka undervisningen till sin anordning snarast vore jämförlig med undervisningen på gymnasialstadium.

Överstyrelsen ville i anslutning till vad sålunda förekommit på så sätt tillstyrka den gjorda framställningen, att rätt till uppdelning av klass i parallellavdelningar finge, i vad gällde de två högsta klasserna av kommunal flickskola, inträda vid ett lärjungantal överstigande 30. Någon större merkostnad komme ett dylikt medgivande icke att innebära. Därest den föreslagna bestämmelsen varit tillämplig under läsåret 1933/1934, skulle detta ha inneburit, att ytterligare fyra parallellavdelningar kunnat inrättas.

Överstyrelsen ville emellertid ytterligare föreslå, att bestämmelsen angående det högsta sammanlagda antalet parallellavdelningar, som finge inrättas, erhölle en annan avfattning än den nuvarande. Det skulle, ansåge överstyrelsen, vara mera tillfredsställande att för budgetåret 1935/1936 parallellavdelningarna i stället uppskattades till ett visst bestämt antal, för vilket erforderligt anslagsbelopp beräknades, samt att överstyrelsen bemyndigades att medgiva inrättandet av parallellavdelningar i den omfattning, vartill medel sålunda blivit beviljade. Vid uppskattning av parallellavdelningarnas antal borde givetvis antalet parallellavdelningar under de föregående budgetåren samt innevarande budgetår läggas till grund, varigenom den avsedda begränsningen i avdelningarnas antal likväl komme att upprätthållas.

För närvarande funnes vid ifrågavarande skolor sammanlagt 52 parallellavdelningar. Härutöver räknade överstyrelsen med 2 avdelningar för den till ombildning föreslagna flickskolan i Växjö ävensom med ovannämnda 4 avdelningar.

Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle sålunda inalles medel böra beräknas för ett antal av 58 parallellavdelningar. Då för varje parallellavdelning beräknades ett statsbidrag å omkring 3,000 kronor, skulle sålunda för inrättande av parallellavdelningar vid ifrågavarande skolor budgetåret 1935/1936 erfordras ett anslagsbelopp av 174,000 kronor.

Härefter övergår överstyrelsen till att beräkna anslagsbehovet för beredande av *tillfällig löneförbättring* åt ifrågavarande lärarpersonal, och har i detta avseende anfört i huvudsak följande:

Överstyrelsen beräknade, att till ifrågavarande löneförbättring åtginge vid skola med enbart teoretisk linje 5,000 kronor samt vid skola med såväl teoretisk som praktisk linje 5,500 kronor jämte ytterligare för varje parallellavdelning 500 kronor. Med tillämpning härav uppskattade överstyrelsen, som här ovan beräknat antalet kommunala flickskolor under budgetåret 1935/1936 till 19 och parallellavdelningarna till 58, anslagsbehovet till 128,000 kronor, därvid överstyrelsen utginge från att 11 skolor hade enbart teoretisk linje.

Vid bifall till vad överstyrelsen sålunda föreslagit skulle anslaget under ifrågavarande punkt uppföras i riksstaten med $(475,000 + 174,000 + 128,000 =) 777,000$ kronor.

Beträffande skolöverstyrelsens förslag i fråga om omredigering av den nuvarande bestämmelsen angående det sammanlagda högsta antalet paral-

llevavdelningar vill jag till en början erinra, att statskontoret i utlåtande den 22 september 1934 över anslagsaskanden till de i nästföljande punkt avhandlade kommunala mellanskolorna berört denna fråga för sistnämnda skolors del. Statskontoret har därvid, i likhet med skolöverstyrelsen, ifrågasatt, huruvida icke författningsbestämmelserna skulle vinna i klarhet, därest antalet medgivna parallellavdelningar däri uttryckligen angäves. Ämbetsverket har i anslutning härtill framlagt förslag till erforderlig författningsändring.

Departementschefen.

Jag torde till en början få erinra om, att Kungl. Maj:t genom beslut den 9 november 1934 erkänt den kommunala flickskolan i Växjö. Hela antalet kommunala flickskolor skulle sålunda från och med budgetåret 1935/1936 uppgå till 19.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en fortsatt tillämpning av de utav riksdagen för budgetåren 1933/1935 beslutade ändrade grunderna för statsbidrag till parallellavdelningar, dock med två undantag, nämligen dels att, i vad gäller de två högsta klasserna av kommunal flickskola, uppdelning av klass må vidtagas vid ett lärjungantal, överstigande 30, dels ock att viss formell omredigering sker i bestämmelsen rörande högsta antalet parallellavdelningar vid dessa skolor.

Vad först angår frågan om ökade möjligheter till uppdelning av klass inom de två högsta årsklasserna av kommunal flickskola, vill jag erinra, att Kungl. Maj:t, i anledning av ett av den s. k. granskningsnämnden framlagt besparingsprogram, år 1933 förelade riksdagen förslag om begränsning i rätten till uppdelning av årsklasser av kommunala flick- och mellanskolor. Härvid föreslog dock Kungl. Maj:t, att, vad anginge de två högsta klasserna vid de kommunala flickskolorna, rätt till uppdelning fortfarande skulle föreligga vid ett lärjungantal, överstigande 30, mot i övrigt föreslagna 35. Riksdagen fann sig emellertid icke kunna godkänna den åtskillnad beträffande de två högsta klasserna vid de kommunala flickskolorna, som Kungl. Maj:ts förslag innebar. Riksdagens ståndpunkt grundade sig därpå, att det ansågs obefogat att tillerkänna de kommunala flickskolorna denna förmånlige ställning framför de kommunala mellanskolorna, i fråga om vilka sistnämnda, beträffande åtminstone den högsta klassen, riksdagen ansåg enahanda skäl kunna åberopas.

Trots att jag anser synnerligen starka skäl tala till förmån för överstyrelsens uppfattning på denna punkt, nödgas jag av statsfinansiella skäl avstå från att framställa förslag av nyss angiven innebörd.

Överstyrelsen har vidare föreslagit, att nu gällande bestämmelse angående sammanlagda högsta antalet parallellavdelningar, som må upprättas vid ifrågavarande skolor, måtte ändras därhän, att detta antal uttryckligen anges i författningen. Jag har häremot intet att erinra. För nästkommande budgetår skulle sålunda föreskrivas, att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst

54 parallellavdelningar. Vid bifall härtill torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet.

Skolöverstyrelsen har slutligen beräknat anslagsbehovet under förevarande punkt till sammanlagt 777,000 kronor. Häremot finner jag ingen anledning till anmärkning i annat avseende än att totalbeloppet, 777,000 kronor, bör minskas med 12,000 kronor, avseende nya parallellavdelningar i de två högsta klasserna, till 765,000 kronor. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en anslagsökning av 157,000 kronor. Jag erinrar emellertid därvid först, att de två anslag, som sammanförts under denna punkt, för innevarande budgetår med hänsyn till övergången till undervisningsår såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m. kunnat uppföras med 25,500 kronor lägre belopp än eljest. Av den återstående anslagsökningen faller vidare 37,000 kronor på ombildningen av en enskild flickskola, vilken ombildning emellertid medför en i stort sett motsvarande minskning av bidragen till privatläroverken. Återstoden, 94,500 kronor, är betingad därav, att ifrågakvarande två äldre anslag de senast förflutna budgetåren icke motsvarat anslagsbehovet.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de av riksdagen beslutade grunderna angående statsbidrag till kommunala flickskolor under budgetåret 1933/1934 skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1935/1936, dock med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 54 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 765,000.

[151.] 12. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** Såsom bidrag till kommunala mellanskolor äro i gällande riksstat under åttonde huvudtiteln uppförda följande tre anslag, nämligen:

Kommunala mellanskolor, ordinarie förslagsanslag	kronor 1,092,000
Undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunala mellanskolor, ordinarie förslagsanslag	» 8,400
Tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, extra förslagsanslag	» 207,000
	Summa kronor 1,307,400

Förstnämnda anslaget till de kommunala mellanskolorna, som tidigare, allt eftersom antalet läroanstalter av detta slag ökats, upprepade gånger höjts, fastställdes år 1927 till 1,710,000 kronor. I anledning av 1927 års riksdags beslut om förstatligande av åtskilliga kommunala mellanskolor har anslaget därefter successivt sänkts och finnes i gällande riksstat upptaget med ovan nämnda belopp, 1,092,000 kronor. Med ingången av budgetåret 1935/1936 är förstatligandet av berörda skolor i sin helhet genomförd.

Ovannämnda anslag till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor, vilket år 1928 fastställdes till 24,000 kronor och därefter år 1931 sänktes till 23,000 kronor samt år 1933 ytterligare till 13,000 kronor, är i gällande riksstat upptaget med 8,400 kronor.

Den år 1933 i besparingssyfte vidtagna sänkningen av anslaget möjliggjordes genom provisorisk ändring för tiden den 1 juli 1933—den 30 juni 1934 i de av riksdagen fastställda grunderna för statsbidrag till här ifrågavarande undervisning, innebärande att statsbidrag må utgå allenast i sådana fall, då den för undervisningen anställde läraren har sin väsentliga utkomst av denna anställning. Denna ändring i grunderna för statsbidragets utgående består jämväl för innevarande budgetår.

Beträffande beräkningen av förenämnda två anslag till kommunala mellanskolor och till tillfällig löneförbättring för innevarande budgetår vill jag emellertid erinra därom, att den övergång till undervisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m., varom jag talat under föregående punkt, medfört ett tillfälligt minskat anslagsbehov för budgetåret av tillhoppa omkring 50,000 kronor.

Enligt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola härnäst samtliga till bidrag åt kommunala mellanskolor avsedda anslagsmedel sammanföras under *ett* för ändamålet i riksstaten uppfört anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har nu *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anslag till de kommunala mellanskolorna för budgetåret 1935/1936.

Överstyrelsen har därvid i fråga om *bidrag* enligt 1918 års statsbidragsförfattning åt dessa skolor inledningsvis erinrat om den begränsning i rätten till uppdelning i parallellavdelningar, som enligt kungörelsen den 22 juni 1934 (nr 333) gällde för innevarande budgetår och som innebure, att statsbidrag, såvitt anginge sådana skolor, vilka åtnjutit statsbidrag under budget-

året 1932/1933 eller kommit i åtnjutande av statsbidrag först under budgetåret 1933/1934, icke finge utgå för sammanlagt större antal parallellavdelningar än för det sammanlagda antalet parallellavdelningar under budgetåret 1932/1933 respektive 1933/1934. Liksom i fråga om de kommunala flickskolorna föresloge överstyrelsen, att omförmälda bestämmelse ändrades därhän, att i stället parallellavdelningarnas antal budgetåret 1935/1936 uppskattades till visst bestämt antal, för vilket erforderligt anslagsbelopp beräknades, samt att överstyrelsen bemyndigades att medgiva inrättandet av parallellavdelningar i den omfattning, vartill medel blivit beviljade.

Härom har överstyrelsen vidare anfört i huvudsak följande:

Med hänsyn till det antal parallellavdelningar, som förefunnits under budgetåret 1932/1933, respektive 1933/1934 och med beaktande jämväl därav, att, till följd av vissa kommunala mellanskolors successiva förstatligande, vissa årsklasser avvecklats med utgången av budgetåret 1934/1935, kunde det antal parallellavdelningar, för vilket statsbidrag under budgetåret 1935/1936 enligt gällande bestämmelser borde beviljas, uppskattas till 101. Här till syntes emellertid ytterligare böra läggas de tre avdelningar, som Kungl. Maj:t jämlikt riksdagens beslut (se riksd. skriv. nr 348) ägt rätt att under läsåret 1934—1935 upprätta i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande förväntades bli avvisade. Dessa tre avdelningar hade blivit tagna i anspråk genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 juli 1934.

Vid fördelningen av parallellavdelningar på de särskilda skolorna för innevarande läsår hade det emellertid visat sig, att antalet disponibla parallellavdelningar icke varit tillräckligt. Sålunda hade vid sex skolor parallellavdelning av första klassen icke kunnat medgivas, oaktat det beräknade antalet inträdessökande överstigit det för delning i parallellavdelningar föreskrivna minimiantalet. Vid tre av dessa skolor hade antalet inträdessökande uppgått till 45. Överstyrelsen föresloge därför, att för budgetåret 1935/1936 utöver det förut beräknade antalet parallellavdelningar anslag beviljades till ytterligare tre avdelningar, vilka givetvis skulle komma till användning för upprättande av parallellavdelningar i första klassen. Det sammanlagda antalet beräknade parallellavdelningar uppginge sålunda till 107.

Vid bifall härtill beräknade överstyrelsen behovet av anslag till här ifrågasvarande ändamål till 1,112,516 kronor eller avrundat 1,112,500 kronor.

Beträffande härefter anslag till *undervisning i manlig och kvinnlig slöjd* har skolöverstyrelsen, under förutsättning av fortsatt tillämpning av nu gällande grunder för statsbidrags utgående, beräknat anslagsbehovet till 12,300 kronor, innefattande i förhållande till budgetåret 1934/1935 en ökning å 3,900 kronor.

Liksom föregående år samt under åberopande av enahanda skäl (se punkt 130 i 1934 års åttonde huvudtitel) har emellertid överstyrelsen vidare hemställt om sådan ändring av gällande bestämmelser, att den nu tillämpade begränsningen av statsbidraget skulle avse allenast den manliga slöjden, under det att i fråga om den kvinnliga slöjden de före budgetåret 1933/1934 gällande bestämmelserna ånyo skulle få träda i tillämpning. Ett bifall härtill skulle föranleda en stegring av anslagsbehovet till 20,550 kronor eller avrundat 20,500 kronor.

I fråga slutligen om erforderligt anslag till beredande av *tillfällig löneförbättring* åt ifrågavarande lärarpersonal beräknar skolöverstyrelsen — under förutsättning av bifall till den gjorda framställningen om ändrade grunder för statsbidrag till den kvinnliga slöjdundervisningen — anslagsbehovet till 209,334 kronor och eljest till 207,558 kronor eller avrundat 207,500 kronor.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle sålunda ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår böra beräknas till, vid bifall till förslaget om den kvinnliga slöjdundervisningen, $(1,112,500 + 20,500 + 209,334 =)$ 1,342,334 kronor eller avrundat 1,342,000 kronor samt eljest till $(1,112,500 + 12,300 + 207,500 =)$ 1,332,300 kronor.

I det under föregående punkt berörda utlåtandet den 22 september 1934 har statskontoret till en början uttalat, att överstyrelsens anslagsberäkningar, i den mån de kunnat av ämbetsverket granskas, icke givit anledning till anmärkning.

Beträffande sättet för anslagets disponerande erinrade statskontoret vidare, att 1934 års riksdag i samband med anvisande av medel för innevarande budgetår till de tre nya parallellavdelningar, varom ovan talats, uppdragit åt Kungl. Maj:t att fatta beslut om dessa avdelningars inrättande. Ämbetsverket kunde med hänsyn härtill icke tillstyrka, att överstyrelsen för nästkommande läsår själv finge fatta beslut om inrättandet av de tre nya parallellavdelningar av första klassen, vilka upptoges i överstyrelsens föreliggande förslag.

Såsom framhållits redan under näst föregående punkt ifrågasatte statskontoret, huruvida icke författningsbestämmelserna skulle vinna i klarhet, därest antalet medgivna parallellavdelningar däri uttryckligen angäves, varjämte ämbetsverket framlade förslag till erforderlig författningsändring.

Beträffande det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget om utvidgning av slöjdundervisningen för flickor hänvisade statskontoret vidare till vad ämbetsverket härom anfört i utlåtande den 30 september 1933 (se punkt 130 av 1934 års åttonde huvudtitel) samt uttalade därjämte att, då den nu förevarande framställningen vore av enahanda innebörd som fjolårets och några nya skäl för överstyrelsens ändringsyrkande icke åberopats, statskontorets tidigare uttalande i ämnet alltjämt ägde giltighet. Med hänsyn härtill och då de statsfinansiella förhållandena fortfarande torde påkalla iakttagande av den största sparsamhet, funne sig ämbetsverket icke kunna förorda bifall till framställningen i denna del.

Departement-
schefen.

Liksom vid de kommunala flickskolorna vill jag tillstyrka sådan ändring av nu gällande bestämmelse angående sammanlagda högsta antalet parallellavdelningar, som må inrättas vid ifrågavarande skolor, att detta antal uttryckligen angives. Överstyrelsen har beräknat antalet parallellavdelningar, för vilka statsbidrag enligt hittills meddelade generella bestämmelser kunna beviljas för nästkommande budgetår till 101. Till detta antal har överstyrelsen vidare lagt de tre avdelningar, som med stöd av Kungl. Maj:ts

särskilda beslut ytterligare fått inrättas i första klassen och som under nästa läsår erfordras för undervisningen i andra klassen. Sammanlagt erfordras sålunda enligt överstyrelsen för undervisning i oförändrad omfattning 104 parallellavdelningar. Häremot har jag icke någon erinran att göra.

Överstyrelsen beräknar emellertid vidare, att ännu tre parallellavdelningar skola erfordras för att bereda inträdessökande till första klassen plats i sådana fall, då eljest ett större antal skulle bli avvisade. På grund av vad överstyrelsen till stöd härför anført vill jag förorda, att anslagsmedel beräknas även för dessa klassavdelningar. Härigenom skulle en önskvärd uppmjukning av de nu gällande grunderna i förevarande avseende kunna äga rum. Dock anser jag, att, i likhet med innevarande år, det bör ankomma på Kungl. Maj:t att lämna medgivande till dessa avdelningars inrättande.

För nästkommande budgetår skulle alltså vid bifall till vad jag nu föreslagit anslagsmedel böra beräknas för sammanlagt 107 parallellavdelningar.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid utfärda de erforderliga författningsbestämmelserna.

Beträffande undervisningen i slöjd anser jag mig — under åberopande av vad i ämnet anförts till 1934 års riksdag — nu icke kunna föreslå någon ändring i grunderna för statsbidrags utgående till detta ändamål, utan förordar ett bibehållande av dessa grunder även för budgetåret 1935/1936.

Anslaget till bidrag åt kommunala mellanskolor skulle på grund härav böra i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppföras med $(1,112,500 + 12,300 + 207,500 =) 1,332,300$ kronor.

I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en anslagsökning av 24,900 kronor. Jag erinrar emellertid om, att två av de anslag, som nu sammanförts under ifrågavarande anslagsrubrik, för innevarande budgetår med hänsyn till övergången till undervisningsår såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m. kunnat uppföras med omkring 50,000 kronor lägre belopp än om den förändrade beräkningen ej genomförts.

Under åberopande *dels* av vad under denna punkt anförts, *dels ock* av vad jag yttrat under punkten 134 angående arvoden vid inbyggda praktiska real-skollinjer, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de bestämmelser, som gälla för budgetåret 1934/1935 angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola, skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1935/1936, dock med rätt för Kungl. Maj:t att under läsåret 1935—1936 medgiva upprättande av högst tre nya parallellavdelningar i sådana fall, där eljest ett större antal inträdessökande förväntas bli avvisade, och med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 107 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels medgiva, att kostnaderna för sådana praktiska real-skollinjer, som i anslutning till vad jag under punkten 134 i det föregående anført kunna komma att upprättas vid kommunala mellanskolor, må bestridas ur anslaget till bidrag till kommunala mellanskolor;

dels besluta, att de av riksdagen beslutade grunderna för statsbidrag under budgetåret 1934/1935 för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunala mellanskolor skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1935/1936;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,332,300.

[152.] 13. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Såsom bidrag till privatläroverken äro i riksstaten för budgetåret 1934/1935 anvisade följande tre anslag:

Privatläroverken, gemensamt reservationsanslag, innefattande nedannämnda tre särskilda anslagsposter:

Enskilda mellanskolor, ordinarie anslag	kronor	16,400	
Högre flickskolor, ordinarie anslag	»	331,400	
Högre goss- och samskolor, ordinarie anslag	»	206,900	554,700
Lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, ordinarie förslagsanslag			430,000
Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid privatläroverk, extra förslagsanslag			1,570,000
Summa kronor			2,554,700

Ovanstående gemensamma reservationsanslag till privatläroverken omfattade från början fyra olika anslagsposter avsedda för enskilda mellanskolor, högre flickskolor, högre goss- och samskolor samt enskilda lärarinneseminarier. År 1928 bestämdes anslaget till 745,000 kronor, däri de nämnda anslagsposterna ingingo med respektive 20,000 kronor, 475,000 kronor, 232,500 kronor och 17,500 kronor, men har sedermera i huvudsaklig anledning av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet successivt sänkts till ovan angivna belopp.

Jämväl övriga två anslag till lönetillägg och tillfällig löneförbättring hava under de senare åren av enahanda anledning betydligt sänkts. Sistnämnda anslag bestämdes sålunda år 1927 till 2,395,000 kronor.

Jämlikt grunderna för den nya riksstatsuppställningen skola hädanefter samtliga för varje särskilt slag av privatskolor — sålunda högre goss- och samskolor, högre flickskolor och enskilda mellanskolor — erforderliga anslagsmedel anvisas under ett anslag, i stället för att såsom hittills varje särskilt slag av understöd uppförts gemensamt för samtliga skolor.

Beträffande därvid den under denna punkt närmast ifrågavarande skolformen, *högre goss- och samskolor*, har *skolöverstyrelsen* i sin skrivelse den 31 augusti 1934 framlagt vissa beräkningar rörande anslagsbehovet för budgetåret 1935/1936.

Överstyrelsen har därvid i huvudsak anfört följande:

Anslagsposten till *understöd* åt ifrågavarande skolor vore för budgetåret 1934/1935 upptagen med 206,900 kronor. På grund av den fortgående avvecklingen av Sofi Almquists samskola i Stockholm beräknade överstyrelsen för nästkommande budgetår ett minskat anslagsbehov av 6,000 kronor. Vidare hade med hänsyn till omfattningen av undervisningen i hushållsgöromål vid vissa skolor läsåret 1934—1935 uppstått ett minskat anslagsbehov av 600 kronor, varför anslaget i följd härav för nästkommande budgetår kunde minskas med nämnda belopp. Däremot erfordrades en höjning av anslaget för manliga lärare vid Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium med 500 kronor. Överstyrelsen hemställde i anslutning härtill, att anslag till understöd åt ifrågavarande skolor för budgetåret 1935/1936 måtte beräknas till $(206,900 - 6,000 - 600 + 500 =) 200,800$ kronor.

I fråga om anslag till *lönetillägg åt lärarinnor* samt tillfällig *löneförbättring åt lärarpersonalen* vid goss- och samskolorna framhölle överstyrelsen vidare, att det föreläge stor svårighet att beräkna anslagsbehovet i dessa avseenden. En sänkning av de för de tre ovannämnda skolformerna hittills gemensamma anslagen kunde emellertid ske dels i följd av den fortgående avvecklingen av vissa hithörande skolor och dels därutöver på grund av att anslagen enligt budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 syntes väl högt beräknade i förhållande till medelsbehovet. Den anslagssänkning, som vore möjlig av sistnämnda anledning, beräknade överstyrelsen till 35,000 kronor eller för utjämning av anslagsposternas slutsumma 35,300 kronor respektive 20,000 kronor för de tre skolformerna *tillsammans*. Överstyrelsen hade beräknat, att för budgetåret 1935/1936 anslagsposterna till lönetillägg och löneförbättring vid goss- och samskolorna med hänsyn tagen till båda ovannämnda omständigheter kunde beräknas till 43,700 kronor respektive 300,000 kronor.

Överstyrelsen hemställer sålunda, att ifrågavarande bidrag till högre goss- och samskolor för nästkommande budgetår måtte utgå med $(200,800 + 43,700 + 300,000 =) 544,500$ kronor.

I samband härmed har överstyrelsen — liksom ifråga om de kommunala flickskolorna — hemställt om vissa modifikationer beträffande de för privat-

läroverken (sålunda även de högre flickskolorna och de enskilda mellanskolorna) genom kungörelsen den 20 april 1934 (nr 100) meddelade bestämmelserna i fråga om rätt till uppdelning av årsklasser i parallellavdelningar.

Överstyrelsen har härom anfört i huvudsak följande:

Ovannämnda kungörelse innebure dels att uppdelning i parallellavdelning finge ske, vad anginge stadium, motsvarande gymnasiet, vid ett lärjungantal av 31 och beträffande stadium, motsvarande högre flickskola samt realskola, vid ett lärjungantal av 36, dels ock att det sammanlagda antalet parallellavdelningar skulle begränsas att omfatta högst det antal, som vid motsvarande skolor förefunnits under budgetåret 1932/1933.

Under hänvisning till vad överstyrelsen anfört angående uppdelning av årsklass i parallellavdelningar vid kommunal flickskola, föresloge överstyrelsen beträffande de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, att uppdelning av årsklass i parallellavdelningar, i vad gällde de två högsta klasserna å stadium, motsvarande högre flickskola, finge äga rum vid ett lärjungantal, överstigande 30. Någon större merkostnad komme ett dylikt medgivande icke att innebära. Därest den nu föreslagna bestämmelsen varit tillämplig under läsåret 1933—1934, skulle detta ha inneburit, att ytterligare sju parallellavdelningar kunnat inrättas vid samtliga statsunderstödda enskilda läroanstalter.

Överstyrelsen förutsatte, att principiellt enahanda begränsning av parallellavdelningarnas sammanlagda antal skulle äga rum under budgetåret 1935/1936 som innevarande och föregående budgetår. Liksom beträffande de kommunala flickskolorna och kommunala mellanskolorna ville överstyrelsen föreslå den ändringen i nu gällande föreskrift om det sammanlagda högsta antalet parallellavdelningar, att för budgetåret 1935/1936 dessa avdelningar, på grundval av antalet dylika avdelningar under budgetåret 1932/1933 samt följande år, finge uppskattas till ett visst bestämt antal, vilket lades till grund vid beräkningen av förevarande anslagsbehov, samt att överstyrelsen bemyndigades att medgiva inrättandet av parallellavdelningar i högst den omfattning, som förutsatts vid beräkningen av anslaget. För budgetåret 1935/1936 räknade överstyrelsen med ett högsta antal parallellavdelningar av 250, däri inräknat jämväl nyssnämnda sju avdelningar. Härav belöpte å högre goss- och samskolor 65, högre flickskolor 167 samt enskilda mellanskolor 18 avdelningar. I detta sammanhang erinrade emellertid överstyrelsen därom, att de nuvarande bestämmelserna angående begränsningen av antalet parallellavdelningar avsett samtliga tre kategorier av läroanstalter gemensamt och att sålunda det till förfogande stående antalet parallellavdelningar kunnat efter föreliggande behov fördelas mellan de olika kategorierna av skolor. Överstyrelsen funne det i hög grad önskvärt, att denna möjlighet till anpassning efter föreliggande behov alltjämt bibehölles, och att således den ovan beräknade fördelningen icke gjordes ovillkorligen bindande.

Beträffande vad skolöverstyrelsen föreslagit i fråga om fastställande i gällande bestämmelser av det högsta antalet parallellavdelningar, som må inrättas vid privatläroverken, erinrar jag om *statskontorets* förenämnda utlåtande den 22 september 1934, i vilket ämbetsverket ifrågasatt motsvarande ändring för de kommunala mellanskolornas del.

Jag har under punkt 150 här ovan för de kommunala flickskolornas del förordat, att principiellt enahanda begränsning av parallellavdelningarnas sammanlagda antal skulle äga rum under budgetåret 1935/1936 som innevarande budgetår — dock med en till siffran gjord fixering av antalet parallellavdelningar — varvid jag nödgats ställa mig avvisande mot förslag om viss jämkning ifråga om rätt till uppdelning av dessa skolors två högsta klasser. Enahanda grunder torde böra gälla ifråga om privatläroverken. Jag vill sålunda förorda, att vid dessa läroverk även uttryckligen angives, till vilket högsta antal parallellavdelningar må inrättas.

Enligt överstyrelsens beräkningar belöpa av det för budgetåret 1935/1936 till 250 uppskattade högsta antalet parallellavdelningar vid privatläroverken 65 å högre goss- och samskolor, 167 å högre flickskolor samt 18 å enskilda mellanskolor. Lika med överstyrelsen anser jag, att en fördelning mellan de olika skolformerna icke bör vara ovillkorligen bindande utan att erforderlig anpassning efter de skilda skolornas behov må kunna göras, allenast det sammanlagda högsta för skolorna medgivna antalet parallellavdelningar icke överskrides. Då jag avstyrkt den ifrågasatta rätten till uppdelning i parallellavdelningar, bör detta antal för nästkommande budgetår beräknas till högst 243 för samtliga slag av skolor gemensamt.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles utfärda erforderliga författningsbestämmelser i ämnet.

Beträffande omfattningen av den anslagsminskning, ett bifall till förslaget skulle medföra, hänvisar jag till vad jag under punkt 154 i det följande härom kommer att anföra.

I anslutning till vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen ifråga om tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare vid privatläroverk och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1935/1936, dock med iakttagande att statsbidrag må utgå till högst 243 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk;

dels ock till Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 544,500.

[153.] 14. **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.** Såsom framgår av den inledande redogörelsen under föregående punkt innefattar det gemensamma reservationsanslaget till privatläroverken ett ordinarie anslag till högre flickskolor å kronor 331,400.

För beredande av lönetillägg åt lärarinnorna samt tillfällig löneförbätt-

ring åt lärarpersonalen vid de högre flickskolorna stå vidare anslagen till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter och tillfälligt löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid privatläroverk till förfogande. Dessa två anslag äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda med 430,000 kronor respektive 1,570,000 kronor.

Beträffande de nya grunderna för ifrågavarande anslagsmedels fördelning å särskilda anslag hänvisar jag till vad jag i sådant hänseende anfört under föregående punkt.

Skolöverstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande skolform, de *högre flickskolorna*, och har därvid anfört i huvudsak följande:

Av det till *understöd* åt högre flickskolor avsedda beloppet, som för innevarande budgetår uppginge till 331,400 kronor, kunde en *minskning* för nästkommande budgetår beräknas dels på grund av ombildning av vissa enskilda flickskolor till kommunala flickskolor och dels i följd av avveckling av vissa läroanstalter, som åtnjutit understöd från nu förevarande anslagspost.

Överstyrelsen erinrade därvid om att två läroanstalter, nämligen Kristianstads elementarläroverk för flickor och Karlskrona högre läroverk för flickor, för vilka statsbidrag vore beräknat i nu gällande riksstat, från och med ingången av läsåret 1934—1935 blivit ombildade till kommunala flickskolor. Härav följde en minskning i anslagsbehovet av $(5,600 + 5,400 =)$ 11,000 kronor.

Överstyrelsen hade vid sina beräkningar av anslagsbehovet för budgetåret 1935/1936 för de kommunala flickskolorna förutsatt, att Växjö elementarläroverk för flickor under nämnda år skulle åtnjuta anslag såsom kommunal flickskola, varför något understödsbelopp för denna skola under förevarande anslagspost icke borde beräknas. Anslagsposten kunde i följd härav minskas med 5,400 kronor.

Genom avvecklingen av statsunderstödet till enskilda flickgymnasiet i Lund, där flickor vunnit tillträde till statligt gymnasium, kunde det för innevarande år beräknade anslaget å 700 kronor bortfalla.

Anslaget kunde emellertid ytterligare minskas genom den fortgående avvecklingen av högre flickskolor i städer, där enligt 1927 års riksdags beslut de förutvarande statliga realskolorna ombildats till samrealskolor. Av dessa skolor vore två skolor (i Enköping och Hudiksvall) helt avvecklade senast med utgången av innevarande budgetår. Vid övriga skolor hade denna avveckling fortskridit så långt, att under läsåret 1935—1936 återstode utöver den egentliga folkskolan vid tre skolor (i Karlshamn, Lidköping och Mariestad) allenast en årsklass, vid en skola (i Arvika) två årsklasser samt vid två skolor (i Eksjö och Oskarshamn) tre årsklasser. Den härav föranledda sammanlagda minskningen i anslagsbehovet i förhållande till innevarande budgetår uppskattade överstyrelsen till 12,500 kronor.

Ebba Lundbergs högre läroverk för flickor i Hälsingborg komme under läsåret 1935—1936 till följd av den fortgående sammanslagningen med nya elementarskolan för flickor i Hälsingborg att omfatta endast två årsklasser

utöver den egentliga folkskolan. Den härav betingade anslagsminskningen uppginge till 800 kronor.

För undervisning i huslig ekonomi vid skolorna i Enköping, Karlshamn, Mariestad och Oskarshamn hade för innevarande läsår beräknats 1,600 kronor, vilket belopp ej erfordrades för läsåret 1935—1936. I anslutning till vissa av överstyrelsen för innevarande läsår föreslagna jämkningar i bidragen för samma ändamål till en del andra skolor kunde anslaget ytterligare minskas med 200 kronor eller sålunda tillhopa med $(1,600 + 200 =) 1,800$ kronor.

För understöd åt högre flickskolor under budgetåret 1935/1936 beräknade överstyrelsen sålunda ett anslagsbehov av $(331,400 - 11,000 - 5,400 - 700 - 12,500 - 800 - 1,800 =) 299,200$ kronor.

Överstyrelsen räknade emellertid även med vissa *höjningar* i grundanslagen till två flickläroverk, nämligen dem i Varberg och Vänersborg, ävensom av anslaget till gymnasiet vid Södermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm. Dessa *höjningar*, tillhopa 1,000 kronor, hade av överstyrelsen föreslagits för innevarande budgetår och beräknades bli bestående även för budgetåret 1935/1936.

Härefter har skolöverstyrelsen ånyo upptagit frågan om statsbidrag till Äppelvikens elementarskola, därvid överstyrelsen till en början erinrar om denna frågas behandling vid 1934 års riksdag. I övrigt har överstyrelsen härom anfört i huvudsak följande:

Ifrågavarande skola vore anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med statens normalskola för flickor och sålunda avsedd att leda fram till s. k. normalskolekompetens. Under läsåret 1934—1935 omfattade skolan klasserna 1—3 av sjuårig och klasserna 5—8 av åttaårig flickskola och vore sålunda därmed färdigbildad. Lärjungantalet hade befunnit sig i avgjort stigande och uppginge vårterminen 1934 inom klasserna 1⁷—2⁷, 4⁸—7⁸ till 206. I klasserna 4⁸—7⁸ — de klasser utöver den egentliga folkskolan, vilka funnes inrättade föregående läsår — uppginge lärjungantalet samma vårtermin till 91.

På grund av de erfarenheter, som redan nu gjorts angående lärjungetillströmningen till det nyupprättade samläroverket i Bromma, ansåge sig överstyrelsen ånyo böra förorda, att bidrag beräknades för understöd till Äppelvikens elementarskola. Till första klassen av den femåriga linjen vid samläroverket i Bromma innevarande läsår hade anmält sig 175 sökande, av vilka 160 blivit godkända för intagning. Utöver de två avdelningar av nämnda klass, som skulle finnas enligt den uppgjorda organisationsplanen, hade ytterligare en parallellavdelning inrättats, varigenom sålunda utrymme kunnat beredas för 105 lärjungar. Vidare inhämtades av en utredning, som verkställdes av en av Stockholms stad tillsatt kommitté med uppdrag att uppgöra förslag till byggnadsprogram för det nya läroverket, att antalet i Bromma boende lärjungar på realskol- och gymnasiestadiet i läroanstalter i Stockholm (härvid inräknat jämväl mellanskolor och privatläroverk) höstterminen 1931 utgjort 934, höstterminen 1932 1,102 och höstterminen 1933 1,324. Dessa siffror ådagalade uppenbarligen, att även om ramen för det nya samläroverket något vidgades utöver den fastställda organisationsplanen, det dock kunde anses vara synnerligen av behovet påkallat, att en flickskola funnes i Bromma. Överstyrelsen ville alltså föreslå, att vid beräkningen av nu före-

varande anslagspost upptoges ett understödsbelopp för skolan, avseende ett grundanslag å 4,800 kronor samt särskilt understöd för undervisning i huslig ekonomi med 400 kronor.

Anslagsbehovet för understöd åt högre flickskolor för budgetåret 1935/1936 uppskattade överstyrelsen sålunda till $(299,200 + 1,000 + 5,200 =) 305,400$ kronor.

I fråga härefter om *lönertillägg åt lärarinnor samt tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen* vid högre flickskolor erinrar jag om vad som i motsvarande avseende anförts under föregående punkt angående svårigheterna att beräkna anslagsbehovet. En sänkning av anslaget kunde emellertid enligt överstyrelsens beräkningar företagas — förutom på grund av den enligt budgetredovisningen för höga anslagsberäkningen, varför närmare redogjorts under föregående punkt — i följd av fortsatt eller påbörjad avveckling av vissa hithörande läroanstalter, ävensom på grund av beslutad ombildning av de två enskilda skolorna i Karlskrona och Kristianstad samt av överstyrelsen föreslagen ombildning av den enskilda flickskolan i Växjö. Å andra sidan skulle ett bifall till överstyrelsens framställning om bidrag till Äppelvikens elementarskola medföra vissa anslagshöjningar, för lönertillägg med 2,000 kronor samt för tillfällig löneförbättring med 12,500 kronor.

Överstyrelsen har slutligen med hänsyn till samtliga ovannämnda omständigheter uppskattat anslagsbehovet för budgetåret 1935/1936 till lönertillägg och tillfällig löneförbättring till 319,600 kronor respektive 1,121,000 kronor.

Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle alltså ifrågavarande anslag böra beräknas till $(305,400 + 319,600 + 1,121,000 =) 1,746,000$ kronor.

Departementschefen.

Jag vill till en början erinra om att Kungl. Maj:t erkänt den kommunala flickskolan i Växjö.

Vidare erinrar jag om vad jag under föregående punkt tillstyrkt beträffande ett fortsatt tillämpande i princip för samtliga slag av statsunderstödda privatläroverk av de utav 1933 års riksdag beslutade restriktionsåtgärderna, dock med fixerandet av högsta sammanlagda antalet klassavdelningar vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna.

Beträffande den av överstyrelsen ånyo väckta frågan om statsbidrag till Äppelvikens elementarskola finner jag densamma sedan förra året hava kommit i ett förändrat läge. Den framlagda utredningen synes mig nämligen till fullo giva vid handen att — trots tillkomsten av samläroverket i Bromma — behov förefinnes även av en högre flickskola därstädes. Jag anser mig därför böra beräkna anslagsbeloppet för nu ifrågavarande ändamål så, att möjlighet finnes att bereda nämnda skola statsunderstöd i enlighet med vad överstyrelsen föreslagit.

Ikke heller i övrigt har jag funnit anledning till erinran mot vad skolöverstyrelsen under denna punkt föreslagit. Jag erinrar, att överstyrelsen

vid sina beräkningar utgått från en fortsatt tillämpning av den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i gällande bestämmelser i fråga om statsunderstöd, innebärande, att grundunderstödet till högre flickskola finge utgå med högst 4,800 kronor.

Beträffande slutligen omfattningen av den anslagsminskning, som ett bifall till vad jag sålunda tillstyrkt medför, hänvisar jag till nästföljande punkt.

I anslutning till vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1935/1936;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 1,746,000.

[154.] 15. **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag.** Såsom framgår av den inledande redogörelsen under punkt 152 i det föregående innefattar det gemensamma reservationsanslaget till privatläroverken ett ordinarie anslag till enskilda mellanskolor å 16,400 kronor.

För beredande av lönetillägg åt lärarinnorna samt tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid de enskilda mellanskolorna stå vidare anslagen till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter och tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid privatläroverk till förfogande.

Beträffande de nya grunderna för ifrågavarande anslagsmedels fördelning å särskilda anslag hänvisar jag till vad jag därom i det föregående anført under ovannämnda punkt.

Skolöverstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande skolform, de *enskilda mellanskolorna*, och därvid beträffande *understöden* anført, att denna post på grund av Pedagogiska skolans i Uppsala fortgående avveckling kunde sänkas med 800 kronor till 15,600 kronor.

I fråga om *lönetilläggen* åt lärarinnor samt *tillfällig löneförbättring* åt *lärarpersonalen* vid de enskilda mellanskolorna har *överstyrelsen* beräknat en sänkning av anslaget — förutom med hänsyn till den enligt budgetredovisningen för höga anslagsberäkningen, varför redogjorts under de två nästföregående punkterna — på grund av den fortgående avvecklingen av Pedagogiska skolan i Uppsala. *Överstyrelsen* uppskattar med hänsyn till dessa

sålunda föreliggande omständigheter anslagsbehovet för ifrågavarande två utgiftsändamål till 8,400 kronor respektive 54,000 kronor.

Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle alltså ifrågavarande anslag böra i riksstaten uppföras med (15,600 + 8,400 + 54,000 =) 78,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag erinrar om vad jag under punkten 152 i det föregående tillstyrkt beträffande ett fortsatt tillämpande i princip för samtliga slag av statsunderstödda privatläroverk av de utav 1933 års riksdag beslutade restriktionsåtgärderna, dock med fixerande av högsta antalet klassavdelningar vid de statsunderstödda läroanstalterna.

Mot överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet under förevarande punkt har jag icke funnit anledning till erinran.

Under de två föregående punkterna har jag förordat anvisande av anslag till högre goss- och samskolor med 544,500 kronor samt till högre flickskolor med 1,746,000 kronor. Tillsammans med det anslag å 78,000 kronor, som jag under denna punkt vill hemställa om, skulle alltså de för privatläroverken för budgetåret 1935/1936 beräknade anslagen, vid bifall till mina förslag, sammanlagt uppgå till 2,368,500 kronor. Då motsvarande anslag för innevarande budgetår utgöra 2,554,700 kronor, innefatta mina förslag en anslagsminskning av 186,200 kronor.

I anslutning till vad ovan anförts hemställer jag slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor*
för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 78,000.

[155.] 16. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa är i riksstaten för budgetåret 1934/1935 upptaget med ett belopp av 18,000 kronor. Beträffande tillkomsten av detta anslag ävensom de närmare bestämmelserna rörande utgående av medel därifrån tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som finnes intagen härom under punkt 174 av 1930 års åttonde huvudtitel.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* — under åberopande av en av kassans ordförande verkställd beräkning — hemställt om fortsatt bidrag till kassan med ett till 15,000 kronor sänkt belopp.

Vidare har *styrelsen för vikariatskassan* i skrivelse den 28 augusti 1934 hemställt om vidtagande av vissa ändringar i kungörelsen den 21 februari

1914 (nr 29) angående reglemente för de enskilda läroanstalternas vikariatskassa samt i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 230) angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonal vid kommunala flickskolor, allt i syfte att bereda sådana övningslärarinnor, som innehaft anställning vid numera förstatligade enskilda flickskolor, vissa förmåner under tjänstledighet på grund av sjukdom.

Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande:

Enligt kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 229) angående avlöning åt lärare vid kommunal flickskola kunde övningslärare vid sådan skola icke vinna ordinarie anställning. De nuvarande kommunala flickskolorna hade alla uppkommit genom ombildning av statsunderstödd enskild flickskola på orten, varvid den senare läroanstaltens lärarinnor i mån av utrymme vunnit anställning vid den nybildade skolan. De övningslärarinnor, som därvid icke kunnat beredas reglerad tjänst, hade förlorat väsentliga förmåner, som de åtnjutit vid den enskilda skolan. Med en tjänstgöring av 6, respektive för gymnastiklärarinna 4 veckotimmar, hade de sålunda vid sistnämnda skolor varit berättigade till ålderstillägg, avlöning vid sjukdom samt pension. Riksdagen hade i sin skrivelse den 5 juni 1928 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning i fråga om beredande av ordinarie anställning åt övningslärare vid kommunala flickskolor. I avvaktan härpå vore det önskvärt, att något gjordes för de övningslärarinnor, som före sin anställning vid kommunal flickskola innehaft sådan anställning vid statsunderstödd enskild läroanstalt, att de åtnjutit de förmåner, som ovan nämnts, men som de förlorat vid den senare anställningen. Oavsett förlusten av dessa förmåner hade dessutom deras lön — tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg inberäknade — i många fall undergått en minskning.

Vid ombudsmöte med delägarna i vikariatskassan hade nu styrelsen erhållit uppdrag att söka utverka sådan ändring i vikariatskassans reglemente, att övningslärarinnor av ovannämnda kategori skulle under sjukdom få behålla viss del av sin lön.

Styrelsen för de enskilda läroanstalternas vikariatskassa ansåge, att detta syfte skulle kunna vinnas under förutsättning, dels att kommunal flickskola bleve skyldig att tillhöra vikariatskassan för dessa lärarinnor, dels att vikariatskassan erhöle statsbidrag för dem. De tillägg till vikariatskassans reglemente, som härvid bleve erforderliga, kunde lämpligen ske i form av övergångsbestämmelser.

Styrelsen har härefter summariskt redogjort såväl för de enskilda läroanstalternas förhållande till vikariatskassan som för löneförhållandena vid tjänstledighet på grund av sjukdom för de ordinarie övningslärarinnorna vid kommunala flickskolor. Med hänsyn till de ökade utgifter för sistnämnda skolor, som en delaktighet i vikariatskassan komme att åsamka, har styrelsen vidare föreslagit, att med sådan skyldighet skulle följa rätt att, när övningslärarinna av ifrågavarande kategori är tjänstledig på grund av sjukdom, från vikariatskassan utfå det högsta belopp, som kan utgå till statsunderstödd enskild läroanstalt vid där anställd övningslärarinnas sjukdom. Enligt styrelsens beräkningar, som verkställts efter det erforderliga uppgifter införskaffats från samtliga kommunala flickskolor, där icke regle-

rade övningslärarinnetjänster finnas, skulle merkostnaden för statsverket vid bifall härtill uppgå till omkring 215 kronor.

Styrelsen har vidare anfört följande:

För att övningslärarinna av här omtalade kategori under sjukdom skulle utfå proportionsvis samma del av tillfällig löneförbättring som ordinarie lärarinna vid kommunal flickskola, fordrades vidare ett tillägg till § 2 i kungörelsen angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonal vid kommunala flickskolor, av innebörd att tillfällig löneförbättring finge utgå under tjänstledighet för sjukdom även till de övningslärarinnor, för vilka kommunal flickskola vore delaktig i de enskilda läroanstalternas vikariatskassa.

Om ett sådant tillägg gjordes, följde enligt § 4 i kungörelsen den 22 juni 1923, (nr 307), att övningslärarinna under tjänstledighet för sjukdom ägde uppbära dyrtidstillägg på de till henne utgående kontanta löneförmånerna.

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen slutligen hemställt

att Kungl. Maj:t täcktes framlägga proposition till 1935 års riksdag om medgivande att vidtaga nedanstående tillägg dels till reglementet för de enskilda läroanstalternas vikariatskassa, dels till kungörelsen angående tillfällig löneförbättring för lärarpersonal vid kommunala flickskolor samt

att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att för budgetåret 1935/1936 höja det eljest erforderliga förslagsanslaget till de enskilda läroanstalternas vikariatskassa med 215 kronor.

De av styrelsen föreslagna tilläggen äro av följande lydelse, nämligen *dels* tillägget till reglementet för de enskilda läroanstalternas vikariatskassa.

Övergångsbestämmelser.

§ 1.

Skyldighet att tillhöra de enskilda läroanstalternas vikariatskassa åligger även i vissa fall kommunala flickskolor.

Läroanstalternas delaktighet i kassan avser, under förutsättning att de icke uppnått 60 års ålder, de övningslärarinnor, vilkas tjänster icke blivit reglerade och för vilka statsunderstödd enskild läroanstalt tidigare varit delaktig i kassan.

§ 2.

Med delaktighet följer skyldighet för skolan att för tid, under vilken bidrag till sjuk lärarinnas vikarie utgår, till den sjuka lärarinnan utbetala två tredjedelar av henne tillkommande timarvode.

§ 3.

Till kassan ansluten kommunal flickskola äger att under lärarinnas sjukdom utfå ett belopp av samma storlek som det, som utgår till statsunderstödd enskild läroanstalt för övningslärarinna i andra lönegraden med vikarie i tredje lönegraden.

§ 4.

För här avsedda övningslärarinnor åtnjuter vikariatskassan statsbidrag enligt § 7 mom. 2 i kassans reglemente.

§ 5.

För övrigt gälla för kommunal flickskola beträffande ovannämnda lärarinnor i tillämpliga delar vikariatskassans reglemente.

dels ock tillägget till kungörelsen den 28 juni 1928 angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonal vid kommunala flickskolor.

Övergångsbestämmelse.

Tillfällig löneförbättring utgår enligt § 2 under tjänstledighet för sjukdom även till övningslärarinna, för vilken skolan är delaktig i de enskilda läroanstalternas vikariatskassa enligt § 1 av övergångsbestämmelserna till reglementet för nämnda kassa.

Över styrelsens för vikariatskassan framställning hava yttranden avgivits av skolöverstyrelsen och statskontoret.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 13 september 1934 anfört i huvudsak följande:

Då det vore obestriddigt, att, såsom i den underdåniga skrivelsen närmare påvisades, de vid statsunderstödd enskild läroanstalt anställda övningslärarinnorna i samband med läroanstaltens ombildning till kommunal flickskola erhållit en i flera hänseenden försämrad ställning, funne överstyrelsen starka billighetsskäl tala för åtgärder i det syfte, som i skrivelsen föresloges, avseende att bereda ifrågavarande lärarinnor möjlighet att bibehålla viss del av sina avlöningsförmåner under sjukledighet.

Överstyrelsen ville i stort sett tillstyrka styrelsens förslag till övergångsbestämmelser. Endast i ett avseende ansåge sig överstyrelsen böra ifrågasätta ändring i den föreslagna formuleringen av övergångsbestämmelserna till reglementet för vikariatskassan. Enligt § 1 av dessa bestämmelser avsåge delaktigheten i kassan de övningslärarinnor, för vilka statsunderstödd enskild läroanstalt tidigare varit delaktig i kassan. Vid en dylik utformning av bestämmelsen kunde det inträffa, att skyldighet att tillhöra vikariatskassan inträdde för kommunal flickskola med avseende på sådan övningslärarinna, som visserligen under längre eller kortare tid varit anställd vid statsunderstödd enskild läroanstalt, vilken för denna lärarinna varit delaktig i kassan, men som icke vid tidpunkten för den ifrågavarande enskilda läroanstaltens ombildning till kommunal flickskola varit anställd vid den enskilda läroanstalten och i samband med ombildningen överflyttats till den kommunala flickskolan.

Överstyrelsen föresloge i stället, att § 1 av övergångsbestämmelserna erhöles följande lydelse:

Skyldighet att tillhöra de enskilda läroanstalternas vikariatskassa åligger även i nedan angivna omfattning kommunal flickskola, vilken uppstått genom ombildning av statsunderstödd enskild läroanstalt.

Läroanstaltens delaktighet i kassan avser övningslärarinnor, vilka varit anställda vid den statsunderstödda enskilda läroanstalten vid tidpunkten för dennas ombildning till kommunal flickskola och för vilka den enskilda läroanstalten varit delaktig i kassan, under förutsättning att ifrågavarande lärarinnor icke uppnått 60 års ålder och att deras tjänster vid den kommunala flickskolan icke underkastats sådan reglering, som omförmäles i reglementet för statens pensionsanstalt § 5.

Statskontoret har vidare i utlåtande den 1 november 1934 anført i huvudsak följande:

Såsom i framställningen erinrades hade 1928 års riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande ordinarie anställning jämväl av övningslärare vid kommunala flickskolor. Denna utredning förväntades bliva av betydande omfattning, emedan den sannolikt måste utsträckas att omfatta jämväl andra skolformer, exempelvis kommunala mellanskolor och högre folkskolor.

Statskontoret måste under sådana förhållanden finna det i viss mån betänkligt att, utan att avvakta berörda utredning, bereda ifrågavarande från enskilda skolor kommande lärarinnor en bättre ställning än andra vid samma kommunala anstalter anställda lärarinnor. Konsekvenserna av ett dylikt medgivande vore för närvarande svåra att överblicka. Ämbetsverket skulle därför för sin del helst se, att frågan finge sin lösning först i det större sammanhang, i vilket den rätteligen hörde hemma.

Därest emellertid Kungl. Maj:t ej skulle finna dessa betänkligheter avgörande, torde i varje fall anledning icke föreligga att tillmötesgå framställningen i vidare utsträckning än skolöverstyrelsen föreslagit.

De av kassans styrelse formulerade övergångsbestämmelserna torde, med av överstyrelsen föreslagna ändringar, kunna läggas till grund för de erforderliga författningsändringarna.

Departementschefen.

Mot skolöverstyrelsens förslag i fråga om anslag till ifrågavarande vikariatskassa har jag icke någon erinran.

Beträffande den av styrelsen för de enskilda läroanstalternas vikariatskassa gjorda framställningen anser jag i likhet med överstyrelsen, att billighetsskäl tala för att åtgärder vidtagas i det syfte, som föreslås i skrivelser. Jag vill förty förorda bifall till framställningen, dock icke i vidare utsträckning än skolöverstyrelsen tillstyrkt. Kungl. Maj:t torde i sinom tid få utfärda erforderliga författningsändringar. Anledning att, såsom styrelsen ifrågasatt, vid bifall till förslaget höja ifrågavarande anslag av förslagsanslags natur med 215 kronor synes mig icke föreligga.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att de av mig förordade tilläggen i avseende å statsbidrag till de enskilda läroanstalternas vikariatskassa samt tillfällig löneförbättrings utgående till övningslärarinnor vid kommunal flickskola må vinna tillämpning från och med den 1 juli 1935;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 15,000.

[156.] 17. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Från och med år 1927 hava vid åtskilliga tillfällen av Kungl. Maj:t och riksdagen vidtagits

åtgärder, vilka avsett att bereda ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter i sådana fall, då till följd av 1927 års omorganisation av det högre skolväsendet eller i anslutning härtill av riksdagen senare fattade beslut angående det högre skolväsendets organisation vederbörande lärarinna vid enskild läroanstalt gått miste om sin anställning eller erhållit en väsentligen minskad tjänstgöring. Dylik ersättning utgår efter av riksdagen beslutade grunder eller i enlighet med särskilda av riksdagen meddelade beslut.

För bestridande av ifrågavarande ersättningar har riksdagen sedan år 1930 årligen anvisat medel å extra stat. Anslaget, som nämnda år utgick med 7,000 kronor, har därefter successivt höjts samt är i gällande riksstat upptaget med 47,200 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1935/1936 och därvid efter oförändrade grunder beräknat anslagsbehovet till 50,944 kronor eller avrundat 50,000 kronor.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av anslagsbehovet och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 50,000.

[157.] 18. **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** För vartdera av budgetåren 1930/1935 har för ändamålet anvisats anslag av 19,000 kronor. Det för innevarande budgetår utgående anslaget är fördelat med 10,000 kronor till föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium, därav 1,500 kronor till Handarbetets vänner avdelning och 8,500 kronor till Andrea Eneroths avdelning, samt med 9,000 kronor till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium.

Med skrivelse den 31 augusti 1934 har nu *skolöverstyrelsen* till Kungl. Maj:t överlämnat till överstyrelsen inkomna framställningar om fortsatt understöd.

De begärda understödsbeloppen utgöra: för Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium 10,000 kronor, för Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium 12,596 kronor, eller sammanlagt 22,596 kronor.

Som alternativ till nu begärd förhöjning av understödet till Maria Nordenfelts handarbetslärarinneseminarium från 9,000 till 10,000 kronor har seminariets styrelse liksom föregående år ifrågasatt, att seminariet skulle erhålla

medgivande att under budgetåret 1935/1936 antaga 18 nya elever i stället för som nu 16.

Skolöverstyrelsen har beträffande sistnämnda seminarium — efter jämförelse mellan statförslaget från de båda föregående åren och det nu föreliggande förslaget och då inga nya omständigheter tillkommit eller återopats som bevis för nödvändigheten av en inkomstökning — funnit sig sakna anledning att tillstyrka vare sig en förhöjning av det nu utgående understödet eller en höjning av elevantalet utan har överstyrelsen ansett, att understödet bör utgå oförändrat.

Beträffande Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium har överstyrelsen ansett, att understödet även till detta seminarium bör utgå med oförändrat belopp, eller 10,000 kronor, varvid överstyrelsen på närmare angivna skäl uttalar sig för en sådan fördelning av anslaget, att 2,000 kronor skulle tillfalla Handarbetets vänner avdelning och 8,000 kronor Andrea Eneroths avdelning, vilken fördelning tillämpats före budgetåret 1933/1934.

Departement-
mentschefen.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag icke anledning att nu ifrågasätta någon förhöjning av här ifrågavarande anslag, utan torde detsamma för nästa budgetår få utgå med samma belopp som nu, d. v. s. 19,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 19,000

att under de villkor och bestämmelser och med den fördelning, som av Kungl. Maj:t föreskrivas, utgå till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg samt föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

[158.] 19. **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.**

Det till denna skola alltsedan budgetåret 1925/1926 utgående årliga statsanslaget å 80,000 kronor sänktes år 1933 till 70,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har *styrelsen för skolan* anhållit om fortsatt anslag för budgetåret 1935/1936 med ett till 80,000 kronor förhöjt belopp.

Till stöd härför har styrelsen anfört, bland annat, att skolans organisation och arbete gjorts till föremål för en ingående granskning, varigenom väsentliga inbesparingar kunnat åstadkommas på alla områden av skolans verksamhet. För nästkommande budgetår hade på grund härav en stat kunnat uppgöras, där inkomster och utgifter täckte varandra, dock endast under förutsättning av ett statsanslag å 80,000 kronor. För närvarande måste till andra ändamål avsedda donationsmedel tagas i bruk för löpande utgifter, varjämte vissa utgiftsposter, såsom posten till reparationer, tillfälligt slopats.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 framhållit, att överstyrelsen ej funnit annat att erinra mot ovannämnda framställning än att vid en eventuell höjning av statsbidraget detsamma syntes böra begränsas till 75,000 kronor eller samma belopp, vartill överstyrelsen kommit vid sin år 1932 gjorda utredning.

Jag finner mig under nu rådande förhållanden alltjämt icke kunna för- Departement-
schefen.
orda någon höjning av det till fackskolan utgående bidraget och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag

av kronor 70,000.

[159.] 20. **Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.** Till understöd åt kurser för utbildning av lärarinnor i hushållsgöromål har riksdagen årligen beviljat ett anslag, som varit uppfört i riksstaten, för vart och ett av budgetåren 1923/1933 med 16,000 kronor samt för vartdera av budgetåren 1933/1935 med 12,000 kronor. Av detta anslag utgår hälften till kurs, anordnad vid Ateneum för flickor i Stockholm, vanligen kallad Ateneums skolköksseminarium, och hälften till en av Göteborgs allmänna folkskolestyrelse upprättad kurs, vanligen benämnd Göteborgs skolköksseminarium.

I särskilda ansökningar hava styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm och Göteborgs allmänna folkskolestyrelse anhållit, att vardera av dem måtte tillerkännas ett understöd av 8,000 kronor för uppehållande av berörda kurser under läsåret 1935/1936.

Skolöverstyrelsen har den 31 augusti 1934 yttrat sig över berörda framställningar och därvid tillstyrkt ett sammanlagt anslag av 12,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett

anslag av kronor 12,000

att under de villkor, Kungl. Maj:t må finna lämpligt föreskriva, utgå till styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm och till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse med högst 6,000 kronor till vardera.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning.

[160.] 1. **Folkskoleseminarier: Avlöningar, förslagsanslag.** För folkskoleseminarierna äro i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln uppförda följande anslag:

Folkskoleseminarierna, ordinarie reservationsanslag	kronor 1,450,000
Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, ordinarie reservationsanslag	» 105,000
Studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m., extra reservationsanslag	» 65,500
Ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna, ordinarie förslagsanslag	» 200,000
Hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier, extra anslag	» 16,000
Hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, extra förslagsanslag	» 14,000
Summa kronor 1,850,500	

Genom olika beslut har Kungl. Maj:t fastställt avlönings-, övergångs- och omkostnadsstater för folkskoleseminarierna, nämligen för seminarierna i Uppsala, Linköping, Skara, Falun, Växjö, Kalmar, Lund, Landskrona, Göteborg, Karlstad, Härnösand, Umeå, Luleå och Stockholm. Beträffande de löneförmåner, som enligt dessa stater och eljest meddelade särskilda bestämmelser utgå till den vid folkskoleseminarierna anställda personalen, tillåter jag mig hänvisa till statskontorets »Statsliggare för budgetåret 1934/1935», sid. 448—459.¹⁾ Jag tillåter mig här nedan återgiva staternas slutsummor:

¹⁾ Dock må i detta sammanhang anmärkas följande: För seminariet i Göteborg skall till lön åt 10 lektorer beräknas 39,000 kronor och till tjänstgöringspenningar åt samma lektorer 19,000 kronor. Summa löneförmåner för nämnda lärare utgör sålunda 58,000 kronor (i stället för 52,200 kronor) och avlöningstatens slutsumma för nämnda seminarium ökas sålunda med 5,800 kronor till 130,210 kronor. Vidare skall för 1 lärare i trädgårdsskötsel vid seminariet i Luleå beräknas 800 kronor (i stället för 600 kronor) och avlöningstatens slutsumma för nämnda seminarium sålunda upptagas till 101,120 kronor (i stället för 100,920 kronor).

	Avlönings- stat	Över- gångsstat	Omkost- nadsstat	Summa
Folkskoleseminariet i				
Uppsala	113,810	—	32,700	146,510
Linköping	95,320	—	31,600	126,920
Skara	61,515	2,990	20,825	85,330
Falun	106,360	4,300	32,500	143,160
Växjö	65,360	—	21,000	86,360
Kalmar	64,505	—	21,700	86,205
Lund	113,810	—	28,930	142,740
Landskrona	58,705	5,800	17,900	82,405
Göteborg	130,210	—	29,700	159,910
Karlstad	93,030	—	32,800	125,830
Härnösand	56,160	9,200	16,700	82,060
Umeå	88,665	—	29,200	117,865
Luleå	101,120	—	34,200	135,320
Stockholm	75,505	—	24,500	100,005
Summa kronor	1,224,075	22,290	374,255	1,620,620

Summan av ovanstående stater, vilka avse dispositionen av det förutnämnda ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, utgör kronor 1,620,620

Häruöver beräknas, såsom av statsliggaren framgår, ur sagda anslag till folkskoleseminarierna utgå till

arvoden åt seminarieläkare	»	21,000
» » seminariebibliotekarier	»	10,700
» » biträden vid seminariernas rektorsexpeditio- ner	»	7,600

Summa summarum kronor 1,659,920

Det förutnämnda ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna är som nämnts uppfört med ett belopp av 1,450,000 kronor. Staten för folkskoleseminarierna slutar på ett belopp av 1,659,920 kronor. Att anslags slutsumma så avsevärt understiger statens slutsumma beror bland annat därpå, att ett flertal ordinarie tjänster vakanssatts i avbidan på en eventuell omorganisation av seminarieväsendet.

Kungl. Maj:t har, såsom av det efterföljande skall framgå, genom särskilda beslut medgivit, att ur ifrågavarande reservationsanslag må utgå medel till olika seminarieväsendet berörande, i anslagsstaterna icke upptagna ändamål.

Beträffande dispositionen av ovan angivna anslag å 65,500 kronor till studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m. har Kungl. Maj:t genom beslut den 20 april 1934 förordnat, bland annat, att under läsåret 1934/1935 en studentkurs skulle anordnas vid vartdera av folkskoleseminarierna i Stockholm och Växjö samt att ifrågavarande anslag jämte de å ordinarie stat för ändamålet tillgängliga medel ävensom

högst 3,500 kronor av de å föregående budgetårs anslag för samma ändamål uppkomna besparingar finge i enlighet med vissa samtidigt meddelade föreskrifter användas för ovanberörda kurser och parallellavdelningar, med rätt för överstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de för riksdagen framlagda beräkningarna mellan vederbörande folkskoleseminarier fördela berörda belopp.

I fråga om dispositionen av ovan omförmälda anslag å 16,000 kronor till hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier har Kungl. Maj:t genom beslut den 20 april 1934 föreskrivit, att till rektorerna vid nedannämnda folkskoleseminarier skulle utgå följande belopp:

Folkskoleseminariet i Linköping	kronor	3,000
» i Skara	»	1,950
» i Kalmar	»	2,400
» i Karlstad	»	2,500
» i Umeå	»	3,000
Summa kronor		12,850

Slutligen har Kungl. Maj:t i fråga om dispositionen av förutnämnda anslag å 14,000 kronor till hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg genom skilda beslut föreskrivit, att till nedannämnda lärare årligen skulle utgå följande hyresbidrag, nämligen:

vid folkskoleseminariet i Stockholm

ordinarie manlig lektor	kronor	950
[» » adjunkt å övergångsstat	»	750]
» lärare i teckning	»	650
» » i gymnastik	»	650
» » i musik	»	450
extra ordinarie ämneslärare, som tjänstgjort under fyra lästermin ner vid folkskoleseminarium, allmänt läroverk eller annan under läroverksöverstyrelsens eller skolöverstyrelsens inse- ende ställd läroanstalt	»	650
extra ordinarie ämneslärare, som fullgjort sådan tjänstgöring under tio lästerminer	»	750

vid folkskoleseminariet i Göteborg

ordinarie manlig lektor		
i första lönegraden	kronor	700
i andra »	»	850
i tredje »	»	1,000
[ordinarie manlig adjunkt å övergångsstat		
[i första lönegraden	»	450]
[i andra »	»	575]
[i tredje, fjärde eller femte lönegraderna	»	700]
ordinarie lärare i teckning	»	300
» » i gymnastik	»	300
vikarierande lektor å vakant tjänst	»	700
[» adjunkt å »	»	450]
annan extra ordinarie ämneslärare	»	300

Utöver nu nämnda för folkskoleseminarierna särskilt anvisade anslag stå följande anslag under åttonde huvudtiteln till deras förfogande:

1. det under allmänna läroverken uppförda extra förslagsanslaget till arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier;

2. det under allmänna läroverken uppförda ordinarie förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom;

3. det extra förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen; samt

4. det extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.

Vidare utgår från elfte huvudtiteln, allmänna indragningsstaten, ett belopp av 5,200 kronor till adjunkten vid folkskoleseminariet i Karlstad S. H. Svensson.

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola de för folkskoleseminarierna avsedda anslagsmedlen fördelas på fyra anslag, nämligen ett förslagsanslag till avlönningar, ett förslagsanslag till omkostnader, ett reservationsanslag till materiel, böcker m. m. samt ett reservationsanslag till stipendier. Från förstnämnda anslag skola även bestridas kostnaderna för de löneförmåner m. m., som enligt vad nyss anförts utgå från särskilda under, åttonde huvudtiteln uppförda gemensamhetsanslag ävensom ovan nämnda ur elfte huvudtiteln utgående belopp.

Innan jag övergår till frågan om beräkning för nästkommande budgetår av anslagsmedlen för folkskoleseminarierna, vill jag erinra om ett ärende, som har samband med beräkningen av anslagsmedlen ej blott för folkskoleseminarierna utan även för småskoleseminarierna.

I skrivelse den 26 september 1934 hava 1932 års *seminariesakkunniga* anfört bland annat följande under hänvisning till vid skrivelsen fogade av professorn F. J. Linders och byråchefen E. Göransson utförda statistiska undersökningar:

Vad anginge *folkskollärarna* gäve utförda beräkningar vid handen, att en avsevärd disproportion kunde väntas uppstå mellan antalet från folkskoleseminarierna under åren 1935—1938 utexaminerade lärare och behovet av folkskollärare under samma tid. Man torde för vart och ett av de nu nämnda åren kunna räkna med ett överskott av folkskollärare, så att vid slutet av vårterminen 1938 komme att finnas ett icke oväsentligt större antal lärare, än som kunde vinna anställning vid folkskolan. Denna situation bleve så mycket allvarligare, som man enligt professor Linders' ovannämnda beräkningar på grund av den fallande nativiteten hade att räkna med ett sjunkande antal skolpliktiga barn. Medan sålunda dessa barn under åren 1931—1935 i medeltal per år utgjorde maximalt 839,400, komme de under 5-årsperioden 1936—1940 att i medeltal per år utgöra endast 727,600. De i folkskolan undervisade barnen beräknades av Linders vara för perioden 1931—1935 i medeltal per år 654,700 och under åren 1936—1940 i medeltal

582,100. Härvid vore att märka, att samtliga siffror hänförde sig till de redan observerade födelsetalen till och med år 1933. För tiden efter år 1940 beräknade Linders, att antalet skolpliktiga barn liksom de i folkskolan undervisade skulle ytterligare avsevärt sjunka.

Då man sålunda icke blott för de närmaste åren hade att räkna med minskat antal erforderliga lärare, syntes det av behovet påkallat, att nämnda förhållanden uppmärksammades redan nu vid bestämmandet av intagnings omfattning i folkskoleseminarierna våren 1935.

Elevantalet i folkskoleseminarierna uppginge för närvarande till 1,389 i den 4-åriga kursen och 50 i den ett-åriga, eller sammanlagt 1,439. Om intagningen våren 1935 i första klassen skulle få samma omfattning som våren 1934 och därvid antalet i denna klass intagna studenter skulle bli detsamma som våren 1934 eller 66 studenter, av vilka, enligt erfarenheterna från åren 1930—1934, 8 procent kunde beräknas avlägga examen efter 2 år och 72 procent efter 3 år, skulle den samlade examinationen från den 4-åriga kursen under åren 1935—1938 kunna beräknas till 1,409. Härtill komme våren 1935 50 studenter från den ett-åriga kursen eller sammanlagt 1,459. Om under vart och ett av åren 1936—1938 jämväl beräknades 50 utexaminerade från ett-årig kurs, skulle hela examinationen under åren 1935—1938 komma att uppgå till 1,609 lärare.

Enligt byråchefen Göranssons beräkningar skulle antalet erforderliga folkskollärare för åren 1935—1938 uppgå till sammanlagt 1,099. Dessa beräkningar grundade sig bland annat på vissa uppgifter från folkskolinspektörerna och vissa städers folkskolestyrelser rörande antalet lärare i folk- och småskolan 1933—1941. Emellertid hade de sakkunniga beretts tillfälle att taga del av de nya uppgifter rörande antalet lärare åren 1934—1936, som skolöverstyrelsen infordrat från folkskolinspektörerna till den 15 september 1934. Av dessa uppgifter framginge bland annat, att medan inspektörerna i mars 1934 beräknade indragningen av folkskollärartjänster under tiden från och med vårterminen 1933 till och med vårterminen 1936 till 223 tjänster, stannade de nu i sina septemberberäkningar för samma tid vid 97 tjänster. Av den enligt de förstnämnda beräkningarna förutsatta indragningen skulle sålunda enligt de i september gjorda förnyade beräkningarna blott 43,5 procent komma att verkställas. För småskolekåren skulle enligt mars-beräkningarna indragningen av tjänster 1933—1936 utgöra 881 tjänster och enligt de i september lämnade uppgifterna för samma tid uppgå till 561 eller 63,7 procent av antalet indragningar enligt inspektörernas i mars avgivna beräkningar.

Om man för åren 1935 och 1936 räknade med folkskolinspektörernas nu i september 1934 avgivna uppgifter rörande antalet folkskollärare och för åren 1937 och 1938 med blott 50 procent av den i inspektörernas mars-uppgifter förutsatta indragningen samt vidare för behovet av vikarier och för antalet avgångna lärare använde Göranssons tal, skulle behovet av nya lärare under åren 1935—1938 uppgå till sammanlagt 1,288. Då examinationen under samma tid på sätt här ovan angivits beräknats till 1,609 lärare, skulle sålunda överskottet av lärare bliva $1,609 - 1,288 = 321$ eller, avrundat, 320 lärare. Enligt Göranssons beräkningar skulle överskottet bliva $1,609 - 1,099 = 510$ lärare.

Denna situation syntes de sakkunniga vara så allvarsam, att de redan nu, innan sakkunniga vore beredda att framlägga sitt förslag rörande den slutliga seminarieorganisationens omfattning, ansåge sig böra fästa uppmärksamheten på berörda läge i fråga om lärarproduktionen. Omedelbara åt-

gärder för minskande av examinationen under de närmaste åren syntes de sakkunniga vara ofrånkomliga. Den närmast till hands liggande åtgärden för att motverka uppkomsten av överproduktion torde vara att helt inställa intagningen i första klassen våren 1935. Däremot syntes det de sakkunniga icke lämpligt, att för året 1935 vidtaga någon större begränsning av intagningen i den för studenterna avsedda ett-åriga seminariekursen. De sakkunniga erinrade härvid om att, ifall den i 1932 års riksdags skrivelse nr 353 ifrågasatta två-åriga utbildningen för studenterna skulle träda i kraft från och med år 1936, det syntes sannolikt, att år 1937 ingen examination komme att ske av studenter från särskilt för dem anordnad seminariekurs.

Vad *småskollärarinnorna* beträffade, föreläge redan nu ett stort överskott av utexaminerade, vilka icke kunnat vinna någon anställning. Även om de ovanberörda beräkningarna rörande indragningen av lärartjänster, vilka innehades av småskollärarinnor, skulle reduceras till hälften av det uppgivna antalet, komme det nu förefintliga överskottet av småskollärarinnor att räcka för tillgodoseende av lärarbehovet under åtskilliga år. Det syntes under sådana förhållanden vara lämpligast, att åtminstone för nästa år helt inställa intagningen av nya elever vid småskoleseminarierna. De sakkunniga bortsåge vid detta förslag ingalunda från de svårigheter att ordna lärarnas tjänstgöring m. m., som till följd av en sådan åtgärd skulle uppstå vid vissa seminarier. De sakkunniga ville emellertid framhålla, att vid dylika seminarier skulle verksamheten, åtminstone i viss utsträckning, lämpligen kunna upprätthållas genom anordnande försöksvis av särskilda fortbildningskurser, avsedda för arbetslösa småskollärarinnor. Bland dessa finnes åtskilliga, som efter sin för flera år sedan avlagda examen haft ingen eller obetydlig tjänstgöring som lärarinnor. För denna kategori, men även för ett avsevärt antal av övriga lärarinnor, skulle helt visst dylika fortbildningskurser vara till stort gagn. Lärarinnorna finge härigenom möjlighet till fortsatt övning i det kall, för vilket de utbildats men varåt de icke haft möjlighet att efter sin examen ägna sig. Samtidigt finge de genom dessa kurser ett tillfälle till teoretisk och praktisk orientering i de olika problem, som på senare tid uppstått i fråga om undervisning och uppfostran av de yngre barnen.

I anledning härav anmodades skolöverstyrelsen att vid uppgörandet av förslag rörande folkskoleseminarieorganisationens omfattning under budgetåret 1935/1936 beakta vad 1932 års seminariesakkunniga sålunda anfört i fråga om begränsning av elevantalet vid folkskoleseminarierna ävensom att beträffande småskoleseminarieorganisationens omfattning under samma budgetår skyndsammast till ecklesiastikdepartementet inkomma med yttrande och förslag i anledning av vad sagda sakkunniga anfört rörande inställande av nyintagning av elever vid småskoleseminarierna.

I det följande behandlar jag ifrågavarande spörsmål allenast i vad det avser folkskoleseminarierna. Jag återkommer under en senare punkt till motsvarande spörsmål i fråga om småskoleseminarierna.

I skrivelse den 16 november 1934 har *skolöverstyrelsen* framlagt utredning och förslag rörande lärarbehovet samt folkskoleseminariernas organisation och anslagsbehov under budgetåret 1935/1936.

Av överstyrelsens skrivelse inhämtas följande:

Det material, på vilket överstyrelsen grundat sin utredning rörande lärarbehovet under de närmaste åren, utgjordes av — förutom överstyrelsens föregående utredningar i frågan — följande:

a) de ovannämnda utredningar, som företagits av 1932 års seminariesakkunniga;

b) uppgifter från statens folkskolinspektörer, Stockholms folkskoledirektion och Göteborgs allmänna folkskolestyrelse angående lärarantalet i rikets folkskolor vid vårterminens slut 1934 samt angående de förändringar i lärarbehovet, som kunde beräknas inträffa under vart och ett av läsåren 1934/1935 och 1935/1936 till följd av beslutade eller ifrågasatta organisationsförändringar, ändringar i lärjungeantal m. m.; motsvarande uppgifter för den 1 november 1933 samt från tidigare år hade även anlåtats; samt

c) upplysningar från vederbörande rektorer vid statens folkskoleseminarier rörande den omfattning, vari de under de tre senaste åren utexaminerade eleverna vunnit anställning. Sådana upplysningar hade senast lämnats rörande anställningsförhållandena den 15 mars och den 15 oktober 1934.

När överstyrelsen ginge att beräkna lärarbehovet under de närmaste åren, utginge överstyrelsen från att tillgången på lärare under läsåret 1933/1934 varit för knapp. Enligt av överstyrelsen gjorda beräkningar borde ett antal av omkring 90 lärare ytterligare funnits att tillgå. Försiktigheten hade dock bjudit överstyrelsen att räkna med siffran 50.

Lärartillgången under läsåret 1934—1935. Vårterminen 1934 utexaminerades 469 folkskollärare. Under läsåret 1934/1935 beräknades ett behov av 328 nya lärare föreligga och följaktligen borde under läsåret ett överskott av lärare uppstå. Även om man antog, att i likhet med föregående år ett mindre antal, exempelvis 10, av de utexaminerade komme att övergå till annan verksamhet, och även om, som överstyrelsen förut nämnt, en brist på ett 50-tal lärare under föregående läsår förefunnits, så måste man dock beräkna, att åtminstone ett 80-tal lärare komme att under innevarande läsår sakna tjänstgöring. Att verkligen ett överskott förefunnes, framginge av de rapporter, som rektorerna vid folkskoleseminarierna inlämnat rörande de under de tre senaste åren utexaminerade elevernas anställningsförhållanden den 15 oktober 1934. Dessa visade nämligen, att icke mindre än 130 (därav 101 manliga och 29 kvinnliga) vid nämnda tidpunkt vore att betrakta som arbetslösa. Av dessa komme det största antalet arbetslösa på seminarierna i Lund, Göteborg och Linköping, medan i de tre Norrlandsseminarierna sammanlagt redovisats allenast 4 arbetslösa. Överstyrelsens slutsats bekräftades av upplysningar, som överstyrelsen inhämtat från den av Sveriges allmänna folkskolläraryörening anordnade platsförmedlingsbyrån.

Lärarbehov och lärartillgång under de närmaste åren. I en P. M. av den 16 juli 1934 hade förre byråchefen E. Göransson framlagt resultatet av sina för 1932 års seminariesakkunniga utförda undersökningar angående folkskolans behov av lärare. Dessa undersökningar grundade sig bland annat på de beräkningar, som statens folkskolinspektörer m. fl. i mars 1934 lämnat de sakkunniga rörande antalet lärartjänster under åren 1934/1941. Folkskolinspektörerna hade därvid beräknat, att ett icke ringa antal lärartjänster skulle inom den närmaste tiden komma att indragas. Emellertid hade senare erfarenhet visat, att nämnda indragningar icke kunnat ske i den omfattning, som inspektörerna beräknat. Av de uppgifter, som inspektörerna lämnat överstyrelsen rörande lärarantalet i folkskolorna vid vårterminens slut 1934,

framginge, att indragningarna av folkskollärartjänster under läsåren 1933/1934, 1934/1935 och 1935/1936 endast kunnat eller kunde ske till ungefär halva omfattningen av vad inspektörerna förut beräknat. De uppgifter å lärarbehovet, som överstyrelsen använt vid sina beräkningar rörande lärarbehov och lärartillgång, vore grundade på Göranssons siffror, justerade i enlighet med inspektörernas senaste uppgifter rörande lärarantalet för läsåren 1934/1935 och 1935/1936, varjämte indragningen av lärartjänster för läsåren 1936/1940 antagits bliva hälften så stor som inspektörerna beräknat i mars 1934.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle under de fyra läsåren 1935/1939 behovet av nya lärare utgöra sammanlagt 1,327 (278 + 328 + 357 + 364). Antalet nuvarande elever vid folkskoleseminarierna, vilka kunde beräknas bliva utexaminerade åren 1935/1938, vore sammanlagt 1,434. Av dessa komme sannolikt i likhet med föregående år ett mindre antal (beräknat till 40) att övergå till annan verksamhet. De övriga skulle jämte det överskott på ett 80-tal lärare, vilket, som förut nämnts, beräknades finnas under innevarande läsår — sammanlagt 1,475 lärare (1,434 — 40 + 81) — möta ovannämnda behov av 1,327 lärare. Detta visade, att det nuvarande antalet seminarieelever vore större än behövt, och att ett överskott på cirka 150 lärare syntes komma att finnas under läsåret 1938/1939, då hela det nuvarande elevmaterialet utexaminerats. Därest någon utexaminering av elever i studentklass skulle komma att ske dessförinnan, ökades naturligtvis detta överskott.

Vid en närmare granskning av förhållandena under vart och ett av de närmaste åren funne man, att ett överskott på lärare torde komma att finnas under alla läsår från 1934/1935 till 1938/1939, och att detta överskott — så vida de gjorda beräkningarna visade sig riktiga och såvida ingen utexaminering av elever från studentklass skulle ske — komme att under läsåren 1935/1936—1937/1938 hålla sig omkring 300.

Härvid vore emellertid att beakta, att det nämnda överskottet så gott som uteslutande komme att bestå av manliga lärare. Antalet utexaminerade kvinnliga lärare torde i stort sett komma att motsvara behovet. Vissa år komme måhända till och med en brist på kvinnliga lärare att göra sig gällande.

Lärartillgång och lärarbehov 1934/1935—1939/1940.

	1934/1935	1935/1936	1936 1937	1937/1938	1938 1939	1939/1940
Brist, respektive överskott under föregående läsår .	— 50	+ 81	+ 275	+ 314	+ 291	+ 168
Antal utexaminerade närmast föregående vårtermin	469	482	377*)	344	251	—
Antal lärare, som kunna beräknas omedelbart övergå till annan verksamhet	10	10	10	10	10	—
För folkskolan disponibla lärare vid början av läsåret	409	553	642	648	532	—
Behov av nya lärare	328	278	328	357	364	359
Beräknat överskott	+ 81	+ 275	+ 314	+ 291	+ 168	—

*) Håri äro inberäknade 20, som enligt överstyrelsens förslag tänktes bliva intagna i studentklass våren 1935. För övrigt utgjordes de i denna tabell upptagna under åren 1935/1938 utexaminerade lärarna av sådana, som nu vore elever vid folkskoleseminarierna.

Intagningen av elever vid folkskoleseminarierna år 1935. Efter dessa mera allmänna synpunkter övergår överstyrelsen till frågan rörande det antal elever, som borde intagas vid folkskoleseminarierna år 1935. I sin skrivelse den 26 september 1934 hade, erinrar överstyrelsen, 1932 års seminariesakkunniga, med hänsyn till att ett överskott på folkskollärare väntades uppstå under de närmaste åren, såsom sin mening uttalat, att någon intagning i seminariernas första klass icke torde böra ske våren 1935, men att någon större begränsning av intagningen i den för studenter avsedda 1-åriga seminariekursen icke lämpligen borde vidtagas.

Som överstyrelsen förut framhållit, föreläge redan innevarande år ett överskott på lärare, och detta överskott komme med all sannolikhet att under de tre närmast följande åren bliva rätt betydande. Att under sådana förhållanden i enlighet med de sakkunnigas förslag år 1935 intaga tvenne studentklasser, en manlig och en kvinnlig, om vardera 20 à 25 elever, torde icke vara välbetänkt, då dessa klasser skulle utexamineras 1936, när redan ett läraröverskott funnes. Särskilt gällde detta intagningen av en manlig studentklass. Som överstyrelsen redan framhållit, komme överskottet så gott som uteslutande att bestå av manliga lärare, under det att måhända brist komme att råda på kvinnliga lärare under något av de närmaste åren. På grund av detta senare förhållande ville överstyrelsen icke motsätta sig, att en kvinnlig studentklass på 20 elever intoges vid folkskoleseminariet i Stockholm år 1935.

Vad intagning av elever i första klassen beträffade, skulle sådan i viss begränsad omfattning utan större risk kunna äga rum. Dessa elever komme nämligen huvudsakligen att utexamineras först år 1939. Som överstyrelsen förut nämnt, kunde under läsåret 1938/1939 ett överskott på cirka 150 lärare beräknas finnas. Om 20 elever, som överstyrelsen ovan föreslagit, intoges i studentklass 1935, ökades detta antal till omkring 170. Då emellertid behovet av nya lärare för läsåret 1939/1940 vore beräknat till 359, vore alltså en utexaminering av omkring 200 lärare måhända behöfvlig år 1939. Detta lärarbehov borde givetvis delvis fyllas genom att studenter intoges i ett- eller eventuellt tvååriga kurser år 1938 respektive år 1937. I hur stor utsträckning detta skulle ske torde komma att bero bland annat på den utredning och de förslag, som 1932 års seminariesakkunniga komme att lämna. Att år 1935 intaga något större antal elever i seminariernas första klasser vore måhända att föregripa nämnda utredning och försena genomförandet av en eventuell omorganisation av folkskoleseminarierna. Överstyrelsen hade på grund härav och med hänsyn till den osäkerhet, varmed alla beräkningar rörande det kommande lärarbehovet måste vara behäftade, stannat vid att endast föreslå intagning av en första klass om 20 elever vid folkskoleseminariet i Göteborg. Härvid hade överstyrelsen bland annat tagit i beaktande, att, därest ingen intagning av nya elever skulle äga rum vid detta seminarium, stora svårigheter skulle uppstå dels att sysselsätta den där befintliga stora lärarkåren, dels att på ett rationellt sätt ordna den till detta seminarium förlagda provårsundervisningen.

Överstyrelsen ville alltså föreslå, att intagningen av elever vid folkskoleseminarierna år 1935 inskränktes till en första klass med 20 manliga elever vid folkskoleseminariet i Göteborg och en studentklass med 20 kvinnliga elever vid folkskoleseminariet i Stockholm.

Folkskoleseminariernas organisation under läsåret 1935/1936. Under innevarande läsår fördelade sig klassavdelningarna vid folkskoleseminarierna på följande sätt:

Uppsala och Göteborg	2 I,	II,	III,	2 IV	
Linköping, Falun och Karlstad	I,	2 II,	2 III,	IV	
Lund	2 I,	2 II,	III,	IV	
Umeå	2 I,	2 II,	III,	2 IV	
Luleå	2 I,	II,	III,	IV	
Stockholm och Växjö	I,	II,	III,	IV	} + student- klass
Kalmar	I,	II,	III,	IV	
Skara, Landskrona och Härnösand	—	—	—	IV	

Folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand komme att upphöra med innevarande budgetårs utgång. Om, i enlighet med vad överstyrelsen ovan föreslagit, intagning av elever år 1935 endast skulle ske i en första klass i Göteborg och i en studentklass i Stockholm, komme seminarierna under läsåret 1935/1936 att omfatta följande antal klassavdelningar.

Uppsala och Luleå	2 II, III, IV = 4 avdelningar
Göteborg	I, 2 II, III, IV = 5 avdelningar
Linköping, Falun och Karlstad	II, 2 III, 2 IV = 5 avdelningar
Lund och Umeå	2 II, 2 III, IV = 5 avdelningar
Stockholm	II, III, IV + studentklass = 4 avdelningar
Växjö och Kalmar	II, III, IV = 3 avdelningar

Den minskning av antalet klassavdelningar vid seminarierna, som överstyrelsen föreslagit, komme givetvis att förorsaka vissa svårigheter, då det gällde att organisera arbetet vid de olika seminarierna under läsåret 1935/1936. På överstyrelsens anmodan hade rektorerna vid folkskoleseminarierna yttrat sig härom, och därvid hade framgått, att det torde bli omöjligt att fullt sysselsätta den nuvarande ordinarie lärarpersonalen. Även om klassavdelningarna i viss utsträckning vid undervisningen uppdelades, så kunde dock en del av lärarna icke erhålla den minimitjänstgöring, som vore dem författningens enligt ålagd. Överstyrelsen hade dock utgått från att de lärare, som på grund av den här föreslagna inskränkningen i seminariernas verksamhet icke kunde erhålla full tjänstgöring, icke skulle behöva vidkännas någon minskning i de löne- eller pensionsförmåner, som skulle tillfalla dem, därest deras tjänstgöring omfattat föreskrivet antal timmar.

De seminarier, som skulle drabbas hårdast, därest icke någon intagning av nya elever skulle ske, vore de båda provårsseminarierna i Stockholm och Göteborg. Om, som överstyrelsen föreslagit, dessa båda seminarier dock skulle vartdera få intaga en ny klass, torde emellertid även arbetet vid dessa seminarier kunna utan alltför stora svårigheter ordnas på ett rationellt sätt.

De under avveckling stående folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand. På grund av 1932 års riksdags beslut att folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand skulle successivt nedläggas, uppehölls vid vartdera av dessa seminarier under innevarande läsår allenast en fjärde klass, och verksamheten vid dessa folkskoleseminarier komme därefter att upphöra.

Under de år avvecklingen av dessa seminarier skett, hade vissa av seminariernas lärare förflyttats till andra läroanstalter. Under innevarande läsår kvarstode dels seminariernas rektorer, dels några övningslärare och övnings-skollärare, varjämte rektorn vid folkskoleseminariet i Luleå G. F. Melin fortfarande innehade sin lektorstjänst vid ett av dessa seminarier, nämligen Härnösands.

Vad rektor Melin beträffade, torde han lämpligen såsom lektor överflyttas till den efter lektor J. F. Wintzell lediga lektorstjänsten i biologi och hälso-lära vid folkskoleseminariet i Luleå.

Av rektorerna vid de tre nedlagda seminarierna uppnådde rektor E. R. Norrman i Skara pensionsåldern den 21 september 1935. Då överstyrelsen icke funne det lämpligt, att Norrman för den korta tid, varom här vore fråga, vare sig förflyttades till annan befattning eller återginge till sin lektorstjänst vid folkskoleseminariet i Karlstad, ville överstyrelsen föreslå, att Norrman från och med den 1 juli till och med den 21 september 1935 överfördes på indragningsstat med bibehållen lön såsom lektor. Därest seminariet i Skara icke hade indragits, skulle Norrman givetvis ha med bibehållna löneförmåner som rektor tjänstgjort åtminstone till den dag, då han uppnådde pensionsåldern. Då han nu under de sista tre månaderna av sin tjänstetid komme att åtnjuta minskade avlöningsförmåner, syntes det överstyrelsen skäligt, att han dock intill hyresårets slut den 30 september 1935 finge bibehålla den honom nu tillkommande hyresersättningen.

Rektor K. Ågren vid folkskoleseminariet i Härnösand, vilken vore född 1883, borde givetvis förflyttas till den rektors- eller lektorstjänst, som Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma. Överstyrelsen ämnade vid annat tillfälle härom inlämna förslag. Vad åter beträffade rektor Å. Ryde vid folkskoleseminariet i Landskrona, torde vissa svårigheter möta att placera honom såsom rektor eller lektor vid annan läroanstalt. Ryde vore född den 22 februari 1875 och sålunda vid seminariets nedläggande fyllda 60 år. Överstyrelsen ville ej föreslå, att Ryde vid så hög ålder transporterades till annan rektorsbefattning. Ej heller funnes möjlighet att förflytta Ryde, som vore lektor i kristendomskunskap vid seminariet i Landskrona, till annan lektorsbefattning vid seminarium, enär någon sådan ej funnes ledig. Under sådana förhållanden syntes det överstyrelsen mest ändamålsenligt, att Ryde medgäves kvarstanna såsom rektor vid småskoleseminariet i Landskrona. Samtidigt med avvecklingen av folkskoleseminariet i Landskrona hade nämligen därstädes ett småskoleseminarium börjat sin verksamhet, och Ryde hade varit rektor för de båda sammanförda seminarierna. Givetvis skulle Ryde icke såsom rektor för småskoleseminariet kunna påräkna avlöning såsom rektor för ett folkskoleseminarium. Det torde vara tillräckligt, att han erhöile sin lektorslön jämte fri bostad. Överstyrelsen ville, på grund av vad här ovan anförts och under förutsättning att överstyrelsens i skrivelse den 30 oktober 1934 framlagda förslag rörande uppehållande av verksamheten vid småskoleseminariet i Landskrona bifölles, föreslå, att Ryde överfördes såsom lektor på övergångsstat vid rikets folkskoleseminarier med skyldighet att för den tid, Kungl. Maj:t bestämde, tjänstgöra såsom rektor vid småskoleseminariet i Landskrona och med rättighet att utöver sina löneförmåner såsom lektor åtnjuta fri bostad.

Av övningslärarna vid ifrågavarande tre folkskoleseminarier kvarstode ännu en lärarinna i gymnastik, tre lärarinnor i kvinnlig slöjd samt två lärare i trädgårdsskötsel. Antalet kvarvarande övningsskollärare vore sex. Samtliga dessa lärare torde icke redan vid början av kommande budgetår kunna beredas ordinarie tjänst vid annan läroanstalt. Vissa av dem borde i avvaktn på sådan tjänst överföras på övergångsstat med tjänstgöring vid den läroanstalt, som överstyrelsen bestämde. Överstyrelsen förutsatte därvid, att deras löne- och pensionsförmåner icke skulle försämrats, därest de under denna tid icke kunde beredas full tjänstgöring. På samma sätt torde för-

faras med lärarinnan i kvinnlig slöjd vid folkskoleseminariet i Landskrona Anna Strandell, intill dess hon den 30 maj 1936 uppnådde pensionsåldern. Svårast bleve att placera lärarna i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarierna i Landskrona och Härnösand. Den enda tjänst, som år 1935 vore ledig i detta ämne, funnes vid folkskoleseminariet i Växjö. Då emellertid enligt riksdagens år 1932 uttalade uppfattning icke någon transport borde ske till enkelseminarium, torde en förflyttning till ifrågavarande tjänst måhända blott böra ske under den formen, att en av de båda lärarna sattes på övergångsstat med tjänstgöring tills vidare vid nämnda seminarium. Den andra läraren måste däremot överföras på indragningsstat.

Överstyrelsens förslag innebär sålunda, att intagningen av elever vid folkskoleseminarierna under år 1935 skulle inskränkas till en första klass med 20 manliga elever vid folkskoleseminariet i Göteborg och en studentklass med 20 kvinnliga elever vid folkskoleseminariet i Stockholm. Överstyrelsen har erinrat, att folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand på grund av 1932 års riksdags beslut om deras successiva nedläggande skola upphöra från och med nästkommande läsår. De vid ifrågavarande seminarier anställda ordinarie lärarna skola enligt överstyrelsens förslag förflyttas till andra läroanstalter eller placeras på övergångs- eller indragningsstat.

Överstyrelsen övergår därefter till att beräkna anslagsbehovet för folkskoleseminarierna under budgetåret 1935/1936. Vid beräkandet av medelsbehovet har ämbetsverket i huvudsak följt i det föregående angivna grunder för anslags- och statsuppställning. I fråga om beräkningen av anslaget till avlöningar framgår av överstyrelsens skrivelse och därvid fogade bilagor följande.

Enligt skolöverstyrelsens förslag skall den nya avlöningsstaten för folkskoleseminarierna omfatta följande anslagsposter nämligen 1. Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat, 2. Avlöningar till befattningshavare å övergångsstat, 3. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare samt 5. Arvoden och dylika särskilda ersättningar. Dessa anslagsposter beräknas på följande sätt.

1. Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat.

Denna anslagspost skulle enligt förslaget fördelas på följande delposter: a. Lön och tjänstgöringspenningar, b. Ålderstillägg samt c. Fyllnadsarvode åt vikarier.

a. *Lön och tjänstgöringspenningar.* I vid skrivelsen fogade förslag till avlöningsstater för de folkskoleseminarier, som komme att vara i verksamhet under läsåret 1935/1936, hade upptagits löner och tjänstgöringspenningar till ordinarie befattningshavare med en sammanlagd summa av 1,031,920 kronor.

Nyssnämnda summa hade erhållits på följande sätt. Summan av avlöningsstaterna vid folkskoleseminarierna vore nu 1,224,075 kronor. Detta belopp minskades *dels* med summan av avlöningsstaterna för de indragna folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand, d. v. s. med $(61,515 + 58,705 + 56,160 =)$ 176,380 kronor, *dels* med följande arvodesbelopp,

vilka överstyrelsen beräknade under en särskild anslagspost till arvoden och dylika särskilda ersättningar, nämligen med åtta tilläggsarvoden à 800 kronor till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier, alltså 6,400 kronor, samt med arvodena till provårsföreståndare, lektorer och övningsskollärare vid folkskoleseminarierna i Göteborg och Stockholm, d. v. s. inalles $(7,200 + 4,200 =) 11,400$ kronor. Därvid erhöles ett belopp av $(1,224,075 - 176,380 - 6,400 - 11,400 =) 1,029,895$ kronor. Skolöverstyrelsen erinrar, att vid ett flertal seminarier vore anställda manliga musiklärare. Å andra sidan vore de i avlöningsstaten uppförda lönerna för musiklärare ej sällan beräknade efter lön till kvinnlig musiklärare. Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen borde lön till musiklärare på grund av nyss antydda omständigheter alltid beräknas efter lön till manlig befattningshavare. Skolöverstyrelsen har därför ökat sistnämnda belopp å 1,029,895 kronor med skillnaden mellan lönen till manlig och kvinnlig musiklärare för fem befattningshavare, d. v. s. med $5 \times (3,510 - 3,105) = 2,025$ kronor. Därvid erhöles ovannämnda belopp av $(1,029,895 + 2,025 =) 1,031,920$ kronor.

I avvaktan på en kommande omorganisation av seminarierna hade under de senaste åren de ordinarie tjänster, som på grund av innehavarnas avgång blivit lediga, vakanssatts. Även om de flesta av dessa tjänster uppehållits med vikarier, hade dock en icke obetydlig besparing därigenom gjorts. Under läsåret 1935/1936 beräknades denna besparing uppgå till omkring 85,000 kronor, varför medelsåtgången till lön och tjänstgöringspenningar å ordinarie tjänster under ifrågavarande budgetår kunde beräknas till $(1,031,920 - 85,000 =) 946,920$ kronor.

b. *Ålderstillägg.* Kostnaderna för ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna hade enligt budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 uppgått till 201,481 kronor 12 öre, vilket jämfört med budgetåret 1932/1933 innebure en minskning med 4,232 kronor 8 öre. Ehuru förutnämnda anslag till ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna, som under en följd av år varit fixerat till 200,000 kronor, under de senare åren överskridits, ansåge dock överstyrelsen, att detsamma för budgetåret 1935/1936 borde upptagas till oförändrat belopp, 200,000 kronor.

c. *Fyllnadsarvoden åt vikarier.* Till fyllnadsarvoden åt vikarier, vilka kostnader nu bestredes från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna i dess helhet, hade överstyrelsen tidigare beräknat ett belopp av 37,350 kronor. Med hänsyn till att folkskoleseminarierna i Skara, Härnösand och Landskrona upphörde med utgången av budgetåret 1934/1935 torde här ifrågavarande delpost kunna minskas med förslagsvis 1,300 kronor och således — med viss höjning i och för utjämning av huvudpostens belopp — kunna beräknas till 36,080 kronor.

Det sammanlagda anslagsbehovet för avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat för budgetåret 1935/1936 uppginge sålunda till $(946,920 + 200,000 + 36,080 =) 1,183,000$ kronor.

2. *Avlöningar till befattningshavare å övergångsstat.*

Under denna anslagspost borde enligt överstyrelsens förslag uppföras samma delposter, som här ovan nämnts.

a. *Lön och tjänstgöringspenningar.* Under innevarande budgetår vore vid folkskoleseminarierna två lektorer, en adjunkt, en lärarinna i gymnastik och en övningsskollärarinna uppförda å övergångsstat med lön och tjänstgöringspenningar om 15,590 kronor och ålderstillägg om 6,700 kronor, alltså sam-

manlagt 22,290 kronor. Som överstyrelsen förut framhållit, vore det att förmoda, att ytterligare några av lärarna vid seminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand måste överföras å övergångsstat. Överstyrelsen beräknade, att det anslag, som vore behövt till lön och tjänstgöringspenningar åt samtliga dessa lärare under budgetåret 1935/1936, komme att uppgå till ett avrundat belopp av 29,500 kronor.

b. Ålderstillägg. Ålderstillägg till lärare å övergångsstat beräknades till 7,400 kronor.

c. Fyllnadsarvode åt vikarier. Till fyllnadsarvode åt vikarier för ifrågavarande lärare upptoges ett formellt belopp av 100 kronor.

Det sammanlagda belopp, som erfordrades för avlöningar till befattningshavare å övergångsstat under budgetåret 1935/1936 uppginge alltså till (29,500 + 7,400 + 100 =) 37,000 kronor.

3. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.*

Förevarande anslagspost skulle enligt förslaget specificeras på *a. Grundavlöningar m. m.* och *b. Avlöningsförhöjningar m. m.*

a. Grundavlöningar m. m. Den minskning av antalet klassavdelningar under budgetåret 1935/1936, som överstyrelsen föreslagit, medförde givetvis ett minskat behov av *extra lärare och timlärare*. De extra ordinarie lektorer, som under innevarande läsår tjänstgjorde, vore därför icke behövliga under läsåret 1935/1936. Däremot behövdes fortfarande vissa timlärare i kunskapsämnen och ett ej obetydligt antal övertimmar och extra lärartimmar i övningsämnen. Det belopp, som erfordrades till arvode åt dessa lärare, beräknade överstyrelsen till 45,000 kronor eller för utjämning av huvudpostens belopp 45,070 kronor. Häri inberäknades även ett anslag å högst 4,200 kronor att i likhet med vad som skett under en följd av år utgå till lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurserna för utbildande av kyrkomusiker.

Till seminarierna i Uppsala, Göteborg och Härnösand — liksom förut till det nu nedlagda seminariet i Strängnäs — hade under ett flertal år utgått särskilda anslag för anordnande av *undervisning i hushållsgöromål* för lärjungarna i dessa seminariers övningskolor. För budgetåret 1935/1936 vore sådant anslag behövt för seminarierna i Uppsala och Göteborg. Till det förra hade anslaget sedan budgetåret 1925/1926 utgått med 1,750 kronor. Vid det senare hade anslagssumman för de senaste fem åren varit 1,580 kronor. Överstyrelsen föresloge alltså, att anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936 måtte utgå med sammanlagt 3,330 kronor.

Under innevarande budgetår utginge ett särskilt reservationsanslag å 65,500 kronor till *studentkurser och parallellavdelningar* vid vissa folkskoleseminarier. — I enlighet med vad överstyrelsen ovan föreslagit, skulle anslag för budgetåret 1935/1936 vara behövt allenast för en studentkurs vid folkskoleseminariet i Stockholm. Anslaget för denna kurs kunde emellertid upptagas till ett betydligt lägre belopp än föregående år, då, som överstyrelsen föreslagit, icke någon första klass vid seminariet skulle uppehållas, och därför någon särskild extra ordinarie lektor vid studentklassen icke skulle behöva anställas. För timlärare erfordrades dock ett avrundat belopp av 3,100 kronor. Dessutom vore anslag behövt till anställande av extra ordinarie övningskollärare. Överstyrelsen förutsatte nämligen, att den indragning av seminarieklasser, som överstyrelsen föreslagit för nästa budgetår, icke skulle inverka på övningskolornas storlek. Av de övningskollärare, som för när-

varande vore anställda vid seminarierna hade fyra — två vid vardera av seminarierna i Stockholm och Växjö — avlönats från anslaget till studentkurser vid nyssnämnda seminarier. Då ingen ändring härutinnan torde böra ske, innan en definitiv omorganisation av seminarierna genomfördes, föreslog överstyrelsen, att från här förevarande post för budgetåret 1935/1936 måtte utgå anslag till fyra extra ordinarie övningsskollärare med ett belopp av 15,600 kronor (därav till ålderstillägg 2,000 kronor). Det sammanlagda anslagsbehovet till undervisning vid studentkurser skulle alltså uppgå till $(3,100 + 15,600 =) 18,700$ kronor.

Delposten *a. Grundavlöningar* skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag upptagas med $(45,070 + 3,330 + 18,700 =) 67,100$ kronor.

b. Avlöningsförhöjningar m. m. Av det å åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till *arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie lärare* vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk och folkskoleseminarierna hade för budgetåret 1933/1934 4,000 å 5,000 kronor utgått till extra ordinarie lärare vid folkskoleseminarierna. Då anslag för här ifrågakvarande ändamål även i fortsättningen torde böra utgå till lärarna vid folkskoleseminarierna efter samma grunder och i samma utsträckning som till lärarna vid de allmänna läroverken och då någon höjning av det för folkskoleseminarierna tidigare beräknade beloppet icke syntes erforderlig, torde, i avvaktan på beslut i anledning av extralärarsakkunniga den 31 oktober 1934 avgivna betänkandet (statens offentliga utredningar 1934: 40) för beredande av arvodesförhöjning åt extra ordinarie lärare vid folkskoleseminarierna böra under förevarande delpost för budgetåret 1935/1936 beräknas ett belopp av 5,000 kronor att utgå enligt nu gällande bestämmelser.

För budgetåret 1934/1935 utginge, erinrar överstyrelsen, till *understöd åt extra ordinarie lärare under förfall på grund av sjukdom* ett anslag av 8,000 kronor, i vilket anslag folkskoleseminarierna hade del.

Överstyrelsen hemställde, att till understöd åt extra ordinarie lärare vid folkskoleseminarierna under förfall på grund av sjukdom måtte under förevarande delpost anvisas ett belopp av 1,000 kronor ävensom att på grund härav erforderlig ändring av kungörelsen den 12 maj 1933 (nr 253) angående understöd åt vissa extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminarier, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom, måtte vidtagas.

Förevarande delpost till *b. Avlöningsförhöjningar* skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag uppföras med $(5,000 + 1,000 =) 6,000$ kronor.

Under anslagsposten 2. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare* hade alltså överstyrelsen för budgetåret 1935/1936 beräknat ett anslag av $(67,100 + 6,000 =) 73,100$ kronor.

4. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.*

Under denna anslagspost skulle enligt förslaget utgå medel på sätt av det efterföljande framgår.

a. Hyresersättning till rektorer vid vissa seminarier. Under förevarande delpost borde uppföras de hyresersättningar, som nu utginge ur ett extra anslag av 16,000 kronor.

Genom förutnämnda beslut den 20 april 1934 hade Kungl. Maj:t för ändamålet ställt tillhopa 12,850 kronor till förfogande. Överstyrelsen erin-

rar, att Kungl. Maj:t icke anvisat något anslag till hyresersättning under innevarande budgetår till rektor vid folkskoleseminariet i Lund, enär rektorsbefattningen vid ifrågavarande seminarium under sagda tid uppehölls genom vikarie.

Då folkskoleseminariet i Skara nedlades den 30 juni 1935, erfordrades — vid bifall till vad överstyrelsen ovan föreslagit rörande nuvarande rektorns avlöningsförhållanden — anslag för hyresersättning till rektor vid nämnda seminarium allenast för tiden till hyresårets utgång den 1 oktober 1935, eller med ett belopp av 487 kronor 50 öre.

Då rektors vid folkskoleseminariet i Kalmar bostad även under budgetåret 1935/1936 komme att tagas i anspråk för undervisningsändamål och rektorererna vid seminarierna i Linköping, Karlstad och Umeå ej åtnjöte förmånen av fri bostad in natura, komme för deras vidkommande anslagsbehov även under sagda budgetår att kvarstå. I avvaktan på beslut om uppehållande av rektorsbefattningen vid folkskoleseminariet i Lund för tiden efter den 30 juni 1935 torde böra beräknas anslag till hyresersättning till rektor därstädes för budgetåret 1935/1936. Då det torde vara ogörligt att för närvarande fixera ett belopp för ifrågavarande hyresersättning, hade överstyrelsen ansett sig böra upptaga hyresersättningen till rektor vid sistnämnda seminarium till samma belopp, som beräknats för budgetåret 1932/1933, eller 2,400 kronor. Det för budgetåret 1935/1936 behövlige hyresersättningsbeloppet skulle sålunda utgöra 13,787 kronor 50 öre. Vidare torde, i likhet med vad beträffande ifrågavarande anslag hittills beslutats, ett särskilt belopp böra upptagas att efter ansökan vid behov enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas till reglering av hyresersättningen åt vederbörande rektorer. Detta belopp torde lämpligen kunna beräknas till 750 kronor, eller samma belopp som för budgetåret 1934/1935. För här ifrågavarande ändamål skulle sålunda utgå ett avrundat belopp av 14,500 kronor.

I likhet med vad som tidigare föreskrivits, borde icke heller under budgetåret 1935/1936 dyrtidstillägg utgå å ifrågavarande ersättningsbelopp.

b. Hyresbidrag till lärare vid seminarierna i Göteborg och Stockholm. Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 hade utgifterna å anslaget till beredande av hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg under budgetåret 1933/1934 uppgått till 13,950 kronor. Med hänvisning härtill finge överstyrelsen föreslå, att anslaget för budgetåret 1935/1936 måtte uppföras med oförändrat belopp 14,000 kronor.

I likhet med vad tidigare föreskrivits, borde givetvis ej heller under nu ifrågavarande budgetperiod dyrtidstillägg utgå å hyresbidragen.

c. Tillfällig löneförbättring. Utgifterna för tillfällig löneförbättring för lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna beräknade överstyrelsen för budgetåret 1934/1935 till 226,124 kronor och för budgetåret 1935/1936 till 222,054 kronor eller, för avjämnande av anslagsposten: Särskilda löneförhöjningar till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare, till 227,980 kronor, vilket skulle innebära en minskning av anslagsbehovet med 4,144 kronor.

d. Provisorisk avlöningsförbättring. Skolöverstyrelsen beräknade kostnaderna för provisorisk avlöningsförbättring för budgetåret 1935/1936 för lärarna vid folkskoleseminarierna till 21,120 kronor.

Av det i riksstaten för innevarande budgetår uppförda extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. å 319,000 kronor komme enligt överstyrelsens beräkningar 22,920 kronor på folkskoleseminarierna. Då anslaget till nyssnämnda lärare för

budgetåret 1935/1936 beräknades till 21,120 kronor, inträdde sålunda en minskning med 1,800 kronor.

Summan av de å denna anslagspost 4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare upptagna anslag utgjorde (14,500 + 14,000 + 221,980 + 21,120 =) 271,600 kronor.

5. *Arvoden och dylika särskilda ersättningar.*

Ur förevarande anslagspost skulle enligt förslaget bestridas efterföljande kostnader.

a. *Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier.* Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier utginge från avlöningsstaterna för de särskilda folkskoleseminarierna med 800 kronor till varje sådan lärare. Anslagsbehovet för budgetåret 1935/1936 utgjorde 6,400 kronor, d. v. s. samma belopp som under innevarande budgetår.

b. *Arvoden till seminarieläkare.* Den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Arvoden åt seminarieläkare sänktes av 1933 års riksdag från 29,000 kronor med 8,000 kronor till 21,000 kronor. Enligt inom överstyrelsen verkställda beräkningar skulle — efter nedläggandet av folkskoleseminarierna i Skara, Härnösand och Landskrona och under förutsättning att de återstående seminarierna arbetade med fullt antal klasser — för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936 erfordras ett belopp av 20,400 kronor. Emellertid torde medelsåtgången — vid bifall till överstyrelsens ovan framlagda förslag i fråga om intagning av elever våren 1935 — under budgetåret 1935/1936 komma att stanna vid 14,100 kronor (därvid hade överstyrelsen räknat med en minskning av de till läkarna utgående arvodesbeloppen å 225 kronor för varje indragen klassavdelning).

c. *Arvoden åt seminariebibliotekarier.* d. *Arvoden åt biträden vid seminariernas rektorsexpeditioner.* Enligt inom överstyrelsen verkställda beräkningar torde den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Arvoden åt seminariebibliotekarier å 10,700 kronor för budgetåret 1935/1936 kunna minskas med 1,800 kronor till 8,900 kronor. Samma vore förhållandet med posten: Arvoden åt biträden vid seminariernas rektorsexpeditioner, nu 7,600 kronor, som torde kunna minskas med 1,500 kronor till 6,100 kronor. Överstyrelsen beräknade därvid, att liksom hittills skett ett tilläggsarvode å 200 respektive 100 kronor skulle utgå till ifrågavarande befattningshavare vid folkskoleseminariet i Stockholm, där studentkurs föresloges vara anordnad.

e. *Särskilda arvoden vid provårseminarierna.* I avlöningsstaten för folkskoleseminarierna i Göteborg och Stockholm funnes upptagna vissa belopp för särskilda arvoden åt provårsföreståndare, lektorer och övningsskollärare vid nämnda provårseminarier. Dessa anslagsbelopp hade emellertid använts till särskilda arvoden allenast åt lektorerna och övningsskollärarna. Vidare hade av anslaget till studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m. utgått ett belopp av 600 kronor till särskilda arvoden åt två extra ordinarie lärare i övningsskolan vid folkskoleseminariet i Stockholm. Slutligen hade till överstyrelsens förfogande stått ett anslag å 9,000 kronor till arvoden åt föreståndare, handledare, föreläsare och kursledare vid provårskurserna.

Jämväl för budgetåret 1935/1936 erfordrades anslag för här ovan omför.

mälda ändamål. Sålunda torde anslag böra beviljas till 1 provårsföreståndare (högst 1,500 kronor), 11 lektorer och 8 övningsskollärare ($19 \times 300 = 5,700$ kronor), sammanlagt 7,200 kronor, vid folkskoleseminariet i Göteborg samt till 1 provårsföreståndare (högst 1,500 kronor), 5 lektorer och 8 övningsskollärare ($13 \times 300 = 3,900$ kronor), sammanlagt 5,400 kronor, vid folkskoleseminariet i Stockholm. Därjämte erfordrades anslag till handledare, föreläsare och kursledare till samma belopp, som hittills utgått för samma ändamål, 6,000 kronor. (Av det hittills utgående anslaget 9,000 kronor hade 3,000 kronor utgått som arvode till två provårsföreståndare och resten använts till arvoden åt handledare, föreläsare och kursledare.) Sammanlagt erfordrades alltså för särskilda arvoden vid de två provårsseminarierna ($7,200 + 5,400 + 6,000 =$) 18,600 kronor.

Anslagsposten 5. Arvoden och dylika särskilda ersättningar syntes sålunda böra upptagas till ($6,400 + 14,100 + 8,900 + 6,100 + 18,600 =$) 54,100 kronor.

I enlighet med överstyrelsens ovanstående beräkningar skulle medelsbehovet för avlöningar vid folkskoleseminarierna för budgetåret 1935/1936 beräknas till ($1,183,000 + 37,000 + 73,100 + 271,600 + 54,100 =$) 1,618,800 kronor. Överstyrelsen har emellertid erinrat, att

enligt budgetredovisningen för budgetåret 1933/1934 funnes å de två anslagen till folkskoleseminarier samt till studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m. den 30 juni 1934 reservationer å sammanlagt ($126,763 + 6,605 =$) 133,368 kronor. Av dessa hade ($36,000 + 3,500 =$) 39,500 kronor förutsatts erforderliga för bestridande av utgifterna under budgetåret 1934/1935. Av återstående belopp, 93,868 kronor, torde med nödig marginal 45,500 kronor kunna tagas i anspråk för bestridande av utgifterna under budgetåret 1935/1936. Därest Kungl. Maj:t så skulle finna lämpligt, torde reservationerna lämpligen kunna frändragas anslagsposten avlöningar, vilken sålunda skulle komma att uppgå till ($1,618,800 - 45,500 =$) 1,573,300 kronor.

Vidare har överstyrelsen anfört följande:

Överstyrelsen hade ovan föreslagit, att rektorn vid folkskoleseminariet i Skara E. R. Norrman måtte överföras på indragningsstat från och med den 1 juli 1935, då verksamheten vid folkskoleseminariet i Skara upphört, till och med den 21 september 1935, då Norrman inträdde i pensionsåldern. Å allmänna indragningsstaten för budgetåret 1935/1936 borde, om överstyrelsens förslag bifölles, löneförmåner för Norrman, innefattande lön, tjänstgöringspenningar, ålderstillägg och tillfällig löneförbättring, beräknas till ett belopp av omkring 1,600 kronor.

Överstyrelsen hade även ovan framhållit, att det icke torde bli möjligt att förflytta lärarna i trädgårdsskötsel vid såväl Landskrona som Härnösands seminarium till annan befattning. Under sådana förhållanden måste en av dessa båda lärare överföras på indragningsstat. Till dennes avlöning borde därför å allmänna indragningsstaten upptagas lön, tjänstgöringspenningar, ålderstillägg och tillfällig löneförbättring till ett belopp av 3,900 kronor.

Summan av det å allmänna indragningsstaten för folkskoleseminarierna erforderliga beloppet utgjorde alltså ($1,600 + 3,900 =$) 5,500 kronor. Emellertid komme det nu å samma stat under rubriken folkskoleseminarierna upptagna beloppet 5,200 kronor icke att erfordras efter utgången av budgetåret 1934/1935, då den å indragningsstat uppförde adjunkten vid folk-

skoleseminariet i Karlstad S. H. Svensson, som den 5 juni 1935 uppnådde föreskriven pensionsålder, hos överstyrelsen anhållit om avsked med pension.

Överstyrelsen slutar med att i nu förevarande avseenden hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1935 års riksdag att

dels medgiva, att, där så erfordrades på grund av den föreslagna inskränkningen i seminariernas verksamhet, ordinarie lärare vid folkskoleseminarium måtte kunna enligt Kungl. Maj:ts bestämmande medgivas tjänstgöring till mindre antal veckotimmar än i gällande författningar föreskrives, ävensom att de på grund av sådant åläggande icke skulle behöva vidkännas någon minskning i de löne- eller pensionsförmåner, som skulle tillfalla dem, därest deras tjänstgöring omfattat föreskrivet antal veckotimmar;

dels anvisa för budgetåret 1935/1936 till folkskoleseminarier ett förslagsanslag till avlöningar å 1,573,300 kronor;

dels ock å allmänna indragningsstaten under rubriken Folkskoleseminarier för budgetåret 1935/1936 upptaga ett belopp av 5,500 kronor.

Statskontoret har den 30 november 1934 avgivit yttrande i föreliggande ärende i vad det avser frågan om medgivande åt ordinarie lärare vid folkskoleseminarier att tjänstgöra mindre antal veckotimmar än i gällande författningar föreskrives samt rörande därmed sammanhängande löne- och pensionsfrågor. Ämbetsverket har därvid anfört:

Statskontoret förutsatte, att de möjligheter att för andra undervisningsändamål tillvarata den ordinarie lärarpersonalen vid seminarierna, som gällande bestämmelser erbjöde, i görligaste mån utnyttjades. Därest trots åtgärder i denna riktning vissa lärare vid seminarierna icke kunde beredas tjänstgöring i hela den utsträckning, vari de enligt seminariestadgan vore skyldiga att tjänstgöra, torde emellertid en dylik minskning i tjänstgöring icke kunna förbindas med en nedsättning i dem jämligt gällande lönereglering tillkommande löne- och pensionsförmåner. Däremot skulle det, såvitt statskontoret kunde finna, i och för sig icke vara uteslutet att reducera de därutöver beviljade lönetilläggen, nämligen tillfällig löneförbättring, provisorisk avlöningsförbättring och dyrtidstillägg. Det syntes dock statskontoret, vid jämförelse med vad som tillämpades vid uppförande av befattning å indragningsstat, icke skäligt att i förevarande fall vidtaga en dylik nedsättning.

Departement-
schefen.

De ovan anförda utredningarna av 1932 års seminariesakkunniga och av skolöverstyrelsen hava givit i stort sett sammanställande resultat. Av utredningarna framgår, att vid en i huvudsak oförändrad utexamination från folkskoleseminarierna det kan beräknas uppstå ett överskott av folkskollärare under vart och ett av budgetåren 1935/1938 på omkring 300 lärare.

Orsaken till att den nuvarande seminarieutbildningen leder till en sådan överproduktion av folkskollärare är till en del att söka i de rationaliseringsåtgärder, syftande till en reduktion av antalet skolor och lärare, som statsmakterna på senare tid vidtagit. Den demografiska utvecklingen i vårt land

har verkat i samma riktning. En stark nedgång i nativiteten har som bekant präglat denna utveckling sedan ett par årtionden tillbaka — fränsett en tillfällig uppgång under åren 1920 och 1921.

1932 års seminariesakkunniga och skolöverstyrelsen hava funnit det uppenbart, att statsmakterna måste inrätta utbildningen av folkskollärare efter dessa förhållanden. I detta hänseende föreligga, såsom av det föregående framgår, två förslag nämligen dels av 1932 års seminariesakkunniga om inhiberande av intagningen våren 1935 till första klassen av folkskoleseminarierna, dock med undantag för studentklasserna, dels ock av skolöverstyrelsen om inställande av samma intagning vid folkskoleseminarierna utom vid seminariet i Göteborg och vid den kvinnliga studentklassen i Stockholm.

Jag vill icke underlåta att påpeka, att de sålunda tillstyrkta åtgärderna, huru nödvändiga de än ur rationaliseringssynpunkten synas vara, ur vissa andra synpunkter kunna vara till nackdel. Utbildningen vid folkskoleseminarierna har visserligen i hög grad prägel av yrkesutbildning. Men de kunskaper, som där inhämtas, kunna mycket väl nyttiggöras på andra verksamhetsområden än lärarens, och det torde kunna antagas, att åtskilliga ägna sig åt seminariestudier för utbildningens skull och i tanke att därigenom öka sina försörjningsmöjligheter, även om lärarbanan skulle vara stängd. Jag är därför icke blind för att åtgärder av förordat slag av många kunna hälsas såsom mycket ovälkomna.

De nu rådande, ovan skisserade förhållandena giva mig dock intet val, och jag anser mig därför böra biträda den av seminariesakkunniga och skolöverstyrelsen uttalade uppfattningen, att åtgärder böra vidtagas för att reducera utbildningen av folkskollärare. I valet mellan de båda ovannämnda alternativen, som i realiteten icke avsevärt skilja sig från varandra, föredrager jag med hänsyn till de anförda skälen det av skolöverstyrelsen förordade. Enligt min uppfattning bör alltså någon intagning av elever vid folkskoleseminarierna icke äga rum under år 1935, dock med undantag för en kvinnlig studentklass om 20 elever vid seminariet i Stockholm och för en första klass om 20 elever vid seminariet i Göteborg.

Jag anser mig likaledes böra biträda skolöverstyrelsens förslag, att ordinarie lärare vid folkskoleseminarium må kunna enligt Kungl. Maj:ts bestämmande medgivas tjänstgöring till mindre antal veckotimmar än i gällande författningar föreskrives ävensom att de på grund av sådant åläggande icke skola behöva vidkännas någon minskning i de löne- eller pensionsförmåner, som skulle tillfalla dem, därest deras tjänstgöring omfattat föreskrivet antal veckotimmar.

Jag övergår därefter till beräkningen av förevarande anslag till avlöningar för nästkommande budgetår.

Därvid vill jag till en början erinra, att på grund av vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört vid sin anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor vissa jämkningar påkallas i överstyrelsens

föreliggande statförslag. Dessa jämkningar äro huvudsakligen av formell natur och bestå i ändrad benämning av eller ordningsföljd mellan de i avlöningsstaten ingående anslagsposterna och delposterna samt i omflyttning mellan anslagsposterna av de belopp, som skolöverstyrelsen ansett böra bestridas ur de av överstyrelsen förordade posterna.

Anslagsposten 1. *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat* beräknar jag på följande sätt.

Skolöverstyrelsen har uppfört delposten *a. Lön och tjänstgöringspenningar* med ett belopp av 946,920 kronor. Härvid har överstyrelsen reducerat de enligt de nuvarande avlöningsstaterna utgående lönesummorna med en till 85,000 kronor beräknad besparing, som skulle uppstå därigenom att ordinarie tjänster under nuvarande förhållanden i stor utsträckning hållas vakanssatta. Emot detta resonemang vill jag invända, att enligt grunderna för den beslutade statsomläggningen i princip alla poster av förevarande art skola beräknas efter högsta belastningen. Detta har för de reglerade verken genomförts på så sätt, att anslagsposter till avlöning åt tjänstemän å ordinarie stat beräknats efter högsta förekommande löneklass för samtliga de från anslagsposten avlönade tjänsterna, oavsett om dessa satts på vakans. I överensstämmelse härmed bör förevarande delpost räknas upp till den teoretiska belastningen, alltså till 1,224,075 kronor. Ifrågavarande belopp bör emellertid i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag minskas med summan av de nuvarande avlöningsstaterna för seminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand, alltså med $(61,515 + 58,705 + 56,160 =) 176,380$ kronor. Vidare bör beloppet minskas med *dels* åtta tilläggsarvoden à 800 kronor till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier, d. v. s. med 6,400 kronor, vilket belopp, såsom överstyrelsen föreslagit, bör föras under en anslagspost till arvoden och ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *dels* särskilda arvoden till provårsföreståndare, lektorer och övningskollärare vid folkskoleseminarierna i Göteborg och Stockholm, alltså enligt staterna med $(7,200 + 4,200 =) 11,400$ kronor, vilket belopp också bör beräknas under nyss angivna anslagspost. Efter nyssnämnda reduktioner återstår ett belopp av $(1,224,075 - 176,380 - 6,400 - 11,400 =) 1,029,895$ kronor. Sistnämnda belopp bör emellertid, i enlighet med ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag, ökas med 2,025 kronor, vilket belopp motsvarar den ökning av statens slutsumma, som inträder, ifall lönen till fem musiklärare beräknas efter lön för manlig musiklärare i stället för, såsom nu vid vissa seminarier, efter lön för kvinnlig. Delposten *a. Lön och tjänstgöringspenningar* bör sålunda uppföras med ett belopp av $(1,029,895 + 2,025 =) 1,031,920$ kronor.

Delposterna *b. Ålderstillägg* och *c. Fyllnadsarvoden* åt vikarier böra jämlikt överstyrelsens förslag upptagas med 200,000 kronor och 36,080 kronor.

Anslagsposten 1. *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat* bör alltså uppföras med $(1,031,920 + 200,000 + 36,080 =) 1,268,000$ kronor.

Emot överstyrelsens beräkning av anslagsposten 2. *Avlöningar till tjänste-*

män å *övergångsstat*, slutande å ett belopp av 37,000 kronor, har jag intet att erinra.

Överstyrelsen har föreslagit, att ett belopp av 5,500 kronor måtte beräknas under elfte huvudtiteln, allmänna indragningsstaten under rubriken Folkskoleseminarierna till avlöning åt två lärare. Den nuvarande från allmänna indragningsstaten utgående avlöningen till en adjunkt vid folkskoleseminariet i Karlstad skulle upphöra att utgå från och med nästkommande budgetår på grund av att vederbörande befattningshavare pensioneras. Jag biträder överstyrelsens förslag i sak. Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola emellertid under avlöningsstaten för folkskoleseminarierna beräknas ifrågavarande av överstyrelsen föreslagna medel till avlöning av tjänstemän å indragningsstat. Av det föreslagna beloppet, 5,500 kronor, torde omkring 700 kronor avse tillfällig löneförbättring. Jag beräknar sistnämnda belopp under en anslagspost till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Under en anslagspost 3. *Avlöningar till tjänstemän å indragningsstat* uppför jag återstoden 4,800 kronor.

I avlöningsstaten bör vidare uppföras en anslagspost 4. *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*. Under denna anslagspost beräknar jag med tillstyrkande av de av skolöverstyrelsen föreslagna beloppen följande delposter:

a) arvoden till extralärare och timlärare (45,070 — 4,200=)	
i avrundat tal	kronor 40,800
b) arvodesförhöjning till vissa extra ämneslärare	» 5,000
c) understöd till extra lärare vid förfall på grund av sjukdom	» 1,000
d) arvoden till timlärare och extra övningsskollärare för undervisning vid studentkurser	» 18,700
e) tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier	» 6,400
f) särskilda arvoden vid provårsseminarier	» 18,600
g) tilläggsarvoden till lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker	» 4,200
Summa kronor 94,700	

Härtill bör anmärkas, att delposten d. arvoden till timlärare och extra övningsskollärare för undervisning vid studentkurser torde — med avvikelse från härutinnan gällande regler — böra beräknas förslagsvis. Från delposten beräknas nämligen skola utgå ålderstillägg till ett belopp av omkring 2,000 kronor. Föreskrift torde emellertid böra lämnas, att delposten icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

Under en anslagspost 5. *Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* beräknar jag

a) arvoden till seminarieläkare	kronor 14,100
b) » » seminariebibliotekarier	» 8,900
c) » » biträden vid seminariernas rektorsexpeditioner	» 6,100
Summa kronor 29,100	

Härtill vill jag anmärka följande.

Arvodena åt seminarieläkare och seminariebibliotekarier bestämmas nu av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill kunde det måhända anses riktigare att uppföra ifrågavarande arvodesbelopp under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Ifrågavarande arvodesbelopp synas emellertid böra i fortsättningen fördelas av skolöverstyrelsen mellan vederbörande seminarier och därför uppföras under förevarande anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Härigenom vinnes på ett undantag när överensstämmelse med vad jag i motsvarande hänseenden föreslagit beträffande de allmänna läroverken. Undantaget gäller delposten till arvoden åt läkare. Denna delpost har vid de allmänna läroverken beräknats förslagsvis, vadan fördelningen av densamma av mig i det föregående föreslagits böra ankomma på Kungl. Maj:t. Den har därför i avlöningsstaten för de allmänna läroverken uppförts under anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Då motsvarande post vid folkskoleseminarierna uppföres med maximerat belopp, synes det lämpligast att här överlåta fördelningen av posten på skolöverstyrelsen och beräkna densamma under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Det av skolöverstyrelsen under en post till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare beräknade beloppet å 3,330 kronor för undervisning i hushållsgöromål innefattar, enligt vad jag inhämtat, utgifter ej blott för arvoden åt personal utan även för lokalhyra m. m. På grund av svårigheten att särskilja vad som belöper på avlöningstitel och på omkostnadstitel beräknar jag för ändamålet 3,300 kronor under anslaget till omkostnader, vilket i allt fall innesluter avlöningskostnader. Jag återkommer till frågan nedan under punkt 161.

Mot skolöverstyrelsens beräkningar av anslagsposten 6. *Särskilda löneförhöjningar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän* har jag endast så till vida erinran att göra som att jag, med hänsyn till att tillfällig löneförbättring till lärare på indragningsstat skall bestridas ur delposten c. Tillfällig löneförbättring och för vinnande av avrundning, beräknar denna delpost till ett belopp av $(221,980 + 800 =) 222,780$ kronor. Förevarande anslagspost bör på grund härav uppföras med ett belopp av 272,400 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till överstyrelsens förslag av nyss antydda skäl med 800 kronor.

Jag återgiver här nedan staten för folkskoleseminarierna sådan den skulle te sig vid bifall till vad ovan föreslagits. Det är icke möjligt att redan nu specificera de i staten ingående anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat och å indragningsstat. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela såväl de sistnämnda som de återstående anslagsposterna.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 1,031,920

Avlöningsstater.

Folkskoleseminariet i Falun (kvinnligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rektor	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
8 lektorer	31,200	15,200	46,400
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i »	3,510	—	3,510
1 lärarinna i gymnastik med lek och idrott	2,990	—	2,990
1 » i » » » »	2,990	—	2,990
1 » i kvinnlig slöjd	1,980	—	1,980
1 » i hushållsgöromål	1,980	—	1,980
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningskollare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	106,370

Folkskoleseminariet i Göteborg (manligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rektor	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
10 lektorer	39,000	19,000	58,000
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i »	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i » » » »	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningskollare	2,100	1,300	3,400
7 »	14,700	9,100	23,800
Säger	—	—	122,210

Folkskoleseminariet i Kalmar (kvinnligt enkelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rektor	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
4 lektorer	15,600	7,600	23,200
1 lärare i teckning	1,950	—	1,950
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 lärarinna i gymnastik med lek och idrott	2,990	—	2,990
1 » i kvinnlig slöjd	1,980	—	1,980
1 » i hushållsgöromål	1,980	—	1,980
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningskollare	2,100	1,300	3,400
3 »	6,300	3,900	10,200
Säger	—	—	64,910

Folkskoleseminariet i Karlstad (manligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rector	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
6 lektorer	23,400	11,400	34,800
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i »	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningsskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningsskollärare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	92,230

Folkskoleseminariet i Linköping (manligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rector	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
7 lektorer	27,300	13,300	40,600
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 lärare i musik	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningsskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningsskollärare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	94,520

Folkskoleseminariet i Luleå (dubbelseminarium, samseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rector	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
8 lektorer	31,200	15,200	46,400
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningsskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningsskollärare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	100,320

Folkskoleseminariet i Lund (manligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Summa
Rector	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
9 lektorer	35,100	17,100	52,200
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i »	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i » » » »	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningskollärare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	113,010

Folkskoleseminariet i Stockholm (kvinnligt enkelseminarium med studentkurs).

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Summa
Rector	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
4 lektorer	15,600	7,600	23,200
1 lärare i teckning	1,950	—	1,950
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 lärarinna i gymnastik med lek och idrott	2,990	—	2,990
1 » i kvinnlig slöjd	1,980	—	1,980
1 » i hushållsgöromål	1,980	—	1,980
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningskollärare	2,100	1,300	3,400
5 »	10,500	6,500	17,000
Säger	—	—	71,710

Folkskoleseminariet i Umeå (kvinnligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Summa
Rector	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
6 lektorer	23,400	11,400	34,800
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 lärarinna i gymnastik med lek och idrott	2,990	—	2,990
1 » i kvinnlig slöjd	1,980	—	1,980
1 » hushållsgöromål	1,980	—	1,980
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningskollärare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	88,270

Folkskoleseminariet i Uppsala (manligt dubbelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rektor	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
9 lektorer	35,100	17,100	52,200
1 lärare i teckning	3,510	—	3,510
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i »	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i » » »	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningsskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningsskollärare	2,100	1,300	3,400
6 »	12,600	7,800	20,400
Säger	—	—	113,010

Folkskoleseminariet i Växjö (manligt enkelseminarium).

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rektor	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
4 lektorer	15,600	7,600	23,200
1 lärare i teckning	1,950	—	1,950
1 » i musik	3,510	—	3,510
1 » i gymnastik med lek och idrott	3,380	—	3,380
1 » i manlig slöjd	2,940	—	2,940
1 lärarinna i kvinnlig slöjd i övningsskolan	1,080	—	1,080
1 lärare i trädgårdsskötsel	1,500	900	2,400
1 övningsskollärare	2,100	1,300	3,400
3 »	6,300	3,900	10,200
Säger	—	—	65,360
Summa kronor	—	—	1,031,920

- b. Ålderstillägg, *förslagsvis* kronor 200,000
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* » 36,080 1,268,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:
a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 29,500

Övergångsstat.

- b. Ålderstillägg, *förslagsvis* » 7,400
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* » 100 37,000
3. Avlöningar till tjänstemän å indragningsstat, *förslagsvis* kronor 4,800

Indragningsstat.

4.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a.	Arvoden till extralärare och timlärare	kronor 40,800	
b.	Arvodesförhöjning till vissa extra ämneslärare, <i>förslagsvis</i>	» 5,000	
c.	Understöd till extra lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	» 1,000	
d.	Arvoden till timlärare och extra övningskollärare för undervisning vid studentkurser, <i>förslagsvis</i>	» 18,700	
	Denna delpost må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.		
e.	Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier	» 6,400	
f.	Särskilda arvoden vid provårseminarier	» 18,600	
g.	Tilläggsarvoden till lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker, <i>förslagsvis</i>	» 4,200	94,700
5.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a.	Arvoden till seminarie-läkare	kronor 14,100	
b.	» » seminariebibliotekarier	» 8,900	
c.	» » biträden vid rektorsexpeditioner	» 6,100	29,100
6.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a.	Hyresersättning till rektorer vid vissa seminarier	kronor 14,500	
b.	Hyresbidrag till lärare vid seminarierna i Göteborg och Stockholm, <i>förslagsvis</i>	» 14,000	
c.	Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	» 222,780	
d.	Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	» 21,120	272,400
	Summa kronor 1,706,000		

Med sistnämnda belopp, 1,706,000 kronor, bör förevarande förslagsanslag till avlöningar uppföras för nästkommande budgetår.

Under punkt 163 här nedan ämnar jag göra en jämförelse mellan de anslagsmedel för folkskoleseminarierna, som av mig föreslås anvisade för nästkommande budgetår, och motsvarande anslagsmedel under innevarande budgetår.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Folkskoleseminarier: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 1,706,000;

dels ock godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna att tillämpas från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	1,031,920	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	200,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	36,080	1,268,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	29,500	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	7,400	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	100	37,000
3. Avlöningar till tjänstemän å indragningsstat, <i>förslagsvis</i>	kronor		4,800
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden till extralärare och timlärare	kronor	40,800	
b. Arvodesförhöjning till vissa extra ämneslärare, <i>förslagsvis</i>	»	5,000	
c. Understöd till extra lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	»	1,000	
d. Arvoden till timlärare och extra övningsskollärare för undervisning vid studentkurser, <i>förslagsvis</i>	»	18,700	
e. Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier	»	6,400	
f. Särskilda arvoden vid provårsseminarier	»	18,600	
g. Tilläggsarvoden till lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker <i>förslagsvis</i>	»	4,200	94,700
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden till seminarieläkare	kronor	14,100	
b. » » seminariebibliotekari-er	»	8,900	
c. Arvoden till biträden vid rek-torsexpeditioner	»	6,100	29,100

6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke- ordinarie tjänstemän:			
a. Hyresersättning till rektor er vid vissa seminarier kronor	14,500		
b. Hyresbidrag till lärare vid seminarierna i Göteborg och Stockholm, <i>förslagsvis</i> »	14,000		
c. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i> »	222,780		
d. Provisorisk avlösningsför- bättring, <i>förslagsvis</i> »	21,120	272,400	
Summa förslagsanslag kronor		1,706,000	

[161.] 2. **Folkskoleseminarier: Omkostnader, förslagsanslag.** Under nästföregående punkt hava i en tabellarisk sammanställning sammanförts de belopp, som nu utgå enligt de för folkskoleseminarierna fastställda omkostnadsstaterna.

Det må anmärkas, att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 juni 1934 de för seminarier i Skara, Landskrona och Härnösand upptagna omkostnaderna skola bestridas med respektive 8,400 kronor, 8,950 kronor och 8,350 kronor från det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier och i övrigt från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

Av skolöverstyrelsens förutnämnda framställning den 16 november 1934 och därvid fogade bilagor framgår följande beträffande beräkningen av förevarande anslag till omkostnader.

Av omkostnadsstaternas slutsumma, 374,255 kronor, beräknades ett belopp av 25,700 kronor, belöpande på folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand, skola bestridas av det ordinarie reservationsanslaget till småskoleseminarierna. Ett belopp av 7,655 kronor belöpte på vissa hyror m. m. för folkskoleseminarierna i Göteborg, Lund och Skara. Av sistnämnda belopp skulle 3,630 kronor överföras till anslag under sjätte huvudtiteln och återstoden inbesparas. Minskades omkostnadsstaternas slutsumma med sistnämnda båda belopp, återstode (374,255 — 25,700 — 7,655 =) 340,900 kronor. Av detta belopp beräknades 268,100 kronor belöpa på omkostnader och 72,800 kronor på materiel, böcker m. m. Härutöver utginge för täckande av omkostnader belopp vid sidan om omkostnadsstaterna direkt ur det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarier samt dessutom ur det extra anslaget till studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier.

Till täckande av omkostnader vid folkskoleseminarierna utginge sålunda följande belopp:

Enligt omkostnadsstaterna för statens folkskoleseminarier kronor 268,100: —

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 augusti 1934 angående arvodesförhöjning åt vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid statens folkskoleseminarier	kronor	8,067: 99
Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 juli och den 12 oktober 1934 angående anslag till simundervisning och bad åt eleverna vid folkskoleseminarierna i Kalmar, Skara, Härnösand och Göteborg (400 + 125 + 125 + 585)	»	1,235: —
Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 april och den 30 juni 1934 angående anslag till anordnande av friluftsläger för elever vid folkskoleseminarierna i Kalmar och Karlstad	»	700: —
Samtliga dessa anslag utginge ur det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarier.		
Dessutom utginge till omkostnader ur det extra anslaget till studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier	»	1,775: —
Summa kronor		279,877: 99

Genom indragning av seminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand minskades givetvis de sammanlagda omkostnaderna för folkskoleseminarierna. Den minskning av antalet klassavdelningar vid de kvarvarande seminarierna, som överstyrelsen ovan föreslagit för budgetåret 1935/1936, föranledde däremot endast rätt obetydlig minskning i behovet av anslag till omkostnader vid dessa seminarier. Här ifrågavarande anslagspost omfattade nämligen enligt de förändrade grunder för anslagsberäkningarna, som föranletts av de nya principerna för uppställningen av riksstatens utgifts-sida, följande poster i seminariernas nuvarande omkostnadsstater, nämligen uppvärmning och belysning m. m., expeditions- och tryckningskostnader, betjäning och renhållning, trädgårdarnas underhåll och skötsel, särskilda kurser och föreläsningar samt tillfälliga utgifter. I ingendera av dessa poster kunde annat än obetydliga sänkningar av anslaget tänkas blija gjorda. Även anslagen till arvodesförhöjning åt vaktmästare samt till simbad och friluftsläger kunde endast vidkännas den sänkning, som vore föranledd av att seminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand skulle indragas. På grund av att gällande undervisningsplan för statens folkskoleseminarier föreskreve, att eleverna skulle, där tillfälle därtill kunde beredas, erhålla undervisning och övning i simning, vore det till och med behöfligt, att ytterligare ett eller två seminarier, vilka inom seminariebyggnaden saknade möjligheter för bedrivande av simundervisning, erhöile anslag till simbad för eleverna.

Enligt av överstyrelsen utförda beräkningar uppginge behoven av anslag till bestridande av omkostnader vid folkskoleseminarierna för budgetåret 1935/1936 till följande belopp:

till bränsle, lyse och vatten	kronor	101,700
» övriga expenser	»	118,200
» trädgårdarnas underhåll och skötsel (inklusive avlöning till trädgårdsbiträden)	»	33,250
» särskilda kurser och föreläsningar m. m. (däri inberäknat friluftsläger)	»	2,750
Summa kronor		255,900

Skolöverstyrelsen har med denna motivering hemställt om anvisande av ett förslagsanslag till omkostnader av 255,900 kronor.

Överstyrelsen har vidare anfört,

att anslag erfordrades för bestridande av ersättningar åt de lärare, som på grund av indragningen av seminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand förflyttades till andra läroanstalter. Överstyrelsen beräknade för detta ändamål omkring 10,000 kronor. Vidare erinrade överstyrelsen, att extraläraryrån i Stockholm plägade erhålla anslag ur reservationsanslaget till folkskoleseminarierna. Under innevarande budgetår utginge detta anslag med 500 kronor. För att ovanstående behov skulle kunna tillgodoses och då dessutom ett mindre anslag för oförutsedda behov borde finnas, finge överstyrelsen föreslå, att under rubriken Folkskoleseminarier uppfördes ett anslag för flyttning ersättningar och för oförutsedda behov med ett belopp av 12,000 kronor.

Skolöverstyrelsens beräkningar av anslaget till omkostnader innebära en minskning av medelsbehovet med $(279,878 - 255,900 =) 23,978$ kronor. Jag har intet att invända emot dessa beräkningar. Departementschefen.

Emellertid vill jag fästa uppmärksamheten vid följande. Folkskoleseminarierna tillgodogöra sig vissa inkomster för bland annat omkostnadernas bestridande av hyror, ersättning för lyse m. m. samt försäljning av trädgårdsprodukter. Det kan ifrågasättas, om icke dessa medel böra balanseras emot utgifterna i omkostnadsstaten för folkskoleseminarierna. Överstyrelsen har icke framlagt förslag i denna riktning. Denna fråga torde senare böra göras till föremål för övervägande.

Från de medel, som ovan ifrågasatts skola anvisas för bestridande av omkostnader, avföras för närvarande diverse avlöningskostnader för betjäning. Dessa kostnader torde icke böra överföras på avlöningsanslaget. Jag vill erinra, att motsvarande förhållanden föreligga beträffande ett flertal andra under huvudtiteln uppförda institutioner, framför allt vid sådana som i viss utsträckning bedriva affärsverksamhet.

Under punkt 160 här ovan har jag anfört, att jag under förevarande anslag till omkostnader ämnade beräkna ett belopp av 3,300 kronor, som nu utgår ur det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, för undervisning i hushållsgöromål.

Medel torde vidare böra beräknas till ovannämnda flyttning ersättningar m. m. Särskilt anslag för ändamålet torde dock icke böra uppföras. Jag beräknar under förevarande anslag medel för ändamålet och uppskattar det erforderliga beloppet till, för avrundning av anslagets slutsumma, förslagsvis 11,800 kronor. Det av överstyrelsen angivna beloppet å 3,630 kronor, avseende vissa hyreskostnader, torde böra utgå från statens allmänna fastighetsfond.

Förevarande anslag bör alltså uppföras med ett belopp av $(255,900 + 3,300 + 11,800 =) 271,000$ kronor.

Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarier: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 271,000.

[162.] 3. **Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** I sin förutnämnda skrivelse den 16 november 1934 har *skolöverstyrelsen* anført bland annat följande:

Ur omkostnadsstaterna för statens folkskoleseminarier utginge under innevarande budgetår till materiel, böcker m. m. vid folkskoleseminarierna ett anslagsbelopp av 72,800 kronor. Dessutom hade skolöverstyrelsen för detta ändamål till seminarierna i Stockholm och Växjö anvisat 1,425 kronor ur det av riksdagen beviljade anslaget till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier. Den sammanlagda summa, som ställts till seminariernas förfogande för ifrågavarande ändamål, vore alltså 74,225 kronor.

På grund av indragningen av seminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand samt den minskning i antalet klassavdelningar, som överstyrelsen föreslagit, beräknade överstyrelsen, att ifrågavarande anslag skulle kunna minskas med omkring 7,000 kronor eller för utjämning av huvudpostens slutsumma 7,050 kronor.

Emellertid föreläge vid seminarierna i Lund och Luleå ett trängande behov av anslagsökning på grund av musikinstrumentens otillfredsställande beskaffenhet. Till båda dessa seminarier hade förlagts av staten anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker, varför det vore nödvändigt, att de instrument, som dessa seminarier förfogade över, befunne sig i fullgott skick. Rektor vid folkskoleseminariet i Luleå hade anhållit att ett anslag å 4,500 kronor måtte tilldelas seminariet för inköp av dels en flygel, dels ett piano. Anslag för inköp av en flygel för omkring 3,000 kronor borde beviljas.

Vad seminariet i Lund beträffade befunne sig orgelverket i seminariets högtidssal i ett synnerligen otillfredsställande skick, och rektor vid nämnda seminarium hade anhållit om orgelverkets ombyggnad.

Då överstyrelsen funne det nödvändigt, att orgelverket sattes i fullgott skick, ville överstyrelsen tillstyrka, att ett belopp av 11,225 kronor beviljades för ändamålet.

Anslaget till materiel, böcker m. m. för budgetåret 1935/1936 borde alltså enligt skolöverstyrelsens förslag utgå med ett sammanlagt belopp av (74,225 — 7,050 + 3,000 + 11,225 =) 81,400 kronor.

Departementschefen.

Under nuvarande ekonomiska förhållanden torde med ombyggnaden av orgelverket vid folkskoleseminariet i Lund och nyanskaffningen av musikinstrument vid seminariet i Luleå böra anstå. Emot överstyrelsens beräkningar i övrigt har jag intet att erinra. Förevarande reservationsanslag bör sålunda upptagas med i avrundat tal 67,200 kronor. I jämförelse med nu utgående anslagsmedel motsvarar detta en anslagsminskning med 7,025 kronor.

Kungl. Maj:t torde få utfärda föreskrifter rörande anslagets disposition.

Under återopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 67,200.

[163.] 4. **Folkskoleseminarier: Stipendier, reservationsanslag.** Till stipendier för elever vid folkskoleseminarier utgår under innevarande budgetår som nämnts ett ordinarie reservationsanslag av 105,000 kronor.

I sin förutnämnda skrivelse den 16 november 1934 har *skolöverstyrelsen* beräknat, att nämnda anslag på grund av indragningen av folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand samt den minskning i antalet klassavdelningar, som överstyrelsen föreslagit, skulle kunna för budgetåret 1935/1936 reduceras med 29,500 kronor till 75,500 kronor.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och föreslår alltså, att för stipendier uppföres ett reservationsanslag av 75,500 kronor. Departement-
schefen.

Det torde vara lämpligt att här kasta en återblick på mina anslagsäskanden för folkskoleseminarierna för nästkommande budgetår och jämföra dessa anslagsäskanden med för ändamålen under innevarande budgetår utgående anslagsmedel.

Ovan har jag förordat, att följande anslag anvisas för folkskoleseminarierna under budgetåret 1935/1936:

Avlöningar	kronor 1,706,000
Omkostnader	» 271,000
Materiel, böcker m. m.	» 67,200
Stipendier	» 75,500
Summa kronor 2,119,700	

Under innevarande budgetår utgå för motsvarande ändamål
dels de å sid. 538 omförmälda för folkskoleseminarierna
anvisade särskilda anslagen (med undantag för ett belopp
å 3,630 kronor, som överflyttas till statens allmänna fastighetsfond) (1,850,500 — 3,630) kronor 1,846,870

dels ur det extra förslagsanslaget till arvodesförhöjning
åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier . . . » 5,000

dels ur det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt
extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom . . . » 1,000

<i>dels</i> ur det extra förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	kronor	226,124
<i>dels</i> ur det extra förslagsanslaget till provisorisk avlösningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.	»	22,920
<i>dels ock</i> ur elfte huvudtiteln, allmänna indragningsstaten	»	5,200
Summa kronor		2,107,114

Förslagen här ovan hava sålunda medfört en anslagsökning med (2,119,700 — 2,107,114 =) 12,586 kronor.

Den ökning av anslagen, som uppstått därigenom, att statsanslagen uppräknats till överensstämmelse med staternas slutsumma och att under de nya staterna upptagits vissa belopp, vilka nu utgå huvudsakligen ur det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarier men vilka icke äro upptagna i de nuvarande staterna, har som synes i det allra närmaste kompenserats genom anslagsminskningen på grund av att anslagen till folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand bortfalla och på grund av att omkostnaderna minskas genom att elevintagningen i folkskoleseminarierna i viss utsträckning inställes.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av . kronor 75,500.

[164.] 5. **Småskoleseminarier: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår äro under åttonde huvudtiteln för småskoleseminarierna uppförda bland annat följande särskilda anslag:

Statens småskoleseminarier, ordinarie reservationsanslag . . .	kronor	223,600
Stipendier åt elever vid småskoleseminarier, ordinarie reservationsanslag	»	29,600
Ålderstillägg åt lärare vid småskoleseminarier, ordinarie förslagsanslag	»	30,000
Hyresersättning till rektorerna vid vissa småskoleseminarier, extra anslag	»	4,000
Summa kronor		287,200

Kungl. Maj:t har genom beslut den 7 juni 1934 fastställt stater för småskoleseminarierna för budgetåret 1934/1935. Beträffande det närmare innehållet i dessa stater tillåter jag mig hänvisa till statskontorets »Statsliggare för budgetåret 1934/1935» sid. 461—465. Sammanfattningsvis återger jag nedan slutsummorna för olika seminarier av avlöningsstaterna och omkostnadsstaterna samt särskilt för sig de för vederbörande seminarier för timlärare samt för arvoden åt seminarieläkare och åt bibliotekarier uppförda beloppen:

Småskoleseminariet i	Avlönningsstat	Tim-lärare	Arvoden åt läkare och bibliotekarier	Om-kostnadsstat	Summa
Strängnäs	24,800	3,275	1,200	17,150	46,425
Linköping	19,800	1,920	900	10,700	33,320
Skara	10,200	1,775	—	8,400	20,375
Falun	18,000	3,020	700	8,850	30,570
Landskrona	10,200	1,590	—	8,950	20,740
Härnösand	6,800	2,225	—	8,650	17,675
Lycksele	22,200	3,340	700	11,400	37,640
Haparanda	18,500	4,255	800	10,100	33,655
Summa kronor	130,500	21,400	4,300	84,200	240,400

Det må anmärkas, att i omkostnadsstaterna särskilt för sig förts följande belopp till förhyrande av lokaler, nämligen

vid småskoleseminariet i Strängnäs	kronor	500
» » i Linköping	»	600
» » i Härnösand	»	300
» » i Haparanda	»	1,150
Summa kronor		2,550

Ifrågavarande belopp hava i ovanstående tabellariska sammanställning inräknats under kolumnen »Omkostnadsstat».

Vidare må anmärkas, att utgifterna för expenser vid småskoleseminariet i Lycksele enligt Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 7 juni 1934 under budgetåret 1934/1935 till ett belopp av 4,182 kronor skola bestridas ur influtna inkomster jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 11 september 1925 angående bestämmelser rörande elevavgifter vid statens småskoleseminarium i Lycksele m. m.

Medelsbehovet enligt staterna är enligt ovanstående sammanställning 240,400 kronor. Emot detta belopp svarar förutnämnda ordinarie reservationsanslag till statens småskoleseminarier å 223,600 kronor. Statsanslaget understiger sålunda medelsbehovet enligt staterna med (240,400 — 223,600 =) 16,800 kronor.

Såsom av det efterföljande skall framgå, har Kungl. Maj:t ur ifrågavarande ordinarie reservationsanslag till statens småskoleseminarier genom särskilda beslut anvisat anslag till diverse småskoleseminarierna berörande ändamål, vilka icke förutsetts i staterna.

Beträffande dispositionen av ovannämnda extra anslag å 4,000 kronor till hyresersättning till rektorerna vid vissa småskoleseminarier må anföras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 20 april 1934 föreskrivit, att av anslaget ett belopp å 2,000 kronor skall utgå såsom hyresersättning till en var av

rektorerna vid småskoleseminarierna i Linköping och Falun utan rätt för sagda rektorer att å hyresersättningen åtnjuta dyrtidstillägg.

Utöver de nu nämnda för småskoleseminarierna särskilt anvisade anslagen stå till seminariernas förfogande de båda under huvudtiteln uppförda gemensamhetsanslagen till *dels* tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *dels ock* provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.

Enligt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola de för småskoleseminarierna avsedda anslagsmedlen fördelas mellan ett förslagsanslag till avlöningar, ett förslagsanslag till omkostnader, ett reservationsanslag till materiel, böcker m. m. samt ett reservationsanslag till stipendier. Under anslaget till avlöningar skola även beräknas de medel, som utgå ur nyssnämnda under åttonde huvudtiteln uppförda gemensamhetsanslag. Till statens allmänna fastighetsfond skola överföras förutnämnda hyreskostnader å sammanlagt 2,550 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 gjorde *skolöverstyrelsen* framställning angående anvisande av medel till småskoleseminarierna för budgetåret 1935/1936.

Härvid erinrade skolöverstyrelsen, att småskoleseminarierna under budgetåret 1934/1935 vore organiserade på följande sätt:

Seminari er	Klassavdelningar och elever	Utexaminerade elever		Övnings- skolav- delningar
		1935	1936	
Strängnäs	II 15 II 15 I 10	30	10	3
Landskrona	F IV + II 15	15	—	2
Skara	F IV + I 10	—	10	2
Härnösand	F IV + I 10	—	10	2
Linköping	II 15 I 10	15	10	2
Falun	II 15 I 10	15	10	2
Lycksele	III 10 II 15	10	15	2
Haparanda	III 12 II 15	12	15	3
		97	80	

Vidare anförde överstyrelsen, att överstyrelsen icke funne sig kunna nu bygga på den förutsättningen, att ingen intagning av elever vid småskoleseminarierna för läsåret 1935/1936 komme att ske. En sådan ordning skulle innebära, att seminariet i Landskrona komme att upphöra med vårterminen 1935, och i övrigt så ingripande rubbningar i vissa andra seminariers organisation, att ett dylikt förslag från överstyrelsens sida måste anses såsom ett föregripande av den utredning av hela denna organisationsfråga, som påginge hos seminariesakkunniga. Å andra sidan funne överstyrelsen givetvis nu liksom tidigare angeläget, att intagningen av elever fortfarande hölles

nere vid en ringa omfattning. Intagning syntes därför icke böra ske vid samtliga seminarier. Vid början av innevarande läsår inställdes intagningen vid seminarerna i Landskrona, Lycksele och Haparanda. Efter övervägande av skilda omständigheter ville överstyrelsen nu stanna vid förslaget, att nyintagning av elever vid början av läsåret 1935/1936 icke måtte äga rum vid seminarerna i Linköping och Falun utan endast vid seminarerna i Strängnäs, Landskrona, Skara, Härnösand, Lycksele och Haparanda med vid varje seminarium en klassavdelning och med ett antal av 10 elever i varje klassavdelning.

Från nämnda förutsättningar beräknade skolöverstyrelsen behovet av anslag för avlöningar på sätt av det efterföljande framgår. Härvid har överstyrelsen följt i det föregående angivna grunder för anslags- och statsuppställning. Beträffande fördelningen av medlen på olika anslagsposter och delposter har överstyrelsen tillämpat i huvudsak samma principer, som överstyrelsen följt vid behandlingen av motsvarande fråga för folkskoleseminarierna. Jag hänvisar till punkten 160 här ovan.

Anslagsposten 1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat* beräknar överstyrelsen på följande sätt.

a. *Lön och tjänstgöringspenningar.* Av vid överstyrelsens skrivelse fogade bilagor framgår, att förevarande delpost vid oförändrade förhållanden skulle uppföras med 125,400 kronor. Summan av avlöningsstaterna utgjorde nämligen 130,500 kronor, vilket belopp emellertid skulle minskas med följande belopp, som skulle beräknas under andra anslagsposter, nämligen lön och tjänstgöringspenningar till en lärarinna å övergångsstat vid seminariet i Linköping 1,800 kronor, arvode till ett biträde vid matlagning i Lycksele 900 kronor samt arvode till en extra ordinarie övningsskollärare i Haparanda 2,400 kronor.

Följande ändringar i lärarpersonalen skulle emellertid bliva erforderliga. Från och med läsåret 1933/1934 hade rektorerna vid folkskoleseminarierna i Landskrona, Skara och Härnösand utövat rektorat även över de med nämnda seminarier förenade småskoleseminarierna. Sedan med nu innevarande läsår sagda folkskoleseminarier komme att upphöra, måste särskilda rektorer anställas för småskoleseminarierna i Landskrona, Skara och Härnösand och medel för deras avlönande sålunda uppföras i staten.

Vid småskoleseminariet i Skara uppkomme ett utvidgat lärarbehov, sedan detta seminarium skilts från folkskoleseminariet. Det kunde icke nu med visshet sägas, huruvida detta behov lämpligast borde tillgodoses genom anställandet av en ämneslärarinna eller genom timplärare. Överstyrelsen hade räknat med alternativ på denna punkt. Vid småskoleseminariet i Härnösand vore under läsåret 1934/1935 jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 maj 1934 anställd en övningsskollärarinna, som åtnjöte avlöning från folkskoleseminariets övergångsstat. Tjänsten vore fortfarande behövlig, och överstyrelsen hade räknat med att kostnaderna för dess uppehållande komme att bestridas från småskoleseminariets stat, varjämte erfordrades ytterligare en ämneslärare. På grund av minskat klassantal vid seminariet i Strängnäs kunde lärarpersonalen där minskas med en ämneslärarinna.

De nu anförda ändringarna i fråga om rektors- och lärartjänsterna skulle komma att medföra en merkostnad av 20,000 kronor. Förevarande delpost borde upptagas med 145,400 kronor. I detta belopp vore även inräknade

2,000 kronor, utgörande särskilda lönetillägg åt vissa lärare vid seminarierna i Lycksele och Haparanda jämlikt kungörelsen nr 503/1933.

b. Ålderstillägg. Enligt riksräkenskapsverkets preliminära uppgifter hade utgifterna från anslaget till ålderstillägg under budgetåret 1933/1934 utgjort 17,620 kronor. Merkostnaderna för de härövan nämnda nya rektors- och lärartjänsterna beräknades, i vad de avsåge ålderstilläggen, till 6,300 kronor. Sammanlagda behovet av ålderstillägg till lärare på ordinarie stat under budgetåret 1935/1936 skulle — sedan ett belopp av 360 kronor överförts till ålderstillägg för lärare på övergångsstat — utgöra 23,560 kronor.

Till *c. Fyllnadsarvode åt vikarier* beräknades ett förslagsbelopp av 8,000 kronor.

Förevarande anslagspost till avlöningar till befattningshavare på ordinarie stat beräknades alltså till $(145,400 + 23,560 + 8,000 =)$ 176,960 kronor.

2. *Avlöningar till befattningshavare å övergångsstat.* Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1934 angående överflyttning av vissa lärare vid småskoleseminariet i Murjek till andra läroanstalter m. m. skulle ämneslärarinnan vid småskoleseminariet i Murjek Ellen Johansson, född Bergqvist, från och med den 1 juli 1934 överföras på övergångsstat vid statens småskoleseminarier med tjänstgöring tills vidare vid folkskoleseminariets i Luleå övningskola. Vidare funnes vid småskoleseminariet i Linköping på övergångsstat uppförd lärarinnan i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd Gertrud Fridén. Lön och tjänstgöringspenningar för dessa båda befattningshavare — däri inberäknat särskilt lönetillägg för Bergqvist-Johansson med 200 kronor — uppginge till ett belopp av 4,800 kronor. Ålderstilläggen vore beräknade till högst 1,260 kronor och fyllnadsarvode åt vikarier till 800 kronor. Avlöningarna åt befattningshavare på övergångsstat beräknades sålunda i det hela till $(4,800 + 1,260 + 800 =)$ 6,860 kronor.

3. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.* Hänsyn hade tagits till det fortsatta behovet av en extra ordinarie övningskollärarinnan vid seminariet i Haparanda med ett beräknat belopp av 3,200 kronor (lön 2,400 kronor, särskilt lönetillägg 200 kronor, lönetillägg under sjukdom förslagsvis 600 kronor) samt behovet av *timlärare*, för vilka arvoden beräknades ett belopp av 29,500 kronor. Summan i det hela för icke-ordinarie lärares avlöning skulle sålunda uppgå till $(3,200 + 29,500 =)$ 32,700 kronor. Ingen av nu ifrågavarande befattningshavare åtnjöt ålderstillägg å lönen, vadan beloppet icke uppdelats på grundavlöningar och avlöningsförhöjningar.

4. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.* Under denna anslagspost borde beräknas *a. Hyresersättning till rektorer.* För närvarande utginge ett särskilt anslag för ändamålet, beräknat till 4,000 kronor, lika fördelat mellan rektorerna vid seminarierna i Linköping och Falun. Såsom förut framhållits tillkomme för budgetåret 1935/1936 nya rektorsbefattningar på småskoleseminariets stat i Landskrona, Skara och Härnösand. Bland dessa komme rektorn i Skara att sakna bostad in natura. Bostadsersättning för denne hade beräknats till högst 2,000 kronor, vadan beloppet i det hela för hyresersättning till rektorer komme att uppgå till högst 6,000 kronor.

b. Tillfällig löneförbättring, som förut utgått från ett särskilt anslag (för budgetåret 1934/1935 beräknades medelsåtgången till 36,745 kronor), skulle nu — liksom i förekommande fall *c. Provisorisk avlöningsförbättring* (för budgetåret 1934/1935 beräknades medelsåtgången till 1,620 kronor) — upptagas i detta sammanhang. Den tillfälliga löneförbättringen hade beräknats

till 41,700 kronor och den provisoriska avlöningsförbättringen, som endast förekomme å de i F- eller G-ort belägna seminarierna i Härnösand och Haparanda, till 1,620 kronor. De särskilda löneförmånerna till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare hade sålunda beräknats till $(6,000 + 41,700 + 1,620 =) 49,320$ kronor.

5. *Arvoden och dylika särskilda ersättningar.* Under denna anslagspost borde till en början upptagas a. *Tilläggsarvode åt lärare i trädgårdsskötsel.* Å omkostnadsstaten för seminariet i Strängnäs vore för närvarande under posten Trädgårdens underhåll och skötsel inräknat ett belopp av 300 kronor, utgörande ersättning åt läraren i trädgårdsskötsel för tillsyn över trädgården. Från och med budgetåret 1935/1936 funnes dylikt behov även vid seminarierna i Landskrona, Skara och Härnösand. För ändamålet borde nu beräknas ett totalbelopp av högst 1,200 kronor.

Till b. *Arvoden åt seminarieläkare* beräknades högst 4,000 kronor och till c. *Arvoden åt bibliotekarier* högst 2,200 kronor.

I de nuvarande staterna för småskoleseminarierna funnes allenast för seminariet i Lycksele upptaget arvode åt biträde vid rektorsexpeditionen med ett belopp av 200 kronor. Det syntes överstyrelsen billigt att även åt rektorerna vid övriga seminarier ställdes till förfogande ett mindre belopp för sådant ändamål. Överstyrelsen ville erinra därom, att de sakkunniga, som den 17 december 1931 framlade förslag angående den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, förordade anslag till arvoden till biträden å rektorsexpeditioner jämväl vid småskoleseminarierna enligt grunder, som angäves å sid. 84—85 i de sakkunnigas betänkande. Någon generell lösning av denna fråga hade dock ännu icke kommit till stånd. Överstyrelsen hade nu beräknat arvoden åt biträden vid rektorsexpeditionerna, vid seminarierna i Strängnäs och Lycksele med 200 kronor och vid övriga seminarier med 100 kronor under en delpost d. *Arvoden åt biträden vid rektorsexpeditioner* till sammanlagt högst 1,000 kronor.

Slutligen hade till en delpost e. *Arvode åt ett köksbiträde* överförts ett förut å avlöningsstaten för seminariet i Lycksele upptaget belopp av 900 kronor till avlöning av ett biträde för matlagningen.

Det totala beloppet av arvoden och dylika särskilda ersättningar skulle alltså uppgå till $(1,200 + 4,000 + 2,200 + 1,000 + 900 =) 9,300$ kronor.

Summan av de sålunda beräknade utgifterna till avlöningar utgjorde:

1. Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat	kronor 176,960
2. Avlöningar till befattningshavare å övergångsstat	» 6,860
3. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	» 32,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare	» 49,320
5. Arvoden och dylika särskilda ersättningar	» 9,300

Summa kronor 275,140

Överstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att för budgetåret 1935/1936 i riksstaten till avlöningar åt befattningshavare vid småskoleseminarier uppföra ett förslagsanslag av 275,140 kronor.

Över skolöverstyrelsens ovan anförda förslag avgåvo 1932 års seminarie-sakkunniga yttrande den 27 september 1934. De hänvisade härvid till vad de i skrivelse den 26 september 1934 yttrat rörande småskoleseminarie-

organisationens omfattning under läsåret 1935/1936 (jfr ovan under punkt 160). Av nyssnämnda punkt framgår, att de sakkunniga med hänsyn till det nu förefintliga överskottet på småskollärarinnor funnit det lämpligast, att åtminstone för nästa läsår intagningen av nya elever vid småskoleseminarierna helt inställdes. Samtidigt framhöllo de sakkunniga, att verksamheten vid sådana seminarier, där svårigheter att ordna lärarnas tjänstgöring m. m. på grund av de ifrågasatta åtgärderna skulle uppstå, kunde åtminstone i viss utsträckning upprätthållas genom anordnande försöksvis av särskilda fortbildningskurser, avsedda för arbetslösa småskollärarinnor.

Av samma punkt framgår, att i anledning av seminariesakkunnigas nyssnämnda skrivelse den 26 september 1934 skolöverstyrelsen genom remiss den 1 oktober 1934 anbefallts, bland annat, att beträffande småskoleseminarieorganisationens omfattning under budgetåret 1935/1936 skyndsammast inkomma med yttrande och förslag i anledning av vad sagda sakkunniga anfört rörande inställande av nyintagning av elever vid småskoleseminarierna.

Till åttlydnad härav har skolöverstyrelsen den 30 oktober 1934 inkommit med ifrågavarande utredning och förslag. Därav inhämtas följande:

Skolöverstyrelsen hade verkställt en undersökning angående anställningsförhållandena den 1 oktober 1934 bland de småskollärarinnor, som utexaminerats åren 1932, 1933 och 1934. Resultatet av densamma hade blivit följande.

Av de 558 sistnämnda trenne år utexaminerade (här inginge ej siffran från Murjek, enär uppgifter för detta seminarium ej kunnat erhållas) hade den 1 oktober 1934 endast 62 erhållit befattning såsom ordinarie eller anställning tills vidare, medan 254 erhållit anställning såsom extra ordinarie eller vikarier, därav 66 kortare vikariat (mindre än en termin). Utan anställning i skolans tjänst vore 227 eller 41 procent av de utexaminerade. Av dessa hade emellertid 53 ej sökt någon läraranställning. Av de år 1934 utexaminerade 85 lärarinnorna hade 42 erhållit någon anställning, medan 43, sålunda halva antalet, vore utan. Denna statistik, om än bristfällig, bekräftade de vanskliga befordringsförhållandena för de examinerade småskollärarinnorna.

Från synpunkten av behovet av lärarkrafter med småskolekompetens funnes sålunda goda skäl för en stark begränsning av småskollärarinneproduktionen. Överstyrelsen hade också i sina senaste petita liksom även tidigare föreslagit en sådan inskränkning. Men överstyrelsen framhöll tillika, att överstyrelsen funnit sig icke nu kunna bygga anslagsberäkningarna på den förutsättningen, att ingen intagning av elever vid småskoleseminarierna för läsåret 1935/1936 komme att ske. En sådan ordning skulle nämligen innebära så ingripande rubbningar i seminariernas av statsmakterna fastställda organisation, att ett dylikt förslag från överstyrelsens sida måste anses såsom ett föregripande av den utredning av hela denna organisationsfråga, som nu påginge hos 1932 års seminariesakkunniga. De sakkunnigas nu avgivna yttrande vore givetvis ägnat att i väsentlig mån undanröja de av överstyrelsen i nämnda avseende anförda betänkligheterna.

Innan överstyrelsen inginge på frågan om den av de sakkunniga ifrågasatta kursverksamheten vid småskoleseminarierna såsom en ersättning för det mera regelmässiga seminariearbetet, ville överstyrelsen upptaga frågan,

under vilka förutsättningar och i vilken utsträckning seminarieverksamheten skulle kunna bedrivas under läsåret 1935/1936 med bibehållande av lärarpersonalen i största möjliga utsträckning, därest någon ny klassavdelning icke intoges vid början av sagda läsår.

Den största svårigheten mötte vid seminariet i Landskrona. Där funnes under innevarande läsår endast en seminarieavdelning, andra klassen, vilken utexaminerades våren 1935. Detta betydde seminarieverksamhetens nedläggande, därest någon ny klass ej intoges för läsåret 1935/1936. En sådan utveckling måste anses innebära ett föregripande av det organisationsförslag, som de sakkunniga i sinom tid komme att framlägga. Överstyrelsen föreställde sig att i en dylik organisationsplan, avseende det framtida behovet, seminariet i Landskrona med hänsyn till sin goda utrustning och sitt lämpliga läge i sydligaste delen av landet komme att i främsta rummet bibehållas. Visserligen kunde början till ett temporärt nedläggande av småskoleseminarierna efter hela linjen ske genom Landskronaseminariets upphörande redan vid slutet av innevarande läsår. Men även en dylik mera radikal åtgärd borde, såsom överstyrelsen redan antytt, verkställas mera planmässigt, och överstyrelsen vore icke nu beredd att framlägga de förslag och kostnadsberäkningar, som skulle bliva en följd av att anställningen för seminariets lärarpersonal komme att upphöra med utgången av innevarande läsår.

Härtill komme ytterligare en sak att beakta. Landskrona stad hade på sin tid till kronan överlämnat seminarietomten, så länge marken användes för avsett ändamål. I gåvobrevet funnes inryckt en bestämmelse, att, därest tomten upphörde att användas för det avsedda ändamålet, densamma skulle utan vederlag överlämnas till staden. Det hade redan ifrågasatts, att en del av seminarieträdgården skulle återlämnas till Landskrona stad. Denna fråga låge under Kungl. Maj:ts prövning. Överstyrelsen finge rörande detta ärende hänvisa till överstyrelsens utredning och skrivelse den 17 oktober 1933 rörande de åtgärder, som borde vidtagas med avseende å förefintliga trädgårdsanläggningar vid seminarierna i Strängnäs, Landskrona, Skara och Härnösand (refererad i 1934 års åttonde huvudtitel, sid. 188—189).

För uppehållande av verksamheten vid seminariet i Landskrona under läsåret 1935/1936 kunde tvenne vägar tänkas. Antingen kunde intagning av 10 elever äga rum, såsom överstyrelsen den 31 augusti 1934 föreslagit, eller ock skulle lärarpersonalen, därest förnyad överenskommelse beträffande tomtfrågan kunde träffas mellan kronan och staden, kunna sysselsättas med kursverksamhet. Vid seminariet i Landskrona funnes endast en ordinarie ämneslärare (manlig) och en ordinarie övningsskollärlarinna, varjämte en övningsskollärartjänst uppehöles med vikarie. Ett olöst spörsmål vore ännu, hur rektorsfrågan för läsåret 1935/1936 skulle komma att ordnas, sedan folkskoleseminariet upphört med våren 1935. Med hänsyn till nu anförda omständigheter, och enär det i varje fall enligt överstyrelsens mening syntes lämpligast att för läsåret 1935/1936, då eventuell kursverksamhet av ifrågasatt slag ännu icke kommit över det rena försöksstadiet, fortbildningskurser förlades till seminarier, som samtidigt hade någon vanlig elevklass kvar, ville överstyrelsen för sin del förorda det förstnämnda av de båda nämnda alternativen. I samband härmed ville överstyrelsen framhålla, att småskollärlärinneöverskottet syntes hava gjort sig minst kännbart i den del av riket, som kunde anses utgöra ett naturligt rekryteringsområde för små-

skoleseminariet i Lund och efter dettas nedläggande för Landskrona. Av de 45 lärarinnor, som utexaminerats från seminariet i Lund under åren 1932, 1933 och 1934, vore den 1 oktober 1934 — om man borträknade 4, som varit förhindrade att söka lärartjänst — endast 4 utan läroanställning, nämligen av 1932 års årgång (21 utexaminerade) 2, av 1933 års årgång (12 utexaminerade) 1 och av 1934 års årgång (12 utexaminerade) 1.

Överstyrelsen hade erinrat om tomtrågan vid seminariet i Landskrona och det läge, vari denna befunne sig. En liknande fråga vore aktuell även beträffande seminariet i Strängnäs. Sålunda hade Kungl. Maj:t den 30 oktober 1934 till överstyrelsen överlämnat en framställning från stadsfullmäktige i Strängnäs att tagas i övervägande i samband med det till överstyrelsen den 1 oktober 1934 remitterade ärendet angående elevintagningen vid folk- och småskoleseminarierna under budgetåret 1935/1936. I denna framställning hade stadsfullmäktige bland annat uttalat, att de villkor, som vore knutna vid stadsfullmäktiges medgivande den 19 oktober 1931 att använda den av Strängnäs stad ägda seminarietomten för hitförläggning av ett *dubbelt* småskoleseminarium, vore till mycket ringa del uppfyllda, varigenom staden tillfogats avsevärda både direkta och indirekta förluster. På grund härav hade stadsfullmäktige hos Kungl. Maj:t anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för att från höstterminen 1935 fullt antal elever måtte intagas vid småskoleseminariet i Strängnäs, så att detsamma från höstterminen 1936 kunde betraktas såsom fullbildat dubbelseminarium.

Ett bifall till detta yrkande skulle innebära, att två klassavdelningar borde intagas vid detta seminarium år 1935. Överstyrelsen kunde, från de synpunkter överstyrelsen hade att pröva i denna fråga, icke tillstyrka ett sådant förslag. Å andra sidan syntes det uppenbart, att förhandlingar med stadsfullmäktige från Kungl. Maj:ts sida vore erforderliga, för att det av de seminariesakkunniga framlagda förslaget om inställandet av all elevintagning vid Strängnäs seminarium år 1935 skulle kunna förverkligas.

Därest vid småskoleseminariet i Landskrona en klassavdelning men vid alla övriga seminarier inga elever intoges, skulle alltså, under förutsättning att någon ändring icke skedde beträffande de särskilda seminariernas övningsskolor, seminarieorganisationen under läsåret 1935/1936 bliva följande.

S e m i n a r i e r	Seminarieavdelningar		Utexamineras		Övnings- skolavdel- ningar
	Antal	Klassavdel- ningar och elever	1936	1937	
Strängnäs	1	II 10	10	—	3
Landskrona	1	I 10	—	10	2
Skara	1	II 10	10	—	2
Härnösand	1	II 10	10	—	2
Linköping	1	II 10	10	—	2
Falun	1	II 10	10	—	2
Lycksele	1	III 15	15	—	2
Haparanda	1	III 15	15	—	3
			80	10	

Enligt nu angivna plan skulle sålunda vid varje seminarium finnas en klassavdelning. Genom hänvändelse till seminariernas rektorer hade överstyrelsen inhämtat uppgifter att läggas till grund dels för bedömande av, hur seminarieverksamhetens uppehållande under angivna förutsättningar läsåret 1935/1936 kunde komma att inverka på lärarförhållandena, dels för nya beräkningar beträffande anslagsbehovet. Undersökningen hade givit vid handen, att verksamheten vid samtliga seminarier skulle kunna fortgå utan att någon rubbning behövde ske i de ordinarie lärarnas anställningsförhållanden. Visserligen uppkomme vissa olägenheter för undervisningen, bland annat därigenom att ämneslärarna i viss utsträckning finge övertaga timmar, som eljest skulle tilldelas speciallärare. Rätt allmänt hade rektorerna framhållit, att förutsättningen för att det hela skulle kunna ordnas utan lärarindragning vore den, att lärarnas tjänstgöringsskyldighet, som enligt gällande bestämmelser utgjorde 18—22 veckotimmar för rektor och 22—26 veckotimmar för ämnes- och övningsskollärare, finge något nedsättas, exempelvis till 15 för rektor och 18 för ämnes- och övningsskollärare. Överstyrelsen ville för sin del förorda en dylik åtgärd av provisorisk natur. Det vore givetvis bättre att lärarna så långt möjligt finge behålla sin tjänst med en något reducerad tjänstgöringstid, än att de skulle uppföras på övergångsstat utan arbete. I åtskilliga fall behövde minskningen icke bli så stor, som ned till de ovan angivna minimitimtalen. Det torde höra ankomma på Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen att i varje särskilt fall pröva denna fråga med hänsyn till den för vederbörande seminarium lämpligaste timplanen. Överstyrelsen förutsatte givetvis, att sålunda minskad tjänstgöringsskyldighet skulle få betraktas såsom full tjänstgöring och ej inverka menligt på lärarnas löne- och pensionsförhållanden.

Tyvärr syntes den nu ifrågasatta inskränkningen av seminarieverksamheten under läsåret 1935/1936, såvitt nu kunde bedömas, komma att medföra ytterligare entledigande av två lärarinnor, nämligen en vikarierande ämneslärarinna i Lycksele samt en extra ordinarie lärarinna i Haparanda. Möjligen skulle denna senare dock, med den föreslagna inskränkningen i de ordinarie lärarnas tjänstgöring kunna bibehållas. Överstyrelsen ville livligt förorda en sådan anordning icke endast med hänsyn till den ifrågavarande lärarinnans mångåriga väl vitsordade tjänstgöring utan framför allt med hänsyn till olämpligheten av den nödfallsutvägen att eljest nödgas till övningsskolan i stor utsträckning förlägga en manlig ämneslärares tjänstgöring, en lärare, som förut icke undervisat i övningsskola. Överstyrelsen ville erinra därom, att riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag med hänsyn till undervisningens krav medgav en extra ordinarie lärariunas bibehållande vid seminariet i Murjek under avvecklingstiden, oaktat hon strängt taget var överflödig. Önskvärt vore, att även den åsyftade ämneslärarinnan i Lycksele, vilken företrädde viktiga naturvetenskapliga ämnen, kunde bibehållas. Någon nämnvärd besparing för staten innebure hennes entledigande icke, enär hon i sådant fall ägde uppbära avlönning på indragningsstat hos landsting.

Enligt skolöverstyrelsens ovanstående förslag skulle sålunda under år 1935 all elevintagning till första klassen av småskoleseminarierna inställas dock med undantag för seminariet i Landskrona, vid vilket en klassavdelning med 10 elever skulle intagas.

Överstyrelsen övergår därefter till beräkningen av medelsbehovet för seminarierna vid en sålunda inskränkt organisation.

Vad först beträffade anslaget till avlöningar skulle på anslagsposten 1. *Avlöningar till befattningshavare på ordinarie stat* kunna göras en minskning beträffande a. Lön och tjänstgöringspenningar från 145,400 kronor till 134,800 kronor, sålunda med 10,600 kronor. Denna besparing hänförde sig till möjliga provisoriska indragningar av lärartjänster. De approximativt beräknade utgifterna till c. Fyllnadsarvode åt vikarier kunde minskas från 8,000 kronor med 600 kronor till 7,400 kronor, vadan sålunda posten avlöningar till befattningshavare på ordinarie stat i sin helhet kunde minskas från 176,960 kronor med 11,200 kronor till 165,760 kronor.

Vad beträffade anslagsposten 3. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare* räknade överstyrelsen med bibehållet arvode å 3,200 kronor åt den extra ordinarie lärarinnan i Haparanda. En väsentlig minskning kunde göras i det beräknade medelsbehovet till timlärare, nämligen från 29,500 kronor med 9,380 kronor till 20,120 kronor. Anslagsposten skulle sålunda uppföras med $(3,200 + 20,120 =) 23,320$ kronor.

Under anslagsposten 5. *Arvoden och dylika särskilda ersättningar* kunde göras smärre jämkningar. Beloppet till arvoden åt seminarieläkare kunde nedsättas från 4,000 kronor med 600 kronor till 3,400 kronor, bibliotekarierarvoden från 2,200 kronor med 300 kronor till 1,900 kronor och arvoden till biträden på rektorsexpeditioner från 1,000 kronor med 200 kronor till 800 kronor. Anslagsposten i sin helhet kunde alltså minskas från 9,300 kronor med 1,100 kronor till 8,200 kronor.

Det beräknade medelsbehovet till avlöningar i det hela, nämligen 275,140 kronor, skulle sålunda kunna minskas med 21,680 kronor till 253,460 kronor. Det må här antecknas, att å anslaget till omkostnader räknades med en besparing av 3,950 kronor, å anslaget till materiel, böcker m. m. 3,750 kronor och å anslaget till stipendier 6,600 kronor. Sammanlagt skulle alltså de ifrågasatta åtgärderna föranleda en anslagsminskning med $(21,680 + 3,950 + 3,750 + 6,600 =) 35,980$ kronor.

Överstyrelsen upptager därefter till behandling den förut berörda frågan om anordnande vid småskoleseminarierna av fortbildningskurser för småskollärarinnor.

Seminariesakkunnigas förslag i detta avseende innebure, att dylika fortbildningskurser närmast borde vara avsedda för arbetslösa lärarinnor samt anordnas försöksvis i den utsträckning, som kunde befinnas erforderlig för att seminariernas lärare skulle kunna hållas i arbete även vid den ifrågasatta inskränkningen av seminariernas regelmässiga verksamhet. Överstyrelsen hade i det föregående visat, under vilka förutsättningar seminarieverksamheten skulle kunna under budgetåret 1935/1936 uppehållas utan anordnande av särskilda fortbildningskurser. Dessa förutsättningar vore, dels att en elevklass intoges vid seminariet i Landskrona och dels att någon inskränkning i vissa fall medgäves i seminarielärarnas tjänstgöringsskyldighet.

Överstyrelsen ville emellertid ansluta sig till tanken på att anordna särskilda fortbildningskurser för småskollärarinnor och att sådana kurser försöksvis måtte komma till stånd redan under budgetåret 1935/1936. Beträffande frågan, vilka lärarinnor som borde få åtnjuta dylik fortbildning, ville överstyrelsen dock uttala en från de sakkunniga avvikande mening. Det syntes överstyrelsen nämligen från flera synpunkter lämpligast att sådana kurser anordnades för i tjänst varande lärarinnor. Det torde knappast vara

ändamålsenligt att med avsevärda ekonomiska uppoffringar såväl från det allmännas sida som för lärarinnorna själva anordna fortsatt utbildning för utexaminerade lärarinnor, vilka ännu icke lyckats erhålla anställning i skolans tjänst, då under nuvarande förhållanden ingen garanti kunde lämnas för att de ens efter en dylik fortsättningskurs skulle kunna erhålla sådan anställning. Vad dessa lärarinnor bäst behövde vore skolarbete och därmed förenade tjänstgöringsmeriter. Tillfälle härtill skulle också kunna i viss utsträckning beredas dem, om längre fortbildningskurser anordnades för ordinarie eller tillsvidare anställda småskollärarinnor, nämligen såsom vikarier under kursdeltagarnas tjänstledighet. Anordnades kurserna för redan i tjänst varande lärarinnor, komme under alla förhållanden den fortsatta fördjupade utbildningen skolarbetet och barnens fostran till del, och kostnaderna kunde härigenom anses väl motiverade. Dylik fortbildning för småskolans lärarinnor i anslutning till redan gjorda erfarenheter under längre eller kortare skolverksamhet vore ett gammalt önskemål, och intresset för sådan fortbildning hade alltid inom lärarkåren visat sig vara starkt.

Överstyrelsen föreslår, att under budgetåret 1935/1936 kurser av nu ifrågasatt slag måtte anordnas vid högst fyra småskoleseminarier med i genomsnitt omkring 15 deltagare per kurs. Varje kurs skulle omfatta en tid av 17 läsveckor. Kursernas innehåll och den närmare läroplanen för desamma borde fastställas av skolöverstyrelsen. Undervisningen borde hava karaktären av verklig fortbildning och taga sikte på vad lärarinnorna bäst kunde behöva för sin praktiska skolgärning. Undervisningen skulle bedrivas huvudsakligen i form av föredrag och överläggningar samt utförande av mera självständiga uppgifter från kursdeltagarnas sida, vartill komme praktiska övningar i övningsskolan.

Överstyrelsen lämnar exempel på några riktlinjer för ett sådant program. Det förutsattes, att den huvudsakliga undervisningen skulle bestridas av seminariets egen lärarpersonal. För mera fristående föredrag och demonstrationer borde anlitas speciallärare, folkskolinspektörer, konsulenter, skolläkare m. m.

Kostnaderna för kurserna skulle, såsom av överstyrelsens framställning framgår, belöpa på följande utgiftstitlar:

Statsbidrag till avlöning av vikarie för lärarinna, som vore tjänstledig för deltagande i kurs	kronor 31,500
Resekostnader för nämnda lärarinnor	» 1,800
Arvoden åt särskilda lärare för föreläsningar och speciell undervisning	» 2,800
Extra arvoden åt seminariebibliotekarier för ökat arbete	» 400
Summa kronor	36,500

Härtill skulle komma dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförbättring åt vikarie.

Jag upptager först till behandling frågan om småskollärarytbildningens omfattning under år 1936.

Departementschefen.

Under punkt 160 har jag tillstyrkt åtgärder för en avsevärd begränsning

av utbildningen av folkskollärare. Motivet härtill har varit önskvärdheten att förminska det stora överskott på folkskollärare, som förväntas uppkomma under de närmaste åren. Situationen för småskollärarna synes vara om möjligt ännu mer svårartad. Jag ansluter mig därför till föreliggande av 1932 års seminariesakkunniga och skolöverstyrelsen framlagda förslag om inställande av intagningen under år 1935 till första klassen av småskoleseminarierna. Med hänsyn till de av skolöverstyrelsen anförda skälen anser jag emellertid, att undantag bör göras för småskoleseminariet i Landskrona, i vars första klass under år 1935 böra intagas 10 elever.

Seminariesakkunniga och skolöverstyrelsen hava erinrat, att genom förslaget vissa svårigheter kunde uppstå att rationellt utnyttja lärarkrafterna vid en del seminarier. För att förminska dessa svårigheter och samtidigt vinna fördelar för lärarutbildningen ha de sakkunniga och överstyrelsen ifrågasatt, att anslagsmedel skulle beredas för anordnande vid vissa småskoleseminarier av utbildningskurser för småskollärarinnor. De sakkunniga ha för sin del ansett, att kurserna närmast skulle stå öppna för arbetslösa lärarinnor, medan överstyrelsen hållit före, att kurserna i första hand skulle avses för i tjänst varande lärarinnor. Överstyrelsen har skisserat ett förslag till planläggning av kurserna. Av överstyrelsens kostnadsberäkningar framgår, att fyra kurser skulle draga en kostnad av omkring 36,500 kronor. Som jämförelse må nämnas, att överstyrelsen beräknat besparingarna genom inställandet av elevintagningen i småskoleseminariernas första klass till 35,980 kronor.

Jag erkänner villigt, att ett realiserande av det av de sakkunniga och överstyrelsen framförda uppslaget skulle kunna medföra vissa fördelar för lärarutbildningen. Jag tvivlar emellertid på lämpligheten att samtidigt med att verksamheten vid småskoleseminarierna inskränkes rikta in deras uppgifter på andra ändamål än de nuvarande. Då härtill kommer att endast en bråkdel av småskollärarkåren skulle få fördel av de föreslagna nya kurserna och det icke kan synas lämpligt att i rådande budgetära läge till skapa nya utbildningslinjer, anser jag mig böra för närvarande avstyrka ifrågavarande uppslag.

Överstyrelsen har i sitt senaste yttrande erinrat, att stadsfullmäktige i Strängnäs hemställt, att fullt antal elever måtte intagas vid småskoleseminariet därstädes, så att detsamma från höstterminen 1936 kunde betraktas såsom fullbildat dubbelseminarium. Stadsfullmäktige hade medgivit, att den av staden ägda seminarietomten finge disponeras för ett dubbelt småskoleseminarium. Detta villkor hade icke blivit uppfyllt, och staden hade därigenom tillfogats avsevärda förluster.

Motivet till ifrågavarande framställning är som synes av huvudsakligen kommunal-ekonomisk art och går i motsatt riktning mot de förslag, till vilka jag ovan uttalat min anslutning. Jag är icke benägen att på grund av de av stadsfullmäktige anförda skälen tillstyrka en ökning av elevintag-

ningen vid småskoleseminariet i Strängnäs. Frågan synes mig emellertid tarva närmare övervägande.

I likhet med överstyrelsen och i överensstämmelse med vad jag under en föregående punkt anfört rörande motsvarande fråga beträffande den ordinarie lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna förutsätter jag, att den minskade tjänstgöring för de ordinarie lärarna, som kan föranledas av vad jag ovan föreslagit, icke skall medföra minskning av ifrågavarande lärares löne- och pensionsförmåner.

Jag övergår nu till frågan om beräkningen av förevarande anslag till avlöningar för nästkommande budgetår.

Därvid vill jag till en början framhålla, att på grund av vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört, vissa jämkningar påkallas i det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget till avlöningsstat. Dessa jämkningar äro av principiellt samma slag, som av samma anledning vidtagits i skolöverstyrelsens förslag till avlöningsstat för folkskoleseminarierna (jfr punkt 160 här ovan). De äro sålunda huvudsakligen av formell natur och bestå i ändrad benämning och placering av anslagsposterna och delposterna samt i ändrad fördelning av anslagsbeloppen mellan nämnda poster.

I avlöningsstaten bör uppföras en anslagspost *1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat.* Denna anslagspost har överstyrelsen beräknat till ett belopp av 176,960 kronor, ifall elevintagningen i första klassen vid flertalet seminarier icke skulle helt inställas, och till 165,760 kronor, om elevintagningen skulle inställas i enlighet med vad överstyrelsen i sin skrivelse den 30 oktober 1934 föreslagit. Överstyrelsens beräkningar i dessa hänseenden giva mig anledning till erinran allenast så till vida, att enligt min mening ett under anslagsposten av överstyrelsen beräknat belopp av 2,000 kronor till särskilda lönetillägg till vissa lärare vid småskoleseminarierna i Lycksele och Haparanda bör uppföras under en anslagspost till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Delposten *a. lön* och tjänstgöringspenningar, som skolöverstyrelsen under nämnda förutsättning beräknat till 134,800 kronor, bör följaktligen minskas med 2,000 kronor till 132,800 kronor och anslagspostens slutsumma bör uppföras med (165,760 — 2,000 =) 163,760 kronor.

Jag har intet att invända emot överstyrelsens beräkning av anslagsposten *2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat*, som alltså bör uppföras med ett totalbelopp av 6,860 kronor, och av däri ingående delposter.

Under en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare har skolöverstyrelsen beräknat ett belopp av 32,700 kronor och under en anslagspost till arvoden och dylika särskilda ersättningar ett belopp av 9,300 kronor, under förutsättning att elevintagningen i första klassen vid flertalet seminarier icke skulle helt inställas. Vid ett inställande av elevintagningen

vid flertalet småskoleseminarier skulle nyssnämnda båda belopp enligt överstyrelsens beräkningar kunna minskas till respektive 23,320 kronor och 8,200 kronor. I förstnämnda belopp ingår avlöningen till en extra övningskollärrinna vid seminariet i Haparanda, som, ehuru icke direkt behöfvig för undervisningen, överstyrelsen dock ansett böra bibehållas vid seminariet. Med hänsyn till de för sistnämnda förslag anförda skälen biträder jag överstyrelsens förslag. Jag vill erinra, att av avlöningen till nämnda lärarinna på lön belöper 2,400 kronor, på särskilt lönetillägg 200 kronor och på lönetillägg under sjukdom 600 kronor. Det särskilda lönetillägget å 200 kronor bör, i överensstämmelse med vad jag ovan i likartat avseende anført, beräknas under anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän.

Jag godtagar i övrigt överstyrelsens beräkningar av de belopp, som överstyrelsen ifrågasatt böra uppföras under ifrågavarande anslagsposter. Dessa belopp böra emellertid i anslutning till vad statsrådet och chefen för finansdepartementet i ovan angivet sammanhang anført fördelas på en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Ur anslagsposten 3. *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, böra utgå efterföljande belopp:

a. Arvode till kvinnlig extra övningskollärare vid seminariet i Haparanda	kronor	2,400
b. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	600
c. Arvoden till timlärare	»	20,120
d. Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel	»	1,200
e. Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	»	900
		Summa kronor 25,220

Med ett förslagsvis till 25,220 kronor beräknat belopp bör sålunda förevarande anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföras.

Ur anslagsposten 4. *Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* böra utgå återstående anslagsbelopp, alltså

a. Arvoden till seminarieläkare	kronor	3,400
b. » » seminariebibliotekarier	»	1,900
c. » » biträden vid rektorsexpeditioner	»	800
		Summa kronor 6,100

Sistnämnda anslagspost bör alltså i staten uppföras med ett belopp av 6,100 kronor. Skolöverstyrelsen torde, i överensstämmelse med vad jag i likartat avseende förutsatt beträffande folkskoleseminarierna, böra bemyndigas fördela de under denna anslagspost beräknade arvodesbeloppen mellan vederbörande seminarier.

I avlöningsstaten bör uppföras en anslagspost 5. *Särskilda löneförmå-*

ner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Beräkningarna av motsvarande anslagspost i skolöverstyrelsens statförslag giva mig icke anledning till erinran. Dock bör under anslagsposten upptagas en särskild delpost till ovannämnda särskilda lönetillägg åt lärare vid småskoleseminarierna i Lycksele och Haparanda, vilken bör uppföras med förutnämnda belopp av $(2,000 + 200 =) 2,200$ kronor. Anslagsposten skulle sålunda upptagas med $(49,320 + 2,200 =) 51,520$ kronor. För avrundning av avlöningsanslagets slutsumma ökar jag emellertid det till tillfällig löneförbättring beräknade beloppet med 40 kronor till 41,740 kronor och anslagspostens slutsumma sålunda till 51,560 kronor.

Vid bifall till vad jag ovan föreslagit skulle förevarande anslag till avlöningar beräknats till $(163,760 + 6,860 + 25,220 + 6,100 + 51,560 =) 253,500$ kronor, alltså till i det närmaste samma belopp varom överstyrelsen hemställt i sin skrivelse den 30 oktober 1934.

Under punkt 167 här nedan gör jag en jämförelse mellan de för småskoleseminarierna för budgetåret 1935/1936 äskade beloppen och de under innevarande budgetår utgående anslagsmedlen.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de för nästkommande budgetår erforderliga staterna för småskoleseminarierna, därvid hänsyn bör tagas till ännu svävande frågor rörande lärarpersonalens fördelning mellan olika seminarier.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Småskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 253,500;

dels ock godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna att tillämpas från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a. Lön och tjänstgöringspen-

ningar kronor 132,800

b. Ålderstillägg, *förslagsvis* » 23,560

c. Fyllnadsarvoden åt vikarier,

förslagsvis » 7,400 163,760

2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:

a. Lön och tjänstgöringspen-

ningar kronor 4,800

b. Ålderstillägg, *förslagsvis* » 1,260

c. Fyllnadsarvoden åt vikarier,

förslagsvis » 800 6,860

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvode till kvinnlig extra övningsskollärare vid seminariet i Haparanda	kronor	2,400	
b. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	600	
c. Arvoden till timlärare	»	20,120	
d. Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel	»	1,200	
e. Arvode till ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	»	900	25,220
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden till seminarieläkare	kronor	3,400	
b. Arvoden till seminariebibliotekarier	»	1,900	
c. Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner	»	800	6,100
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Hyresersättning till rektorer vid vissa seminarier	kronor	6,000	
b. Särskilda lönetillägg åt lärare vid seminarierna i Lycksele och Haparanda	»	2,200	
c. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	41,740	
d. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	1,620	51,560
Summa förslagsanslag			kronor 253,500

[165.] 6. **Småskoleseminarier: Omkostnader, förslagsanslag.** Såsom framgår av nästföregående punkt, bestridas omkostnader för småskoleseminarierna ur det under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie reservationsanslaget till småskoleseminarierna. Enligt den under punkten intagna tabellariska sammanställningen sluta de av Kungl. Maj:t för seminarierna fastställda omkostnadsstaterna på ett belopp av 84,200 kronor. Av ifrågavarande belopp skall, såsom i det föregående anförts, 2,550 kronor, belöpande på hyreskostnader, överflyttas till statens allmänna fastighetsfond. Från det återstående beloppet (84,200 — 2,550 =) 81,650 kronor bestridas även utgifter för materiel, böcker m. m., vilka kostnader som nämnts enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola avföras från ett särskilt under huvudtiteln upptaget anslag.

Skolöverstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 förutsatt, att den omkostnadsstat, som borde fastställas för småskoleseminarierna, skulle upptaga följande anslagsposter, nämligen 1. *Expenser*, fördelad på *a.* Bränsle, lyse och vatten samt *b.* Övriga *expenser*, och 2. Övriga *utgifter*, fördelad på *a.* Trädgårdarnas underhåll och skötsel (inklusive avlöningar till trädgårdsbiträden) samt *b.* Särskilda kurser och föreläsningar. Beträffande beräkningen av ifrågavarande poster framgår av överstyrelsens framställning och därvid fogade bilagor följande.

Samtliga beräkningar vore gjorda huvudsakligen med ledning av från vederbörande seminarierektorer införskaffade uppgifter.

1. *Expenser.* Till *a.* Bränsle, lyse och vatten krävdes ett sammanlagt belopp av 29,700 kronor. Under delposten *b.* Övriga *expenser* borde beräknas till expeditions- och tryckningskostnader 7,000 kronor samt vidare till betjäning och renhållning 30,400 kronor. Vidare borde upptagas ett belopp av förslagsvis 3,400 kronor, ur vilket i mån av behov och efter Kungl. Maj:ts bestämmande skulle utgå vissa fyllnadsbelopp till vaktmästare och trädgårdsbiträdens avlöning. Ytterligare upptoges här ett belopp av högst 1,600 kronor, avsett för tillfälliga utgifter, som icke kunde bestridas ur andra poster i omkostnadsstaten. Anslagspostens slutsumma bleve alltså $(7,000 + 30,400 + 3,400 + 1,600 =) 42,400$ kronor.

2. *Övriga utgifter.*

a. Vad beträffade medel till *trädgårdarnas underhåll och skötsel* erinrade överstyrelsen därom, att underhållet av seminarieträdgårdarna i Landskrona, Skara och Härnösand, som förut helt kommit på respektive folkskoleseminariers stat, från och med budgetåret 1935/1936 måste komma på vederbörande småskoleseminarier. I sin framställning den 17 november 1933 angående anslag till småskoleseminarierna för budgetåret 1934/1935 hade överstyrelsen framhållit bland annat följande. För trädgårdarnas skötsel och vård fordrades vissa arbeten av grövre art. För utförandet av dessa vore vid folkskoleseminarierna anställda särskilda trädgårdsbiträden. Dessa avlönades av den på seminariernas omkostnadsstat förekommande posten: Trädgårdens underhåll och skötsel. Vid statens folkskoleseminarier funnes utom befattningen såsom trädgårdsbiträde även en maskinistbefattning, vars innehavares huvudsakliga uppgift vore att vara värmeskötare. Dessa båda befattningar avlönades i regeln på enahanda sätt, och avlöningen vore normalt så beräknad, att den högst motsvarade lönen för andre vaktmästare vid statens oreglerade verk. Begynnelselönen varierade med hänsyn till ortsgrupperingen — fränsett enstaka undantagsfall — mellan 1,450 och 1,525 kronor. Det syntes överstyrelsen lämpligt att vid statens nu ifrågavarande småskoleseminarier göromålen såsom maskinist (värmeskötare) och trädgårdsbiträde förenades till en befattning. För ändamålet borde beräknas på vart och ett av de nämnda seminarierna ett belopp av 1,500 kronor, vartill komme kostnaderna för eventuella ålderstillägg, lönetillägg och dyrtidstillägg. Nämnda belopp inräknades också i omkostnadsstaten för seminariet i Strängnäs.

Kungl. Maj:t och riksdagen hade intet att invända mot det sålunda framlagda förslaget, och denna anordning gällde alltså vid seminariet i Strängnäs redan under budgetåret 1934/1935. Överstyrelsen hade nu i posten för trädgårdarnas underhåll och skötsel, vilken i det hela beräknats till 7,600

kronor, även beträffande seminarierna i Landskrona, Skara och Härnösand inberäknat nyssnämnda avlöningsbelopp av 1,500 kronor för varje seminarium.

b. Utgifterna för *särskilda kurser och föreläsningar* hade beräknats till högst 800 kronor.

Omkostnaderna i det hela skulle alltså uppgå till följande belopp, nämligen:

1. **Expenser:**

a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	kronor 29,700
b) Övriga expenser, <i>högst</i>	» 42,400
2. Övriga utgifter, <i>högst</i>	» 8,400

Summa kronor 80,500

Under rubriken **Omkostnader** skulle sålunda erfordras ett anslag av 80,500 kronor. Härifrån borde frånräknas särskilda uppbördsmedel i form av hyror m. m. vid seminariet i Lycksele med ett belopp av 3,300 kronor. Återstode sålunda 77,200 kronor.

Överstyrelsen har framhållit, att en direkt jämförelse mellan de sålunda beräknade omkostnaderna och de beräknade utgifterna för motsvarande ändamål under budgetåret 1934/1935 icke låte sig göra beträffande de särskilda posterna, alldenstund i omkostnadsstaten under sistnämnda år för småskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand funnes upptagna endast vissa klumpsummor. Emellertid erinrar överstyrelsen, att hälften av de beräknade omkostnaderna för de kombinerade folk- och småskoleseminarierna i nämnda tre städer bestredes ifrån det ordinarie anslaget till folkskoleseminarierna och hälften från det ordinarie anslaget till småskoleseminarierna. När folkskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand nu försvunne, finge småskoleseminarierna ensamma bära större delen, 20,750 kronor, av de kostnader, som under budgetåret 1934/1935 fördelades lika mellan de båda seminarietyperna. De verkliga utgifterna bleve i huvudsak oförändrade.

Skolöverstyrelsen hemställer att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att för budgetåret 1935/1936 till **Omkostnader** för statens småskoleseminarier i riksstaten uppföra ett förslagsanslag av 77,200 kronor.

I sin förutnämnda skrivelse den 30 oktober 1934 har skolöverstyrelsen föreslagit vissa jämkningar i nyss anförda beräkningar, som påkallas vid en begränsning av elevintagningen vid småskoleseminarierna på sätt överstyrelsen i samma skrivelse föreslagit (jfr nästföregående punkt).

Överstyrelsen anför härutinnan,

att det låge i sakens natur, att borttagandet av en klassavdelning vid varje seminarium icke föranledde någon nämnvärd minskning i medelsbehovet. En verkställd justering av de olika posterna hade givit till resultat, att de beräknade utgifterna skulle kunna minskas för bränsle, lyse och vatten med 900 kronor, expediti- och tryckningskostnader med 300 kronor, betjäning och renhållning med 2,500 kronor, tillfälliga utgifter med

200 kronor samt övriga utgifter med 50 kronor. I det hela skulle alltså omkostnadsstaterna kunna minskas med 3,950 kronor, eller från 80,500 kronor till 76,550 kronor. Drogen härifrån särskilda uppbördsmedel vid seminariet i Lycksele, 2,880 kronor, återstode 73,670 kronor.

Jag biträder skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande anslag.

Departement-
mentschefen.

Omkostnadsanslaget skulle under nästkommande budgetår fördelas på följande sätt:

Utgifter:

1. Expenser:			
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	kronor	28,800	
b. Övriga expenser, <i>högst</i>	»	39,400	68,200
2. Övriga utgifter:			
a. Trädgårdarnas underhåll och skötsel, <i>högst</i>	kronor	7,600	
b. Särskilda kurser och föreläsningar, <i>högst</i>	»	750	8,350
	Summa kronor		76,550

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror, ersättning för lyse m. m.	kronor	2,880
	Nettoutgift kronor	73,670

Sistnämnda belopp, avrundat till 73,700 kronor, bör äskas såsom förslagsanslag. Stat för anslaget användning torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarier: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 73,700.

[166.] 7. **Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** I förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* beträffande beräkningen av det nya anslag till materiel, böcker m. m., som enligt det föregående bör uppföras för småskoleseminarierna, anfört, att från detta anslag skulle bestridas utgifter för de hittills i seminariernas omkostnadsstater ingående posterna »böcker, undervisningsmateriel och inventarier», »materialier för undervisning i slöjd och hushållsgöromål» samt »materiel för lek och idrott». Med ledning av uppgifter, som inhämtats från seminariernas rektorer, hade överstyrelsen beräknat medelsbehovet för nu ifrågavarande ändamål till 20,175 kronor.

I skrivelse den 30 oktober 1934 har överstyrelsen anfört, att nyssnämnda belopp vid ett inställande av elevintagningen till första klassen av flertalet

seminarier i enlighet med skolöverstyrelsens i samma skrivelse framlagda förslag (jfr ovan under punkt 164) kunde minskas med 3,750 kronor till 16,425 kronor.

Departementschefen.

Jag beräknar till materiel, böcker m. m. vid småskoleseminarierna ett reservationsanslag av 16,400 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter rörande anslaget fördelning.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av
 kronor 16,400.

[167]. 8. **Småskoleseminarier: Stipendier, reservationsanslag.** Såsom av det föregående framgår, utgår ett ordinarie reservationsanslag till stipendier åt elever vid småskoleseminarier, vilket under innevarande budgetår är uppfört med 29,600 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 erinrat, att

enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 september 1933 stipendium för stipendieberättigad elev vid seminarierna i Haparanda och Lycksele skulle utgå med 300 kronor för år räknat. För ett beräknat antal elever av 50 vid dessa båda seminarier erfordrades sålunda ett belopp av 15,000 kronor. Vid övriga seminarier beräknades elevantalet i det hela till 90. Stipendier åt dessa elever utginge numera efter enahanda grunder, som tillämpades vid utdelningen av stipendier åt folkskoleseminariernas elever. Under de senare åren, då anslagen för detta ändamål i besparingssyfte varit starkt begränsade, hade man kunnat räkna allenast med ett medeltal av omkring 74 kronor per elev och år. Detta gjorde för 90 elever 6,660 kronor.

Stipendiebehovet i det hela skulle sålunda utgöra 21,660 kronor, innebärande en anslagsminskning med omkring 8,000 kronor.

I skolöverstyrelsens förutnämnda skrivelse den 30 oktober 1934 har överstyrelsen beräknat en ytterligare minskning av medelsbehovet med 6,600 kronor, ifall överstyrelsens i samma skrivelse framlagda förslag om begränsning av elevintagningen till seminariernas första klass genomfördes. Anslaget skulle alltså under denna förutsättning för budgetåret 1935/1936 uppföras med i runt tal (29,600 — 8,000 — 6,600 =) 15,000 kronor.

Departementschefen.

Emot skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål har jag intet att invända. Ett reservationsanslag av 15,000 kronor bör alltså uppföras till stipendier.

Innan jag lämnar småskoleseminarierna, vill jag göra en jämförelse mellan mina anslagsäskanden här ovan för småskoleseminarierna under nästkommande budgetår och de anslagsmedel, som under innevarande budgetår stå till seminariernas förfogande för samma ändamål.

Jag har föreslagit, att för småskoleseminarierna skulle under budgetåret 1935/1936 beräknas

till avlöningar	kronor 253,500
» omkostnader	» 73,700
» materiel, böcker m. m.	» 16,400
» stipendier	» 15,000
	Summa kronor 358,600

För motsvarande ändamål under innevarande budgetår stå till småskoleseminariernas förfogande

dels de under punkt 164 omförmälda för seminarierna uppförda fyra särskilda anslagen kronor 287,200

dels ur huvudtiteln extra förslagsanslag till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen » 36,745

dels ur huvudtiteln extra förslagsanslag till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. » 1,620

Summa kronor 325,565

Följaktligen har uppstått en anslagsökning av (358,600 — 325,565 =) 33,035 kronor.

Denna anslagsökning har framkommit som resultatet av ett flertal ökningar och minskningar av de under anslagen ingående anslagsposterna.

Ökningarna av anslagen hava föranletts *dels* därav, att avlöningsanslaget i enlighet med grunderna för den beslutade statsomläggningen uppräknats till närmare överensstämmelse med medelsbehovet enligt staterna — på denna uppräkning faller approximativt 16,800 kronor — *dels* därigenom, att under avlöningsanslaget beräknats särskilda anslagsposter till fyllnadsarvoden åt vikarier, vilka utgifter nu bestridas ur det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier men icke förutses i de för seminarierna fastställda staterna — på denna titel faller approximativt 8,800 kronor — *dels ock* därigenom, att på grund av den fortgående omorganisationen av småskoleseminarierna medelsanvisningen till småskoleseminarierna i Skara, Landskrona och Härnösand ökats med approximativt 58,700 kronor (samtidigt som medelsanvisningen till motsvarande folkskoleseminarier bortfallit).

Minskningarna belöpa på *dels* minskade utgifter med inalles 35,980 kronor till följd av inställandet av elevintagningen till första klassen vid flertalet småskoleseminarier, *dels* medelsbehovet för stipendier med 8,000 kronor, *dels* utgifterna för ålderstillägg med 5,180 kronor, *dels ock* överflyttning till statens allmänna fastighetsfond av vissa hyreskostnader å tillhopa 2,550 kronor.

Under återopande av vad jag ovan anført angående beräkningen av förevarande anslag till stipendier hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1935/
1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000.

[168.] 9. **Småskoleseminarier: Inredningsarbeten m. m. vid småskoleseminariet i Skara, reservationsanslag.** Med anledning av 1932 års riksdags beslut om förläggande av ett småskoleseminarium till Skara, beviljade 1933 års riksdag för budgetåret 1933/1934 till ändrings- och reparationsarbeten för iordningställande av det nedlagda folkskoleseminariets i Skara byggnader till lokaler för berörda småskoleseminarium ett anslag av 75,000 kronor.

I skrivelse den 25 september 1934 har nu *skolöverstyrelsen* — med förmålan att ifrågavarande arbeten kunnat igångsättas först under höstterminen 1934 — anfört i huvudsak följande:

De arbeten, för vilka anslag sålunda beviljats, hade avsett dels ändrings- och reparationsarbeten i folkskoleseminariets gamla byggnad, dels ock en mindre nybyggnad till undervisningslokaler för ämnena naturkunnighet, slöjd och hushållsgöromål.

Vissa av de i det ursprungliga byggnadsförslaget ingående inredningsarbetena i nybyggnaden hade måst anstå på grund av byggnadsanslagets knapphet. Då emellertid dessa arbeten avsåge inventarier av mera fast natur, såsom skåp, bänkar och korkmattor m. m., vilka vore oundgängligen nödvändiga, vore medel för deras utförande liksom för vissa målningsarbeten erforderliga. Enligt vederbörande arkitekts beräkningar uppginge kostnaderna härför till sammanlagt 5,120 kronor.

Seminiariets rektor hade vidare hemställt om anslag dels till bestridande av kostnaderna för inflyttning av vissa äldre inventarier samt för dessas justering och inpassning, dels ock till anskaffande av nödig lös utrustning för lokalerna för slöjd och skolkök. För dessa ändamål samt för inköp och installering av elektrisk armatur i nybyggnaden och de reparerade utrymmena i den gamla seminariebyggnaden erfordrades tillhoppa 2,481 kronor.

Summan av ovannämnda belopp utgjorde 7,601 kronor, vilket belopp med hänsyn till oförutsedda utgifter borde avrundas till 7,700 kronor. Överstyrelsen hemställde, att sistnämnda belopp måtte för de uppgivna ändamålen äskas av riksdagen.

I utlåtande den 3 oktober 1934 har *byggnadsstyrelsen* ansett de i överstyrelsens framställning avsedda inventarierna och inredningsarbetena behövliga samt kostnaderna skäligen, varför styrelsen tillstyrkt bifall till framställningen.

Departementschefen.

I likhet med byggnadsstyrelsen vill jag förorda bifall till skolöverstyrelsens framställning och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarier: Inredningsarbeten m. m. vid småskoleseminariet i Skara* för budgetåret 1935 1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,700.

[169.] 10. Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m., *förslagsanslag*. 1933 års riksdag beviljade till ifrågavarande ändamål ett extra förslagsanslag av 189,000 kronor (se Kungl. Maj:ts proposition nr 163 och riksdagens skrivelse nr 139). Sedan antalet bidragsberättigade lärare minskats, sänkte 1934 års riksdag anslaget till 135,000 kronor. Kungl. Maj:t har genom beslut den 4 maj 1934 fastställt grunder, att gälla tills vidare, för bidrag till nu ifrågavarande lärares avlöning (jfr punkt 148 i 1934 års åttonde huvudtitel).

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört följande:†

Fortfarande funnes ett 40-tal bidragsberättigade lärare, som ännu icke erhållit annan ordinarie anställning. Med tillämpning av de fastställda grunderna för statsbidrags utgående till landstingen till avlöning åt nu ifrågavarande lärare hade överstyrelsen beräknat, att för samtliga dessa 40 lärare skulle erfordras ett belopp av i avrundat tal 155,700 kronor. Emellertid hade 10 av dessa lärare under nu innevarande läsår erhållit förordnande såsom icke-ordinarie lärare vid folk- och småskoleseminarier m. fl. läroanstalter med sådan avlöning, att bidrag till avlöning å indragningsstat icke alls eller i endast ringa mån samtidigt behövde utgå. Under förutsättning att så komme att ske även under budgetåret 1935/1936, ävensom att ytterligare en och annan lärare kunde förskaffa sig ordinarie anställning — vartill utsikterna dock vore små med hänsyn till rådande brist på lediga tjänster vid såväl folk- som småskoleseminarier — torde man kunna räkna med en inskränkning i medelsbehov till sådan omfattning, att det ovan angivna maximibeloppet av 155,700 kronor kunde minskas med 40,000 kronor till 115,700 kronor, eller avrundat 115,000 kronor. Det nu i riksstaten uppförda anslaget skulle alltså kunna minskas med 20,000 kronor.

Överstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1935/1936 minska förslagsanslaget till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. till 115,000 kronor.

Under punkterna 160 och 164 i det föregående har jag tillstyrkt åtgärder för en väsentlig begränsning av intagningen av elever i första klassen av folk- och småskoleseminarierna under år 1935. Genomföras nyssnämnda åtgärder, försämras utsikterna för ifrågavarande lärare att under nästkommande budgetår erhålla anställning vid seminarierna. Det är emellertid omöjligt att med säkerhet avgöra i vilken utsträckning på grund härav anspråken på förevarande anslag komma att stegras. Jag räknar fördenskull med det av skolöverstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet, 115,000 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 115,000.

Folkskolinspektionen.

[170.] 11. **Folkskolinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Under innevarande budgetår äro för folkskolinspektionen under åttonde huvudtiteln uppförda bland andra följande anslag.

Avlöning m. m. åt folkskolinspektörer, ordinarie förslags-	
anslag	kronor 345,000
Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer, extra	
anslag	» 10,400
	Summa kronor 355,400

Utöver nyssnämnda anslag utgå under innevarande budgetår medel till avlöningar åt folkskolinspektörer från

dels det under huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen med 48,100 kronor,

dels ock det under huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. med 4,200 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* anfört följande.

Enligt den nya uppställningen av riksstaten skulle de båda anslagen till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer å 345,000 kronor och till tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer å 10,400 kronor sammanföras till ett anslag, Avlöningar, varjämte till detta anslag skulle överföras vissa belopp från anslagen till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen samt till provisorisk avlöningsförbättring i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. Ur nämnda anslag, Avlöningar, skulle utgå medel för följande ändamål:

1. Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat, innefattande
 - a. Lön till 52 inspektörer.
 - b. Ålderstillägg.
 - c. Tjänstgöringspenningar till 52 inspektörer.
 - d. Fyllnadsarvode åt vikarier.
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattninghavare, innefattande
 - a. Ortstillägg.
 - b. Expensersättning.
 - c. Tillfällig löneförbättring.
 - d. Provisorisk avlöningsförbättring.

Överstyrelsen hade vid sina beräkningar av anslagsbehovet för budgetåret 1935/1936 följt nyss angivna grunder för anslags- och statsuppställning. Överstyrelsen beräknade de i avlöningsstaten ingående posterna på följande sätt:

1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat.*
 - a. Lön till 52 inspektörer å 3,500 kronor utgjorde 182,000 kronor.

b. Ålderstillägg. Av de 52 folkskolinspektörerna åtnjöte för närvarande 4 lön i andra lönegraden och 29 i tredje (högsta) lönegraden. Kostnaderna för ålderstillägg uppginge i nuvarande stund till ett belopp av 31,000 kronor för år räknat. För budgetåret 1935/1936 skulle kostnaderna bli cirka 31,500 kronor. Emellertid beräknade överstyrelsen förevarande delpost efter schablon till belopp, motsvarande hälften av den beräknade kostnaden för samtliga de ålderstillägg, som för vederbörande befattningshavare kunde komma i fråga, till förslagsvis 26,000 kronor.

c. Tjänstgöringspenningar till 52 inspektörer à 1,800 kronor utgjorde 93,600 kronor.

d. Fyllnadsarvode åt vikarier. I skrivelse den 9 oktober 1918 angående, bland annat, ny lönereglering för folkskolinspektionen beräknade överstyrelsen, att till semestervikarier för inspektörerna skulle utgå sammanlagt ($52 \times 1\frac{1}{2}$ månad =) $6\frac{1}{2}$ årsarvoden samt att till vikarier i övrigt skulle utgå $1\frac{1}{2}$ årsarvode, eller sammanlagt åtta årsarvoden. Med samma beräkningsgrund skulle alltså här erfordras $8 \times 4,300 = 34,400$ kronor. Erfarenheten hade emellertid givit vid handen, att ett så stort belopp knappast behövde upptagas för här ifrågavarande ändamål, bland annat beroende därpå, att inspektörerna i rätt stor utsträckning icke uttoge hela den dem tillkommande semestern. Överstyrelsen hade därför med utgångspunkt från att sju årsarvoden torde få anses motsvara det ungefärliga behovet, ansett sig kunna stanna vid ett belopp av förslagsvis $7 \times 4,300$ kronor = avrundat 30,000 kronor.

Slutsumman av förevarande anslagspost utgjorde sålunda $(182,000 + 26,000 + 93,600 + 30,000 =)$ 331,600 kronor.

2. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.

a. Ortstillägg. Med hänsyn till bestämmelserna i här förevarande avseende i gällande kungörelse angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m. erfordrades för ändamålet ett belopp av 4,900 kronor.

b. Expensersättning. Ur här ifrågavarande post skulle utgå dels ersättning och tilläggsersättning för expenser åt 52 inspektörer med respektive 300 och 200 kronor för år, 26,000 kronor, dels ersättning för expenser med 200 kronor för år till vikarie för inspektör under semester, vilken sistnämnda ersättning, om man utginge från att varje folkskolinspektör ägde åtnjuta semester $1\frac{1}{2}$ månad, skulle uppgå till 1,300 kronor. Det sammanlagda beloppet skulle alltså utgöra 27,300 kronor.

c. Tillfällig löneförbättring. Med tillämpning av de grunder, som för närvarande gällde för tillfällig löneförbättring åt folkskolinspektörer, hade överstyrelsen beräknat anslagsbehovet beträffande denna punkt sålunda: tillfällig löneförbättring till 52 inspektörer cirka 46,800 kronor samt till vikarier, beräknat på sätt ovan angivits efter sju årsarvoden, cirka 4,800 kronor. För här ifrågavarande ändamål skulle alltså erfordras ett belopp av förslagsvis 51,600 kronor.

d. Provisorisk avlöningsförbättring. Provisorisk avlöningsförbättring utginge för innevarande budgetår med 500 kronor till inspektör, bosatt i Stockholm, samt med 300 kronor till inspektör, bosatt på ort, tillhörande dyrtortsgrupperna F och G. Då två folkskolinspektörer vore bosatta i Stockholm och tolv inspektörer på F- eller G-ort, erfordrades till provisorisk avlöningsförbättring ett belopp av 4,600 kronor.

Det sammanlagda anslagsbehovet under rubriken Särskilda löneförmåner

till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare skulle alltså utgöra 88,400 kronor.

Förevarande anslag till avlöningar skulle upptagas med ett belopp av $(331,600 + 88,400 =) 420,000$ kronor.

Överstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppföra ett förslagsanslag Folkskolinspektionen: Avlöningar av 420,000 kronor.

I framställning den 25 oktober 1934 har *statens folkskolinspektörers förbund* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande av behövt biträde åt statens folkskolinspektörer vid utförandet av det administrativa arbetet. Som motiv har anförts, att det omfattande och tidsödande arbete av administrativ natur, varmed folkskolinspektörerna mer och mer finge syssla, återverkade på deras huvuduppgift, nämligen inspektionsverksamheten.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 9 november 1934 tillstyrkt framställningen samt hemställt om utverkande för budgetåret 1935/1936 av ett anslag av 23,400 kronor till bestridande av kostnaderna för vissa skrivbiträdesgöromål åt statens folkskolinspektörer.

Statskontoret har i utlåtande den 1 december 1934 erinrat, att kostnader för renskrivningsarbete vore inräknade i de till statens folkskolinspektörer nu utgående expensbidragen. Ett genomförande av föreliggande förslag skulle närmast innebära en lönereglering för folkskolinspektörerna. Statskontoret avstyrkte bifall till framställningen.

Departementschefen.

Under rådande statsfinansiella förhållanden anser jag mig icke kunna biträda föreliggande förslag om anvisande av ytterligare medel till bestridande av kostnaderna för vissa skrivbiträdesgöromål åt statens folkskolinspektörer.

Jag har, fränsett vissa smärre förändringar av anslagsposternas benämning, intet att erinra emot skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande anslag till avlöningar. Det bör sålunda upptagas med 420,000 kronor.

Såsom av förut anförda sifferuppgifter framgår, utgår under innevarande budgetår medel till under förevarande punkt avsedda anslagsändamål med tillhopa $(345,000 + 10,400 + 48,100 + 4,200 =) 407,700$ kronor. Vid bifall till mitt förslag uppstår sålunda en anslagsökning med $(420,000 - 407,700 =) 12,300$ kronor. Av denna anslagsökning belöper på ändrade tekniska grunder för beräkningen av medlen för avlöning till ordinarie tjänstemän 8,400 kronor, på ökning av de för tillfällig löneförbättring beräknade medlen 3,500 kronor och på ökning av de för provisorisk avlöningsförbättring beräknade medlen 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 420,000;

dels och godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön till 52 inspektörer	kronor	182,000	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	26,000	
c. Tjänstgöringspenningar till 52 inspektörer	»	93,600	
d. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	30,000	331,600
2. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Ortstillägg, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,900	
b. Expensersättning, <i>förslagsvis</i>	»	27,300	
c. Tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	51,600	
d. Provisorisk avlöningsförbättring, <i>förslagsvis</i>	»	4,600	88,400
Summa förslagsanslag			kronor 420,000.

[171.] 12. Folkskolinspektionen: Reseersättningar, förslagsanslag.

I riksstaten är under innevarande budgetår uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 150,000 kronor till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer. Genom beslut den 20 april 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att för varje folkskolinspektionsområde fastställa det belopp, vartill under budgetåret 1934/1935 utgifterna från förevarande förslagsanslag högst finge uppgå, med iakttagande därvid att summan av de sålunda fastställda beloppen icke finge överstiga 150,000 kronor, samt anbefallde överstyrelsen att, därest ett överskridande av anslagets i riksstaten upptagna belopp funnes oundgängligt, inhämta Kungl. Maj:ts medgivande till sådant överskridande.

Förevarande anslag skall enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen bibehållas såsom särskilt förslagsanslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* — under uttalande att de senare årens starka beskrningar av förevarande anslag måste inverka menligt på folkskoleväsendet och bland annat kunde komma att försvåra för inspektörerna att effektivt medverka vid genomförandet av de beslutade besparingsåtgärderna på folkskoleväsendets område — hemställt om en höjning för nästkommande budgetår av anslaget med 25,000 kronor till 175,000 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 18 september 1934 avstyrkt den begärda anslagsökningen.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser jag mig icke kunna nu förorda den äskade anslagsökningen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen: Reseersättningar* för budget-
året 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 150,000.

Folkskoleväsendet.

[172.] 13. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, <i>förslagsanslag</i> .	
14. Folkskolor m. m.: Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet, <i>förslagsanslag</i> .	
15. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor, <i>förslagsanslag</i> .	
16. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., <i>förslagsanslag</i> .	
17. Folkskolor m. m.: Skolhusvärderingsnämnder. I riksstaten för budgetåret 1934/1935 äro under åttonde huvudtiteln uppförda bland andra följande anslag:	
Avlöning åt lärare vid folkskolor, ordinarie förslagsanslag	kronor 51,000,000
Utgjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet, extra förslagsanslag	» 5,660,000
Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor, extra förslagsanslag	» 5,905,000
Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter, ordinarie förslagsanslag	» 640,000
Avlöande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, ordinarie förslagsanslag	» 21,000
Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, ordinarie förslagsanslag	» 76,000
Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, ordinarie reservationsanslag	» 548,000
Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn i andra delar av riket än de fyra nordligaste länen, extra reservationsanslag	» 24,000
Bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, ordinarie förslagsanslag	» 175,000
Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, ordinarie förslagsanslag	» 1,580,000
Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, ordinarie förslagsanslag	» 177,000
Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter, extra förslagsanslag	» 17,400,000

I skrivelse den 31 augusti 1934 har skolöverstyrelsen gjort framställning angående anslag för förevarande ändamål under nästkommande budgetår.

Därvid har överstyrelsen i anslutning till de nya grunderna för riksstatens uppställning föreslagit, att de nu till ovannämnda ändamål utgående anslagsbeloppen skulle i riksstaten under rubriken Folkskolor m. m. fördelas mellan följande särskilda anslag, alla av förslagsanslags natur, nämligen:

- 1) bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor;
- 2) allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet;
- 3) bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor;
- 4) bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.;
- 5) folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter;
- 6) bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län;
- 7) bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem; samt
- 8) bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.

Beträffande beräkningen av ifrågavarande särskilda förslagsanslag framgår av överstyrelsens skrivelse följande.

1) *Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.* Under förevarande anslag böra enligt överstyrelsens förslag beräknas

dels det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor kronor 51,000,000

dels det nuvarande extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor . . » 5,905,000

dels det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling . . » 76,000

dels ock ur det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter » 180,000

Summa kronor 57,161,000

Nyssnämnda belopp av 180,000 kronor ur det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter motsvarar kostnaderna för statsbidrag enligt kungörelsen den 16 september 1918 (nr 760) till grundavlöning och till ålderstillägg åt lärare vid de s. k. statsfolkskolorna, vilka kostnader enligt skolöverstyrelsens förmenande äro av alldeles samma karaktär som statsbidraget till lärarpersonalens avlöning i andra delar av riket. Däremot bör enligt överstyrelsens förslag utgifterna för särskilda lönetillägg åt finnbysglärarna ävensom, i fråga om statsfolkskolorna, den del av den lagstadgade minimiavlöningen, som svarar mot det eljest utgående kommunala bidraget, allt fortfarande bestridas från anslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter. Genom denna omgruppering av anslagsbeloppen erhålles enligt överstyrel-

sens mening en riktigare bild av statens *särskilda* kostnader för folkundervisningen i ifrågavarande trakter.

För nästkommande budgetår räknar skolöverstyrelsen med en ökning av de ovan nämnda medlen å 51,000,000 kronor till avlöning åt lärare vid folkskolor med 1,200,000 kronor. Överstyrelsen erinrar, att denna ökning med 800,000 kronor understiger den av tekniska skäl motiverade sänkning av anslaget, som vidtogs av 1934 års riksdag på grund av övergången till redovisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m.

Förutnämnda anslagsmedel till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor beräknar överstyrelsen för nästkommande budgetår till ett med 195,000 kronor förhöjt belopp. Överstyrelsen erinrar, att den av 1934 års riksdag vidtagna tekniska, av nyssnämnda övergång till redovisningsår såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar föranledda sänkningen av förevarande anslag uppgick till 245,000 kronor.

Förutnämnda anslagsmedel till särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling beräknar överstyrelsen för nästkommande budgetår till ett med 6,000 kronor minskat belopp samt erinrar, att den av 1934 års riksdag vidtagna tekniska, av övergången till redovisningsår såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar föranledda sänkningen av förevarande anslag uppgick till 3,000 kronor.

Enligt överstyrelsens förslag skulle sålunda ifrågavarande anslag till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor för nästkommande budgetår uppföras med $(57,161,000 + 1,200,000 + 195,000 - 6,000 =)$ 58,550,000 kronor, innebärande en ökning av de under innevarande budgetår för ändamålet utgående medlen med 1,389,000 kronor.

2) *Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet.* Förevarande anslag skulle vid bifall till skolöverstyrelsens förslag i riksstaten för nästkommande budgetår uppföras med oförändrat belopp, 5,660,000 kronor.

3) *Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor.* Vid i övrigt oförändrade förhållande skulle enligt överstyrelsens förslag förevarande anslag å 1,580,000 kronor för nästkommande budgetår behöva ökas med det belopp, varmed anslaget av 1934 års riksdag minskades på grund av övergången till redovisningsår, d. v. s. med 1,052,000 kronor till 2,632,000 kronor. Emellertid ifrågasätter överstyrelsen vissa förändringar i nu gällande bestämmelser angående utgående av statsbidrag för undervisning i slöjd vid förevarande läroanstalter, vilka förändringar skulle påkalla ökning av sistnämnda belopp med inalles 116,000 kronor till 2,748,000 kronor, med vilket belopp förevarande anslag enligt överstyrelsens förslag för nästkommande budgetår bör uppföras.

4) *Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* Förevarande anslag bör enligt skolöverstyrelsens förslag för nästkommande budgetår uppföras med ett belopp av 295,000 kronor, innebärande en ökning med det belopp av 118,000 kronor, varmed 1934 års riksdag sänkte anslaget till följd av den förutnämnda övergången till redovisningsår vid vissa statsbidragsberäkningar m. m.

5) *Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter.* För detta ändamål är som nämnts i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett belopp av 640,000 kronor. Enligt överstyrelsens förslag bör anslaget för nästkommande budgetår beräknas sålunda:

Anslaget borde först och främst minskas med det belopp av 180,000 kronor, som överstyrelsen enligt vad i det föregående anförts beräknat skola hädanefter avföras under anslaget 1) till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Ur förevarande anslag till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter utgår nu *dels* till stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor statsbidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid stiftelsens arbetsstugor i rikets nordligaste gränssorter, *dels ock* statsbidrag till avlöning åt föreståndarinnan vid arbetsstugan (numera benämnd skolhemmet) i Vittangi inom Jukkasjärvi skoldistrikt. Inalles uppgingo enligt skolöverstyrelsens beräkningar nyssnämnda statsbidrag under budgetåret 1933/1934 till omkring 36,700 kronor. Överstyrelsen föreslår nu, att nyssnämnda utgifter i fortsättningen borde bestridas ur anslaget till avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, vilket med hänsyn härtill bör givas förutnämnda ändrade benämning »bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län». Förevarande anslag till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter borde alltså enligt överstyrelsens förslag minskas med sagda belopp.

Överstyrelsen erinrar vidare, att ur sistnämnda anslag under budgetåret 1933/1934 anvisats *dels* 72,000 kronor till bidrag till vissa skoldistrikt i Norrbottens norra och Tornedalens inspektionsområden för inackordering vid skola av skolpliktiga barn, *dels ock* understöd till stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor med för läsår räknat 200 kronor för varje i stiftelsens arbetsstugor till ständigt underhåll och skolundervisning mottaget skolpliktigt barn av vissa bofasta svensk-, finsk- eller lapsktalande föräldrar, vilka understöd beräknades uppgå till inalles 124,000 kronor. Överstyrelsen föreslår, att sistberörda båda belopp överflyttas från förevarande anslag till det nedannämnda anslaget 7) till bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, dock endast under förutsättning

att sistnämnda anslag antingen blir förslagsanslag eller ock höjes, så att bidragen för nu ifrågakarande ändamål icke behöva minskas i konkurrensen med anspråk från andra håll.

Vid bifall till skolöverstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande anslag till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter för nästkommande budgetår uppföras med ett belopp av (640,000—180,000—36,700—72,000—124,000=) i avrundat tal 230,000 kronor.

6) *Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.* Till bidrag till avlöning av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, utgår som nämnts under innevarande budgetår ett ordinarie förslagsanslag av 21,000 kronor. Utgifterna till de ändamål, som nu bestridas ur anslaget, beräknar skolöverstyrelsen — under erinran att anslaget av 1934 års riksdag sänktes med 14,000 kronor till sitt nuvarande belopp på grund av övergången till redovisningsår såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m. — för budgetåret 1935/1936 till 61,752 kronor.

Under anslaget bör emellertid härutinnan enligt skolöverstyrelsens förslag, såsom i det föregående berörts, beräknas medel till avlöning av föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid vissa arbetsstugor i rikets nordligaste gränssorter, som ägas av stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor, samt till avlöning av föreståndarinnan vid arbetsstugan (skolhemmet) i Vittangi, till vilka ändamål under budgetåret 1933/1934 som nämnts utgick ett belopp av sammanlagt omkring 36,700 kronor ur anslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter. För de båda sistnämnda ändamålen beräknar överstyrelsen under nästkommande budgetår ett belopp av 41,878 kronor vara erforderligt.

Förevarande anslag, som på grund av sistnämnda överflyttningar skulle erhålla den ovan angivna ändrade benämningen, skulle sålunda för nästkommande budgetår enligt överstyrelsens förslag uppföras med ett från (61,752+41,878=) 103,630 kronor nedåt till 100,000 kronor avrundat belopp.

7) *Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem.* Till ifrågakarande inackorderingsverksamhet utgår under innevarande budgetår, såsom av det föregående framgår, två anslag, nämligen dels ett ordinarie reservationsanslag å 548,000 kronor till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, dels ock ett extra reservationsanslag å 24,000 kronor till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn i andra delar av riket än de fyra nordligaste länen, alltså sammanlagt 572,000 kronor. Vidare skulle enligt skolöverstyrelsens

i det föregående återgivna förslag under förevarande anslag bestridas kostnaderna för två utgiftsändamål, för vilka kostnaderna nu utgå ur anslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter, nämligen *dels* bidrag till vissa skoldistrikt i Norrbottens norra och Tornedalens inspektionsområden för inackordering vid skola av skolpliktiga barn (under budgetåren 1933/1934 har som nämnts för detta ändamål utgått 72,000 kronor), *dels ock* understöd till stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor för vissa vid stiftelsens arbetsstugor mottagna barn (under budgetåret 1933/1934 har som nämnts för detta ändamål utgått 124,000 kronor). Följaktligen skulle förevarande anslag vid i övrigt oförändrade förhållanden upptoges med ett belopp av $(572,000 + 72,000 + 124,000 =)$ 768,000 kronor.

Emellertid förordar överstyrelsen vissa ökningar av nu utgående anslag. Enligt skolöverstyrelsens förslag böra sålunda under nästkommande budgetår för bidrag till inackorderingsverksamhet i *dels* de fyra nordligaste länen, dock ej rikets nordligaste gränssorter, beräknas ett belopp av 760,637 kronor, *dels* andra delar av riket 27,310 kronor, *dels* rikets nordligaste gränssorter 83,750 kronor, *dels ock* rikets nordligaste gränssorter (Norrbottens läns arbetsstugor) 130,400 kronor. Anslaget skulle sålunda uppgå till $(760,637 + 27,310 + 83,750 + 130,400 =)$ 1,002,097 kronor. Sistnämnda belopp, avrundat till 1,000,000 kronor, borde enligt skolöverstyrelsens förslag för ändamålet under nästkommande budgetår uppföras i riksstaten såsom förslagsanslag.

8) *Bidrag till anordnande av skolskjutsar.* Förevarande anslag, som i riksstaten under innevarande budgetår är uppfört med ett belopp av 175,000 kronor, föreslår skolöverstyrelsen böra för nästkommande budgetår upptagas med ett belopp av 200,000 kronor.

Beträffande skolöverstyrelsens beräkningar av ovannämnda anslag till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor m. m. till bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor, till bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor för skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt till bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem har *statskontoret* avgivit utlåtanden den 3 oktober 1934, den 3 oktober 1934, den 1 oktober 1934 respektive den 31 oktober 1934.

Genom beslut den 29 december 1933 bemyndigades chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag i vissa frågor angående folkskoleväsendet. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 3 januari 1934 för nämnda ändamål fyra sakkunniga, vilka antagit namnet folkskole-sakkunniga. Dessa sakkunniga hava den 27 november 1934 avgivit betän-

Departe-
mentschefen.

kande med förslag. Ifrågavarande betänkande är för närvarande utremitterat till vederbörande myndigheter. Utredningen i ämnet torde emellertid hinna slutföras i så god tid, att förslag skall kunna föreläggas 1935 års riksdag.

De av folkskolesakkunniga framlagda förslagen kunna hava inverkan på beräkningen för nästkommande budgetår av vissa av de ovannämnda anslagen. Med de övriga av dessa anslag stå de sakkunnigas förslag i så nära samband, att jag icke, innan de sakkunnigas förslag i behörig ordning utretts, anser mig kunna taga slutlig ställning till de belopp, varmed ifrågavarande anslag böra uppföras i riksstaten för budgetåret 1935/1936.

I avbidan på att utredningen i ämnet slutförts torde det vara nödvändigt att beräkna de belopp, som för ifrågarande ändamål böra upptagas i riksstaten för nästkommande budgetår.

Jag anser mig härvidlag kunna i frågans nuvarande läge utgå ifrån skolöverstyrelsens föreliggande förslag till anslagsfördelning och från överstyrelsens anslagsberäkningar. Dock beräknar jag anslaget till bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjdskolor till ett belopp av 2,666,000 kronor och anslaget till bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor och enskilda hem till 900,000 kronor.

Folkskolesakkunnigas förslag innebära att å riksstaten för nästkommande budgetår skulle uppföras, bland andra, ett nytt anslag, nämligen till bestridande av kostnaderna för skolhusvärderingsnämnder å 200,000 kronor. Jag beräknar preliminärt för nästkommande budgetår anslag till nyssnämnda ändamål med senast omförmälda belopp.

Jag gör under punkterna 174, 176 och 260 i det följande hemställan om beräkande av medel till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter, till bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, till bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, till bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn samt till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter. Återstående anslag beräknar jag under nu förevarande punkt.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition angående vissa folkskoleväsendet berörande frågor, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1935 1936

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* ett *förslagsanslag* av kronor 58,550,000;

dels till Folkskolor m. m.: Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet ett förslagsanslag av . . .	kronor	5,660,000;
dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor ett förslagsanslag av	»	2,666,000;
dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. ett förslagsanslag av	»	295,000;
dels ock till Folkskolor m. m.: Skolhuvärderingsnämnder ett anslag av	»	200,000.

[173.] 18. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, förslagsanslag.** Till avlöande av lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern utgick från och med år 1920 ett extra förslagsanslag. År 1927 utsträcktes anslaget till lämplighetsområde att omfatta jämväl lärare vid statsunderstödda tuberkulos-sjukhus samt år 1930 även lärare vid s. k. dispensärbarnhem och vid barnhem för nervösa och psykopatiska barn, i samband varmed anslaget erhöi sin nuvarande beteckning. Åren 1932 och 1933 blevo ytterligare några kategorier av barnhem delaktiga av anslaget. Jag hänvisar till vederbörande punkter i de senare årens åttonde huvudtitel.

Under budgetåret 1933/1934 utgick anslaget med 42,500 kronor, vilket belopp för innevarande budgetår på grund av övergången till redovisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m. sänktes till 41,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anført

att folkskolinspektörerna för kalenderåret 1933 tillstyrkt bidrag för nu ifrågavarande ändamål till sammanlagt 68,614 kronor, därav 60,743 kronor såsom statsbidrag till de lagstadgade minimilönerna (ökning från föregående år med 8,700 kronor) och 7,871 kronor till provisorisk avlöningsförbättring (ökning 1,700 kronor). Då Kungl. Maj:t även under år 1934 medgivit statsbidrags utgående till en del nya sjukvårdsskolor och barnhem, syntes medelsbehovet för budgetåret 1935/1936 böra beräknas till 70,000 kronor.

Skolöverstyrelsen hemställer, att förevarande anslag för budgetåret 1935/1936 måtte upptagas med sistnämnda belopp, 70,000 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 3 oktober 1934 tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag.

Då förslagsanslag böra upptagas med belopp, som så nära som möjligt ansluter sig till den beräknade blivande belastningen, biträder jag föreliggande förslag och hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa burnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 70,000.

[174.] 19. **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag ovan under punkt 172 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition angående vissa folkskoleväsendet berörande frågor, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1935/1936 till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter* ett *förslagsanslag* av kronor 230,000.

[175.] 20. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, förslagsanslag.** Under innevarande budgetår är i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 39,000 kronor till förevarande ändamål.

Enligt budgetredovisningarna har belastningen å ifrågavarande anslag varit för budgetåret 1932/1933 34,601 kronor 95 öre och för budgetåret 1933/1934 34,422 kronor 1 öre. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslaget sänkes med 4,000 kronor till 35,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 35,000.

[176.] 21. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, förslagsanslag.** 22. **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, reservationsanslag.** 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag ovan under punkt 172 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition angående vissa folkskoleväsendet berörande frågor, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1935/1936

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och ar-*

betsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ett förslagsanslag av kronor 100,000;
dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skol-
barn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem ett reserva-
tionsanslag av kronor 900,000;
dels ock till Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av
skolskjutsar för skolpliktiga barn ett förslagsanslag
av kronor 200,000.

177]. 24. Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna, förslagsanslag. Under innevarande budgetår är i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 18,500 kronor till Skytteanska skolan i Tärna. Jag ifrågasätter ingen ändring i anslagsbeloppet och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag
 av kronor 18,500.

[178.] 25. Folkskolor m. m.: Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet. Efter därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag har riksdagen för budgetåret 1934/1935 anvisat ett extra anslag av 15,800 kronor att utgå till upprätthållande av svensk undervisning åt svenska barn: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt om fortsatt anslag för ändamålet till samma belopp som för nu löpande budgetår.

Jag tillstyrker bifall till skolöverstyrelsens förslag och hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 15,800,
 att för ändamålet utgå: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

[179.] 26. Nomadskolor: Avlöningar, förslagsanslag. Under innevarande budgetår är i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 192,000 kronor till Lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Ur detta anslag bestridas samtliga kostnader för nomadskoleväsendet.

Kungl. Maj:t har den 7 juni 1934 fastställt stat för budgetåret 1934/1935 för nomadskoleväsendet. Denna stat har följande utseende:

	Kronor	Kronor	Anmärkingar
A. Nomadskolinspektören.			
Avlöningsförmåner, högst	7,900	15,400	Av beloppet 500 kronor utgöra 200 kronor förhöjning av den provisoriska avlöningsförbättringen samt utgå under förutsättning att nomadskolinspektören är stationerad å ort med indextal överstigande 1,290.
Provisorisk avlöningsförbättring	500		
Ersättning för expenser	1,000		
Resekostnads- och traktamentsersättning, förslagsvis	5,500		
Blanketter för rekvisitioner, undervisningsstatistik m. m., förslagsvis, högst	500		
<i>Anm.: Utbetalningar från de under avdelning A. Nomadskolinspektören uppförda poster skola ske genom länsstyrelsens Luleå försorg.</i>			
B. Norrbottens län.			
I. Stipendier åt lagsktalande elever vid folkskoleseminariet i Luleå, förslagsvis . .			
		400	
II. Nomadskolor.			
1 nomadlärare, som avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	2,600	}	Härtill komma tre ålders-tillägg, vart och ett å 300 kronor årligen, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring.
1 d:o, manlig	2,600		
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig	1,800	}	Härtill komma tre ålders-tillägg, vart och ett å 150 kronor årligen, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring.
1 d:o, manlig	1,800		
1 d:o, kvinnlig	1,600		
14 d:o, kvinnliga	22,400		
<i>Anm.: Nomadlärare, som anställets jämlikt bestämmelsen i § 14 mom. 1 av gällande stadga angående nomadundervisningen i riket, skall uppbära en årligt avlöning av 1,400 kronor.</i>			
Ålderstillägg åt vissa av ovan nämnda lärare, förslagsvis	4,200		
Provisorisk avlöningsförbättring åt 2 nomadlärare å 288 kronor och för 17 nomadlärare å 168 kronor	3,432		
Ersättning åt 2 lärare, manliga, som avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende äro likställda med sådana lärare, för bostad och vedbrand efter ortens pris, förslagsvis	1,500		
Ersättning åt 17 lärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende äro likställda med sådana lärare, för bostad och vedbrand efter ortens pris, förslagsvis	4,700		
Arvode för undervisning i lappslöjd, förslagsvis	2,800		

	Kronor	Kronor	Anmärkningar
Ersättning åt 18 lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten å högst 125 kronor för varje lärare för år räknat, förslagsvis, högst	2,250		
Ersättning åt sjukvikarier, förslagsvis . .	3,000		
Resekostnad för sjukvikarier vid till- och avträdande av tjänst vid nomadskola, förslagsvis	300		
Kostnader för lärjungars inackordering vid skola samt för läkarundersökning och läkarvård, förslagsvis	37,300		
Bidrag till lärjungars resekostnader för inställelse i nomadskola, förslagsvis, högst	200		
Hushållerskor vid skolhushåll, förslagsvis	6,000		
Arvoden åt tillsyningsmän för skolorna å högst 100 kronor för år räknat, förslagsvis, högst	1,400		
Kostnader för anordnande, hyra och underhåll av lokaler för nomadundervisningen, förslagsvis	5,500		
Uppvärmning, belysning och renhållning av lokaler för nomadundervisningen, förslagsvis	5,000		
Inventarier och undervisningsmateriel för nomadundervisningen, förslagsvis . . .	5,000		
Kostnader för försling av inventarier och undervisningsmateriel, förslagsvis . . .	400	115,782	
III. Gratialer.			
Till förre läraren vid lappfolkskolan i Jokkmokk-Kvikkjokks skoldistrikt J. B. Högström, tilläggs pension	375		
Till förre nomadlärarinnan i Jokkmokk-Kvikkjokks skoldistrikt Maja Kajsa Pannasdotter Rassa	400	775	
C. Västerbottens län.			
I. Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminariet i Umeå, förslagsvis		400	
II. Nomadskolor.			
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, kvinnlig . .	1,600	}	Härtill komma tre ålders- tillägg, vart och ett å 150 kronor årligen, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring.
3 d.o, kvinnliga	4,800		
Anm.: Nomadlärare, som anställts jämlikt bestämmelsen i § 14 mom. 1 av gällande stadga angående nomadundervis-			

	Kronor	Kronor	Anmärkningar
ningen i riket, skall uppbära en årlig avlöning av 1,400 kronor.			
Ålderstillägg åt vissa av ovan nämnda lärare, förslagsvis	450		
Provisorisk avlöningsförbättring åt 4 nomadlärare à 168 kronor	672		
Ersättning åt 4 lärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshänseende äro likställda med sådana lärare, för bostad och vedbrand efter ortens pris, förslagsvis	800		
Arvode för undervisning i lappslojd, förslagsvis	575		
Ersättning åt 3 lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten å högst 125 kronor för varje lärare för år räknat, förslagsvis, högst	375		
Ersättning åt sjukvikarier, förslagsvis . .	500		
Resekostnad för sjukvikarier vid till- och avträdande av tjänst vid nomadskola, förslagsvis	75		
Kostnader för lärjungars inackordering vid skola samt för läkarundersökning och läkarvård, förslagsvis	5,900		
Bidrag till lärjungars resekostnader för inställelse i nomadskola, förslagsvis, högst	100		
Hushållerskor vid skolhushåll, förslagsvis	800		
Arvoden åt tillsyningsmän för skolorna å högst 100 kronor för år räknat, förslagsvis, högst	250		
Kostnader för anordnande, hyra och underhåll av lokaler för nomadundervisningen, förslagsvis	1,000		
Uppvärmning, belysning och renhållning av lokaler för nomadundervisningen, förslagsvis	1,000		
Inventarier och undervisningsmateriel för nomadundervisningen, förslagsvis . . .	600		
Kostnader för forsling av inventarier och undervisningsmateriel, förslagsvis . . .	100	19,597	
III. <i>Gratialis.</i>			
Till skolmästaren N. Fjällners änka . . .		300	
D. <i>Jämtlands län.</i>			
<i>Nomadskolor.</i>			
1 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig . . .	2,600		Härtill komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor årligen, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring.

	Kronor	Kronor	Anmärkningar
1 nomadlärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig . . .	1,800	}	Härtill komma tre ålders- tillägg, vart och ett å 150 kronor årligen, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänst- göring.
1 d:o, kvinnlig	1,600		
4 d:o, kvinnliga	6,400		
<i>Anm.:</i> Nomadlärare, som anställts jämlikt bestämmelsen i § 14 mom. 1 av gällande stadga angående nomadundervisningen i riket, skall uppbära en årlig avlönning av 1,400 kronor.			
Ålderstillägg åt vissa av ovan nämnda lärare, förslagsvis	1,800		
Provisorisk avlöningsförbättring åt 1 nomadlärare å 288 kronor och åt 6 nomadlärare å 168 kronor	1,296		
Ersättning åt 1 manlig lärare, som avlagt folkskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, för bostad och vedbrand efter ortens pris, förslagsvis	300		
Ersättning åt 6 lärare, som avlagt småskolläraryxamen eller i behörighetshänseende är likställda med sådana lärare, för bostad och vedbrand efter ortens pris, förslagsvis	1,695		
Arvode för undervisning i lappslojd, förslagsvis	1,000		
Ersättning åt 5 lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten å högst 100 kronor för varje lärare för år räknat, förslagsvis, högst	500		
Ersättning åt sjukvikarier, förslagsvis . .	2,300		
Resekostnad för sjukvikarier vid till- och avträdande av tjänst vid nomadskola, förslagsvis	200		
Kostnader för lärjungars inackordering vid skola samt för läkarundersökning och läkarvård, förslagsvis	9,725		
Bidrag till lärjungars resekostnader för inställelse i nomadskola, förslagsvis, högst	200		
Hushållerskor vid skolhushåll, förslagsvis	1,600		
Arvoden åt tillsyningsmän för skolorna å högst 100 kronor för år räknat, förslagsvis, högst	650		
Kostnader för anordnande, hyra och underhåll av lokaler för nomadundervisningen, förslagsvis	1,500		
Uppvärmning, belysning och renhållning av lokaler för nomadundervisningen, förslagsvis	2,000		
Inventarier och undervisningsmateriel, förslagsvis	1,200		
Kostnader för försling av inventarier och undervisningsmateriel, förslagsvis . . .	200	38,471	
Summa kronor		191,125	

Som synes understiger statens slutsumma med (192,000 — 191,125 =) 875 kronor statsanslagets belopp. Ur denna marginal bestrides kostnaden för tillfällig löneförbättring till nomadskolinspektören. Då emellertid den tillfälliga löneförbättringen för närvarande uppgår till 1,000 kronor, är tydligen anslaget 125 kronor för lågt beräknat.

Enligt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen skola de för nomadskoleväsendet avsedda anslagsmedlen fördelas på fyra anslag nämligen ett förslagsanslag till avlöningar, ett förslagsanslag till omkostnader, ett förslagsanslag till stipendier åt lapsktalande elever vid folk- och småskoleseminarierna i Luleå och Umeå samt ett anslag till gratialer.

Skolöverstyrelsen har med skrivelse den 31 augusti 1934 gjort framställning angående anvisande av anslagsmedel till nomadskoleväsendet för nästkommande budgetår. Därvid har överstyrelsen följt nyss angivna grunder för anslagsuppställning. I fråga om beräkningen av anslaget till avlöningar framgår av överstyrelsens framställning och därvid fogade bilagor följande.

Den avlöningsstat, som borde fastställas för nomadskoleväsendet, skulle omfatta följande anslagsposter, nämligen 1. Avlöningar till befattningshavare & ordinarie stat, 2. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare samt 3. Arvoden och dylika särskilda ersättningar.

Överstyrelsen beräknar nämnda anslagsposter på följande sätt.

1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat.* Förevarande anslagspost skulle enligt överstyrelsens förslag fördelas på tre delposter, nämligen *a.* Lön och (i fråga om nomadskolinspektören) tjänstgöringspenningar, *b.* Ålderstillägg och *c.* Fyllnadsarvoden åt vikarier.

a. Lön och tjänstgöringspenningar. Under denna delpost skulle enligt överstyrelsens förslag bestridas följande kostnader.

För *A.* Nomadskolinspektören har under delposten uppförts *dels* lön med 3,500 kronor, *dels ock* tjänstgöringspenningar med 1,800 kronor, alltså sammanlagt 5,300 kronor, vilket belopp nu utgår ur det för inspektören i staten uppförda anslagsbeloppet av 7,900 kronor.

Vidare beräknas under *B.* Nomadskolor inom Norrbottens län följande enligt den nuvarande staten utgående löner, nämligen *dels* till 2 nomadlärare à 2,600 kronor ett belopp av 5,200 kronor, *dels* till 2 manliga nomadlärare à 1,800 kronor ett belopp av 3,600 kronor, *dels ock* till 15 kvinnliga nomadlärare à 1,600 kronor ett belopp av 24,000 kronor.

Emellertid hemställer överstyrelsen i anledning av ett av nomadskolinspektören framlagt förslag, att en ny kvinnlig nomadlärartjänst, avsedd för Årosjokks nomadskola, måtte inrättas. Innehavaren av denna tjänst skulle hava avlagt småskollärarexamen och åtnjuta en årslön av 1,600 kronor. Härigenom skulle antalet dylika lärare för Norrbottens läns nomadskolor

ökas med 1 till 16 lärare och lönestatens summa ökas med 1,600 kronor.

Slutsumman under *B.* Nomadskolor inom Norrbottens län skulle alltså bli (5,200 + 3,600 + 24,000 + 1,600 =) 34,400 kronor.

Under *C.* Nomadskolor inom Västerbottens län beräknar överstyrelsen medel till nu utgående löner åt 4 kvinnliga nomadlärare à 1,600 kronor, alltså 6,400 kronor.

Under *D.* Nomadskolor inom Jämtlands län har överstyrelsen slutligen uppfört nu utgående löner till *dels* 1 nomadlärare 2,600 kronor, *dels* 1 manlig nomadlärare 1,800 kronor, *dels* ock 5 kvinnliga nomadlärare à 1,600 kronor eller 8,000 kronor, alltså tillhopa (2,600 + 1,800 + 8,000 =) 12,400 kronor.

Slutsumman av delposten *a.* Lön och tjänstgöringspenningar skulle sålunda bli (5,300 + 34,400 + 6,400 + 12,400 =) 58,500 kronor, innebärande en ökning av de medel, som nu utgå för samma ändamål, med 1,600 kronor till 1 ny nomadlärartjänst.

b. Ålderstillägg. Summan av nu enligt staten utgående ålderstillägg utgör (4,200 + 450 + 1,800 =) 6,450 kronor. Överstyrelsen beräknar en ökning med 150 kronor till 6,600 kronor för beredande av ett ålderstillägg åt läraren Nils Mårtensson, anställd vid nomadskola inom Jämtlands län.

c. Fyllnadsarvode åt vikarier. För detta ändamål beräknar överstyrelsen det belopp, som enligt den nuvarande staten utgår för ändamålet, alltså (3,000 + 500 + 2,300 =) 5,800 kronor.

Slutsumman av förevarande anslagspost 1. Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat skulle sålunda utgöra (58,500 + 6,600 + 5,800 =) 70,900 kronor.

2. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.* Under förevarande anslagspost beräknade skolöverstyrelsen följande delposter.

a. Ortstillägg till nomadskolinspektören. Ur det nu för inspektören i staten uppförda beloppet av 7,900 kronor utgår ortstillägg med 500 kronor, vilket belopp överstyrelsen beräknar under denna post.

b. Expensersättning till nomadskolinspektören. Denna post uppför överstyrelsen med det belopp av 1,000 kronor, som nu utgår enligt staten.

c. Tillfällig löneförbättring till nomadskolinspektören. Skolöverstyrelsen beräknar under förevarande delpost det belopp, som för ändamålet nu utgår ur förslagsanslaget till Lappmarks ecklesiastikverk, eller 1,000 kronor.

d. Provisorisk avlöningsförbättring. Nu utgår enligt staten för detta ändamål tillhopa (500 + 3,432 + 672 + 1,296 =) 5,900 kronor. Överstyrelsen beräknar en höjning med 120 kronor till 6,020 kronor, betingad av förutnämnda förslag om inrättande av en ny lärarbefattning.

e. Ersättning till lärare för bostad och vedbrand efter ortens pris utgår nu enligt staten med ett belopp av (1,500 + 4,700 + 800 + 300 + 1,600 =) 8,900

kronor. Överstyrelsen har på förslag av nomadskolinspektören hemställt om en ökning med 300 kronor för att möjliggöra ersättning med 150 kronor till en var av lärarinnorna vid Lannavaara nomadskola, intill dess nödig ombyggnad skett. Delposten skulle alltså uppföras med $(8,900 + 300 =) 9,200$ kronor.

Slutsumman av förevarande anslagspost skulle alltså bli $(500 + 1,000 + 1,000 + 6,020 + 9,200 =) 17,720$ kronor. Detta innebär en ökning av nu utgående medel med 120 kronor, belöpande på provisorisk avlöningsförbättring, och med 300 kronor, belöpande på ersättning till lärare för bostad och vedbrand efter ortens pris.

3. *Arvoden och dylika särskilda ersättningar.* Under denna anslagspost beräknar överstyrelsen följande tre delposter.

a. *Särskilt arvode till nomadskolinspektören* utgår nu med 1,100 kronor ur det för inspektören i staten upptagna beloppet å 7,900 kronor. Överstyrelsen uppför förevarande delpost med förstnämnda belopp.

b. *Arvoden åt tillsyningsmän för skolorna (å högst 100 kronor för år räknat).* Denna delpost uppför överstyrelsen med nu utgående belopp $(1,400 + 250 + 650 =) 2,300$ kronor.

c. *Arvoden för undervisning i lappslöjd.* För detta ändamål utgår nu $(2,800 + 575 + 1,000 =) 4,375$ kronor. Överstyrelsen beräknar en ökning av posten med 5 kronor till 4,380 kronor för avrundning av avlöningsanslagets slutsumma.

Förevarande anslagspost till 3. Arvoden och dylika särskilda ersättningar skulle sålunda uppföras med $(1,100 + 2,300 + 4,380 =) 7,780$ kronor.

Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle förevarande anslag till avlöningar beräknas till $(70,900 + 17,720 + 7,780 =) 96,400$ kronor.

Överstyrelsen har i fråga om avlöningsstatens utformning i övrigt föreslagit, bland annat, att då i not meddelades uppgift om anslagsbeloppets fördelning på nomadskolor inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, detta måtte ske utan att anslagsuppdelningen fastlöstes genom maximering och möjlighet till en annan användning av anslaget, betingad av ändrade förhållanden, därigenom omintetgjordes, samt att den i den nuvarande staten befintliga anmärkningen om lön å 1,400 kronor åt nomadlärare, som anställdes jämlikt § 14 mom. 1 i nomadskolestadgan, såsom obehövlig icke måtte inflyta i den nya staten.

Statskontoret har i yttrande den 16 oktober 1934 tillstyrkt överstyrelsens förslag utom försävtitt angår förslaget om slopande av maximeringen vid anslagsbeloppets fördelning mellan olika län. Statskontoret ansåge det angeläget, att de inom de olika länen för ändamål av samma art använda medlen höllos isär.

Skolöverstyrelsens förslag innebär en anslagsökning med $(1,600 + 120 =)$ 1,720 kronor för inrättande av en ny lärarbefattning, avsedd för Årosjokks nomadskola, med 300 kronor för beredande av ersättning åt ytterligare två lärare för bostad och vedbrand efter ortens pris, med 150 kronor för beredande av ett ålderstillägg samt med 5 kronor för avrundning, alltså med $(1,720 + 300 + 150 + 5 =)$ 2,175 kronor. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag i denna del.

Departement-
chefen.

Emot överstyrelsens beräkningar av anslaget i övrigt har jag ingen annan invändning att göra än att delposten 1. b. Ålderstillägg bör ökas med 1,000 kronor till 7,600 kronor för ålderstillägg åt nomadskolinspektören. Nyssnämnda ålderstillägg utgår nu ur det i staten uppförda beloppet å 7,900 kronor till nomadskolinspektören, vilket beräknats med hänsyn härtill.

Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör alltså ökas med 1,000 kronor till 71,900 kronor och avlöningsanslaget med samma belopp till 97,400 kronor.

Med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört vid sin anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har jag vidtagit vissa redaktionella jämkningar i överstyrelsens statförslag.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle förevarande avlöningsstat för nomadskoleväsendet få följande utseende:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

- a. Lön och (i fråga om nomadskolinspektören)
tjänstgöringspenningar kronor 58,500

Avlöningsstater.

	Kronor
<i>A. Nomadskolinspektören.</i>	
Lön	3,500
<i>Anm.: Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.</i>	
Tjänstgöringspenningar	1,800
	5,300
<i>B. Nomadskolor inom Norrbottens län.</i>	
2 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshänseende äro likställda med sådan lärare, manliga, å 2,600 kronor	5,200
<i>Anm.: För angivna två lärare kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.</i>	
2 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshänseende äro likställda med sådan lärare, manliga, å 1,800 kronor	3,600
16 d:o, kvinnliga, å 1,600 kronor	25,600
<i>Anm.: För sistnämnda aderton lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.</i>	

		Kronor
<i>C. Nomadskolor inom Västerbottens län.</i>		
4 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställda med sådan lärare, kvinnliga, à 1,600 kronor		6,400
<i>Anm.: För angivna fyra lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.</i>		
<i>D. Nomadskolor inom Jämtlands län.</i>		
1 nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig		2,600
<i>Anm.: Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.</i>		
1 nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen eller i behörighetshänseende är likställd med sådan lärare, manlig		1,800
5 d:o, kvinnliga, à 1,600 kronor		8,000
<i>Anm.: För sistnämnda sex lärare kan lönen efter 5 år höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.</i>		
Summa kronor		58,500
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i> kronor 7,600		
c. Fyllnadsarvode åt vikarier, <i>förslagsvis</i> » 5,800	kronor 71,900	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Särskilt arvode till nomadskolinspektören »	1,100	
b. Arvoden åt tillsyningsmän för skolorna à högst 100 kronor för år räknat, <i>högst</i> »	2,300	
c. Arvoden för undervisning i lappslöjd, <i>förslagsvis</i> »	4,380	7,780
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Ortstillägg till nomadskolinspektören »	500	
b. Expensersättning till nomadskolinspektören »	1,000	
c. Tillfällig löneförbättring till nomadskolinspektören »	1,000	
d. Provisorisk avlösningsförbättring »	6,020	
e. Ersättning till lärare för bostad och vedbrand efter ortens pris, <i>förslagsvis</i> »	9,200	17,720
Summa kronor		97,400.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter rörande fördelningen av de anslagsposter, som böra underställas riksdagen för godkännande. Därvid torde till närmare övervägande böra upptagas överstyrelsens förslag om slopande av maximeringen av vissa anslagsbelopp vid fördelningen av anslagsposter mellan nomadskoleväsendet i olika län.

Under återopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Nomadskolor: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 97,400; dels ock godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

A v l ö n i n g s s t a t :

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i fråga om nomadskolinspektören) tjänstgöringspenningar	kronor 58,500	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 7,600	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 5,800	71,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 7,780	
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 17,720	
Summa förslagsanslag kronor 97,400.		

[180]. 27. **Nomadskolor: Omkostnader, förslagsanslag.** Av den under nästföregående punkt intagna nu gällande staten för nomadskoleväsendet framgår med vilka belopp och till vilka ändamål medel nu utgå för bestridande av omkostnader vid nomadskoleväsendet.

I sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* framlagt följande förslag till omkostnadsstat för nomadskoleväsendet för nästkommande budgetår:

Utgifter:

1. Reseersättningar:		
a. Resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören, <i>förslagsvis</i>	kronor 5,500	
b. Ersättning åt lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten å högst 150 kronor, för varje lärare för år räknat, <i>förslagsvis</i>	» 3,125	
Från förestående anslagspost beräknas utgå till lärare vid nomadskolor inom		
Norrbottnens län	kronor 2,250	
Västerbottnens län	» 375	
Jämtlands län	» 500	
Summa kronor 3,125		
c. Resekostnad för sjukvikarier vid till- och avträdande av tjänst vid nomadskola, <i>förslagsvis</i>	» 575	9,200

2. *Expenser:*

a. Nomadskolinspektören: blanketter till rekvisitioner, undervisningsstatistik m. m., <i>högst</i>	kronor	500	
b. Nomadskolornas expenser, <i>förslagsvis</i>	»	<u>23,500</u>	24,000
Förestående anslagspost beräknas komma att disponeras sålunda:			
Bränsle, lyse och renhållning, <i>förslagsvis</i>			
	kronor	8,000	
Övriga expenser, <i>högst</i>	»	15,500	
Av anslagsposten till övriga expenser har beräknats för nomadskolor inom			
Norrbottnens län		10,900	
Västerbottnens län		1,700	
Jämtlands län		<u>2,900</u>	
	Summa kronor	15,500	» 23,500

3. *Övriga utgifter:*

a. Kostnader för lärjungars inackordering vid skola samt för läkarundersökning och läkarvård, <i>förslagsvis</i>	»	52,930	
Härav har beräknats för nomadskolor inom			
Norrbottnens län	kronor	37,300	
Västerbottnens län	»	5,900	
Jämtlands län	»	<u>9,730</u>	
	Summa kronor	52,930	
b. Bidrag till lärjungars resekostnad för inställelse i nomadskola, <i>högst</i>	»	500	
Härav beräknas utgå till nomadskolor inom			
Norrbottnens län	kronor	200	
Västerbottnens län	»	100	
Jämtlands län	»	<u>200</u>	
	Summa kronor	500	
c. Hushållerskor vid skolhushåll, <i>förslagsvis</i>		<u>8,400</u>	61,830
	Summa kronor		<u>95,030</u>

Särskilda uppbördsmedel:

1. Inackorderingsbidrag, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,750	
Härav beräknas beträffande			
Norrbottnens län	kronor	2,700	
Västerbottnens län	»	200	
Jämtlands län	»	<u>850</u>	
	Summa kronor	3,750	
2. Arrendemedel m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	<u>380</u>	4,130
	Nettoutgift kronor		<u>90,900</u>

En jämförelse mellan ovanstående statförslag och den nu gällande staten ger vid handen, att de föreslagna anslagsbeloppen endast därutinnan av-

vika ifrån den nu gällande staten, att posten till inackordering av lärjungar m. m. höjts med 5 kronor för beredande av avrundning av slutsumman.

Överstyrelsen har anfört, att överstyrelsen i posten Ersättning åt lärare för verkliga utgifter för resor i tjänsten ändrat det nuvarande till 125 kronor per lärare och år maximerade beloppet till 150 kronor för vinnande av överensstämmelse med innehållet i § 25 mom. 1 nomadskolestadgan.

Överstyrelsen har i likhet med nomadskolinspektören avstyrkt ett förslag, innebärande att posten å 5,500 kronor till resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören skulle i staten beräknas förslagsvis, men rätten till överskridande göras beroende av särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Det syntes nämligen överstyrelsen angeläget, att nomadskolinspektören, som i egenskap av organisatör och styresman för nomadskoleväsendet intog en helt annan ställning än folkskolinspektörerna i förhållande till folkskoleväsendet inom skoldistriktet inom inspektionsområdet, hade möjlighet att utan tidsutdräkt företa nödvändiga resor, även om den i staten för ändamålet upptagna, under senare år starkt begränsade anslagsposten därigenom skulle komma att något överskridas.

Statskontoret har i yttrande den 16 oktober 1934 tillstyrkt överstyrelsens förslag. Dock har ämbetsverket i fråga om maximeringen av posten till rese- och traktamentsersättningar för nomadskolinspektören ansett, att tillräckliga skäl icke föreläge för att avvika från den allmänna regel om reseanslags maximering, som i samband med den ändrade uppställningen av riksstatens utgiftssida vore avsedd att genomföras.

Emot skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande anslag har jag intet att erinra. Jag vill erinra, att de i den gällande staten upptagna beloppen avse bruttoutgifter, vadan de åt nomadskolorna anvisade anslagsmedlen i överensstämmelse med överstyrelsens förslag böra minskas med ett mot de beräknade uppbördsmedlen svarande belopp.

Departement-
schefen.

Förevarande anslag bör sålunda uppföras med 90,900 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för anslaget. Därvid bör till närmare dryftande upptagas frågan om maximering av posten till resekostnads- och traktamentsersättning till nomadskolinspektören. Likaledes bör övervägas, om vid fördelningen av posterna mellan nomadskoleväsendet i olika län de fördelade beloppen böra maximeras eller icke.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1935/
1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 90,900.

[181.] 28. **Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå, förslagsanslag.** I den i det föregående återgivna nu gällande staten för nomadskoleväsendet äro uppförda två förslagsvis beräknade belopp, ettvarit å 400 kronor, till stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå respektive Umeå, alltså tillhoppa 800 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att ifrågavarande belopp å 800 kronor måtte uppföras under ett särskilt förslagsanslag till stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå.

Departementschefen. Jag biträder förslaget och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Stipendier åt lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 800.

[182.] 29. **Nomadskolor: Gratialer.** I den i det föregående återgivna nu gällande staten för nomadskoleväsendet äro uppförda tre anslagsbelopp till gratialer å tillhoppa $(375 + 400 + 300 =)$ 1,075 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att nyssnämnda belopp måtte uppföras såsom särskilt anslag i riksstaten.

Departementschefen. Jag biträder förslaget och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Gratialer* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 1,075.

[183.] 30. **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor, förslagsanslag.** För ifrågavarande ändamål anvisade 1932 års riksdag ett ordinarie förslagsanslag av 5,100,000 kronor, vilket belopp av 1933 års riksdag i samband med reduktion av arvoden till vissa lärare vid fortsättningsskolor sänktes med 910,000 kronor till 4,190,000 kronor. Med nyssnämnda belopp är anslaget uppfört i riksstaten även under innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 på grundval av från folkskolinspektörerna infordrade uppgifter och under hänsynstagande till minskningen av medelsbehovet på grund av den fortgående centraliseringen av fortsättningsskoleväsendet beräknat anslaget för nästkommande budgetår till 4,100,000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,100,000.

[184.] 31. **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet, förslagsanslag.** Från och med budgetåret 1932/1933 har utgått ett ordinarie förslagsanslag å 100,000 kronor till centralisering av fortsättningsskoleväsendet.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört, att inom stora delar av riket påginge eller planerades åtgärder för centralisering av fortsättningsskoleväsendet. I vad mån en höjning av anslagsbeloppet på grund härav kunde bli erforderlig, undandroge sig visserligen för närvarande en bestämdare beräkning, men överstyrelsen hölle före att en höjning med minst 100,000 kronor till 200,000 kronor borde ifrågasättas.

Statskontoret har i yttrande den 1 oktober 1934 erinrat, att budgetredovisningen för budgetåret 1932/1933 å ifrågavarande anslag utvisade en besparing av 100,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 av — enligt av ämbetsverket inhämtade uppgifter — 78,968 kronor 15 öre. Med utgångspunkt från senast kända belastningssiffror förmenade ämbetsverket, att med en höjning av anslaget borde kunna anstå, till dess mera tillförlitliga beräkningar vore möjliga att verkställa.

Jag ansluter mig till statskontorets uppfattning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskoleväsendet* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

[185.] 32. **Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, reservationsanslag.** Anslag till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor hava utgått alltsedan år 1919, då obligatoriska fortsättningsskolor började inrättas. För vart och ett av budgetåren 1928/1932 anvisades för ändamålet ett extra reservationsanslag å 138,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 sänktes anslaget till 88,000 kronor. För budgetåret 1933/1934 anvisade riksdagen ett anslag av 28,300 kronor allenast för fullföljande under år 1934 av de kurser, som påbörjats under år 1933. Av 1934 års riksdag begärdes anslag till endast en kurs enligt helt ny plan, nämligen en 24 veckors utbildningskurs i kvinnlig slöjd, avsedd utslutande för skolkökslärarinnor. Detta anslag, som beviljades för budgetåret 1934/1935, utgjorde 3,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört följande:

Under år 1934 hade överstyrelsen anordnat fortsättningskurser till samtliga åtta under år 1933 påbörjade kurser, varjämte överstyrelsen vidtagit

förberedande åtgärder för anordnande under läsåret 1934—1935 av ovan nämnda speciella utbildningskurs i kvinnlig slöjd för skolkökslärarinnor. Till bestridande av 1934 års fortsättningskurser hade överstyrelsen haft till sitt förfogande det av riksdagen för budgetåret 1933/1934 beviljade anslaget 28,300 kronor jämte 13,152 kronor 26 öre, utgörande överskott å anslag till tidigare kurser, alltså sammanlagt 41,452 kronor 26 öre. De verkliga kostnaderna för kurserna hade emellertid icke uppgått till fullt detta belopp. Enligt de uppgifter, överstyrelsen hittills kunnat erhålla, hade vid sex av de åtta kurserna uppkommit en besparing av omkring 1,565 kronor. Kungl. Maj:t hade den 20 april 1934 medgivit, att av ifrågavarande besparing finge för bestridande av utbildningskursen i kvinnlig slöjd för skolkökslärarinnor anlitas högst 300 kronor. Tillsamman med det av riksdagen särskilt för denna kurs anvisade anslaget 3,500 kronor utgjorde alltså det belopp, som stode till förfogande för ändamålet, 3,800 kronor. Något blivande överskott härå torde icke vara att förvänta.

Den kursverksamhet i övrigt, som avsåge att utbilda lärare för yrkesbestämda fortsättningsskolor av olika slag, hade genom anslagsminskningen måst avbrytas på så sätt, att inga begynnelsekurser kunnat anordnas under år 1934 och ej heller kunde anordnas under år 1935. Om dessa kursers nödvändighet med hänsyn till de praktiska fortsättningsskolornas behöriga upprätthållande torde emellertid icke råda några delade meningar. Ett längre avbrott i utbildningen av för ifrågavarande fortsättningsskolor behövliga lärarkrafter skulle självfallet komma att för denna skolforms utveckling medföra menliga följder. De för undervisning i yrkesbestämda fortsättningsskolor kompetenta lärare, som årligen avginge från tjänsten, måste, om fortsättningsskolans karaktär av praktisk ungdomsskola skulle kunna bibehållas, ersättas av lärare, som innehade likartad kompetens. Stode icke sådana lärare till buds, måste skolan undergå den förändringen, att ämnet arbetskunskap, dess praktiska moment, försvunne.

Med hänsyn härtill funne sig överstyrelsen icke kunna underlåta att framlägga förslag, varigenom vissa kurser för utbildande av för ifrågavarande fortsättningsskolor kompetenta lärare skulle kunna återupprättas. Åtminstone två ämnen, nämligen jordbruk och kvinnlig slöjd, borde i begränsad omfattning tillgodoses genom utbildningskurser för lärare. De fortsättningsskolor, vilka vore anordnade som yrkesbestämda i anslutning till dels jordbruk, dels husligt arbete med hushållsgöromål och slöjd, vore nämligen de utan jämförelse mest talrika bland här ifrågavarande ungdomsskolor. Överstyrelsen ville framhålla, att, därest begynnelsekurser i nyssnämnda ämnen anordnades under år 1935 och åtföljdes av fortsättningskurser under år 1936, det likväl dröjde ända till år 1937, innan fortsättningsskolorna kunde komma att få direkt gagn av den lärarutbildning, som nu ifrågasattes.

På grund av det anförda föresloge överstyrelsen att under år 1935 för undervisning i ämnet jordbruk med binäringar måtte anordnas två begynnelsekurser å sex veckor vardera, den ena förlagd till lämplig plats i mellersta Sverige, den andra till södra Sverige, och att för undervisning i kvinnlig slöjd måtte anordnas en begynnelsekurs, likaledes å sex veckor. Kostnaden för var och en av dessa kurser hade beräknats till 2,250 kronor.

När dylika kurser tidigare anordnats, hade till kursdeltagarna jämväl utgått stipendiebelopp, som vid kurs, omfattande sex veckor, ursprungligen utgjort högst 210 kronor men sedermera successivt minskats. För år 1932 bestämdes sådant stipendium till högst 160 kronor och begränsades år 1933

Högre folkskolor och folkhögskolor.

[186.] 33. **Understöd åt högre folkskolor, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår äro för högre folkskolor under åttonde huvudtiteln uppförda följande tre anslag:

Understöd åt högre folkskolor, ordinarie förslagsanslag	kronor	878,000
Provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, extra förslagsanslag	»	96,000
Anordnande av slöjd i högre folkskolor, ordinarie förslagsanslag	»	48,000
Summa kronor		1,022,000

Det ordinarie förslagsanslaget till *understöd åt högre folkskolor* höjdes av 1928 års riksdag från 890,000 kronor till 930,000 kronor och sänktes av 1933 års riksdag till 915,000 kronor (se 1933 års åttonde huvudtitel punkt 193). I samband därmed beslöt riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts, förslag följande ändrade grunder för utgåendet av ifrågavarande understöd (se riksdagens skrivelse den 5 maj 1933, nr 8, punkt 182):

För budgetåret 1933/1934 finge statsbidrag till allmänna högre folkskolor, såvitt anginge allmänna högre folkskolor, vilka åtnjutit statsbidrag under budgetåret 1932/1933, icke utgå för sammanlagt större antal parallellavdelningar än för sistnämnda budgetår.

Gällande bestämmelser i fråga om högre folkskolor skulle, så vitt anginge budgetåret 1933/1934, så till vida ändras, att antalet lärjungar i varje klass eller klassavdelning i högre folkskola ej finge överstiga 35, såvida icke skolans styrelse i särskilt fall funne nödvändigt, att sagda antal något överskredes, ävensom att, efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall, statsbidrag finge inom varje årsklass utgå till högst så stort antal parallellavdelningar av årsklassen, som uppkomme med iakttagande därav, att vid läsårets början minst 35 lärjungar eller, där efter överstyrelsens beprövande särskilda skäl därtill föranledde, minst 30 lärjungar komme på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättades inom densamma; dock att, vad anginge allmän högre folkskola, undantag från bestämmelsen om minst 35 lärjungar per avdelning såsom villkor för uppdelning icke finge ifrågakomma beträffande nyintagen klass, samt att, då vid yrkesbestämd högre folkskola undervisningsarbetets natur vore av sådan beskaffenhet, att det skulle medföra betydande olägenheter att vid undervisningen i yrkesämne sammanhålla ett så stort antal lärjungar som 30 i en klassavdelning, skolöverstyrelsen ägde medgiva uppdelning i parallellavdelningar även vid ett lägre lärjungantal än det sistnämnda.

På grund av övergången till redovisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m. sänktes anslaget av 1934 års riksdag med 37,000 kronor till ovannämnda belopp 878,000 kronor. Samtidigt beslöt riksdagen *dels* att enahanda villkor, som för budgetåret 1933/1934 gällde i fråga om statsbidrag till högre folkskolor, skulle äga tillämpning även under budgetåret 1934/1935, *dels ock* att till sådana yrkesbestämda högre

folkskolor, vilka jämlikt 1933 års riksdags beslut försöksvis anordnades såsom praktiska mellanskolor, statsbidrag skulle utgå från förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor i enlighet med de grunder, som vore eller kunde bliva bestämda beträffande yrkesbestämda högre folkskolor.

Det extra förslagsanslaget till *provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor* sänktes av 1934 års riksdag med 4,000 kronor till förutnämnda belopp av 96,000 kronor på grund av övergången till redovisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m.

Det ordinarie förslagsanslaget till *anordnande av slöjd i högre folkskolor* var i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppfört med 80,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (1933 års åttonde huvudtitel, punkt 195) beslöt 1933 års riksdag, att statsbidrag till anordnande av slöjd i högre folkskolor skulle under budgetåret 1933/1934, därest skolöverstyrelsen icke då särskilda omständigheter därtill kunde föranleda, medgäva undantag, utgå endast i följande fall:

1) till undervisning i slöjd i sådana yrkesbestämda högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, vilkas undervisning vore anordnad i anslutning till teknisk utbildning eller husligt arbete;

2) till undervisning i slöjd i sådana högre folkskolor, i vilka denna undervisning bestredes av lärare med densamma som huvudsaklig sysselsättning.

Samtidigt anvisade riksdagen för ändamålet för budgetåret 1934/1935 ett anslag av 80,000 kronor.

1934 års riksdag sänkte ifrågavarande ordinarie förslagsanslag med 32,000 kronor till ovannämnda belopp av 48,000 kronor på grund av övergången till redovisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m. Samtidigt beslöt riksdagen, att under budgetåret 1934/1935 skulle gälla enahanda grunder i fråga om statsbidrag till anordnande av slöjd i högre folkskolor, som ägde tillämpning för budgetåret 1933/1934.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört följande:

Enligt den nya uppställningen av riksstatens utgiftssida skulle de ifrågavarande tre anslagen sammanslås till ett anslag, Understöd åt högre folkskolor. Överstyrelsen behandlade i det följande anslagsbehovet för de skilda ändamålen vart för sig.

Understöd åt högre folkskolor (anslag till klassavdelningar, lärarlöner och dylikt samt för undervisning i hushållsgöromål). Statens folkskolinspektörer hade för år 1933 tillstyrkt statsbidrag till ifrågavarande skolor med 1,015,768 kronor 76 öre, varjämte bidrag till undervisning i hushållsgöromål, vilka bidrag hittills utgått ur det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor, tillstyrkts med 37,622 kronor 20 öre, eller tillhopa 1,053,390 kronor 96 öre, vilket, jämfört med kalenderåret 1932, innebure en ökning med 17,451 kronor 21 öre.

Så vitt överstyrelsen nu kunde bedöma, syntes en ökning av här ifrågavarande utgifter vara att påräkna för innevarande budgetår. Fyra nya högre folkskolor hade tillkommit och under året komme två ännu icke färdigbildade högre folkskolor att automatiskt utvidgas med en andra, respek-

tive fjärde klass. Visserligen komme anslagsbehovet att minskas därigenom, att en högre folkskola nedlades med utgången av vårterminen 1935, att vid en yrkesbestämd högre folkskola den ena avdelningen av första klassen ombildats till allmän högre folkskola och att en högre folkskola ombildats till kommunal mellanskola från och med den 1 januari 1934, men den besparing, som härigenom uppkomme, uppvägde icke den ökning av kostnaderna, vilken kunde beräknas inträda på grund av de förhållanden, för vilka här ovan redogjorts. Detta gällde, även om ytterligare någon högre folkskola skulle komma att övergå till kommunal mellanskola.

Statsbidrag komme med tillämpning av gällande restriktiva bestämmelser för budgetåret 1934/1935 att utgå till sammanlagt nitton parallellavdelningar vid de allmänna högre folkskolorna, d. v. s. samma antal som för budgetåren 1932/1934. Överstyrelsen beräknade, att samma antal parallellavdelningar behövdes under budgetåret 1935/1936.

Vad anginge de yrkesbestämda högre folkskolorna, där motsvarande restriktioner icke föreskrivits, hade statsbidrag för budgetåret 1934/1935 hittills medgivits till sex klassavdelningar utöver vad för budgetåret 1933/1934 utgått. Det ökade behovet av klassavdelningar sammanhänge bland annat med den fortgående utvecklingen av de försöksvis anordnade praktiska mellanskolorna.

Den sammanlagda ökningen av här ifrågavarande utgifter för innevarande budgetår i jämförelse med föregående torde komma att uppgå till omkring 32,000 kronor. Sammanlagda utgiftssumman för budgetåret 1934/1935 kunde alltså beräknas till omkring $(1,053,390 + 32,000 =) 1,085,000$ kronor.

Med hänsyn härtill och då man för budgetåret 1935/1936 hade att räkna med fortsatt utökning av antalet klasser vid flera högre folkskolor samt även inrättande av nya sådana, torde anslaget ofrånkomligen böra höjas. Överstyrelsen ansåge, att den erforderliga höjningen i jämförelse med årets anslag skäligen borde angivas till 212,000 kronor. Anslaget skulle sålunda komma att utgå med *1,090,000 kronor*.

Beträffande villkoren för utgående av statsbidrag torde böra gälla enahanda bestämmelser som för innevarande budgetår. För att vinna överensstämmelse med de bestämmelser, som överstyrelsen föreslagit rörande villkoren för statsbidrag till parallellavdelningar vid kommunal mellanskola och kommunal flickskola, ville överstyrelsen emellertid föreslå, att kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 290) angående statsbidrag till högre folkskolor skulle äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1935/1936, dock med den ändringen, att det föreskreves, att statsbidrag till högre folkskolor finge, så vitt anginge allmänna sådana skolor, vilka åtnjöt statsbidrag under budgetåret 1934/1935, utgå till sammanlagt det antal parallellavdelningar, som legat till grund vid beräkningen av statsbidrag till allmänna högre folkskolor för budgetåret 1935/1936.

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor. I avvaktan på en definitiv lönereglering för ifrågavarande lärarkår vore enligt överstyrelsens uppfattning den provisoriska avlöningsförbättringen fortfarande behövlig.

Enligt från folkskolinspektörerna infordrade uppgifter hade för kalenderåret 1933 för ändamålet tillstyrkts ett sammanlagt belopp av 130,469 kronor 30 öre, innebärande en ökning från kalenderåret 1932 med 1,592 kronor 16 öre.

Då utgifterna för ändamålet under vart och ett av budgetåren 1930/1933 uppgått till respektive 130,399 kronor 93 öre, 125,064 kronor 59 öre och 132,328 kronor 41 öre, torde en ökning av anslaget med minst 25,000 kronor vara befogad. Överstyrelsen föresloge därför, att anslaget för budgetåret 1935/1936 skulle utgå med 125,000 kronor.

Bidrag för undervisning i slöjd vid högre folkskolor. Beträffande villkoren för utgående av statsbidrag till förevarande ändamål under budgetåret 1935/1936 ville överstyrelsen framhålla, att de hittills tillämpade restriktionerna enligt överstyrelsens mening helst borde helt och hållet bortfalla, enär en begränsning över huvud taget av statsbidragen till undervisning i slöjd vid de högre folkskolorna måste ur pedagogisk synpunkt vara synnerligen menlig och beklaglig, allra helst som den besparing i statsutgifterna, som i detta fall kunde vinnas, vore jämförelsevis ringa. Överstyrelsen funne dock, att en beskärning av statsbidragen jämväl under budgetåret 1935/1936 måhända vore nödvändig men ansåge, att denna borde ske endast i viss begränsad omfattning i jämförelse med vad som varit fallet under budgetåren 1933/1935.

I likhet med vad överstyrelsen ansett sig böra föreslå i fråga om villkoren för statsbidrag till ifrågavarande undervisning vid de högre folkskolorna liksom vid de kommunala mellanskolorna under budgetåret 1934/1935 funne sig överstyrelsen nämligen för budgetåret 1935/1936 böra hemställa, att den hittills vidtagna begränsningen av statsbidraget endast måtte avse den manliga slöjden. I fråga om den kvinnliga slöjden däremot anser överstyrelsen det vara särskilt av behovet påkallat, att den bereddes en förbättrad ställning vid de nämnda skolorna. Särskilt ville överstyrelsen erinra därom, *dels* att den högre folkskolan enligt gällande stadga skulle bereda sina elever tillfälle att inhämta ett högre mått av praktisk bildning än vad folkskolan kunde ge, *dels ock* att den högre folkskolan i stor utsträckning av lärjungarna utnyttjades i utbyte mot fortsättningsskolan och att det därvid allmänt torde uppfattas som en kännbar brist, därest undervisning i kvinnlig slöjd icke meddelades. I syfte att möjliggöra detta önskemåls tillgodoseende syntes kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 570) angående statsbidrag för undervisning i slöjd vid statsunderstödda högre folkskolor beträffande budgetåret 1935/1936 fortfarande i fråga om undervisning i kvinnlig slöjd böra gälla för samtliga högre folkskolor.

Statsbidrag hade för år 1933 av folkskolinspektörerna tillstyrkts med 95,429 kronor, vilket jämfört med kalenderåret 1932 innebure en minskning med 2,265 kronor. Därvid vore dock att uppmärksamma *dels* att under år 1933 en högre folkskola nedlagts och en börjat avvecklas, *dels ock* att de nuvarande restriktionerna rörande statsbidraget för slöjdundervisningen icke gällde under förra halvåret 1933.

Beträffande medelsåtgången för budgetåret 1934/1935 finge överstyrelsen framhålla följande.

Med tillämpning av bestämmelserna i kungörelsen, nr 291/1933, hade överstyrelsen funnit sig kunna helt bifalla framställningar om anslag för undervisning i slöjd vid femton högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, medan överstyrelsen i tre fall endast kunnat bevilja statsbidrag i viss utav vederbörande skolstyrelse begärd omfattning. Härigenom torde en ytterligare belastning av ifrågavarande anslag automatiskt vara att påräkna. Med hänsyn emellertid till nytillkomna skolor och till den föreslagna ändringen i bestämmelserna angående statsbidrag för undervisning i kvinnlig

slöjd funne sig överstyrelsen böra föreslå, att anslaget måtte för budgetåret 1935/1936 utgå med samma belopp som för budgetåret 1933/1934 nämligen 80,000 kronor.

Slutligen hade överstyrelsen i detta sammanhang ansett sig böra fästa uppmärksamhet på att de högre folkskolorna på grund av avfattningen av kungörelsen med vissa bestämmelser för beräkning av dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter under budgetåret 1934/1935 den 22 juni 1934 (svensk författningssamling nr 337/1934) kommit att erhålla en viss särställning i jämförelse med de kommunala mellanskolorna i fråga om *dyrtidstilläggs utgående till lärare i manlig och kvinnlig slöjd* vid nämnda skolor, en särställning, som ej torde kunna synas motiverad. På grund av nämnda kungörelse kunde nämligen dyrtidstillägg utgå till lärare i slöjd vid högre folkskolor även i det fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelser icke utginge till den ifrågavarande undervisningen. Givetvis borde i detta fall dyrtidstillägg icke utgå till lärare i slöjd vid högre folkskolor lika litet som till sådana lärare vid kommunala mellanskolor. Om motsvarande bestämmelser i förevarande fall komme att gälla jämväl för budgetåret 1935/1936, torde erforderliga författningsföreskrifter böra erhålla en sådan avfattning, att den påtalade inadvartensen bleve undanröjd.

De anslagsbelopp som, enligt vad överstyrelsen sålunda anför, för budgetåret 1935/1936 skulle bli erforderliga, belöpte sig till (1,090,000 + 125,000 + 80,000 =) 1,295,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 26 september 1934 anför, följande:

Vad anginge det hittillsvarande anslaget till understöd åt högre folkskolor, finge statskontoret understryka angelägenheten av att de föreskrivna restriktionerna ifråga om parallellavdelningar bibehölles. Det kunde ifrågasättas, huruvida icke härutöver begränsning borde föreskrivas jämväl beträffande de hittills i detta hänseende undantagna yrkesbestämda högre folkskolorna. I fall så icke skedde, syntes anslaget böra höjas på sätt skolöverstyrelsen föreslagit, på det att anslagsbeloppet skulle så nära som möjligt ansluta sig till den beräknade belastningen.

Beträffande det för undervisning i slöjd avsedda beloppet ansåge ämbetsverket, att de hittills i fråga om denna art av undervisning tillämpade inskränkningarna borde äga bestånd jämväl för kommande budgetår. Härigenom skulle en sänkning av det av överstyrelsen äskade beloppet kunna vinnas.

Mot överstyrelsens förslag till ändrade bestämmelser i fråga om dyrtidstillägg till lärare i manlig och kvinnlig slöjd hade statskontoret intet att erinra.

Den av överstyrelsen ifrågasatta höjningen av det för provisorisk avlösningsförbättring avsedda anslaget syntes med hänsyn till anslagsbelastningen under de närmast föregående åren motiverad.

Departementschefen.

Vad angår understöd åt högre folkskolor hemställer skolöverstyrelsen, såsom av det sagda framgår, dels om en höjning av de härför beräknade anslagsmedlen från 878,000 kronor med 212,000 kronor till 1,090,000 kronor, föranledd av den ökade belastningen, dels ock om en formell modifikation i

nu gällande restriktiva bestämmelser angående statsbidrag till parallellavdelningar.

Mot förstnämnda förslag har jag intet att invända. Jag vill tillägga, att jag icke anser skäl föreligga att för riksdagen framlägga förslag om ytterligare beskärning av understödsgrunderna.

Vad sistnämnda förslag angår, vill jag förorda, att statsbidrag må under budgetåret 1935/1936 utgå till högst nitton parallellavdelningar vid allmänna högre folkskolor, alltså till samma antal som under innevarande budgetår. Härigenom vinnes överensstämmelse med de föreskrifter, som jag ovan i likartat avseende ifrågasatt beträffande parallellavdelningar vid kommunala mellanskolor och kommunala flickskolor.

För *provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor* torde i överensstämmelse med skolöverstyrelsens av statskontoret biträdda förslag för nästkommande budgetår böra beräknas ett med 29,000 kronor till 125,000 kronor höjt anslagsbelopp.

I fråga om anslag till *undervisning i slöjd vid högre folkskolor* har överstyrelsen föreslagit dels att den nu gällande begränsningen av statsbidraget endast måtte avse den manliga slöjden och sålunda bortfalla i fråga om den kvinnliga slöjden, dels att de för ifrågavarande statsbidrag avsedda anslagsmedlen måtte utgå med samma belopp under nästkommande budgetår som under det innevarande, alltså med 80,000 kronor, dels ock en jämkning i nu gällande bestämmelser angående dyrtidstillägg till lärare i manlig och kvinnlig slöjd vid ifrågavarande skolor.

Vad till en början angår förslaget att lätta på nu gällande restriktioner om statsbidrag till undervisning i slöjd vill jag erinra, att jag ovan under punkt 151 avstyrkt ett av överstyrelsen framlagt motsvarande förslag i fråga om slöjdundervisningen vid kommunala mellanskolor. Såvitt jag kan bedöma, är denna fråga för de högre folkskolorna av i viss mån annan karaktär. Undervisningen vid de högre folkskolorna är mer praktiskt inriktad än undervisningen vid de kommunala mellanskolorna. Enligt gällande stadga för högre folkskolor har högre folkskolan, såsom överbyggnad till den egentliga folkskolan, till ändamål att bereda ungdom, som genomgått egentlig folkskola eller på annat sätt vunnit motsvarande kunskaper, tillfälle att inhämta ett högre mått av bland annat praktisk bildning. Såsom överstyrelsen framhållit, träder den högre folkskolan i stor utsträckning i stället för fortsättningsskolan. På grund härav och med hänsyn till den högre folkskolans speciella inriktning är det otvivelaktigt en brist, att undervisning icke meddelas i kvinnlig slöjd. Jag biträder därför överstyrelsens förslag om lättande på de restriktiva bestämmelserna så till vida, att statsbidrag i normal ordning må utgå till undervisning i kvinnlig slöjd. Däremot böra för den manliga slöjden de nuvarande bestämmelserna alltfortfarande gälla.

Gentemot överstyrelsens beräkningar av förevarande anslagsmedel har jag

ingen erinran att göra. För ändamålet bör alltså för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av förslagsvis 80,000 kronor.

1934 års riksdag (skrivelse nr 328) beslöt, att beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid bland andra högre folkskolor och kommunala mellanskolor skulle lända till efterrättelse de allmänna grunder, som i ifrågavarande hänseende gällde för budgetåret 1933/1934, dock att dyrtidstillägg finge utgå till lärare i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunala mellanskolor allenast i sådant fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelse utginge till den ifrågavarande undervisningen. Sistnämnda undantagsbestämmelse utgör ett tillägg till tidigare gällande föreskrifter, vilket infördes av riksdagen i anledning av en i ärendet väckt motion. Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter i enlighet härmed. Nu har skolöverstyrelsen påpekat, att konsekvensen bjöde, att sagda undantagsbestämmelse tillämpades ej blott för kommunala mellanskolor utan också för högre folkskolor. Riksdagen torde böra besluta i denna fråga. Jag har intet att erinra emot att Kungl. Maj:t vid framläggandet av förslag rörande dyrtidstillägg åt ifrågavarande lärare för budgetåret 1935/1936 beaktar vad skolöverstyrelsen föreslagit. Jag kommer att göra hemställan härom i annat sammanhang.

Kostnaderna för samtliga ovan berörda ändamål skola, såsom överstyrelsen påpekat, under nästkommande budgetår bestridas från ett särskilt anslag av förslagsanslags natur till understöd åt högre folkskolor. Detta anslag bör, i överensstämmelse med vad jag ovan anfört, beräknas på följande sätt:

1. Understöd åt högre folkskolor (bidrag till klassavdelningar, lärarlöner och dylikt samt till undervisning i hushållsgöromål), <i>förslagsvis</i>	kronor 1,090,000
2. Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, <i>förslagsvis</i>	» 125,000
3. Bidrag till undervisning i slöjd vid högre folkskolor	» 80,000
	Summa kronor 1,295,000

Under innevarande budgetår utgå för ifrågavarande ändamål anslag med tillhoppa 1,022,000 kronor. Av anslagsökningen (1,295,000 — 1,022,000 =) 273,000 kronor torde, såsom av det föregående framgår, ett belopp av 73,000 kronor belöpa på den minskning av anslaget, som företogs av 1934 års riksdag på grund av övergången till redovisningsår (budgetår) såsom tidsenhet för vissa statsbidragsberäkningar m. m.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de bestämmelser, som gälla för budgetåret 1934/1935 angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid högre folkskola, skola äga motsvarande tillämpning under budgetåret 1935/1936, dock med iaktta-

gande att statsbidrag må utgå till högst 19 parallellavdelningar vid allmänna högre folkskolor, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverslyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels besluta, att statsbidrag till anordnande av manlig slöjd i högre folkskola skall under budgetåret 1935/1936, därest icke skolöverstyrelsen, då särskilda omständigheter därtill kunna föranleda, medgiver undantag, utgå endast i följande fall:

1) till sådana yrkesbestämda högre folkskolor eller linjer av dylika skolor, vilkas undervisning är anordnad i anslutning till teknisk utbildning,

2) till övriga högre folkskolor, i den mån den för nämnda undervisning anställde läraren har sin väsentliga utkomst av denna anställning;

dels ock till *Understöd åt högre folkskolor* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 1,295,000.

[187.] 34. **Folkhögskolor: Understöd åt folkhögskolor, förslagsanslag.**

I riksstaten för innevarande budgetår äro för folkhögskolor under ättonde huvudtiteln uppförda bland andra följande anslag:

Understöd åt folkhögskolor, ordinarie förslagsanslag	kronor 1,010,000
Ökat understöd åt folkhögskolor, extra förslagsanslag	44,000
Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor, extra förslagsanslag	85,000
	Summa kronor 1,139,000

Beträffande ovannämnda ordinarie förslagsanslag till *understöd åt folkhögskolor* må erinras, att 1933 års riksdag beslöt, att till folkhögskola finge under budgetåret 1933/1934 såsom understöd till anordnande av parallellundervisning utgå, då sådan undervisning med hänsyn till elevernas olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövades nödvändig:

a) vid folkhögskolas huvudkurs eller därmed samtidigt pågående kurser, då elevantalet inom den ifrågavarande kursen överstege 25, högst 1,000 kronor samt för endera av vare sig manliga eller kvinnliga kursen inom första årskurs, då elevantalet inom den ifrågavarande kursen överstege 40, ytterligare högst 1,000 kronor;

b) vid fristående kvinnlig kurs eller därtill ansluten andra årskurs, då elevantalet inom den ifrågavarande kursen överstege 25, högst 750 kronor samt vad första årskursen beträffade, då elevantalet inom densamma överstege 40, ytterligare högst 750 kronor.

Förevarande anslag minskades med anledning av dessa skärpta bestämmelser med 20,000 kronor till 1,010,000 kronor.

1934 års riksdag beslöt, att enahanda villkor, som för budgetåret 1933/1934 gällde i fråga om statsbidrag till anordnande av parallellundervisning vid folkhögskola, skulle äga tillämpning även under budgetåret 1934/1935.

Beträffande förutnämnda extra förslagsanslag till *ökat understöd åt folkhögskolor* må anföras, att utöver de ordinarie understöden till folkhögskolorna från och med år 1919 till dem utgått extra understöd. 1923 års riksdag anvisade sålunda för beredande av en höjning med 10 procent av de ordinarie anslagen för budgetåret 1923/1924 ett extra förslagsanslag av 75,000 kronor, med vilket belopp anslag för ändamålet beviljades jämväl för vart och ett av de närmaste budgetåren. Anslaget höjdes sedermera successivt till 88,000 kronor, men sänktes år 1933 till 44,000 kronor, varigenom höjningen begränsades till 5 procent av de ordinarie anslagen.

Det extra förslagsanslaget till *provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor* har utgått från och med budgetåret 1929/1930. Anslaget utgjorde från början 70,000 kronor men höjdes sedermera på grund av medelsåtgången successivt för att för innevarande budgetår som nämnts uppgå till 85,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört bland annat följande:

Enligt den nya uppställningen av riksstaten skulle nämnda anslag sammanföras under en anslagstitel: understöd åt folkhögskolor.

Understöd åt folkhögskolor. Vad beträffade medelsbehovet till förevarande ändamål under budgetåret 1935/1936 ville överstyrelsen meddela, att enligt en inom överstyrelsen verkställd beräkning kostnaderna för uppehållande av folkhögskolornas huvudkurser och fristående kvinnliga kurser, för undervisningen i hushållsgöromål, för ålderstillägg och för vikariatsersättningar, vilka samtliga kostnader bestredes ur anslaget till understöd åt folkhögskolor, för verksamhetsåret 1933—1934 uppgått till ungefär samma belopp som för föregående budgetår.

Överstyrelsen funne det icke uteslutet, att de i någon mån förbättrade konjunkturerna på arbetsmarknaden komme att medföra en minskning i tillströmningen av arbetslösa till folkhögskolorna, varigenom kraven på anslag för parallellundervisning skulle i någon mån komma att minskas. Men med hänsyn till att medelsåtgången för här ifrågavarande ändamål under de tre senaste budgetåren uppgått för 1931/1932 till cirka 1,093,000 kronor och för åren 1932/1934 till cirka 1,110,000 kronor för vardera, syntes det likväl överstyrelsen skäligt att, för uppnående av rimlig motsvarighet mellan beräknade anslag och den verkliga medelsåtgången, en höjning av anslaget skedde med 70,000 kronor till 1,080,000 kronor. Någon ändring av de villkor, som fastställts i fråga om statsbidrag under budgetåret 1933/1934 till anordnande av parallellundervisning, syntes icke böra ske.

Ökat understöd åt folkhögskolor. Understöd för 1933 års fristående kvinnliga kurser samt 1933—1934 års huvudkurser hade av Kungl. Maj:t anvisats med ett sammanlagt belopp av 974,800 kronor. Det ökade understödet till dessa skolor hade alltså, beräknat efter 5 procent, uppgått till 48,740 kronor.

Med anledning härav ansåge sig överstyrelsen böra föreslå en höjning för

budgetåret 1935/1936 av det nu utgående beloppet, 44,000 kronor, med 4,000 kronor till 48,000 kronor.

Provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor. I avvaktan på en definitiv lönereglering vore, enligt överstyrelsens uppfattning, för nämnda lärarkår den provisoriska avlösningsförbättringen fortfarande behövlig. Vad medelsbehovet anginge, ville överstyrelsen meddela, att enligt från riksräkenskapsverket erhållen uppgift utgifterna från här ifrågavarande anslag för budgetåret 1933/1934 uppginge till 94,528 kronor, innebärande en ökning från budgetåret 1932/1933 med 3,709 kronor.

Då av den konstaterade medelsåtgången syntes framgå, att en höjning av anslaget vore påkallad samt då genom Kungl. Maj:ts beslut en ny statsunderstödd folkhögskola tillkommit, ansåge sig överstyrelsen böra föreslå en höjning av anslaget med 5,000 kronor till 90,000 kronor.

Förevarande förslagsanslag till understöd åt folkhögskolor skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag för nästkommande budgetår uppföras med $(1,080,000 + 48,000 + 90,000 =) 1,218,000$ kronor.

Statskontoret har yttrat sig den 1 oktober 1934 och därvid ifrågasatt, huruvida icke villkoren för statsbidrag till parallellundervisning vid folkhögskolorna borde ytterligare skärpas. Ifall så icke skedde, borde förevarande anslag upptagas med av skolöverstyrelsen angivet belopp.

Under tider med stor ungdomsarbetslöshet har folkhögskolornas verksamhet en alldeles särskild betydelse. Jag kan därför ej biträda statskontorets förslag om en ytterligare skärpning av grunderna för statsbidrag till parallellundervisning vid folkhögskolorna.

Departement-
schefen.

Under återopande av vad chefen för socialdepartementet efter samråd mig anförde i propositionen nr 265 till 1934 års riksdag angående anslag till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten vill jag erinra, att under innevarande budgetår med anlitande av medel ur anslag under femte huvudtiteln vidtagits vissa provisoriska anordningar i fråga om understöd till vissa folkhögskolor och stipendier åt elever vid desamma. Med hänsyn till önskvärdheten av en enhetlig behandling av folkhögskolorna berörande frågor och behovet av en överblick över folkhögskoleorganisationen torde medel till bestridande av utgifterna för nämnda ändamål hädanefter böra utgå ur förevarande och efterföljande anslag till folkhögskolor. Skulle de vid ifrågavarande anstalter för lindrande av ungdomsarbetslösheten rådande speciella förhållandena nödvändiggöra mindre jämkningar i gällande föreskrifter, torde Kungl. Maj:t vara oförhindrad att vidtaga sådana. Det synes icke erforderligt att på grund av vad jag nu anfört öka ifrågavarande båda anslag utöver vad jag nedan tillstyrker.

Ur det nuvarande ordinarie anslaget till understöd åt folkhögskolor har tidigare utgått ett belopp av 4,500 kronor till understöd för utbildning av ärare vid folkhögskolor enligt kungörelsen den 26 september 1921 (nr 627).

Detta anslagsbelopp, som för budgetåren 1933/1935 indragits, synes ej heller böra utgå för nästkommande budgetår.

Jag har intet att erinra emot skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande anslag. Detta bör alltså under nästkommande budgetår disponeras sålunda:

1. Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,080,000
2. Ökat understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsvis</i>	» 48,000
3. Provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor, <i>förslagsvis</i>	» 90,000
Summa kronor 1,218,000	

Anslagsökningen i förhållande till innevarande budgetår uppgår till 1,218,000 — 1,139,000 =) 79,000 kronor, belöpande på ökad belastning.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att enahanda villkor, som gälla för budgetåret 1934/1935 i fråga om statsbidrag till anordnande av parallellundervisning vid folkhögskola, skola äga tillämpning även under budgetåret 1935/1936;

dels ock till *Folkhögskolor: Understöd åt folkhögskolor* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1,218,000.

[188.] **35. Folkhögskolor: Stipendier åt elever vid folkhögskolor, förslagsanslag.** Det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor var i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppfört med ett belopp av 410,000 kronor. Beträffande nu gällande bestämmelser i ämnet samt de ändringar därutinnan, som ifrågasatts eller genomförts de senare åren, tillåter jag mig hänvisa till punkt 199 i 1933 års ättonde huvudtitel. På grund av det avsevärda överskridandet av förevarande anslag föreslog Kungl. Maj:t 1934 års riksdag att öka anslaget med 90,000 kronor till 500,000 kronor.

I skrivelse nr 354, punkten 2:o), anförde riksdagen beträffande ifrågasatt anslag bland annat följande:

Enligt vad riksdagen erfarit, hade den av riksdagen anbefallda stränga gallringen vid stipendiefördelningen — särskilt på grund av den ökade kraftiga tillströmningen till folkhögskolorna och den på grund av den ekonomiska krisens långvarighet skeende förskjutningen bland eleverna till den mest behövande gruppen — kommit att för folkhögskolornas behövande elever medföra svårigheter, vilka knappast tidigare kunnat förutses. Riksdagen funne sig därför böra uttala sig för att de nu tillämpade stränga gallringsprinciperna något mildrades. Särskilt syntes högsta månadsbeloppet, 35 kronor, böra kunna tilldelas även vissa elever av den grupp, som den senaste tiden, just på grund av strängheten vid gallringen, måst nöja sig

med 30 kronor per månad. Ett genomförande av nämnda förändring komme givetvis att medföra ökad belastning på här ifrågavarande anslag.

En närmare beräkning av denna ökade belastning vore givetvis omöjlig att verkställa. Riksdagen hade emellertid, efter en verkställd överslagsberäkning, funnit sig böra förorda, att anslaget av nu nämnd anledning höjdes med 50,000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet eller till 550,000 kronor.

Förevarande anslag har sålunda för budgetåret 1934/1935 uppförts med 550,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört bland annat följande:

Av anslaget hade överstyrelsen till sommarkurserna 1934 beviljat ett belopp av 133,814 kronor 37 öre, varav dock endast 127,098 kronor 13 öre behövt utanordnas, då ett belopp av 6,716 kronor 24 öre funnes reserverat hos skolornas styrelser. För sommarkurserna 1933 beviljades 107,377 kronor 62 öre och utanordnades 102,421 kronor 85 öre. Denna ökning av medelsåtgången från 107,377 kronor 62 öre 1933 till 133,814 kronor 37 öre 1934 vore föranledd dels av ökning i elevantalet, dels av de mildare gallringsprinciper, som överstyrelsen i enlighet med riksdagens uttalande 1934, tillämpat för sommarkurserna innevarande år.

Skulle elevtillströmningen till huvudkurserna 1934—1935 bli lika stor som till nästföregående vinterkurser och enahanda fördelningsprincip tillämpas, som skett vid sommarkurserna 1934, skulle man nödgas räkna med ett medelsbehov för budgetåret 1934/1935 av omkring 675,000 kronor. Vid denna beräkning hade dock ingen hänsyn tagits till den ökning av medelsåtgången till elevstipendier, som komme att uppstå därigenom att folkhögskolan vid Stockholms borgarskola nu blivit statsunderstödd, ett förhållande som komme att medföra väsentligt ökade anspråk på statskassan under här ifrågavarande punkt, emedan denna skolas kurser påginge betydligt längre tid än andra folkhögskolors huvudkurser.

Då emellertid elevantalet vid huvudkurserna 1933—1934 vore det högsta, som hittills förekommit, och detta antal med hänsyn till skolornas utrymmen icke torde kunna ytterligare växa i mera avsevärd grad, men möjligen, för den händelse utvecklingen på arbetsmarknaden ginge i gynnsam riktning, komme att nedgå, ansåge sig överstyrelsen böra föreslå, att anslaget för budgetåret 1935/1936 höjdes med endast 50,000 kronor till 600,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 25 september 1934 anfört,

att, därest med hänsyn till vad som förekommit under de senaste åren vid riksdagsbehandlingen av frågor om anslag till stipendier åt elever vid folkhögskolor, det ansåges icke böra ifrågakomma att föreslå reducering av stipendiebeloppen eller andra besparingsfrämjande åtgärder torde — till undvikande av fortsatt överskridande av förevarande förslagsanslag — det samma böra upptagas med av överstyrelsen föreslaget belopp.

Jag vill vidare här erinra om följande.

Styrelsen för föreningen Norden anhöll i skrivelse den 28 september 1934, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av förevarande anslag måtte efter skolöverstyrelsens beprövande och i enlighet med de bestämmelser, som finge av Kungl. Maj:t utfärdas, för budgetåret 1935/1936 användas

ett belopp av 1,000 kronor till stipendier åt svenska elever vid danska folkhögskolor.

Som motiv för framställningen anfördes, att föreningen tidigare lämnat anslag för beredande av möjlighet för lärare och elever vid svenska folkhögskolor att under någon tid deltaga i arbetet vid folkhögskolor i Danmark och Norge. Medel vore tyvärr från och med år 1933 icke tillgängliga för ändamålet. Ett planmässigt genomfört utbyte — det förutsattes, att motsvarande åtgärder skulle vidtagas från dansk sida — skulle i hög grad medverka till utbredande och fördjupande av samkänslan mellan de bredare folklagen i de nordiska länderna.

Skolöverstyrelsen har den 12 oktober 1934 anslutit sig till framställningen.

Departement-
mentschefen.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts synes det nödvändigt att i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för nästkommande budgetår öka förevarande anslag med 50,000 kronor till 600,000 kronor.

Under rådande förhållanden anser jag mig icke kunna biträda föreliggande framställning om beviljande av stipendier åt svenska elever vid statsunderstödda danska folkhögskolor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen!

att till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever vid folkhögskolor*
för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 600,000.

Abnormundervisningen.

[189.] 36. **Institutet och förskolan för blindas avlöningar, förslagsanslag.** Under rubriken institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas äro i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln uppförda följande anslag:|

Institutet och förskolan, ordinarie anslag	kronor	91,350
Förstärkning av anslaget till institutet och förskolan, extra anslag	»	48,300
Skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet, extra reservationsanslag	»	3,000
Summa kronor		142,650

Kungl. Maj:t har genom beslut den 12 maj 1933 fastställt följande stat för institutet och förskolan, avseende dispositionen av förstnämnda anslag å 91,350 kronor jämte inflytande elevavgifter:

Stat:

A) Inkomststat.

Ordinarie statsanslag	kronor	91,350
Elevavgifter	»	58,000
Summa kronor		149,350

B) Utgiftsstat.

1) Avlöningar.	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
Rektor, förutom boställsvåning med värme och planteringsland, därest tillgång till sådant finnes	5,000	2,500	7,500	
1 ämneslärare vid institutet, förutom bostad med värme	2,100	1,300	3,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kr., efter 10 år med ytterligare 400 kr. och efter 15 år med än ytterligare 400 kr.
2 ämneslärare, dito dito	4,200	2,600	6,800	
1 ämneslärarinna vid institutet, dito dito	1,800	1,000	2,800	
1 ämneslärarinna vid institutet, dito, dito	1,800	1,000	2,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med än ytterligare 300 kr.
1 lärarinna vid förskolan, dito dito	1,800	1,000	2,800	
3 lärarinnor vid förskolan dito, dito	5,400	3,000	8,400	
1 arbetslärare, dito dito	2,000	1,000	3,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med än ytterligare 300 kr.
2 arbetslärare, dito dito	4,000	2,000	6,000	
1 handarbetslärarinna, dito dito .	1,600	800	2,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr., efter 10 år med ytterligare 200 kr. och efter 15 år med än ytterligare 200 kr.
2 handarbetslärarinnor, dito dito .	3,200	1,600	4,800	
1 lärarinna i hushållsgöromål, dito dito	1,600	800	2,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med än ytterligare 300 kr.
1 musiklärare, dito dito	1,600	900	2,500	Efter 5 år kan avlöningen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr., av vilka belopp 60 kr. skola utgöra lön och 40 kr. tjänstgöringspenningar.
1 musiklärare, arvode	—	—	650	
Musikundervisningen i övrigt . . .	—	—	1,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr., efter 10 år med ytterligare 200 kr. och efter 15 år med än ytterligare 200 kr.
1 gymnastiklärare	1,100	600	1,700	
Till kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande	—	—	2,000	
Arvode åt den lärarinna vid förskolan, som förordnas såsom första lärarinna	—	—	300	
Säger avlöningar	—	—	61,250	

2) Övriga utgifter.

Fastighetens underhåll	kronor	7,000
Undervisnings- och arbetsmateriel	»	1,700
Inventarier	»	3,500
Kosthållet	»	30,000
Beklädnad	»	11,000
Läkare och sjukvård	»	3,100
Vårdare och tjänstepersonal	»	10,500
Tvätt och renhållning	»	3,000
Värme och lyshållning	»	11,500
Stallet	»	750
Diverse utgifter	»	6,050

Säger övriga utgifter kronor 88,100

Summa kronor 149,350

Anm.: 1. Pensionsunderlaget — — — — — rektor.

2. Av det till en musiklärare upptagna arvudet å 650 kronor skola 440 kronor anses utgöra lön och 210 kronor tjänstgöringspenningar.

3. För musikundervisningen — — — — — direktionen.

4. Direktionen äger att, beträffande de under 2) här ovan upptagna utgiftsposter, å en post göra någon minskning och å en annan någon ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskrides.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 maj 1934 har medgivits, att för anordnande vid institutet av sångundervisning åt förskolans elever må av den i gällande stat upptagna anslagsposten till diverse utgifter för budgetåret 1934/1935 utgå ett belopp av högst 600 kronor, å vilket belopp tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg ej må utgå.

Utöver ovannämnda för institutet och förskolan särskilt anvisade anslag stå till institutets och förskolans förfogande:

1. det under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter;
2. åttonde huvudtiteln's allmänna anslag till ålderstillägg;
3. åttonde huvudtiteln's allmänna anslag till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen;
4. åttonde huvudtiteln's allmänna anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Beträffande dispositionen av förstnämnda ordinarie förslagsanslag till bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter ha föreskrifter meddelats genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1926 och den 27 juni 1927. Genom förstnämnda beslut har föreskrivits, att extra ordinarie lärare, vilken vid blindundervisningsanstalt erhållit förordnande med full tjänstgöring under hel lästermin eller därutöver men av sjukdom är hindrad att sköta sin befattning, skall, därest han före förordnandet tjänstgjort vid blindundervisningsanstalt eller annan statens läroanstalt minst ett år, under ledigheten äga uppbära två tredjedelar av det honom enligt gällande bestämmelser eljest tillkommande arvode. Arvudet till vika-

rien för dylik på grund av sjukdom tjänstledig extra ordinarie lärare skall utgå med belopp, motsvarande arvodet vid den befattning, som av vikarien uppehålls; skolande vad som erfordras till arvodesfyllnad åt vikarien utgå från förevarande anslag.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1927 har föreskrivits, att ersättning till vikarie för rektor eller lärare, som åtnjuter semester eller tjänstledighet, skall utgå från anslaget, i den mån ej avlöningsmedel vid tjänsten, vilka författningenslignat skola tagas i anspråk för ersättningens bestridande, härtill förslå.

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola de för institutet och förskolan avsedda anslagsmedlen fördelas mellan ett anslag till avlöningar och ett anslag till omkostnader, båda av förslagsanslags natur. Förutnämnda anslag till skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet skall sammanföras med det under åttonde huvudtiteln under rubriken Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda nu uppförda extra reservationsanslaget till skrivmaskiner åt avgående elever, vilka överflyttas till hantverksskolan från institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, till ett anslag till skrivmaskiner åt avgående blindskolelever. Å förstnämnda anslag till avlöningar skola avföras de utgifter, som bestridas ur de under punkterna 2.—3. här ovan omnämnda anslagen. Däremot skola utgifter för dyrtidstillägg även i fortsättningen bestridas från ett under åttonde huvudtiteln uppfört gemensamhetsanslag.

Jag vill till en början erinra om följande. I proposition nr 47 förelade Kungl. Maj:t 1934 års riksdag ett förslag till omorganisation av vissa delar av blindundervisningsväsendet. Till grund för propositionen låg en av inspektören för blindundervisningen, rektor Gustaf Ek verkställd utredning. Utredningen utmynnade i förslag om *dels* nedläggande av förskolan för blinda i Växjö och elevernas överflyttande till förskolan vid institutet å Tomteboda, *dels ock* upprättande av en hantverksskola i Växjö för blinda kvinnor, avsedd att ersätta den nuvarande enskilda hantverksskolan i Uppsala, till vilken utgår statligt understöd med, under innevarande budgetår, 25,000 kronor.

Enligt utredningsmannens beräkningar skulle vid en överflyttning av eleverna från Växjö-skolan till förskolan i Tomteboda personalen vid sistnämnda läroanstalt behöva utökas med 1 lärarinna, 1 vårdarinna, 1 köksbiträde och 1 städerska. I ökat statsanslag för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda skulle erfordras ett belopp av 11,400 kronor.

För den nya hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor beräknade utredningsmannen de sammanlagda utgifterna till 36,950 kronor, varifrån emellertid skulle avgå inkomster med 9,250 kronor. Statens utgifter för den nya hantverksskolan skulle alltså uppgå till 27,700 kronor, vartill emellertid skulle komma dyrtidstillägg å avlöningarna till rektor och lärarinnor.

Den sammanlagda minskningen av statens utgifter för blindundervisningen beräknades i propositionen, under förutsättning att statligt understöd icke i fortsättningen skulle komma i fråga för den indragna hantverksskolan i Uppsala, till omkring 22,000 kronor.

I förevarande proposition anslöt jag mig helt till det framlagda, av flertalet myndigheter tillstyrkta förslaget. På min hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att besluta att *dels* med utgången av juni 1935 nedlägga förskolan för blindas i Växjö, *dels ock* från och med höstterminen 1935 upprätta en hantverksskola för blindas kvinnor, vilken skulle förläggas till de genom nedläggandet av förskolan för blindas i Växjö ledigblivna lokalerna. Samtidigt föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att anvisa erforderliga engångsanslag till ombyggnad av förskolans å Tomtebodas fastighet samt till reparations- och ändringsarbeten å den för hantverksskolan i Växjö för blindas kvinnor avsedda fastigheten.

I skrivelse nr 304 anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag.

Med skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning angående anvisande av anslagsmedel till institutet och förskolan för blindas å Tomteboda. Därvid har överstyrelsen följt i det föregående angivna grunder för den förändrade statsuppställningen samt även tagit hänsyn till de ökade kostnaderna för institutet och förskolan på grund av den utav 1934 års riksdag beslutade omorganisationen av blindundervisningsväsendet.

Till grund för överstyrelsens förslag ligga framställningar i ärendet från direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomteboda ävensom av rektor G. Ek uppgjorda förslag till av de nya principerna för riksstatsuppställningen påkallade förändringar i den för läroanstalten gällande staten.

Överstyrelsens förslag överensstämmer i fråga om storleken av det begärda statsanslaget med de äskanden, som gjorts av direktionen för institutet och förskolan och av rektor.

I fråga om beräkningen av anslaget till avlöningar framgår av överstyrelsens framställning och därvid fogade bilagor följande.

I den nya stat, som bör fastställas för institutet och förskolan, bör enligt skolöverstyrelsens förslag upptagas följande anslagsposter, nämligen 1. Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat, 2. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., 3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare samt 4. Arvoden och dylika särskilda ersättningar. Ifrågvarende anslagsposter beräknas på följande sätt.

1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat.* Förevarande anslagspost bör enligt förslaget fördelas på följande delposter, nämligen *a.* Lön och tjänstgöringspenningar, *b.* Ålderstillägg och *c.* Fyllnadsarvode åt vikarier.

a. Lön och tjänstgöringspenningar. Denna delpost bör enligt skolöverstyrelsens förslag omfatta de lönebelopp å sammanlagt 61,250 kronor, som finnas uppförda i den nuvarande, ovan nämnda staten för institutet och för-

skolan under rubriken 1) Avlöningar, dock med följande undantag, nämligen *dels* beloppet å 1,000 kronor till musikundervisningen i övrigt, vilket belopp enligt förslaget bör utgå ur den nya posten 2. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, *dels* beloppet å 2,000 kronor till kamrerar- och sekreterargöromålen bestridande, *dels ock* arvodet å 300 kronor åt den lärarinna vid förskolan, som förordnas såsom första lärarinna, vilka båda sistnämnda belopp enligt förslaget böra utgå ur den nya anslagsposten 4. Arvoden och dylika särskilda ersättningar. Vid i övrigt oförändrade förhållanden skulle sålunda förevarande delpost till lön och tjänstgöringspenningar uppföras med $(61,250 - 1,000 - 2,000 - 300 =) 57,950$ kronor.

Emellertid föreslår överstyrelsen, att ur förevarande delpost måtte härutöver bestridas kostnaderna för två nya befattningar, nämligen 1 lärarinna vid förskolan med lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor, alltså en avlöning av tillhoppa 2,800 kronor, samt 1 gymnastiklärare vid förskolan med lön 800 kronor och tjänstgöringspenningar 400 kronor, alltså en avlöning av tillhoppa 1,200 kronor. Delposten till lön och tjänstgöringspenningar skulle sålunda sluta på $(57,950 + 2,800 + 1,200 =) 61,950$ kronor.

Ur handlingarna inhämtas beträffande sistnämnda två nya befattningar, att den nya lärarinnan vid förskolan, såsom redan av det förut sagda framgår, påkallas av överflyttningen från och med nästkommande läsår av den nedlagda förskolans i Växjö elever till förskolan å Tomtebodå. Som motiv för förslaget, att i avlöningsstaten uppföra avlöningen till ytterligare en gymnastiklärare har rektor Ek anfört bland annat följande:

På grund av sitt lyte finge de blinda barnen före skolåldern föra ett allt för stillasittande levnadssätt. Dessa barn stode därför i de flesta fall vid inträdet i skolåldern efter andra barn i fråga om fysisk utveckling. Här till komme, att den blinde ej kunde kontrollera sin kroppshållning. Blindskolorna måste därför redan från början och under hela skoltiden lägga den största vikt vid en god fysisk fostran. Lek, gymnastik och friluftsoövningar måste därför ha avsevärt större plats på undervisningsschemat vid blindskolorna än vid andra skolor. På grund härav hade från och med läsåret 1929—1930 varit anställd en särskild gymnastiklärarinna för förskolans elever. Till avlöning åt nämnda lärarinna hade med Kungl. Maj:ts medgivande av fondmedel tagits i anspråk ett årligt belopp av 1,500 kronor. Genom de låga räntorna hade emellertid avkastningen av fondmedlen i hög grad minskats. De donerade medlen hade lämnats med syfte att bereda hjälp åt vuxna blinda, och behovet av dylika understöd vore ytterligt stort. Under sådana förhållanden kunde det sättas i fråga, om det vore rätt att för någon längre tid för undervisningsändamål använda medel, som lämnats för andra ändamål och där behoven gjorde sig starkt kännbara. Rektor föresloge därför, att staten för institutet och förskolan måtte ökas med ovan angivna belopp av 1,200 kronor för nu ifrågakvarande ändamål.

b. Ålderstillägg. Förevarande delpost skulle enligt överstyrelsens förslag uppföras med 11,000 kronor, motsvarande belastningen för ifrågakvarande ändamål under budgetåret 1934/1935 å huvudtitelns allmänna anslag till ålderstillägg.

c. Fyllnadsarvode åt vikarier. Ur det nuvarande å huvudtiteln uppförda särskilda anslaget till bidrag till avlöande av vikarier för lärare vid blind-undervisningsanstalter utgår, såsom av det föregående framgår, nu *dels* fyllnadsarvode till vikarier för vissa på grund av sjukdom tjänstlediga extra ordinarie lärare, *dels ock* fyllnadsarvode till vikarier för ordinarie lärare under semester eller tjänstledighet.

Nu ifrågasätter skolöverstyrelsen, att utgifter för sistnämnda ändamål skola bestridas från förevarande anslagspost, medan utgifter för förstnämnda ändamål skola avföras under anslagsposten 2. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.

Utgifterna för fyllnadsarvode till vikarier för ordinarie lärare under semester eller tjänstledighet beräknas under budgetåret 1934/1935 komma att uppgå till 300 kronor. Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet för nästkommande budgetår till samma belopp och föreslår förty, att förevarande delpost till fyllnadsarvode åt vikarier i staten uppföres med 300 kronor.

Av det sagda framgår, att förevarande anslagspost till avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat enligt skolöverstyrelsens förslag skulle uppföras med $(61,950 + 11,000 + 300 =) 73,250$ kronor.

2. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* Förevarande anslagspost skulle enligt överstyrelsens förslag uppdelas på två delposter, nämligen *a.* Grundavlöningar m. m. och *b.* Avlöningsförhöjningar m. m.

a. Grundavlöningar m. m. Enligt överstyrelsens förslag borde ur denna delpost bestridas allenast de nuvarande kostnaderna för musikundervisningen i övrigt å 1,000 kronor.

b. Avlöningsförhöjningar m. m. Ur denna delpost borde enligt förslaget bestridas endast förutnämnda arvoden till extra ordinarie lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom. Överstyrelsen uppskattar kostnaderna för nästkommande budgetår till ett beräknat belopp av 100 kronor, motsvarande de beräknade utgifterna för ändamålet under innevarande budgetår.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare skulle alltså enligt överstyrelsens förslag uppföras med sammanlagt $(1,000 + 100 =) 1,100$ kronor.

3. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.* Å denna post skulle enligt överstyrelsens förslag avföras kostnaderna för tillfällig löneförbättring, vilka utgifter överstyrelsen för nästkommande budgetår uppskattar till ett belopp av 13,650 kronor, ungefärligen motsvarande det belopp, som för ändamålet beräknas vara erforderligt under innevarande budgetår.

4. *Arvoden och dylika särskilda ersättningar.* Härunder borde enligt överstyrelsens förslag uppföras *dels* förutnämnda arvode åt den lärarinna vid förskolan, som förordnas såsom första lärarinna, med ett från 300 kronor till 500 kronor förhöjt belopp, *dels ock* förutnämnda belopp å 2,000 kronor till kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande.

Förhöjningen av arvodet åt första lärarinnan vid förskolan betingades av överflyttningen till förskolan av eleverna från förskolan i Växjö och stode i överensstämmelse med ett förslag, som framlades av inspektören för blindundervisningen i hans förutnämnda utredning rörande blindundervisningens omorganisation.

Förevarande anslagspost skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag uppföras med ett belopp av $(500 + 2,000 =) 2,500$ kronor.

Skolöverstyrelsens förslag innebär sålunda, att anslaget till avlöningar vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas skulle uppföras med ett belopp av sammanlagt $(73,250 + 1,100 + 13,650 + 2,500 =) 90,500$ kronor.

De av överstyrelsen föreslagna sakliga förändringarna sammanhånga med den av 1934 års riksdag beslutade omorganisationen av blindundervisningsväsendet. I detta hänseende har överstyrelsen föreslagit *dels* att i avlöningsstaten måtte uppföras avlöningen till 1 lärarinna vid förskolan med sammanlagt 2,800 kronor, varav lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor, *dels ock* att arvodet till första lärarinnan vid förskolan måtte ökas med 200 kronor. Jag biträder överstyrelsens förslag, vilka stå i överensstämmelse med de förslag, vilka framlades av inspektören för blindundervisningen i hans förutnämnda för 1934 års riksdag framlagda utredning angående blindundervisningsväsendets omorganisation. Departementschefen.

Vidare har överstyrelsen föreslagit, att en gymnastiklärare vid förskolan, vars avlöning hittills bestritts av fondmedel, måtte uppföras å staten med en avlöning av sammanlagt 1,200 kronor, varav lön 800 kronor och tjänstgöringspenningar 400 kronor. Den för detta förslag anförda motiveringen synes mig vägande. Jag biträder förslaget.

Vad sedan angår överstyrelsens förslag i vad det avser den tekniska uppställningen av avlöningsstaten, vill jag erinra, att vissa jämkningar härutinnan påkallas av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört vid sin anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Anslagsposterna böra sålunda givas en ändrad benämning och de av överstyrelsen under anslagsposterna avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. samt arvoden och särskilda ersättningar m. m. beräknade beloppen böra sammanföras under en anslagspost, benämnd »arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t».

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa den närmare fördelningen av de anslagsposter i den nya avlöningsstaten för institutet och förskolan, vilka böra underställas riksdagens prövning. Vid bifall till vad jag ovan förordat, skulle avlöningsstaten för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda te sig som följer:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 61,950

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
Rektor, förutom bostad med värme samt planteringsland, därest tillgång till sådant finnes	5,000	2,500	7,500
1 ämneslärare vid institutet, förutom bostad med värme	2,100	1,300	3,400
2 ämneslärare, dito dito	4,200	2,600	6,800
<i>Anm.:</i> För ämneslärare kan lönen efter 5 år höjas med 400 kronor, efter 10 år med ytterligare 400 kronor och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor.			
1 ämneslärarinna vid institutet, förutom bostad med värme	1,800	1,000	2,800
1 ämneslärarinna vid institutet, dito dito	1,800	1,000	2,800
1 lärarinna vid förskolan, dito dito	1,800	1,000	2,800
4 lärarinnor vid förskolan, dito dito	7,200	4,000	11,200
<i>Anm.:</i> För en var av angivna sju lärarinnor kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.			
1 arbetslärare, förutom bostad med värme	2,000	1,000	3,000
2 arbetslärare, dito dito	4,000	2,000	6,000
<i>Anm.:</i> För arbetslärare kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.			
1 handarbetslärarinna, förutom bostad med värme	1,600	800	2,400
2 handarbetslärarinnor, dito dito	3,200	1,600	4,800
1 lärarinna i hushållsgöromål, dito dito	1,600	800	2,400
<i>Anm.:</i> För handarbetslärarinna och lärarinna i hushållsgöromål kan lönen efter 5 år höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.			
1 musiklärare, förutom bostad med värme	1,600	900	2,500
<i>Anm.:</i> För denne musiklärare kan lönen efter 5 år höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.			
1 musiklärare	440	210	650
<i>Anm.:</i> För denne musiklärare kan avlöningen efter 5 år höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor, av vilka belopp 60 kronor skola utgöra lön och 40 kronor tjänstgöringspenningar.			
1 gymnastiklärare vid institutet	1,100	600	1,700
<i>Anm.:</i> För denne gymnastiklärare kan lönen efter 5 år höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.			
1 gymnastiklärare vid förskolan	800	400	1,200
<i>Anm.:</i> För denne gymnastiklärare kan lönen efter 5 år höjas med 100 kronor, efter 10 år med ytterligare 100 kronor och efter 15 år med än ytterligare 100 kronor.			
Summa kronor	—	—	61,950

b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	kronor 11,000	
c. Fyllnadsarvode åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 300	73,250
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Till bestridande av musikundervisningen i övrigt	kronor 1,000	
b. Arvode åt extra lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	» 100	
c. Arvode åt den lärarinna vid förskolan, som förordnas såsom första lärarinna	» 500	
d. Till kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande	» 2,000	3,600
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		13,650
		Summa kronor 90,500

Av vad förut anförts framgår, att mina förslag under denna punkt innebära en ökning av de medel, som under innevarande budgetår stå till institutets och förskolans förfogande för här avsedda ändamål, med 4,200 kronor.

Åberopande vad nu anförts, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 90,500; dels ock för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda fastställa följande avlöningsstat att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 61,950	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 11,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 300	73,250
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t		3,600
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		13,650
		Summa förslagsanslag kronor 90,500

[190.] 37. **Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda: Omkostnader, förslagsanslag.** Av nästföregående punkt framgår, att i den nu gällande staten för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda finnes uppfört ett belopp av sammanlagt 88,100 kronor till Övriga utgifter, varemot på inkomstsidan svara bland annat elevavgifter om 58,000 kronor. Av samma punkt framgår, att till förstärkning av anslaget till institutet och förskolan

i riksstaten är uppfört ett belopp av 48,300 kronor. Till omkostnader m. m. vid ifrågavarande läroanstalt kan sålunda under innevarande år beräknas utgå statsanslag med $(88,100 - 58,000 + 48,300 =) 78,400$ kronor.

Att anteckna är, att sagda anslag å 48,300 kronor under budgetåret 1933/1934 utgick med ett belopp av 45,300 kronor samt höjdes till sitt nuvarande belopp på grund av de ökade kostnaderna vid tillämpning av gällande föreskrifter angående användande av smör i stället för margarin.

Av skolöverstyrelsens förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 och därvid fogade bilagor framgår följande.

I den omkostnadsstat, som skulle fastställas för institutet och förskolan, borde enligt överstyrelsens förslag upptagas följande anslagsposter, nämligen 1. *Expenser* och 2. *Övriga utgifter*. Dessa anslagsposter hade beräknats på följande sätt.

1. *Expenser*. Ur förevarande anslagspost borde enligt förslaget bestridas utgifter för *a. Bränsle, lyse och vatten* samt *b. Övriga expenser*.

a. Bränsle, lyse och vatten. Förevarande delpost hade beräknats med hänsyn till utökningen av förskolan och det ökade barnantalet till *22,000 kronor*.

b. Övriga expenser. Ur denna delpost skulle enligt förslaget bestridas kostnader för fastighetens underhåll, inventarier, tvätt och renhållning, stallet och diverse utgifter. Kostnaderna för nämnda ändamål hade enligt den i ärendet förebragta utredningen under de tre åren 1931—1933 uppgått till respektive omkring 41,000 kronor, 43,000 kronor och 36,000 kronor. Trots utvidgningen av förskolan beräknades för ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår icke högre belopp än *36,000 kronor*.

Anslagsposten 1. *Expenser* skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag beräknas till sammanlagt $(22,000 + 36,000 =) 58,000$ kronor.

2. *Övriga utgifter*. Under denna anslagspost skulle enligt förslaget avföras kostnader för *a. Undervisnings- och arbetsmateriel*, *b. Kosthållet*, *c. Beklädnad*, *d. Läkare och sjukvård* och *e. Vårdare och tjänstepersonal*. Delposterna beräknas sålunda.

a. Undervisnings- och arbetsmateriel. Genom utvidgningen av förskolan krävdes förhöjt anslag för ifrågavarande ändamål. Däremot kunde enligt utredningen icke beräknas någon höjning av inkomsterna för försålda arbeten, emedan förskolans elevarbeten ej vore av det slag, att de kunde försälas. Utöver inflytande uppbördsmedel, 7,000 kronor, beräknades därför i statsanslag 6,000 kronor. Förevarande post, som enligt förslaget skulle balanseras mot de inflytande uppbördsmedlen, uppskattades sålunda till *13,000 kronor*.

b. Kosthållet. För kosthållet hade beräknats ett belopp av *40,100 kronor*, varifrån skulle avgå en beräknad kotersättning av 5,300 kronor. Därest margarin skulle kunna användas i hushållet i stället för smör, kunde anslagsposten sänkas till *37,100 kronor*.

c. Beklädnad. Denna delpost beräknades till *16,500 kronor*.

d. *Läkare och sjukvård.* Denna delpost uppskattades till ett belopp av 7,000 kronor.

e. *Vårdare och tjänstepersonal.* Utgifterna för detta ändamål hade enligt utredningen under budgetåret 1933/1934 varit 31,841 kronor. För nästkommande budgetår beräknades posten med hänsyn till utökningen av skolans verksamhet till 33,500 kronor.

Anslagsposten 2. Övriga utgifter skulle sålunda vid bifall till överstyrelsens förslag uppföras med $(13,000 + 40,100 + 16,500 + 7,000 + 33,500 =)$ 110,100 kronor.

Summan av ovannämnda båda anslagsposter utgör $(58,000 + 110,100 =)$ 168,100 kronor. Dessa utgifter skulle enligt överstyrelsens förslag, såsom redan av det sagda framgår, balanseras emot *särskilda uppbördsmedel*. Dessa uppbördsmedel hava beräknats på följande sätt.

Det förhöjda elevantalet förväntades medföra en förhöjning av *elevavgifterna* från 58,000 kronor till 68,000 kronor. Som *särskilda uppbördsmedel* skulle enligt förslaget även anses efterföljande inkomstbelopp, nämligen *ersättning för elektrisk ström* 500 kronor, *försäljning av slöjdalster m. m.* 7,000 kronor, *kostersättning m. m.* 5,300 kronor, *ersättning för städning* 300 kronor samt *diverse inkomster* 200 kronor.

Summan av de särskilda uppbördsmedlen utgjorde sålunda 81,300 kronor.

Skillnaden mellan summan av utgifterna, 168,100 kronor, och summan av uppbördsmedlen, 81,300 kronor, eller 86,800 kronor motsvarade det erforderliga statsanslaget.

Överstyrelsen anför, att överstyrelsen skulle anse det lämpligast, om direktionen över institutet och förskolan såsom hittills finge rätt att å en post göra minskning och å en annan ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskredes. Skulle ifrågavarande bestämmelse icke kunna bibehållas, ville överstyrelsen föreslå, att det måtte överlämnas till överstyrelsens prövning, huruvida en sådan överflyttning finge göras.

Under innevarande budgetår utgå som nämnts statsanslag till de ändamål, som avses under förevarande punkt, med 78,400 kronor. Överstyrelsen hemställer, att för ändamålen för nästkommande budgetår måtte uppföras ett anslag av 86,800 kronor. Anslagsökningen, 8,400 kronor, beror av den omorganisation av blindundervisningsväsendet, som beslöts av 1934 års riksdag. Jag har ingenting att erinra emot överstyrelsens förslag rörande beräkningen av förevarande anslag. Dock bör — i anledning av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående inrättande av en statens allmänna fastighetsfond — det under delposten »Övriga expenser» beräknade beloppet av 36,000 kronor minskas med 11,000 kronor belöpande på fastighetens underhåll m. m., vilket belopp bör överföras till fastighetsfonden. Anslagsposten »Expenser» bör alltså upptagas med ett belopp av 47,000 kronor.

Departementschefen.

Vid bifall till vad jag förordat skulle förevarande anslag under budgetåret 1935/1936 disponeras på följande sätt:

Utgifter:

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor	47,000
2. Övriga utgifter:		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	kronor	13,000
b. Kosthållet, <i>förslagsvis</i>	»	40,100
c. Beklädnad, <i>förslagsvis</i>	»	16,500
d. Läkare och sjukvård, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
e. Vårdare och tjänstepersonal, <i>förslagsvis</i>	»	33,500
		110,100
	Summa kronor	157,100

Särskilda uppbördsmedel:

1. Elevavgifter	kronor	68,000
2. Ersättning för elektrisk ström	»	500
3. Försäljning av slöjdalster m. m.	»	7,000
4. Kustersättning m. m.	»	5,300
5. Ersättning för städning	»	300
6. Diverse inkomster	»	200
		81,300
	Nettoutgift kronor	75,800

Sistnämnda belopp, 75,800 kronor, bör äskas såsom förslagsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för anslaget användning. Därvid torde i nära anslutning till överstyrelsens förslag föreskrift böra lämnas, att direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå må äga att å en post göra minskning och å en annan ökning, endast summan av statsanslaget och de särskilda uppbördsmedlen icke överskrides.

Åberopande vad nu anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå:*
Omkostnader för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 75,800.

[191.] 38. **Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1934/1935 äro under rubriken hantverksskolan i Kristinehamn för blinda under åttonde huvudtiteln uppförda följande anslag, nämligen:

Avlöningar, ordinarie anslag	kronor	17,300
Materialier, expenser m. m., ordinarie reservationsanslag	»	20,500
Förstärkning av reservationsanslaget till materialier, expenser m. m., extra anslag	»	8,600
Skrivmaskiner åt avgående elever, vilka överflyttas till hantverksskolan från institutet för blinda å Tomtebodå, extra reservationsanslag	»	1,000
Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare, extra reservationsanslag	»	4,000
	Summa kronor	51,400

Genom beslut den 12 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för hantverksskolan, avseende dispositionen av förstnämnda båda anslag å 17,300 kronor och 20,500 kronor.

Stat.

A) *Inkomststat.*

1. Ordinarie statsanslag.

Till avlöningar	kronor	17,300	
Till materialier och expenser m. m., reservationsanslag	»	20,500	37,800

2. Inkomster av affärsverksamheten.

Intressemedel, förslagsvis	kronor	1,000	
Försäljningsmedel, förslagsvis	»	58,500	59,500

3. Övriga inkomster.

Avgifter för elever från institutet för blinda	kronor	6,000	
	Summa kronor	103,300	

B) *Utgiftstat.*

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
1. Avlöningar.				
Rector, förutom bostad med värme	3,700	1,800	5,500	
1 lärarinna, förutom bostad med värme	1,800	1,000	2,800	
1 arbetslärare, förutom bostad med värme	2,000	1,000	3,000	
2 arbetslärare, förutom bostad med värme	4,000	2,000	6,000	
Säger avlöningar	—	—	17,300	

Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.

2. Övriga utgifter för skolverksamheten.

Hyrer och underhåll av lokalerna	kronor	4,020
Avlöning till timlärare, magasinssbiträden m. m.	»	3,330
Uttackorderingsbidrag till behövande elever	»	6,000
Omkostnader för elever från institutet för blinda	»	15,500
Utrustningsbidrag till avgående elever	»	3,250
Värme och lyshållning	»	1,700
Diverse utgifter	»	1,200

Säger övriga utgifter för skolverksamheten 35,000

3. Materialier m. m.

Förslagsvis	kronor	51,000
	Summa kronor	103,300

Anm.: 1. Pensionsunderlaget — — — — — rektor.

2. Styrelsen äger att beträffande de under 2) här ovan upptagna utgiftsposter å en post göra någon minskning och å en annan någon ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskrides.

Utöver nu nämnda för hantverksskolan särskilt anvisade anslag stå till skolans förfogande de under punkt 189 här ovan omförmälda fyra gemen-samhetsanslagen.

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola de för hantverksskolan avsedda anslagsmedlen fördelas mellan ett anslag till av-

löningar och ett anslag till omkostnader, båda av förslagsanslags natur. Under nämnda båda anslag skola bestridas de utgifter, som enligt det föregående nu avföras antingen å de särskilda för skolan i riksstaten uppförda anslagen eller å gemensamhetsanslag, dock med följande undantag. De båda förutnämnda anslagen till *dels* skrivmaskiner åt avgående elever, vilka överflyttas till hantverksskolan från institutet för blindas å Tomtebodas, *dels ock* fria frakter för arbetsmaterialier till blindas hantverkare skola även i fortsättningen bibehållas såsom särskilda anslag i riksstaten, det förstnämnda anslaget sammanfört med det nuvarande anslaget till skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet å Tomtebodas. Kostnaderna för dyrtidstillägg skola även framdeles bestridas från ett under åttonde huvudtiteln uppfört gemensamhetsanslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* — med överlämnande av skrivelse i ämnet från styrelsen för hantverksskolan och yttrande däröver av inspektören för blindundervisningen — gjort framställning angående beviljande av medel till skolan för nästkommande budgetår. Därvid har överstyrelsen följt nyss angivna riktlinjer för anslagsuppställningen. I fråga om beräkandet av förevarande anslag till avlöningar framgår av skrivelsen och därvid fogade bilagor följande.

Den nya staten för hantverksskolan skulle enligt skolöverstyrelsens statförslag omfatta i stort sett motsvarande särskilda poster, som enligt punkten 189 här ovan skulle ingå i avlöningsstaten för institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas. Överstyrelsen beräknar dessa poster för Kristinehamns skolan på följande sätt:

1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat.* a) *Lön och tjänstgöringspenningar.* Styrelsen för skolan hade hemställt om samma belopp, 17,300 kronor, som av riksdagen beviljats för innevarande budgetår. Överstyrelsen hade intet att däremot erinra.

b) *Ålderstillägg.* Mot det av skolans styrelse föreslagna beloppet, 1,500 kronor (under budgetåret 1934/1935 beräknades för detta ändamål ur huvudtiteln allmänna anslag till ålderstillägg utgå 1,200 kronor), hade överstyrelsen ingen invändning att göra.

c) *Fyllnadsarvode åt vikarier.* Ett belopp av förslagsvis 150 kronor borde upptagas under denna rubrik.

2. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare.* a) *Grundavlöningar.* Styrelsen hade hemställt om ett belopp av 6,900 kronor, vilket vore avsett *dels* till avlöningar med nedanstående belopp åt följande befattningshavare, nämligen packmästaren 1,500 kronor, ett depåbiträde 1,000 kronor, ett annat sådant biträde 700 kronor, skriv- och butiksbiträdet 1,500 kronor, vaktmästaren 1,500 kronor, *dels ock* till arvode i sång och gymnastik 700 kronor. Någon förändring i de för innevarande budgetår för samma ändamål beviljade beloppen, som utginge *dels* från det ordinarie anslaget till materialier, expenser m. m., *dels ock* från det extra förstärkningsanslaget, hade icke föreslagits. Överstyrelsen hade intet att erinra mot den gjorda framställningen.

b) *Avlöningsförhöjningar.* Ett belopp av förslagsvis 100 kronor torde böra upptagas under denna rubrik (under budgetåret 1934/1935 beräknades för detta ändamål ur det förutnämnda anslaget till bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter utgå 50 kronor). Föreskrift borde lämnas om att arvode, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1926 tillkomme extra ordinarie lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom, skulle utgå från förestående anslagspost.

3. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.* Mot det av styrelsen för tillfällig löneförbättring föreslagna beloppet, 3,660 kronor, hade överstyrelsen intet att erinra (belastningen å vederbörande gemensambetsanslag för förevarande ändamål beräknade överstyrelsen under budgetåret 1934/1935 utgöra 3,000 kronor).

Summan av de nu beräknade posterna uppginge till 29,610 kronor, med vilket belopp avlöningsanslaget borde upptagas under budgetåret 1935/1936.

Med hänsyn till den nya hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor torde förevarande läroanstalt i fortsättningen böra benämnas hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män. Departement-
schefen.

Överstyrelsens förslag innebär, att till avlöningar vid hantverksskolan i Kristinehamn skulle under nästkommande budgetår anvisas ett belopp, som med 1,010 kronor överstiger medelsanvisningen under innevarande budgetår. Anslagsökningen belöper på erforderlig uppräknings med 300 kronor av medlen till ålderstillägg åt befattningshavare på ordinarie stat, med 50 kronor av medlen till arvoden åt extra ordinarie lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom samt med 660 kronor av de för tillfällig löneförbättring avsedda medlen.

Jag har — fränsett vissa formella jämkningar — ingen annan erinran att framställa emot skolöverstyrelsens förslag, än att posten 3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare för vinnande av avrundning av avlöningsstatens slutsumma bör minskas med 10 kronor till 3,650 kronor. Förevarande anslag till avlöningar bör sålunda uppföras med ett belopp av (29,610 — 10 =) 29,600 kronor.

I överensstämmelse med vad jag under punkten 189 anført beträffande motsvarande anslag för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodatorde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter beträffande fördelningen av de särskilda posterna i den avlöningsstat, som jag föreslår böra underställas riksdagens prövning.

Under återopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män:
Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslags-
anslag av kronor 29,600;

dels ock godkänna följande avlöningsstat för hantverks-
skolan i Kristinehamn för blinda män att tillämpas tills
vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:	
a) Lön och tjänstgöringspenningar kronor	17,300
b) Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	» 1,500
c) Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	» 150 18,950
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor	6,900
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 100 7,000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3,650
Summa förslagsanslag kronor 29,600.	

[192.] 39. **Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män: Omkostnader, förslagsanslag.** Av nästföregående punkt framgår vilka statsanslag som för närvarande äro anvisade för bestridande av utgifter för materialier och expenser m. m. vid hantverksskolan i Kristinehamn. Av samma punkt har framgått, att inkomsterna av den av hantverksskolan bedrivna affärsverksamheten i den för skolan nu gällande staten tagas i anspråk för bestridande av kostnader för skolans verksamhet.

Av skolöverstyrelsens förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 inhämtas, att överstyrelsen förutsatt, att utgifterna för affärsverksamheten (utgifter för materialier m. m.) och inkomsterna av densamma, vilka inkomster överstiga utgifterna, skola i fortsättningen redovisas å s. k. diversemedelskonto, varifrån den behållna inkomsten överföres till omkostnadsanslaget. I staten för nyssnämnda anslag bör enligt överstyrelsens förslag upptagas allenast nettoinkomsten av affärsverksamheten samt alltså icke, såsom nu, någon post för materialer m. m.

Beträffande beräkningen av förevarande anslag till omkostnader anför skolöverstyrelsen följande:

Styrelsen för hantverksskolan hade hemställt om ett förhöjt anslag till omkostnader med 1,000 kronor för utförande av nödvändig taktäckning av bostadshuset. I övrigt vore någon förändring beträffande de olika posterna icke ifrågasatt, varför överstyrelsen, i likhet med inspektören för blindundervisningen, tillstyrkte de åskade beloppen. Med iakttagande av de nya principerna för statsuppställningen, ville överstyrelsen alltså föreslå följande omkostnadsstat för hantverksskolan i Kristinehamn.

Utgifter.

1. <i>Expenser, förslagsvis</i>	kronor 10,200.
---	----------------

Av det ifrågavarande beloppet beräknades till värme och lyshållning 3,000 kronor och till övriga expenser (hyres- och värmeersättning samt underhåll av skolans lokaler ävensom diverse utgifter) 7,200 kronor.

2. *Övriga utgifter.*

a) Utackorderingsbidrag till behövande elever, <i>förslagsvis</i>	kronor	6,000
b) Utrustningsbidrag till avgående elever, <i>förslagsvis</i> »		6,000
c) Utgifter för från institutet och förskolan för blinda å Tomteboda dimitterade elever, <i>förslagsvis</i> »		15,500.

Den sammanlagda utgiftssumman uppginge till 37,700 kronor.

Särskilda uppbördsmedel.

1. *Avgifter för elever från institutet för blinda å Tomteboda.* Styrelsen för hantverksskolan hade beräknat sagda avgifter till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 6,000 kronor. Överstyrelsen hade intet att däremot erinra.

Under rubriken Särskilda uppbördsmedel torde emellertid även böra uppföras följande post

2. *Nettoinkomst av affärsverksamheten,* som överstyrelsen förslagsvis beräknade till 8,500 kronor.

Om de sålunda beräknade särskilda uppbördsmedlen å sammanlagt 14,500 kronor frändroges ovannämnda utgiftssumma å 37,700 kronor, uppstode en nettoutgift av 23,200 kronor, vilket belopp enligt överstyrelsens förslag borde äskas såsom förslagsanslag.

Beträffande frågan om maximering av vissa i omkostnadsstaten ingående anslagsposter hänvisade överstyrelsen till vad överstyrelsen anfört angående motsvarande spörsmål i fråga om institutet och förskolan för blinda å Tomteboda (se ovan under punkt 190) och föresloge motsvarande bestämmelser, som därvid förordats för hantverksskolan i Kristinehamn.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att för nästkommande budgetår skall för de ändamål, som avses under denna punkt, anvisas ett belopp, som med 1,000 kronor överstiger nu utgående statsanslag. Ökningen faller på det av skolöverstyrelsen äskade tillfälliga anslaget å 1,000 kronor till vissa taktäkningsarbeten. Vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag vid sin anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående inrättande av en statens allmänna fastighetsfond medför i skolöverstyrelsens beräkningar följande förändringar. Särskilt anslag bör nu icke äskas för utförande av nyssnämnda taktäkningsarbeten, och anslagsposten »Expenser» bör alltså minskas med 1,000 kronor. Vidare bör samma anslagspost minskas med ytterligare 1,000 kronor, belöpande på underhåll av skolans lokaler, vilket sistnämnda belopp bör överföras till fastighetsfonden. Anslagsposten bör alltså beräknas till (10,200 — 1,000 — 1,000 =) 8,200 kronor.

Departementschefen.

Jag anser mig kunna godtaga det av överstyrelsen förordade förslaget till uppställning av omkostnadsstaten. I enlighet härmed skulle för nästkommande budgetår förevarande anslag disponeras på följande sätt och för skolan fastställas en specialstat rörande inkomster och utgifter av affärsverksamhet på sätt framgår av nedanstående sammanställning:

Utgifter:

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor	8,200
2. Övriga utgifter:		
a) Utackorderingsbidrag till behövande elever, <i>förslagsvis</i>	kronor	6,000
b) Utrustningsbidrag till avgående elever, <i>förslagsvis</i>	»	6,000
c) Utgifter för från institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas dimitterade elever, <i>förslagsvis</i>	»	15,500
		<u>27,500</u>
	Summa kronor	35,700

Inkomster:

1. Avgifter för från institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas dimitterade elever	kronor	6,000
2. Nettoinkomst av affärsverksamheten, <i>förslagsvis</i>	»	8,500
		<u>14,500</u>
	Nettoutgift kronor	21,200

Specialstat:

Inkomster och utgifter av affärsverksamhet.

Inkomster:

1. Intressemedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,000
2. Försäljningsmedel, <i>förslagsvis</i>	»	58,500
		<u>59,500</u>
	Summa kronor	59,500

Utgifter:

Materialier m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	51,000
		<u>Överskott kronor</u>
		8,500

För omkostnader vid hantverksskolan bör såsom förslagsanslag äskas ett belopp, motsvarande ovan angivna nettoutgift av 21,200 kronor. Stat för anslaget användning torde böra fastställas av Kungl. Maj:t. Jag har intet att erinra emot, att i enlighet med skolöverstyrelsens förslag och i nära överensstämmelse med vad under nuvarande förhållanden äger rum, skolans styrelse må äga företaga jämkningar mellan de i utgiftsstaten upptagna posterna. Föreskrift bör emellertid lämnas, att härvid sådana jämkningar ej få företagas, att summan av å ena sidan det anvisade statsanslaget och å andra sidan inkomsterna överskrides.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män:*
Omkostnader för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 21,200.

[193.] 40. **Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår äro för förskolan för blinda i Växjö uppförda följande anslag:

Förskolan, ordinarie anslag	kronor 20,600
Förstärkning av anslaget till förskolan, extra anslag	» 4,700
Summa kronor 25,300.	

I den för förskolan av Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 fastställda staten äro uppförda 4 ordinarie befattningar, nämligen 1 rektor med en avlöning av 5,500 kronor förutom bostad med värme samt 3 lärarinnor med en avlöning för envar av dem av 2,800 kronor förutom bostad med värme.

Utöver ovannämnda för förskolan särskilt anvisade anslag utgå medel ur de fyra gemensamhetsanslag, som omförmälas under punkten 189 här ovan.

Under nyssnämnda punkt har jag erinrat, att jämlikt beslut av 1934 års riksdag förskolan för blindas i Växjö skall nedläggas med utgången av juni 1935 och i stället i de därigenom ledigblivna lokalerna upprättas en hantverksskola för blindas kvinnor från och med höstterminen 1935. Det förutsattes, att särskilt understöd icke i fortsättningen skall komma i fråga för den enskilda hantverksskolan i Uppsala för blindas kvinnor, för vilken under innevarande budgetår, såsom i det föregående framhållits, utgår ett extra anslag av 25,000 kronor.

Anslag skola följaktligen i riksstaten för nästkommande budgetår uppföras för den nya statliga hantverksskolan i Växjö för blindas kvinnor. Enligt principerna för den beslutade riksstatsomläggningen böra dessa anslag fördelas på ett anslag till avlöningar och ett anslag till omkostnader, båda av förslagsanslags natur. Ur anslaget till avlöningar skola även bestridas kostnader för ålderstillägg och tillfällig löneförbättring samt de kostnader, som nu bestridas ur det förutnämnda för blindskolorna uppförda gemensamma anslaget till bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter. Däremot skola kostnader för dyrtidstillägg avföras å ett särskilt å huvudtiteln uppfört gemensamhetsanslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning angående anslag för nästkommande budgetår till den nya hantverksskolan i Växjö för blindas kvinnor. Överstyrelsens förslag grundas på en av inspektören för blindundervisningen för överstyrelsens räkning verkställd utredning.

Skolöverstyrelsen har vid avgivandet av sina förslag följt nyss angivna grunder för den förändrade statsuppställningen. I fråga om beräkningen av anslaget till avlöningar framgår av överstyrelsens skrivelse följande.

Förevarande anslag borde fördelas på i stort sett samma anslagsposter och delposter, som enligt punkt 189 ifrågasatts för institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas. Dessa anslagsposter och delposter hade för hantverksskolans del beräknats på följande sätt.

1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat. a. Lön och tjänstgöringspenningar.* I överensstämmelse med vad som skett i den av inspektören för blindundervisningen verkställda utredning, som låg till grund för 1934

års riksdags beslut om omorganisation av blindundervisningsväsendet beräknades hantverksskolan erfordra följande ordinarie personal, nämligen 1 rektor samt 3 handarbetslärarinnor. Sistnämnda lärarinnor skulle enligt förslaget i avlöning åtnjuta samma belopp, som för motsvarande befattningshavare utginge vid övriga blindundervisningsanstalter, alltså, förutom bostad med värme, envar sammanlagt 2,400 kronor, varav i lön 1,600 kronor och i tjänstgöringspenningar 800 kronor.

Avlöningen för rektor föresloge överstyrelsen till 4,500 kronor, förutom bostad med värme. Endast i denna punkt skiljer sig överstyrelsens förslag från det förslag, som relaterades i Kungl. Maj:ts proposition nr 47 till 1934 års riksdag angående nedläggande av förskolan för blinda i Växjö m. m. Enligt sistnämnda förslag skulle avlöningen till rektor utgå med 4,000 kronor. Såsom skäl för avlöningsökningen anför överstyrelsen, att det för behörighet till rektorstjänst vid hantverksskola fordrades att äga behörighet till lärarbefattning i kunskapsämne vid institut, att en lärarinna i kunskapsämne vid institut hade en avlöning i högsta lönegraden av 3,700 kronor samt att det därför kunde sättas i fråga, om en lärarinna för en så obetydlig höjning av lönen som 300 kronor vore villig åtaga sig ökat arbete och ansvaret för en läroanstalt.

Förevarande delpost skulle sålunda uppföras med $(4,500 + 3 \times 2,400 =)$ 11,700 kronor.

b. Ålderstillägg. Denna delpost beräknade överstyrelsen till ett belopp av förslagsvis 1,200 kronor.

c. Fyllnadsarvode åt vikarier beräknade överstyrelsen med tillämpning av de principer, som berörts under punkten 189 här ovan, till ett belopp av 100 kronor.

Förevarande anslagspost till avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag uppföras med sammanlagt $(11,700 + 1,200 + 100 =)$ 13,000 kronor.

2. Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. a. Grundavlöningar m. m. Ur denna delpost skulle enligt förslaget bestridas kostnader för särskilda timlärare i sång och gymnastik. Posten beräknades till 600 kronor.

b. Avlöningsförhöjningar m. m. Med tillämpning av de principer, som berörts under punkten 189 i det föregående, beräknade överstyrelsen denna delpost till 100 kronor. Ur posten skulle utgå arvode till extra ordinarie lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom.

Förevarande anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. beräknade överstyrelsen sålunda till $(600 + 100 =)$ 700 kronor.

3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare. Ur denna anslagspost skulle enligt överstyrelsens förslag utgå tillfällig löneförbättring. Posten beräknades till 2,000 kronor.

Vid bifall till överstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande anslag till avlöningar uppföras med ett belopp av $(13,000 + 700 + 2,000 =)$ 15,700 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 12 november 1934 tillstyrkt överstyrelsens förevarande förslag.

Jag biträder med vissa formella ändringar överstyrelsens förslag till avlöningsstat.

Departement-
schefen.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående fördelningen av de anslagsposter, som skola uppföras i avlöningsstaten. Vid bifall till mitt förslag skulle avlöningsstaten för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor te sig som följer:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 11,700

Avlöningsstat:

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Summa
Rector, förutom bostad med värme	3,000	1,500	4,500
1 handarbetslärarinna, dito dito	1,600	800	2,400
2 handarbetslärarinnor, dito dito	3,200	1,600	4,800
<i>Anm.:</i> För handarbetslärarinna kan lönen efter 5 år höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.			
	—	—	11,700

b. Ålderstillägg, *förslagsvis* kronor 1,200

c. Fyllnadsarvode åt vikarier, *förslagsvis* » 100 kronor 13,000

2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:

a. Grundavlöningar m. m., ... kronor 600

b. Avlöningsförhöjningar m. m. *förslagsvis* » 100 , 700

Anm.: Arvode, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1926 tillkommer extra ordinarie lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom, skall utgå ur sistnämnda delpost.

3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie

personal, *förslagsvis* , 2,000

Summa kronor 15,700.

Kungl. Maj:t torde i sinom tid på förslag av skolöverstyrelsen böra vidtaga de författningsändringar, som kunna påkallas av de beslutade ändringarna av organisationen för blindundervisningsväsendet.

Åberopande vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 15,700,

dels ock fastställa följande avlöningsstat för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	11,700	
b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i> »		1,200	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	100	kronor 13,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m.	kronor	600	
b. Avlöningsförhöjningar m. m. <i>förslagsvis</i>	»	100	» 700
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . .			» 2,000
Summa förslagsanslag kronor 15,700.			

[194.] 41. **Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Omkostnader, förslagsanslag.** I sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* framlagt förslag till omkostnadsstat för den nya hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. Detta förslag överensstämmer i sak med det motsvarande förslag av inspektören för blindundervisningen, som i korthet refererats i Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition nr 47 till 1934 års riksdag. De förändrade principerna för riksstatsuppställningen hava dock nödvändiggjort vissa formella jämkningar.

Den av skolöverstyrelsen tillstyrkta omkostnadsstaten för den nya statliga hantverksskolan har följande utseende:

Utgifter:

1. Expenser:			
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,300	
b. Övriga expenser, <i>högst</i>	»	5,050	kronor 8,350
2. Övriga utgifter:			
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,200	
b. Kosthållet, <i>förslagsvis</i>	»	8,600	
Av förestående anslagspost må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande användas högre belopp än vad som motsvarar inflytande inkomster av kostersättning med ett tillägg av 7,000 kronor.			
c. Utrustning till avgångselever, <i>förslagsvis</i> »		2,000	
d. Läkare och sjukvård, <i>förslagsvis</i>	»	600	
e. Vårdare och tjänstepersonal, <i>förslagsvis</i>	»	5,000	» 18,400
Summa kronor 26,750			

Särskilda uppbördsmedel:

1. Elevavgifter	kronor	6,250
2. Försäljning av slöjdalster	»	3,000
3. Ersättning för kost.	»	1,600
4. Ersättning för elektrisk ström, städning m. m.	»	200
	kronor	11,050
Nettoutgift		kronor 15,700.

Sistnämnda belopp, 15,700 kronor, borde enligt överstyrelsens förslag äskas såsom förslagsanslag.

Överstyrelsen anför, att i det till läkare och sjukvård upptagna anslagsbeloppet ingår läkararvode med 400 kronor samt att anslagsposten till kosthållet är beräknad med hänsyn till att i hushållet komme att användas margarin. Därest föreskrift skulle lämnas om användande av smör i stället för margarin, uppkomme en kostnadsökning av ungefär 800 kronor.

Beträffande frågan om maximering av vissa i omkostnadsstaten ingående anslagsposter hänvisar överstyrelsen till vad överstyrelsen anført angående motsvarande spörsmål i fråga om institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå (se ovan under punkt 190) och föreslår motsvarande bestämmelse, som därvid förordats, för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor.

Statskontoret har i utlåtande den 12 november 1934 tillstyrkt ovanstående förslag till omkostnadsstat. Gentemot vad överstyrelsen föreslagit beträffande rätten att disponera under omkostnadsstaten ingående anslagsposter har statskontoret uttalat, att anledning icke syntes förefinnas att beträffande ifrågavarande anstalt införa andra bestämmelser än som i förevarande hänseende komme att gälla vid andra liknande statsinstitutioner.

Jag biträder överstyrelsens förslag i fråga om storleken av förevarande anslag. Det torde emellertid vara lämpligt att öka anslagsposten 2. b. Kosthållet med förslagsvis 500 kronor, motsvarande den ökade kostnaden vid användande av smör i stället för margarin. Vidare bör — i anledning av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført angående inrättande av en statens allmänna fastighetsfond — det under delposten »Övriga expenser» beräknade beloppet av 5,050 kronor minskas med 2,000 kronor, belöpande på fastighetens underhåll m. m., vilket belopp bör överföras till fastighetsfonden. Anslagsposten »Expenser» bör alltså upptagas med ett belopp av 6,350 kronor och förevarande anslag med ett belopp av (15,700 + 500 — 2,000 =) 14,200 kronor. Sistnämnda belopp synes böra äskas såsom förslagsanslag.

Departementschefen.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för omkostnadsanslaget och de inflytande särskilda uppbördsmedlen. Därvid har jag intet att erinra emot att, i likhet med vad jag i det föregående föreslagit beträffande blindundervisningsanstalterna å Tomtebodå och i Kristinehamn,

styrelsen för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor medgives rätt att å en post göra minskning och å en annan ökning, endast summan av statsanslaget och de särskilda uppbördsmedlen icke överskrides.

Jag finner mig i detta sammanhang böra göra en beräkning vilken besparing den beslutade omorganisationen av blindundervisningsväsendet kommer att medföra vid bifall till vad jag under denna punkt och under punkterna 189, 190, 191, 192 och 193 föreslagit.

Statsanslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas har, utgifterna för fastighetens underhåll m. m. inberäknade, ökats med sammanlagt 12,600 kronor, varav på avlöningar 4,200 kronor och på omkostnader 8,400 kronor.

För förskolan för blinda i Växjö utgår under innevarande budgetår anslag med som nämnts 25,300 kronor. Härtill lägger jag beräknade kostnader för ålderstillägg, tillfällig löneförbättring samt bidrag till avlönande av vikarier med tillhopa approximativt 4,600 kronor. Därvid erhålles en summa av 29,900 kronor.

Genom att överflytta förskolan i Växjö till förskolan å Tomteboda hava sålunda statens utgifter minskats med i första hand $(29,900 - 12,600 =) 17,300$ kronor. Härtill komma emellertid de minskade utgifterna för dyrtidstillägg. De beräknade besparingarna genom ifrågakommande åtgärd närma sig alltså det belopp, varmed räknats i 1934 års förutnämnda proposition.

Besparingen minskas med merkostnaderna för den samtidigt nyupprättade statliga hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. Kostnaderna för denna äro, fränsett dyrtidstillägg, summan av de av mig tillstyrkta anslagsbeloppen till avlöningar, till omkostnader och till fastighetens underhåll, sålunda $(15,700 + 14,200 + 2,000 =) 31,900$ kronor. Sistnämnda belopp bör emellertid reduceras med det indragna statliga understödet till den enskilda hantverksskolan i Uppsala, 25,000 kronor, varvid erhålles en merkostnad för den nya skolan i Växjö av 6,900 kronor.

Tages icke hänsyn till dyrtidstillägg, minskas sålunda statens utgifter för blindundervisningen genom de beslutade åtgärderna med $(17,300 - 6,900 =) 10,400$ kronor.

Under åberopande av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14,200.

[195.] 42. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1934/1935 äro under åttonde huvudtiteln för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte uppförda följande anslag:

Anstalten, ordinarie anslag	kronor 82,000
Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare, extra anslag	5,700
Summa kronor	87,700

Genom beslut den 22 juni 1921 har Kungl. Maj:t fastställt stat för vårdanstalten, vilken stat enligt nämnda beslut och därefter vidtagna ändringar har följande utseende:

Stat.**A) Inkomststat.**

Ordinarie statsanslag	82,000
Elevavgifter	72,000
Summa kronor	154,000

B) Utgiftsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
1) Avlöningar:				
Rector, förutom fri bostad med värme	4,400	2,000	6,400	
1 ämneslärarinna, förutom bostad	1,800	1,000	2,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
3 ämneslärarinnor, förutom bostad	5,400	3,000	8,400	
1 slöjdlararinna, förutom bostad	1,600	800	2,400	
3 slöjdlararinnor, " "	4,800	2,400	7,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.
1 husmoder, förutom bostad med värme och lyse, kost samt tvätt	1,100	300	1,400	Härtill kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Av varje ålders-tillägg skola 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 översköterska, förutom bostad med värme och lyse, kost samt tvätt	750	250	1,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kronor, efter 10 år med ytterligare 150 kronor och efter 15 år med än ytterligare 150 kronor.
1 kvinnligt skrivbiträde, tillika räkenskapsförare	1,300	500	1,800	Härtill kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Av varje ålders-tillägg skola 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 maskinist	1,100	650	1,750	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
2 vaktmästare	1,800	1,100	2,900	
Säger avlöningar	—	—	36,050	

2) Övriga utgifter:

Undervisnings- och arbetsmateriel	1,900
Inventarier	2,500
Kosthåll	41,000
Beklädnad	8,000
Läkare och sjukvård	7,000
Vårdar- och ekonomipersonal	24,000
Tvätt och renhållning	3,200
Värme och belysning	19,000
Vatten	1,700
Diverse utgifter	9,650

Säger övriga utgifter 117,950

Summa kronor 154,000

Anm.: 1. Därest — — — tjänstgöringspenningar.

2. Pensionsunderlaget — — — 4,000 kronor.

3. I fråga om bostads- m. fl. förmåner för vaktmästare skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836; ändr. 584/1920) ang. avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

4. Styrelsen äger att beträffande de under 2) här ovan upptagna utgiftsposter å en post göra någon minskning och å en annan post någon ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskrides.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 april 1934 utgår från ovannämnda extra anslag å 5,700 kronor avlöning till två extra ordinarie ämneslärarinnor med 2,200 kronor till varje samt en extra ordinarie vaktmästare med 1,300 kronor.

Utöver nu nämnda för vårdanstalten särskilt anvisade anslag stå till anstaltens förfogande de under punkten 189 här ovan omförmälda fyra gemensamhetsanslagen samt dessutom det under åttonde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Enligt principerna för den förändrade riksstatsuppställningen skola de för vårdanstalten avsedda anslagsmedlen fördelas på ett anslag till avlöningar och ett anslag till omkostnader, båda av förslagsanslags natur. Från förstnämnda anslag skola även bestridas kostnader för ålderstillägg, tillfälligt löneförbättring, tillfälligt lönetillägg samt bidrag till avlöande av vikarier för lärare vid anstalten, vilka utgifter nu bestridas från nyssberörda gemensamhetsanslag. Däremot skola utgifter för dyrtidstillägg även i fortsättningen avföras från ett å huvudtiteln uppfört gemensamhetsanslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* — på grundval av utav styrelsen för vårdanstalten till överstyrelsen ingiven framställning i ärendet och yttrande däröver av inspektören för blindundervisningen — gjort framställning angående anslag till vårdanstalten under budgetåret 1935/1936. Därvid har överstyrelsen följt nyss angivna ändrade grunder beträffande anslagsuppställningen. I fråga om beräkningen av anslaget till avlöningar framgår av överstyrelsens framställning och därvid fogade bilagor följande.

Den nya avlöningsstaten för vårdanstalten bör enligt skolöverstyrelsens förslag innehålla motsvarande poster, som ifrågasatts för hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. Posterna beräknar skolöverstyrelsen sålunda.

1. *Avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat. a. Lön och tjänstgöringspenningar.* Under denna rubrik hade — anför överstyrelsen — i det av styrelsen för vårdanstalten uppgjorda statförslaget upptagits ett belopp av 37,550 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebure en höjning med 1,500 kronor. Den föreslagna ökningen vore beroende på styrelsens förslag om höjning av översköterskans lön med 500 kronor och uppförande på ordinarie stat av en sjuksköterska med en avlöning av 1,000 kronor. Inspektören för blindundervisningen hade i sitt ovannämnda yttrande föreslagit, att översköterskans lön måtte höjas till 1,400 kronor och ett belopp å 1,000 kronor uppföras för inrättande av en ny sjuksköterskebefattning, vilken befattning han dock ej ansåge omedelbart böra upptagas å ordinarie stat.

Av handlingarna i ärendet framgår, att inspektören för blindundervisningen anfört, att anstaltens sjukvårdsavdelning under de senaste åren betydligt utökats, under det att skolavdelningen på grund av det försämrade elevmaterialet minskats. Genom att indraga lärarinnjetjänster hade därför avsevärda besparingar kunnat vinnas. Personalen å sjukavdelningen hade där emot ej utökats.

Översköterskan hade alltför stor arbetsbörda och en avlöning, som ej motsvarade hennes ansvarsfulla och synnerligen krävande uppgift. En höjning av lönen syntes därför oundgängligen nödvändig för att anstalten ej skulle behöva vara utsatt för ständiga ombyten å denna viktiga post. Arbetet med dessa blinda, lama, epileptiker, sinnessjuka, sinnesslöa, varav ett stort antal vore sängliggande för livet, torde höra till en av de svåraste uppgifter, någon kunde få sig anförtrodd. Lönen för översköterskan borde ej sättas högre än husmoderns avlöning, alltså som nämnts till 1,400 kronor.

Vid sidan av översköterskan måste finnas en utbildad *sjuksköterska*, som kunde dela ansvaret med översköterskan. Utan en dylik hjälp komme översköterskans arbete att överstiga hennes förmåga. För övrigt måste det under hennes ledighet finnas någon, åt vilken man lugnt kunde anförtro sjukavdelningen. I avbidan på verkningarna av lagen angående blindhetsersättning på antalet i anstalten intagna borde befattningen ej ännu uppföras på ordinarie stat. Till lön beräknade inspektören som nämnts 1,000 kronor.

Överstyrelsen, som på grund av vad i ärendet anförts funne det vara av behovet påkallat, att översköterskans lön höjdes och att en sköterska anställdes, som med den förra kunde dela ansvaret för sjukvården, har med understödjande av inspektörens förslag hemställt, att den under ovannämnda rubrik upptagna anslagsposten måtte uppföras med ett belopp av 36,450 kronor samt att posten vårdar- och ekonomipersonal, vartill överstyrelsen senare återkomme under omkostnadsanslaget, måtte ökas med 1,000 kronor.

b. *Ålderstillägg.* Mot det av vårdanstaltens styrelse föreslagna beloppet 5,450 kronor hade överstyrelsen intet att erinra.

c. *Fyllnadsarvode åt vikarier.* Under denna rubrik beräknar överstyrelsen ett belopp av 300 kronor, att användas till täckande av kostnaden för vikarier åt ordinarie lärare.

Enligt överstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande anslagspost till avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat uppföras med $(36,450 + 5,450 + 300 =) 42,200$ kronor.

2. *Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare. a. Grundavlöningar.* Under denna rubrik har överstyrelsen beräknat de kostnader, som nu bestridas ur förutnämnda extra anslag å 5,700 kronor till extra ordinarie personal och vaktmästare. Avlöning skulle enligt förslaget ur posten utgå till förutnämnda två extra ordinarie ämneslärarinnor med 2,200 kronor till varje samt till förutnämnde extra ordinarie vaktmästare med 1,300 kronor.

b. *Avlöningsförhöjningar.* Härunder beräknar överstyrelsen ett belopp av 100 kronor till arvoden jämlikt Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 18 juni 1926 åt extra ordinarie lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom.

Enligt överstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare uppföras med $(5,700 + 100 =) 5,800$ kronor.

3. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare.* Under denna rubrik har överstyrelsen beräknat dels 6,590 kronor till tillfällig löneförbättring, dels ock 960 kronor till tillfälligt lönetillägg för 3 ordinarie och 1 extra ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, alltså tillhopa 7,550 kronor.

Det totala anslagsbehovet å avlöningsstaten för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte skulle alltså enligt överstyrelsens beräkningar uppgå till $(42,200 + 5,800 + 7,550 =) 55,550$ kronor. Ökningen i medelsbehovet för budgetåret 1935/1936 skulle utgöra 400 kronor, vilken ökning vore föranledd av den föreslagna höjningen av översköterskans lön.

Departement-
schefen.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag mig böra tillstyrka den föreslagna ökningen av de medel, som innevarande budgetår utgå till under förevarande punkt avsedda ändamål, med 400 kronor till höjning av översköterskans lön. För denna befattningshavare torde alltså böra beräknas en avlöning av 1,400 kronor, varav 1,100 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar.

Jag anser mig även böra biträda överstyrelsens förslag om beräkning av medel till inrättande av en ny sjuksköterskebefattning. Med hänsyn härtill kommer jag under nästföljande punkt att i överensstämmelse med vad överstyrelsen hemställt föreslå en ökning av anslaget till omkostnader med 1,000 kronor.

För avrundning av avlöningsstatens slutsumma beräknar jag posten 3.

Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare till ett med 50 kronor till 7,600 kronor förhöjt belopp. Förevarande anslag bör alltså uppföras med $(55,550 + 50 =) 55,600$ kronor.

För vinnande av närmast möjliga överensstämmelse med de av mig tillstyrkta avlöningsstaterna för de övriga blindundervisningsanstalterna föreslår jag vissa formella ändringar i överstyrelsens statförslag.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut beträffande fördelningen av de anslagsposter, vilkas belopp böra underställas riksdagens prövning.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 55,600;

dels ock för vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte fastställa följande avlöningsstat att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:
 - a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 36,450
 - b. Ålderstillägg, *förslagsvis* » 5,450
 - c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* » 300 42,200
 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t kronor 5,800
 3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:
 - a. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis* kronor 6,600
 - b. Tillfälligt lönetillägg, *förslagsvis* » 1,000 7,600
- Summa förslagsanslag kronor 55,600

[196.] 43. **Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte: Omkostnader, förslagsanslag.** Av nästföregående punkt framgår, att omkostnader m. m. vid vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte enligt den nu gällande staten för anstalten bestridas av det ordinarie anslaget till anstalten samt av inflytande elevavgifter, vilka sistnämnda nu äro uppförda med ett belopp av 72,000 kronor. Enligt samma punkt uppgå omkostnaderna till sammanlagt 117,950 kronor. I statsanslag för ifrågasvarande ändamål kan sålunda under innevarande budgetår beräknas utgå $(117,950 - 72,000 =) 45,950$ kronor.

I sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* beräknat det nya omkostnadsanslaget för vårdanstalten på principiellt samma sätt som motsvarande anslag vid blindundervisningsanstalterna å Tomtebodas och i Växjö. Utgifterna enligt omkostnadsstaten skulle sålunda balanseras mot särskilda uppbördsmedel, utgifterna specificeras på 1. *Expenser* och 2. *Övriga utgifter* samt ifrågakvarande anslagsposter fördelas på olika delposter.

Anslagsposterna och delposterna beräknar överstyrelsen på följande sätt:

1. *Expenser*. I ett till skolöverstyrelsen ingivet förslag till omkostnadsstat för vårdanstalten hade — anför överstyrelsen — rektor för ifrågakvarande ändamål upptagit ett belopp av 39,500 kronor samt meddelat, att 19,500 kronor avsåges till bränsle, lyse och vatten och 20,000 kronor till övriga *expenser* (inventarier, tvätt och renhållning samt diverse utgifter). Om från nyssnämnda belopp, 39,500 kronor, frändroges vissa inkomstmedel å 2,100 kronor (varav 1,300 kronor ersättning för elektrisk ström jämte uppburen rabatt och 800 kronor innehållna pensionsavgifter), återstode 37,400 kronor, vilket belopp med 1,350 kronor överstege de under innevarande budgetår för samma ändamål utgående medlen. Vårdanstaltens rektor hade motiverat höjningen med att den planerade maximeringen av vissa omkostnadsposter nödvändiggjorde, att anslaget till övriga *expenser* bringades i närmare överensstämmelse med senast gångna budgetårs utgifter för inventarier, tvätt och renhållning samt diverse utgifter, som utgjorde omkring 21,200 kronor. Överstyrelsen hade intet annat att erinra mot storleken av det beräknade anslaget under nu förevarande rubrik än att överstyrelsen ansåge, att arvodet å 250 kronor till verkställande ledamot i styrelsen borde utgå från expensanslaget.

Anslagsposten 1. *Expenser* borde alltså enligt överstyrelsens mening bestämmas till $(39,500 + 250 =) 39,750$ kronor. Av nämnda belopp beräknades till bränsle, lyse och vatten 19,500 kronor och till övriga *expenser* 20,250 kronor.

2. *Övriga utgifter*. a. *Undervisnings- och arbetsmateriel*. I sitt förutnämnda statförslag hade rektor utan särskild motivering på utgiftssidan föreslagit ett belopp av 7,000 kronor och på inkomstsidan 6,000 kronor. Utgifterna hade beräknats till ett belopp, som med 900 kronor understeg medelstillgången under innevarande budgetår. Då överstyrelsen icke funne anledning föreslå ändring i detta förslag, hemställde överstyrelsen, att under den ovannämnda rubriken måtte uppföras ett belopp av 7,000 kronor.

b. *Kosthållet*. Utgifterna under denna rubrik beräknade överstyrelsen till 48,500 kronor, varemot på inkomstsidan skulle svara kostersättning med 4,500 kronor. Övriga i förhållande till under innevarande budgetår utgående medel $(48,500 - 4,500 - 41,000 =) 3,000$ kronor motiverades med att anslaget för innevarande budgetår komme att överskridas, att kostnadsökning med ungefär 2,200 kronor uppstode på grund av användning av smör i stället för margarin och på grund av föreslagen utökning av sjukvårds- och vårdarpersonalen.

c. *Beklädnad*. Under denna rubrik beräknade överstyrelsen samma belopp, som vore uppfört för innevarande budgetår, eller 8,000 kronor.

d. *Läkare och sjukvård*. Denna post, som under innevarande budgetår vore upptagen med 7,000 kronor, hade av överstyrelsen för budgetåret 1935/1936

beräknats till 8,500 kronor. Det sistnämnda beloppet motsvarade de verkliga utgifterna för läkare och sjukvård, och posten hade uppförts med nämnda belopp med hänsyn till den planerade maximeringen av delposten. Av beloppet utgjorde 2,000 kronor läkararvode.

e. *Vårdar- och ekonomipersonal.* Överstyrelsen hade uppfört denna delpost, som under löpande budgetår vore beräknad till 24,000 kronor, med ett belopp av 28,800 kronor. Som motiv för ökningen om 4,800 kronor hade av skolans styrelse och rektor anförts följande.

Av ökningen motsvarades 400 kronor av särskilda uppbördsmedel, som beräknades inflyta såsom ersättning för städning. Avlöningarna till vårdar- och ekonomipersonalen uppginge till omkring 26,300 kronor, varförutom det vore nödvändigt att utöka vårdarpersonalen med en kraft, vilket medförde en ytterligare ökning av 500 kronor, varför anslaget måste av dessa anledningar ökas med sammanlagt $(26,300 - 24,000 + 500 =)$ 2,800 kronor. Vidare vore en ytterligare ökning av 600 kronor erforderlig med hänsyn till den planerade maximeringen av anslagsposten ifråga.

Överstyrelsen, som icke hade något att erinra mot förslaget, finge emellertid, under hänvisning till vad överstyrelsen anfört beträffande inrättande av en ny sjuksköterskebefattning (jfr med nästföregående punkt), hemställa, att den här förevarande anslagsposten måtte höjas med ytterligare 1,000 kronor. På grund av det anförda hade överstyrelsen alltså föreslagit, att anslagsposten vårdar- och ekonomipersonal måtte bestämmas till ovannämnda belopp 28,800 kronor.

Förevarande anslagspost 2. Övriga utgifter skulle sålunda enligt skolöverstyrelsens förslag uppföras med sammanlagt $(7,000 + 48,500 + 8,000 + 8,500 + 28,800 =)$ 100,800 kronor.

Anslaget till omkostnader skulle enligt samma förslag uppföras med summan av anslagsposterna till 1. Expenser och 2. Övriga utgifter, alltså med $(39,750 + 100,800 =)$ 140,550 kronor.

Sistnämnda belopp skall emellertid som nämnts enligt förslaget balanseras mot särskilda uppbördsmedel beräknade på följande sätt:

Ellevavgifterna beräknar överstyrelsen för nästkommande budgetår till det belopp, som influtit under vart och ett av de senare åren, eller till 74,000 kronor. Härutöver hava som särskilda uppbördsmedel uppförts *ersättning för elektrisk ström jämte rabatt* 1,300 kronor, *försäljning av slöjdalster* 6,000 kronor, *kostersättning* 4,500 kronor, *ersättning för städning* 400 kronor och *diverse inkomster* (innehållna pensionsavgifter) 800 kronor. De särskilda uppbördsmedlen skulle sålunda sluta på sammanlagt 87,000 kronor.

Förevarande anslag till omkostnader skulle alltså beräknas till skillnaden mellan de uppskattade utgifterna och de beräknade särskilda uppbördsmedlen, alltså till $(140,550 - 87,000 =)$ 53,550 kronor, vilket belopp med 7,600 kronor överstiger motsvarande summa under innevarande budgetår. Därest margarin skulle användas i hushållet i stället för smör, kan anslagsposten till kosthållet sänkas till 46,300 kronor och hela omkostnadsanslaget till 51,350 kronor.

Under åberopande av vad överstyrelsen vid behandlingen av anslaget till omkostnader för institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas anförde i

fråga om maximering av vissa anslagsposter (jfr ovan punkt 190), hemställer överstyrelsen, att vad ämbetsverket i nämnda hänseende föreslagit beträffande institutet och förskolan även måtte tillämpas på vårdanstalten i Lund.

Departement-
schefen.

Skolöverstyrelsens beräkningar av storleken av förevarande anslag giva mig anledning till följande erinringar.

Med hänsyn till att vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte i likhet med vad jag föreslagit i fråga om övriga blindundervisningsanstalter, bör få rätt att vidtaga jämkningar mellan posterna i omkostnadsstaten, endast summan av statsanslaget och de särskilda uppbördsmedlen icke överskrides, synes den ifrågasatta ökningen med 1,350 kronor av posten 1. *Expenser* icke böra komma ifråga. Jag finner det vidare icke erforderligt att öka förevarande anslagspost med 250 kronor för bestridande av arvode till verkställande ledamot i styrelsen. Bland särskilda uppbördsmedel har, såsom av det föregående framgår, uppförts en post å 800 kronor, belöpande på innehållna pensionsavgifter. Samtidigt har förevarande anslagspost till expenser ökat med nämnda belopp, motsvarande det belopp, som vårdanstalten i form av pensionsavgifter inlevererat till statens pensionsanstalt. Enligt min mening böra pensionsavgifterna icke räknas in under omkostnadsstaten. Följaktligen bör förevarande anslagspost till expenser minskas med ytterligare 800 kronor under det belopp av 39,750 kronor, varmed skolöverstyrelsen upptagit anslagsposten. Anslagsposten bör sålunda uppföras med $(39,750 - 1,350 - 250 - 800 =)$ i avrundat tal 37,400 kronor.

Av samma skäl, som nyss berörts, bör delposten 2. *b. Kosthållet* minskas under det av skolöverstyrelsen äskade beloppet. Jag beräknar delposten på följande sätt. Det synes erforderligt att öka de nu för ifrågavarande ändamål utgående medlen av 41,000 kronor med det belopp, som kan anses svara mot merkostnaden vid användande av smör i stället för margarin. Denna merkostnad beräknar jag dock icke högre än 1,800 kronor. Vidare bör givetvis beloppet ökas med den summa, som svarar mot kostersättsättningen, alltså med 4,500 kronor. Posten skulle sålunda uppföras med $(41,000 + 1,800 + 4,500 =)$ 47,300 kronor. Med hänsyn till den något utökade personalen beräknar jag emellertid i omkostnadsstaten posten till 47,500 kronor.

Posten 2. *c. Läkare och sjukvård* uppför jag med samma belopp, som utgår under innevarande budgetår, alltså med 7,000 kronor.

Posten 2. *e. Vårdar- och ekonomipersonal* är i den nuvarande staten för vårdanstalten uppförd med ett belopp av 24,000 kronor. För nästkommande budgetår bör posten allenast ökas *dels* med det belopp om 400 kronor, som svarar mot särskilda uppbördsmedel, *dels ock* med ett belopp av 1,000 kronor till avlöning åt den nya sjuksköterska, som enligt vad jag ovan under punkten 195 anfört torde böra anställas vid vårdanstaltens sjukavdel-

ning. Posten skulle sålunda bestämmas till $(24,000 + 400 + 1,000 =)$ 25,400 kronor.

Emot överstyrelsens beräkning av delposterna 2. a. *Undervisnings- och arbetsmateriel* samt 2. c. *Beklädnad* har jag intet att erinra. Beräkningen av de *särskilda uppbördsmedlen* anser jag mig kunna godtaga, dock med den ändringen, att posten diverse inkomster å 800 kronor i enlighet med vad jag ovan anført bör utgå och följaktligen summan av de särskilda uppbördsmedlen beräknas till $(87,000 - 800 =)$ 86,200 kronor.

Enligt mitt förslag bör alltså omkostnadsanslaget för vårdanstalten i Lund under nästkommande budgetår disponeras på följande sätt:

Utgifter:

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	37,400
2. Övriga utgifter:	
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	kronor 7,000
b. Kosthållet, <i>förslagsvis</i>	» 47,500
c. Beklädnad, <i>förslagsvis</i>	» 8,000
d. Läkare och sjukvård, <i>förslagsvis</i>	» 7,000
e. Vårdar- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	» 25,400
	94,900
	Summa kronor 132,300

Särskilda uppbördsmedel:

1. Elevavgifter	kronor 74,000
2. Ersättning för elektrisk ström jämte återbäring till vårdanstalten av rabatt å elektrisk ström	» 1,300
3. Försäljning av slöjdalster	» 6,000
4. Kstersättning	» 4,500
5. Ersättning för städning	» 400
	86,200
	Summa nettoutgift kronor 46,100

Sistnämnda belopp, 46,100 kronor, bör äskas såsom förslagsanslag. Stat för anslaget användning torde i sinom tid böra fastställas av Kungl. Maj:t.

Under innevarande budgetår utgår såsom nämnts för de ändamål, som avses under förevarande punkt, statsanslag med 45,950 kronor. Vad jag ovan föreslagit, innebär en ökning av dessa medel för nästkommande budgetår med $(46,100 - 45,950 =)$ 150 kronor. Denna ökning har framkommit på följande sätt.

Tydligen kan här bortses från de särskilda uppbördsmedel, som tidigare ej beräknats under staten för vårdanstalten. Dessa medel hava nämligen i den ovan återgivna omkostnadsstaten uppförts på inkomstsidan samtidigt som utgiftssidan i motsvarande grad ökats. De enda uppbördsmedel, som därför vid denna jämförelse komma i betraktande, äro elevavgifterna. Dessa avgifter beräknas i den nya staten för anstalten till ett med 2,000 kronor förhöjt belopp.

Utgiftssidan har ökats med 1,000 kronor för bestridande av avlöningen till en ny sjuksköterska, med 1,800 kronor för bestridande av merkostnaden för kosthållet vid användande av smör i stället för margarin samt med 200 kronor för bestridande av merkostnaden för kosthållet genom den utökade personalen. Samtidigt har utgiftssidan minskats med 900 kronor, belöpande på undervisnings- och arbetsmateriel. Utgiftssidan har sålunda ökats med inalles $(1,000 + 1,800 + 200 - 900 =)$ 2,100 kronor.

Skillnaden mellan sistnämnda ökning av utgifterna om 2,100 kronor och förutnämnda ökning av elevavgifterna om 2,000 kronor utgör 100 kronor. Vad som skiljer sistnämnda belopp från den ovan beräknade anslagsökningen av 150 kronor, faller på avrundning.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 46,100.

[197.] **44. Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever, reservationsanslag.** Såsom tidigare nämnts, äro i rikstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln uppförda två extra reservationsanslag till skrivmaskiner åt avgående blindskolelever, nämligen ett med 3,000 kronor till skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas och ett med 1,000 kronor till skrivmaskiner åt avgående elever, vilka överflyttas från nyssnämnda institut till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.

Förstnämnda anslag å 3,000 kronor utgick under ett vart av budgetåren 1930/1933 med 3,000 kronor och under budgetåret 1933/1934 med 5,000 kronor.

Sistnämnda anslag å 1,000 kronor har utgått från och med budgetåret 1933/1934.

Enligt den beslutade riksstatsomläggningen skola de båda anslagen i rikstaten för budgetåret 1935/1936 sammanföras till ett anslag av reservationsanslags natur.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att till skrivmaskiner åt avgående blindskolelever för budgetåret 1935/1936 måtte anvisas ett reservationsanslag av 4,000 kronor.

Departementschefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag.

Förevarande anslag torde under nästkommande budgetår böra disponeras sålunda:

1. Till skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan kronor 3,000
 2. Till skrivmaskiner åt avgående elever, vilka överflyttas från institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda » 1,000
- Summa kronor 4,000

Stat för anslaget användning torde böra fastställas av Kungl. Maj:t. Därvid torde föreskrift böra lämnas, att en var av nyssnämnda båda poster skall betraktas såsom särskilt reservationsanslag.

Åberopande vad nu anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 4,000.

[198.] 45. **Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** Under innevarande budgetår är i riksstaten under ättonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 6,500 kronor till järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare. Jag ifrågasätter ingen förändring i anslagsbeloppet och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 6,500.

[199.] 46. **Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare, reservationsanslag.** Riksdagen har sedan några år tillbaka till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisat ett extra reservationsanslag till olika belopp. Detta anslag bestämdes år 1927 till 7,500 kronor, år 1928 till 6,000 kronor, sänktes år 1929 till 5,000 kronor, bestämdes med hänsyn till förefintliga reservationer år 1932 till 1,000 kronor, år 1933 till 3,000 kronor samt år 1934 till 4,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har *styrelsen* för omförmälda hantverksskola anhållit om ett anslag för budgetåret 1935/1936 för ifrågavarande ändamål å 4,000 kronor. Framställningen har tillstyrkts av *inspektören för blindundervisningen* och av *skolöverstyrelsen*.

I överensstämmelse med föreliggande förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000.

[200.] 47. **Tryckning av blindskrifter, reservationsanslag.** Till tryckning av blindskrifter har riksdagen beviljat anslag på extra stat från och med år 1883. Ifrågavarande anslag har under de senare åren utgått med ett årligt belopp av 7,000 kronor, med vilket belopp det jämväl är såsom extra reservationsanslag upptaget i riksstaten för budgetåret 1934/1935.

I en till skolöverstyrelsen ingiven framställning har *direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas* anhållit om utverkande av ett anslag för sagda ändamål av 7,000 kronor jämväl för budgetåret 1935/1936.

Inspektören för blindundervisningen och skolöverstyrelsen tillstyrka framställningen.

Departement-
schefen.

Anslag för ifrågavarande ändamål torde även för budgetåret 1935/1936 böra beredas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,000.

[201.] 48. **Befrämjande av dövstumundervisningen, förslagsanslag.** Anslag för detta ändamål har varit uppfört i riksstaten sedan år 1890. Anslaget utgick från och med budgetåret 1924/1925 med 165,000 kronor, höjdes år 1926 till 190,000 kronor men sänktes åter år 1932 till 165,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp detsamma är upptaget jämväl i nu gällande riksstat.

Under de senare åren har riksdagen medgivit, att ur sagda anslag finge utgå ett belopp för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstamma. Detta belopp var till en början bestämt till högst 2,000 kronor för år men sänktes år 1928 till 1,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anført bland annat följande:

Utgifterna från detta anslag hade under budgetåret 1933/1934 uppgått till 174,898 kronor, varför en höjning av anslaget kunde anses vara motiverad. Med hänsyn till det hos Kungl. Maj:t vilande förslaget angående omorganisation av dövstumundervisningsväsendet syntes någon höjning för närvarande dock icke böra ifrågasättas. Då överstyrelsens emellertid i samband med sina framställningar rörande överstyrelsens egna anslagsbehov för budgetåret 1935/1936 under punkten *Avlöningar* föreslagit, att det till inspektören för dövstumundervisningen utgående arvodet å 1,500 kronor, som nu utbetalades från förevarande anslag, i stället skulle utgå från överstyrelsens avlöningsanslag, finge överstyrelsen föreslå, att anslaget till befrämjande av dövstumundervisningen i riksstaten måtte uppföras med 163,500 kronor.

Centralstyrelsen för svenska dövstumläraresällskapet har hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes för budgetåret 1935/1936 anvisa ett belopp av 2,000 kronor för utgivande av för dövstamma fattbar litteratur. *Inspektören för dövstumundervisningen* har för ändamålet tillstyrkt 1,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* jämväl för ändamålet förordat ett belopp av 1,000 kronor.

Sedan några år tillbaka har som bekant frågan om dövtumundervisningsväsendets omorganisation varit föremål för uppmärksamhet. 1934 års riksdag erinrade vid anmälan av sitt beslut rörande anvisande av anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1934/1935, att riksdagen vid flera tillfällen uttalat önskvärldheten av en dylik omorganisation samt hemställde, att förslag till omorganisation måtte om möjligt föreläggas 1935 års riksdag.

Departementschefen.

I anledning härav vill jag framhålla, att jag icke nu ser mig i stånd att tillstyrka åtgärder, som så avsevärt skulle öka statens utgifter för dövtumundervisningsväsendet utan att samtidigt för vederbörande landsting öppna möjlighet till några mera nämnvärda skattelättnader. Enligt min mening torde därför med denna fråga ännu så länge böra anstå.

Jag har intet att erinra emot skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande anslag. Jag vill framhålla, att jag tidigare denna dag förordat överstyrelsens förslag, att arvodet till inspektören för dövtumundervisningen skulle bestridas ur skolöverstyrelsens avlöningsanslag. För anskaffande av lämplig litteratur åt dövtumma torde för nästkommande budgetår ur förevarande anslag böra utgå enahanda belopp som under innevarande budgetår, alltså 1,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels till Befrämjande av dövtumundervisningen för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 163,500;
dels ock medgiva att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1935/1936 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövtumma, under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor.

[202.] 49. **Bidrag till tysta skolan å Lidingön.** Till understöd åt tysta skolan å Lidingön har alltsedan år 1921 anvisats extra anslag, som från början utgick med 30,000 kronor och år 1924 sänktes till 20,000 kronor samt år 1932 till 5,000 kronor, med vilket belopp det utgår även under budgetåret 1934/1935.

Hos Kungl. Maj:t har nu *skolans styrelse* anhållit, att Tysta skolan för budgetåret 1935/1936 måtte komma i åtnjutande av ett understöd med 15,000 kronor.

Till stöd för denna sin framställning har styrelsen till en början upprepat vad av densamma tillförene andragits beträffande skolans genom krisåren och penningvärdets fall iråkade svårigheter — skolan hade för upprätthållandet av sin verksamhet disponerat fonder, vilkas avkastning intill krigets utbrott räckt väl till för skolans behov och även lämnat ett visst överskott — ävensom de planer, som varit å bane att helt nedlägga skolans

verksamhet, samt de skäl, som föranlett styrelsen att trots svårigheterna låta skolan arbeta vidare.

Därefter har styrelsen anfört bland annat följande.

Tysta skolan räknade under budgetåret 1935/1936 i stort sett med samma utgifter som under de närmast föregående åren. Från och med den 1 juli 1934 finge skolan emellertid vidkännas ökade utgifter för vissa lönerogleringar utöver de merkostnader av liknande slag, som skolan under de senaste läsåren haft att bära i följd av *dels* tidigare företagna lönerogleringar, *dels* utökningar av lärarpersonal, *dels* ordnandet av pensionsfrågan för lärarpersonalen, som från och med år 1929 tillerkänts pensionsrätt i statens pensionsanstalt, *dels* ock pensionering av ålderstigen trotjänarinna. Från och med läsåret 1930/1931 erhöles eleverna på skolans bekostnad fri tandvård, vilket medfört en ytterligare ökning i skolans utgifter. Då statsbidragets utgående medförde förpliktelse för skolan att upprätthålla fortsättningsundervisningen för dövstumma flickor, hade skolan ansett sig skyldig att emottaga samtliga de elever, som anmält sig. Under de år, statsbidraget utgått till skolan, hade elevantalet undergått en icke oväsentlig ökning. För att kunna emottaga det ökade antalet elever hade skolan måst anskaffa nya uppsättningar av sångar m. m.

De årliga hyresinkomsterna av skolans fastigheter i Stockholm hade hittills nedgått med cirka 17,000 kronor. Med hänsyn till läget å hyresmarknaden hade styrelsen nyligen sett sig nödsakad att medgiva ytterligare hyresnedsättningar, varför hyresinkomsterna torde komma att minskas i ännu högre grad än hittills. Förutom minskning i hyresinkomster hade skolan under innevarande räkenskapsår liksom under det närmast föregående fått vidkännas minskning jämväl i sina ränteinkomster på grund av rådande låga räntesatser och därav föranledd fortsatt inlösen av tidigare utgivna med högre räntesats löpande obligationer.

Styrelsen räknade med att, om hänsyn icke toges till statsunderstödet, utgifterna under budgetåret 1934/1935 skulle överstiga inkomsterna med 15,272 kronor. Såsom av det föregående framgår, räknade skolan för budgetåret 1935/1936 med i stort sett samma utgifter som för budgetåret 1934/1935 men med minskade inkomster. Ett statsbidrag av 5,000 kronor eller det belopp, som skolan åtnjutit under budgetåren 1932/1934, skulle endast till en ringa del täcka det beräknade underskottet. Med hänsyn till rådande kritiska förhållanden ansåges sig styrelsen böra begränsa sin hemställan om statsbidrag för det nya budgetåret därhän, att sådant bidrag måtte utgå med ett belopp av 15,000 kronor. Denna summa motsvarade i det närmaste det belopp, varmed skolans utgifter beräknades komma att överskrida inkomsterna under räkenskapsåret 1934/1935.

Inspektören för dövstumundervisningen har i avgivet yttrande tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 erinrat,

att för den fortsatta utbildningen av de dövstumma gossarna utginge statsbidrag med 250 kronor för elev och år. För de dövstumma flickornas fortsatta utbildning finnes ingen annan undervisningsanstalt än Tysta skolan å Lidingön, vilken skola mottog elever från hela landet till kostnadsfri undervisning. Lika starka skäl, som föranlett riksdagen medgiva att till utbildningsanstalterna för dövstumma gossar finge utgå statsbidrag efter 250 kronor för elev, kunde rimligen anföras för att statsbidrag till Tysta

skolan å Lidingön, fortsättningsskolan för dövstumma flickor, beräknades utgå med ett belopp, som icke understege vad skolan skulle hava erhållit, därest bidrag utgått efter samma grunder. Med en beräkningsgrund av 250 kronor för elev, skulle statsbidraget uppgå till 10,000 kronor.

Skolöverstyrelsen hemställer därför, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1935/1936 måtte bestämmas till 10,000 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 25 september 1934 anfört, att ämbetsverket med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört och med beaktande av det behjärtansvärda syfte, varom här vore fråga, ej ville motsätta sig en tillfällig förhöjning av anslaget med 5,000 kronor till 10,000 kronor.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts förordar jag, att ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår ökas med 5,000 kronor till 10,000 kronor och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Bidrag till tysta skolan å Lidingön* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag

av kronor 10,000

att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[203.] 50. **Bidrag till kyrklig själavård åt dövstumma.** I riksstaten för budgetåret 1934/1935 är uppfört ett ordinarie anslag till kyrklig själavård åt dövstumma med 14,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att anslaget för budgetåret 1935/1936 måtte uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kyrklig själavård åt dövstumma* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 14,000.

Departementschefen.

[204.] 51. **Bidrag till tidning för dövstumma.** Till detta ändamål har riksdagen sedan år 1907 anvisat anslag, för budgetåret 1934/1935 upptaget till 1,000 kronor.

I en av *skolöverstyrelsen* den 31 augusti 1934 med yttrande av *inspektören för dövstumundervisningen* samt eget utlåtande till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu sagda tidnings utgivare, typografen B. G. Fondelius, med bifogande av en översikt av tidningens inkomster och utgifter under år 1933, anhållit om statsbidrag för tidningens fortsatta utgivande med 1,000 kronor jämväl för budgetåret 1935/1936.

Såväl inspektören som skolöverstyrelsen hava tillstyrkt bifall till framställningen.

Statsbidrag för här ifrågavarande ändamål är fortfarande av behovet påkallat.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till tidning för dövsamma* för budgetåret
1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 1,000
att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna
skäl meddela.

[205.] 52. **Bidrag till svenska föreningen för dövas väl.** Till
detta ändamål har från och med budgetåret 1925/1926 utgått ett extra an-
slag, vilket från början utgjorde 5,000 kronor men år 1931 höjdes till 6,000
kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu föreningens *styrelse* anhållit om utverkande av
fortsatt anslag för föreningens verksamhet med oförändrat belopp, 6,000
kronor. Såväl *inspektören för dövsammaundervisningen* som *skolöverstyrelsen* —
sistnämnda myndighet i utlåtande den 31 augusti 1934 — hava tillstyrkt
bifall till ansökningen.

Departe-
mentschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till svenska föreningen för dövas väl* för
budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av . . kronor 6,000
att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t
kan finna gott föreskriva.

J. Yrkesundervisningen.

[206.] 1. **Tekniska läroverk: Avlöningar, förslagsanslag.** För de tekniska läroverken äro i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln anvisade följande anslag:

Tekniska läroverk, ordinarie reservationsanslag	kronor 490,000
Fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro, extra anslag	» 16,000
Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping, extra anslag	» 1,600
Laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping, extra reservationsanslag . .	» 5,000
Parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna, extra anslag	» 6,300
Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna, extra reservationsanslag	» 5,000
Summa kronor 523,900	

Genom beslut den 14 juni 1933 har Kungl. Maj:t fastställt stater för de tekniska läroverken, nämligen för tekniska gymnasiet i Örebro, tekniska läroverket i Malmö, elektrotekniska fackskolan i Västerås, tekniska elementarskolan i Norrköping, tekniska elementarskolan i Borås, tekniska gymnasiet i Härnösand samt tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna. Beträffande de löneförmåner, som enligt dessa stater utgå till den vid de tekniska läroverken anställda ordinarie personalen, ävensom beträffande övriga i staterna nu uppförda utgiftsändamål, tillåter jag mig hänvisa till statskontorets »Statsliggare för budgetåret 1934/1935», sid. 488—494. I efterföljande sammanställning hava uppförts *dels* de sammanlagda belopp, varmed vid ett vart av de tekniska läroverken medel enligt ifrågavarande stater utgå till den ordinarie personalens avlöning, *dels ock* de belopp, varmed medel utgå till övriga i staterna angivna ändamål.

Enligt Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 14 juni 1933 äger styrelsen för vederbörande läroverk att, beträffande de utgiftstitlar, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast slutsumman av vederbörande stat icke överskrides.

Staternas slutsumma utgör enligt efterföljande sammanställning 458,500 kronor. Förevarande ordinarie reservationsanslag till tekniska läroverk är

Anslagsändamål	Tekniska gymnasiet i Örebro	Tekniska läroverket i Malmö	Elektrotekniska fackskolan i Västerås	Tekniska elementarskolan i Norrköping	Tekniska elementarskolan i Borås	Tekniska gymnasiet i Härnösand	Tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lön och tjänstgöringspenningar till ordinarie personal	87,850	76,250	20,550	28,100	32,150	28,100	19,100	292,100
1 laboratorievaktmästare, bidrag till avlöningen, arvode	—	—	1,450	—	—	—	—	1,450
1 maskinist och eldare, bidrag till avlöningen, arvode	—	—	850	—	—	—	—	850
Arvode för biträde vid laborationer m. m.	—	—	—	—	1,500	—	500	2,000
1 vaktmästare (bidrag till avlöningen)	—	—	—	—	—	—	650	650
Extra lärare	12,425	11,900	3,900	8,750	9,800	11,725	3,850	62,350
Övningar i lantmäteri	300	300	150	200	150	150	150	1,400
Föredrag om arbetarskydd och hygien	300	300	200	300	300	300	200	1,900
Bokförings- och skrivbiträde åt rektor	900	900	500	500	500	500	500	4,300
Skolläkare	700	600	250	300	300	300	300	2,750
Bibliotekarie	500	500	250	300	300	250	250	2,350
Böcker, samlingar och undervisningsmateriel	2,500	2,000	2,200	1,800	1,800	1,600	2,000	13,900
Materialier och diverse till verkstad	—	—	—	1,000	1,000	—	—	2,000
Materialier och diverse till laborationer	3,400	3,000	1,800	1,200	1,200	1,750	1,500	13,850
Trycksaker, annonser, skrivmaterialier m. m.	2,000	2,300	1,300	1,000	1,000	1,300	1,500	10,400
Uppvärmning, belysning, renhållning m. m.	11,000	8,000	4,000	8,700	4,500	5,550	4,500	46,250
Summa kronor	121,875	106,050	37,400	52,150	54,500	51,525	35,000	458,500

som nämnts uppfört med ett belopp av 490,000 kronor. Skillnaden, (490,000 — 458,500 =) 31,500 kronor, disponeras till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov.

Beträffande sistnämnda belopp vill jag erinra, att för ändamålet under budgetåret 1933/1934 beräknades ett belopp av 18,100 kronor. Anslagsbeloppet höjdes för innevarande budgetår till 31,500 kronor för att tillgodose

eventuellt uppstående behov av parallellavdelningar vid tekniska läroverk. Anslagsökningen beräknades motsvara medelsbehovet för två parallellavdelningar.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 16 augusti 1934 anvisat *dels* högst 7,800 kronor till uppehållande under läsåret 1934—1935 av en fjärde parallellavdelning till första klassen vid tekniska gymnasiet i Örebro, *dels och* högst 7,000 kronor till uppehållande under samma läsår av en parallellavdelning till andra klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping.

Utöver nu nämnda för de tekniska läroverken särskilt anvisade anslag stå följande anslag under åttonde huvudtiteln till deras förfogande:

1. det under allmänna läroverken uppförda ordinarie förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom;

2. det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg;

3. det extra förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen;

4. det extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.; samt

5. det extra förslagsanslaget till tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Vad sistnämnda anslag beträffar må dock erinras, att ifrågavarande tillfälliga lönetillägg utgå till vederbörande befattningshavare allenast vid de tekniska läroverken i Örebro, Malmö, Härnösand, Norrköping, Borås och Västerås, alltså icke vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna, vilken skola saknar befattningshavare av ifrågavarande art på ordinarie stat.

Enligt grunderna för den nya riksstatsuppställningen böra de för de tekniska läroverken avsedda anslagsmedlen uppföras i riksstaten på så sätt, att till bestridande av avlöningar respektive omkostnader uppföras två anslag av förslagsanslags natur samt till bestridande av utgifter för materiel, böcker m. m. respektive stipendier två anslag av reservationsanslags natur. I riksstaten bör för sig uppföras ovanberörda anslag till undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping.

Med skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om beviljande av anslagsmedel för de tekniska läroverken under budgetåret 1935/1936. Vid beräkning av medelsbehovet har ämbetsverket följt nyss angivna grunder för anslags- och statsuppställning. Skolöverstyrelsen har härvid till en början anfört vissa allmänna synpunkter, vilka hava inflytande på beräkningen av samtliga de nyssnämnda anslag, som böra upp-

föras för de tekniska läroverken. Av skrivelsen framgår härutinnan bland annat följande.

Skolöverstyrelsen erinrar, att Kungl. Maj:t vid fastställandet av staterna för de tekniska läroverken föreskrivit bland annat, att läroverkens styrelser skulle äga att, beträffande de utgiftstitlar, som icke innefattade avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast staternas slutsumma icke överskredes. Tack vare denna bestämmelse hade det varit möjligt för läroverkens styrelser att i viss utsträckning lämna utgifterna efter läroverkens växlande behov. Om elevantalet, som starkt varierade med den industriella konjunkturen, under något år varit ovanligt högt och till följd därav en utökning av antalet undervisningsgrupper vid laborationer, språkundervisning, lantmåteri- eller gymnastikövningar visat sig nödvändig, hade sådan utökning kunnat ske, även om det i staten beräknade beloppet för extra lärare varit otillräckligt härför, om nämligen styrelsen tillfälligtvis minskat på utgifterna för samlingar och undervisningsmateriel och dylikt eller om eljest på någon post besparing kunnat åstadkommas. Ibland hade hänt, att bränslekostnaden varit ovanligt låg, så att härigenom besparingar uppstått, vilka kunnat anlitas exempelvis för anskaffning av ett behövt instrument, en maskin eller annan angelägen komplettering av laboratorieutrustningen utan att särskilda anslag härför erfordrats och utan att styrelsen i varje sådant fall behövt besvara riksdagen eller Kungl. Maj:t.

Denna rörelsefrihet syntes så förlorad, om anslagen till de tekniska läroverken med tillämpning av de nya principerna för statsuppställningar skulle fördelas på maximerade poster. För att vid tillämpning av dessa förebilder olägenheten av den nyssberörda möjlighetens borttagande icke skulle bli alla för framträdande, vore nödvändigt att beräkna flertalet av de särskilda maximiposterna väsentligt högre än som skulle vara nödvändigt, ifall den förutvarande möjligheten till utjämning finge tillämpas. På grund härav syntes det vara att föredraga, om den förutvarande utjämningsmöjligheten finge bibehållas. Denna möjlighet syntes så mycket mera nödvändig, åtminstone för nästkommande budgetår, som en noggrann beräkning av anslagsbehovet på varje särskild punkt skulle kräva en mera ingående utredning än överstyrelsen för närvarande vore i tillfälle att åstadkomma.

Vad anginge anslagen till parallellavdelningar, kunde man skilja mellan rent tillfälliga behov och sådana, som normalt återkomme år efter år. I båda fallen vore att märka, icke allenast att, såsom redan framhållits, anslagen avsåge flera olika kostnadselement, utan även att anslagens beräkning delvis sammanhängde med statberäkningarna.

Tillkomsten av en parallellavdelning påkallade nämligen en ökning i vissa däri upptagna kostnadsslag, ehuru icke i alla. Normalt krävde en parallellavdelning 40 veckotimmar jämte 4—5 veckotimmar för klassens uppdelning vid laborationer och undervisning i främmande språk. Ofta kunde det emellertid vara möjligt att under vissa lektioner, t. ex. i gymnastik, ordna undervisningen gemensamt för flera klasser. Räkade man med i medeltal 42 veckotimmar à 175 kronor = 7,350 kronor samt skäligt belopp för materiel till laborationer, läkarundersökningar och andra omkostnader, så komme man till en kostnad av i runt tal 8,000 kronor för klass och år. Anslagen hade emellertid ofta varit betydligt lägre, beroende på att man i sådana fall kunnat dels räkna med gemensamhetsundervisning i ökad utsträckning,

dels haft någon reserverad besparing å läroverkets stat. Hur kostnaderna under ovan angivna förhållanden borde fördelas, syntes i fråga om tillfälligt behövliga parallellavdelningar omöjligt att på förhand bestämma. I betraktande härav ansåge sig överstyrelsen böra stanna vid att beräkna kostnaden för eventuellt nytillkommande parallellavdelningar utan att fördela beloppen till alla de olika anslagsposter, som kunde komma i fråga, och i likhet med vad som skett i ovannämnda förebilder inräkna beloppen härför i posten avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m.

Däremot torde det vara lämpligt att, då skillnaden mellan ordinarie och extra anslag icke längre skulle upprätthållas, inräkna kostnaden för de redan upprättade och med visshet behövliga parallellavdelningarna i vederbörande läroverks utgifter samt att därvid söka fördela utgifterna på de olika anslagsposterna med hänsyn till den belastning, som kunde vara att förvänta.

Slutligen erinrar skolöverstyrelsen, att vid de tekniska läroverken förekomme vissa inkomster, vilka enligt principerna för den förändrade statsuppställningen möjligen kunde ifrågasättas böra redovisas som särskilda uppbördsmedel å omkostnadsanslaget. Dessa inkomster utgjordes huvudsakligen av ersättningar för uppvärmning och belysning, som bekostats av statsmedel, men bland desamma förekomme också i ett par fall lokalhyror. Då enligt gällande bestämmelser det helt och hållet åvilade vederbörande kommun att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, och lokalerna ofta vore så beräknade, att de utan förfång för läroverkets undervisning kunde till någon del användas även för annat ändamål, exempelvis för den kommunala yrkesundervisningen, så ansåge sig överstyrelsen icke böra räkna med ifrågavarande hyresmedel såsom inkomst för statsverket.

I fråga om beräkningen av förevarande anslag till avlöningar framgår av skolöverstyrelsens nyssberörda skrivelse och därvid fogade bilagor följande.

I. Enligt principerna för den nya statsuppställningen skulle i den nya staten för de tekniska läroverken uppföras en post till *avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat* samt såsom delposter härunder beräknas medel till a) lön och tjänstgöringspenningar, b) ålderstillägg samt c) fyllnadsarvode åt vikarier m. m.

Den förstnämnda delposten a) lön och tjänstgöringspenningar har skolöverstyrelsen beräknat till samma belopp, varmed enligt ovanstående tabellariska sammanställning medel nu utginge för ändamålet enligt de för de tekniska läroverken fastställda staterna, alltså till 292,100 kronor.

Kostnaderna för ålderstillägg, vilka nu bestridas från förutnämnda i huvudtiteln uppförda gemensamma ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg, har skolöverstyrelsen beräknat efter belastning till 30,000 kronor. Med sistnämnda belopp skulle alltså delposten b) ålderstillägg uppföras.

Delposten c) fyllnadsarvoden åt vikarier m. m. skulle enligt skolöverstyrelsens förslag även avse utgifter för oförutsedda behov. Såsom framgår av vad tidigare anförts, beräknas under innevarande budgetår ett belopp av 31,500 kronor till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov. Till fyllnadsarvoden åt vikarier och för oförutsedda behov

anser skolöverstyrelsen ett belopp av 15,000 kronor vara erforderligt, varmed alltså förevarande delpost enligt förslaget borde uppföras. Skillnaden (31,500 — 15,000 =) 16,500 kronor har skolöverstyrelsen ansett belöpa på kostnader för tillfälliga parallellavdelningar, vilka kostnader enligt förslaget skulle till huvudsaklig del bestridas under en i staten för de tekniska läroverken uppförd anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Vid ett bifall till skolöverstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande anslagspost till avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat beräknas till ett belopp av (292,100 + 30,000 + 15,000 =) 337,100 kronor.

II. I den nya staten för de tekniska läroverken skulle enligt grunderna för den nya riksstatsuppställningen vidare uppföras en post till *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* Under denna post skulle beräknas medel för a) grundavlöningar m. m. samt b) avlöningsförhöjningar m. m. Ur den förstnämnda delposten till grundavlöningar borde enligt överstyrelsens förslag utgå *dels* arvoden åt extralärare, *dels* arvoden för uppehållande av undervisning vid tillfälliga parallellavdelningar, *dels* arvoden till vaktmästare m. fl., *dels* ock arvoden till biträden vid laborationer.

Delposten a) grundavlöningar har skolöverstyrelsen beräknat på följande sätt.

För *arvoden åt extralärare* borde enligt skolöverstyrelsens förslag uppföras ett belopp av 91,925 kronor, fördelat mellan de olika tekniska läroverken sålunda:

till tekniska gymnasiet i Örebro	kronor 33,600
» tekniska läroverket i Malmö	» 11,900
» elektrotekniska fackskolan i Västerås	» 3,900
» tekniska elementarskolan i Norrköping	» 10,850
» tekniska elementarskolan i Borås	» 9,800
» tekniska gymnasiet i Härnösand	» 11,725
» tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna	» 10,150
Summa kronor 91,925	

Av nyssnämnda översikt, jämförd med den tidigare angivna tabellariska sammanställningen framgår, att beträffande tekniska läroverket i Malmö, elektrotekniska fackskolan i Västerås, tekniska elementarskolan i Borås och tekniska gymnasiet i Härnösand beräknats samma anslag för extralärare, som nu enligt staterna för dessa läroverk utgå för ändamålet. Däremot ha för de återstående tekniska läroverken, nämligen för tekniska gymnasiet i Örebro, tekniska elementarskolan i Norrköping och tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna, beräknats i förhållande till staterna för dessa läroverk förhöjda belopp.

För *tekniska gymnasiet i Örebro* hade sålunda räknats med ett från 12,425 till 33,600 kronor förhöjt belopp. Sistnämnda belopp hade beräknats på föl-

jande sätt. Av det föregående framgår, *dels* att i riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett särskilt anslag å 16,000 kronor till fjärde parallellavdelning (i andra och tredje klasserna) vid förevarande tekniska läroverk, *dels ock* att Kungl. Maj:t genom beslut den 16 augusti 1934 för samma budgetår anvisat 7,800 kronor till upprätthållande av en fjärde parallellavdelning till första klassen av samma läroverk. Summan av det nu till extralärare vid läroverket enligt dess stat utgående anslagsbeloppet av 12,425 kronor och de båda nyssnämnda anslagen av 16,000 kronor och 7,800 kronor utgör 36,225 kronor. Dessutom hade skolöverstyrelsen beräknat, att för samma budgetår skulle liksom för budgetåret 1933/1934 erfordras 925 kronor till täckande av motsedd brist, varigenom summan skulle stiga till $(36,225 + 925 =) 37,150$ kronor. Av sistnämnda belopp beräknar emellertid skolöverstyrelsen en summa av 3,550 kronor belöpa på andra utgiftstitlar än å arvoden åt extralärare. Följaktligen har skolöverstyrelsen beräknat medelsbehovet för extralärare vid tekniska gymnasiet i Örebro till ett belopp av $(37,150 - 3,550 =) 33,600$ kronor.

Vad angår *tekniska elementarskolan i Norrköping*, framgår av den förut anförda tabellariska sammanställningen, att till extralärare vid denna läroanstalt nu enligt staten för läroverket utgår ett belopp av 8,750 kronor. Skolöverstyrelsen har för nästkommande budgetår för ändamålet beräknat ett belopp av 10,850 kronor. Överstyrelsen erinrar, att Kungl. Maj:t genom beslut den 16 augusti 1934 anvisat högst 7,000 kronor till uppehållande under läsåret 1934—1935 av en parallellavdelning i andra klassen av skolan. Under nästkommande läsår kommer — anför skolöverstyrelsen — denna parallellavdelning att tillhöra tredje årsklassen och kostnaden för densamma beräknar överstyrelsen uppgå till minst 7,000 kronor. Då denna parallellavdelning likväl enligt överstyrelsens mening icke hade samma permanenta karaktär som nyssnämnda parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro, borde enligt skolöverstyrelsens mening sagda belopp icke beräknas under förevarande delpost till extralärare, utan i stället uppföras under förutnämnda delpost till arvoden för uppehållande av undervisning vid tillfälliga parallellavdelningar. Vidare erinrar skolöverstyrelsen, att ifrågavarande skola uppbure ersättning från Ebersteinska skolan för bränsle och lyse m. m. med 2,100 kronor och att detta belopp toges i anspråk för avlöning av extralärare. Med anledning härav borde enligt överstyrelsens mening den ovannämnda enligt läroverkets nuvarande stat utgående posten av 8,750 kronor höjas med nyssnämnda belopp, 2,100 kronor, till 10,850 kronor. Sagda ersättning av 2,100 kronor har skolöverstyrelsen redovisat såsom särskilda uppbördsmedel under omkostnadsanslaget.

Vad till sist angår *tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna*, framgår av vad i det föregående anförts, att skolöverstyrelsen för extralärare vid denna skola beräknat ett från 3,850 kronor till 10,150 kronor förhöjt belopp. Sistnämnda belopp hade framkommit genom att till det i

staten för fackskolan uppförda, för extralärare beräknade beloppet av 3,850 kronor lägga det ovannämnda särskilda anslaget å 6,300 kronor till parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna. Skolöverstyrelsen har i detta hänseende anført, att sistnämnda anslag vore avsett till uppehållande av en parallellavdelning i skolans första och andra klasser samt att hela beloppet, 6,300 kronor, åtginge till avlöning åt extralärare.

Under delposten *arvoden för uppehållande av undervisning vid tillfälliga parallellavdelningar* beräknar skolöverstyrelsen — med tillämpning av principen att härunder borde beräknas anslag allenast till sådana parallellavdelningar, som kunde anses vara av mer tillfällig karaktär — medel till *dels* förutnämnda parallellavdelning till tredje klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping, *dels ock* två parallellavdelningar, att efter Kungl. Maj:ts beslut förläggas till läroverk, där behov därav föreläge. För förstnämnda ändamål beräknar överstyrelsen ett belopp av 7,000 kronor och för sistnämnda ändamål ett belopp av 14,000 kronor. Delposten borde alltså enligt förslaget uppföras med sammanlagt (7,000 + 14,000 =) 21,000 kronor.

Skolöverstyrelsens sist anförda förslag innebär en anslagsökning med 14,000 kronor. Som motiv härför anför skolöverstyrelsen, att elevtillströmningen vid de tekniska läroverken alltjämt är stor. Redan för läsåret 1934—1935 föreläge behov av ytterligare en parallellavdelning, nämligen i första klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping, och vid tekniska fackskolan i Eskilstuna förutsåges behov av en parallellavdelning under nästkommande läsår även i denna skolas tredje klass.

Delposten *arvoden till vaktmästare m. fl.* borde enligt skolöverstyrelsens förslag beräknas med hänsyn till att från den skulle kunna bestridas kostnaderna för följande enligt den föregående tabellariska sammanställningen nu utgående arvodesbelopp, nämligen till *dels* en laboratorievaktmästare vid elektrotekniska fackskolan i Västerås å 1,450 kronor, *dels* en maskinist och eldare vid samma skola å 850 kronor, *dels ock* en vaktmästare vid tekniska fackskolan i Eskilstuna å 650 kronor. Ur delposten borde emellertid enligt skolöverstyrelsens förslag även bestridas ett belopp av 900 kronor för utförande av maskinist- och eldargöromål vid tekniska gymnasiet i Härnösand, vilket belopp Kungl. Maj:t årligen anvisat alltsedan budgetåret 1931/1932. Förevarande delpost borde alltså enligt förslaget upptagas med ett belopp av (1,450 + 850 + 650 + 900 =) 3,850 kronor. Överstyrelsen förutsätter, att de villkor, som nu gälla beträffande bidrag från vederbörande städer till avlöande av de förstnämnda tre befattningarna, skulle även i fortsättningen föreskrivas.

Delposten *arvoden till biträden vid laborationer* beräknar skolöverstyrelsen till summan av de båda nu i staterna för tekniska elementarskolan i Borås, respektive tekniska fackskolan i Eskilstuna för ändamålet uppförda posterna å 1,500 kronor respektive 500 kronor, alltså till 2,000 kronor.

Vid ett bifall till skolöverstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande under avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. uppförda del-

posten a) grundavlöningar uppföras med ett belopp av sammanlagt (91,925 + 21,000 + 3,850 + 2,000 =) 118,775 kronor.

Ur förutnämnda under samma rubrik uppförda delposten b) avlöningsförhöjningar m. m. borde enligt skolöverstyrelsens förslag utgå det extra ordinarie lärare vid de tekniska läroverken tillkommande understöd under förfall på grund av sjukdom, vilket nu utgår ur förutnämnda särskilda under åttonde huvudtiteln uppförda anslag till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk, statens folkskoleseminarier och tekniska läroverk under förfall på grund av sjukdom. Överstyrelsen har beräknat anslagsposten till ett belopp av 500 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skulle alltså enligt skolöverstyrelsens förslag uppföras med (118,775 + 500 =) 119,275 kronor.

III. Under en särskild anslagspost till *särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare* borde enligt skolöverstyrelsens mening till efterföljande ändamål uppföras nedannämnda belopp, vilka tidigare, såsom ovan anförts, utgått ur särskilda under åttonde huvudtiteln uppförda gemensamhetsanslag, nämligen

till tillfällig löneförbättring för lärare	kronor 65,000
» provisorisk avlöningsförbättring för lärare	» 10,000
» tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare	» 4,000
Summa kronor 79,000	

Förevarande anslagspost borde därför enligt skolöverstyrelsens förslag uppföras med sistnämnda belopp, 79,000 kronor.

IV. Under en särskild anslagspost till *arvoden och dylika särskilda ersättningar* borde enligt skolöverstyrelsens förslag uppföras a) medel till övningar i lantmäteri, b) medel till föredrag om arbetarskydd och hygien m. m., c) arvoden till bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna, d) arvoden till skol-läkare samt slutligen e) arvoden till bibliotekarier.

För nämnda ändamål har skolöverstyrelsen för de olika tekniska läroverken i statförslaget uppfört samma belopp, som enligt den förut återgivna tabellariska sammanställningen nu utgå till vederbörande tekniska läroverk, dock med den skillnaden att anslagsbeloppen för tekniska gymnasiet i Örebro över lag höjts. Sålunda har för sistnämnda gymnasium för övningar i lantmäteri beräknats 600 kronor mot nu 300 kronor (+ 300), för föredrag om arbetarskydd och hygien m. m. 430 kronor mot nu 300 kronor (+ 130), för arvoden till bokförings- och skrivbiträde åt rektor 1,200 kronor mot nu 900 kronor (+ 300), för arvoden till skolläkare 900 kronor mot nu 700 kronor (+ 200), för arvoden till bibliotekarie 700 kronor mot nu 500 kronor (+ 200). För ifrågavarande tekniska gymnasium har överstyrelsen sålunda beräknat höjningar av de nu i staten för gymnasiet för nyss angivna ända-

mål uppförda beloppen med sammanlagt $(300 + 130 + 300 + 200 + 200 =)$ 1,130 kronor. Av vad förut under II anförts, framgår, att överstyrelsen vid upprättandet av statförslaget fördelat ett nu till parallellavdelningar vid tekniska gymnasiet i Örebro utgående belopp av 3,550 kronor, vilket icke kunnat hänföras till anslagsposten till avlöningar åt icke ordinarie befattningshavare, mellan andra förekommande utgiftstitlar. Skolöverstyrelsen har erinrat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 3 november 1933 anvisat till undervisning i fältmätning och avvägning ett belopp av 275 kronor. Överstyrelsen har utgått ifrån, att anslagen till tekniska gymnasiet i Örebro för nästkommande budgetår icke borde beräknas lägre än att summan minst motsvarade de för gymnasiet under budgetåret 1933/1934 beviljade anslagen. På grund härav har överstyrelsen mellan olika förekommande utgiftstitlar fördelat ej blott förutnämnda belopp å 3,550 kronor utan också det nyssnämnda beloppet å 275 kronor, alltså sammanlagt $(3,550 + 275 =)$ 3,825 kronor, vilket belopp enligt överstyrelsens mening vore behöfligt för gymnasiet även under innevarande budgetår. Vid denna fördelning har överstyrelsen på förevarande anslagspost till arvoden och dylika särskilda ersättningar beräknat nyssnämnda ökning av sammanlagt 1,130 kronor. Att fördela på övriga poster — företrädesvis omkostnadsposter — återstår sålunda ett belopp av $(3,825 - 1,130 =)$ 2,695 kronor.

Förevarande anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar skulle vid ett bifall till överstyrelsens förslag upptagas med summan av *dels* de belopp, varmed anslag för ändamålet nu utgår enligt de för de tekniska läroverken fastställda staterna, alltså enligt den förut nämnda tabellariska sammanställningen med $(1,400 + 1,900 + 4,300 + 2,750 + 2,350 =)$ 12,700 kronor, *dels ock* förutnämnda ökning för tekniska gymnasiet i Örebro utöver de enligt staten för läroverket utgående beloppen med 1,130 kronor, alltså med sammanlagt $(12,700 + 1,130 =)$ 13,830 kronor.

V. Skolöverstyrelsens förslag innebär sålunda, att förevarande anslag till avlöningar vid de tekniska läroverken skulle för nästkommande budgetår uppföras med $(337,100 + 119,275 + 79,000 + 13,830 =)$ 549,205 kronor.

Detta innebär en ökning av de för motsvarande ändamål under innevarande budgetår anvisade medlen med i stort sett *dels* förutnämnda anslagsbelopp å 14,000 kronor till nya parallellavdelningar vid de tekniska läroverken i Norrköping och i Eskilstuna, *dels ock* förutnämnda anslagsbelopp å 2,100 kronor, fallande på posten till extralärare vid tekniska elementarskolan i Norrköping.

I skrivelse den 26 september 1934 har *skolöverstyrelsen* sedermera föreslagit vissa jämkningar i sina ovan refererade förslag om anvisande av medel till de tekniska läroverken för nästkommande budgetår. Av denna skrivelse framgår i huvudsak följande:

Skolöverstyrelsen erinrar, att överstyrelsen i sitt statförslag för nästkommande budgetår beräknat ett anslagsbelopp av 21,000 kronor för uppehållande av undervisning i parallellavdelningar vid tekniska läroverk. Härav beräknades utgå till en parallellavdelning i tredje klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping 7,000 kronor och till två parallellavdelningar, att efter Kungl. Maj:ts beslut förläggas till läroverk, där behov därav föreläge, 14,000 kronor.

Kungl. Maj:t hade genom beslut den 7 september 1934 anvisat 7,000 kronor för uppehållande under läsåret 1934—1935 av en ny parallellavdelning till första klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping. Denna parallellavdelning komme under nästkommande läsår att tillhöra andra klassen vid skolan. Behovet av fortsatt anslag till parallellavdelningen vore ofrånkomligt. Medel härför skulle kunna av Kungl. Maj:t anvisas från det ovannämnda i skolöverstyrelsens statförslag för de tekniska läroverken upptagna anslagsbelopp av 14,000 kronor. Med all sannolikhet kunde emellertid antagas, att under läsåret 1935—1936, liksom under innevarande läsår, en parallellavdelning bleve behövlig jämväl till skolans första klass. Vid sådant förhållande skulle även den återstående delen av förenämnda anslagspost tagas i anspråk för uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska elementarskolan i Norrköping. Skolan skulle i så fall komma att omfatta två parallellavdelningar i samtliga tre klasser.

Det syntes fördenskull angeläget, att ytterligare medel bereddades till mötande av tillfälliga behov av parallellavdelningar även vid andra tekniska läroverk. Såsom skolöverstyrelsen redan i sin förutberörda skrivelse av den 31 augusti 1934 erinrat, förutsåges behov av en parallellavdelning vid tredje klassen av tekniska fackskolan i Eskilstuna, detta beroende därav att antalet elever i skolans båda parallellavdelningar av andra klassen vore så stort, att efter uppflyttning en sammanslagning till en avdelning, såsom hittills skett, icke syntes bliva möjlig. Vidare hade styrelsen för tekniska gymnasiet i Härnösand anmält, att antalet kompetenta sökande till detta läroverks första klass uppgått till 40 och hemställt om anslag till inrättande av en parallellavdelning till nämnda klass. Medel för ändamålet funnes icke nu tillgängliga, men överstyrelsen skulle anse det önskvärt, att medel kunde ställas till förfogande, i händelse behovet av en parallellavdelning vid sagda gymnasium visade sig trängande även under läsåret 1935/1936. Även vid de övriga tekniska läroverken hade antalet kompetenta inträdessökande varit större än som kunnat mottagas.

Skolöverstyrelsen vidrör frågan om önskvärdheten av att ungdomen ledes in på praktiska levnadsbanor samt hemställer — då de i skolöverstyrelsens anslagsäskanden beräknade medlen till parallellavdelningar syntes komma att helt tagas i anspråk för redan beslutade och sannolikt även under nästkommande budgetår ofrånkomliga parallellavdelningar samt med hänsyn till det framträdande behovet av ytterligare parallellavdelningar — att den i skolöverstyrelsens framställning den 31 augusti 1934 upptagna delposten till arvoden till uppehållande av undervisning vid tillfälliga parallellavdelningar måtte ökas med ett belopp, motsvarande kostnaden för ytterligare två parallellavdelningar. Då kostnaden för ovannämnda parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Härnösand beräknades till endast 5,250 kronor och kostnaden för ovannämnda parallellavdelning vid tekniska fackskolan i Eskilstuna till 6,300 kronor, skulle ökningen utöver skolöverstyrelsens tidigare anslagsäskanden kunna begränsas till i avrundat tal 12,000 kronor.

Nyssnämnda delpost skulle sålunda behöva ökas från 21,000 kronor med 12,000 kronor till 33,000 kronor, därav 14,000 kronor för parallellavdelningar till andra och tredje klasserna vid tekniska elementarskolan i Norrköping och 19,000 kronor för tillfälliga parallellavdelningar, att efter Kungl. Maj:ts beslut förläggas till läroverk, där behov därav föreläge.

Vid ett bifall till skolöverstyrelsens nu anförda förslag skulle sålunda förevarande anslag till avlöningar vid de tekniska läroverken ökas från förutnämnda belopp av 549,205 kronor med 12,000 kronor till 561,205 kronor.

Departement-
mentschefen.

Innan jag ingår på en granskning av skolöverstyrelsens föreliggande förslag, vill jag förutskicka, att vissa jämkningar påkallas i detsamma med anledning av vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört vid sin anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Dessa jämkningar äro av huvudsakligen formell innebörd och bestå i ändrad benämning av anslagsposterna och delposterna samt omflyttning mellan vederbörande poster av de beräknade anslagsmedlen.

Jag biträder vad skolöverstyrelsen föreslagit i fråga om beräkningen av anslagsposten 1. *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat*, dock med den ändringen, att jag anser från delposten: *fyllnadsarvoden åt vikarier m. m.* å 15,000 kronor böra överflyttas 7,000 kronor till delposten: *uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar*. Förstnämnda delpost bör därför uppföras med 8,000 kronor och anslagsposten till avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat följaktligen med $(337,100 - 7,000 =) 330,100$ kronor.

I fråga om beräkningen av medel till avlöning av annan personal vill jag anföra följande.

Enligt principerna för den beslutade omläggningen av riksstaten skola i regel anslagsposter till arvoden och dylikt upptagas med maximerade belopp. Däremot skola exempelvis anslagsposter till avlöningsförhöjningar och dylikt samt till särskilda löneförmåner upptagas med förslagsvis beräknade belopp. Överstyrelsen har nu ifrågasatt, att styrelserna för vederbörande tekniska läroverk även i fortsättningen skulle kunna begagna sig av den dem nu tillkommande rätten att beträffande de utgiftstitlar, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast staternas slutsummor icke överskridas. Överstyrelsens ifrågavarande förslag berör tydligen icke blott förevarande anslag utan även anslagen till omkostnader och till materiel, böcker m. m. Förslaget att tillåta jämkning inom avlöningsanslaget, vilket skulle förutsätta, att flertalet avlöningsposter måste beräknas förslagsvis, anser jag mig icke kunna biträda. Däremot torde det vara försvärsligt, att inom omkostnadsanslagets och även inom materielanslagets ram tillåta dylika jämkningar i likhet med vad jag redan föreslagit beträffande motsvarande anslag vid ett par andra institutioner.

Enligt skolöverstyrelsens förslag skulle ifrågavarande anslagsmedel till avlöning åt annan personal än ordinarie fördelas mellan en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare och en anslagspost till arvoden och dylika särskilda ersättningar. I anledning av vad chefen för finansdepartementet i ovan angivet sammanhang anfört torde ifrågavarande avlöningsmedel böra uppföras under följande anslagsposter, nämligen 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Nämda anslagsposter beräknar jag på följande sätt.

Under anslagsposten 2. *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, torde beräknas medel för de ändamål, för vilka skolöverstyrelsen uppfört belopp under den av överstyrelsen föreslagna anslagsposten »Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare», dock med undantag för arvoden åt biträden vid laborationer. En delpost för sistnämnda ändamål bör uppföras under den av mig föreslagna anslagsposten 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I enlighet med vad nu föreslagits skulle sålunda förevarande anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, specificeras på a) arvoden åt extralärare, b) uppehållande av undervisning vid tillfälliga parallellavdelningar, c) arvoden till vaktmästare m. fl. samt d) understöd åt vissa extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom.

Vid beräkningen av medelsbehovet för de två förstnämnda ändamålen har skolöverstyrelsen fördelat de nu utgående och under nästkommande budgetår erforderliga anslagen till parallellavdelningar mellan förstnämnda båda delposter på så sätt, att överstyrelsen under delposten a) arvoden åt extralärare, uppfört — förutom de arvodesbelopp, som nu utgå för ändamålet enligt de för de tekniska läroverken gällande staterna — även vissa kostnader för enligt överstyrelsens förmenande mera permanenta parallellavdelningar. Under delposten b) arvoden för uppehållande av undervisning vid tillfälliga parallellavdelningar har skolöverstyrelsen däremot uppfört kostnaderna för parallellavdelningar av en, såvitt kunde bedömas, mera tillfällig karaktär. I anledning härav vill jag erinra, att, såsom skolöverstyrelsen i annat sammanhang framhållit, de tekniska läroverkens verksamhet i hög grad växlar efter de industriella konjunkturerna. Det torde alltså vara svårt att i de enskilda fallen avgöra, om en parallellavdelning skall vara att anse såsom mer permanent eller mer tillfällig. På grund härav finner jag det mest lämpligt, om även i fortsättningen de medel, som avses för samtliga parallellavdelningar, hållas skilda från de medel, som nu utgå till arvoden åt extralärare.

Delposten a) *arvoden åt extralärare* skulle sålunda beräknas till det belopp, som nu utgår enligt staterna för de tekniska läroverken, alltså till 62,350 kronor. Emellertid synes det erforderligt att öka de för tekniska gymnasiet i Örebro för detta ändamål avsedda medlen med ett belopp av

925 kronor, vilket Kungl. Maj:t, såsom av det föregående framgår, anvisat för täckande av brist för gymnasiet, belöpande å ifrågavarande utgiftstitel, och vilket belopp även framdeles synes vara erforderligt. Vidare böra ifrågavarande medel för tekniska elementarskolan i Norrköping ökas med ett belopp av 2,100 kronor, vilket hittills balanserats mot särskilda uppbördsmedel, belöpande på ersättning från Ebersteinska skolan för bränsle och lyse m. m. För arvoden åt extra lärare beräknar jag sålunda sammanlagt $(62,350 + 925 + 2,100 =)$ 65,375 kronor. Jag vill här anmärka, att det torde få anses riktigare, att — såsom skolöverstyrelsen föreslagit — nyssnämnda ersättningsbelopp av 2,100 kronor balanseras mot vederbörande anslagspost till uppvärmning, belysning m. m. i den nya omkostnadsstat, som skall fastställas för de tekniska läroverken. Jag framlägger förslag härom under nästföljande punkt.

Vad beträffar beräklandet av delposten *b) uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar*, skulle vid bifall till skolöverstyrelsens förslag av den 31 augusti 1934 och den 26 september 1934 rörande uppehållande och upprättande av parallellavdelningar vid de tekniska läroverken under nästkommande budgetår från denna post bestridas kostnaderna för

1) fjärde parallellavdelning i andra och tredje klasserna vid tekniska gymnasiet i Örebro (dessa kostnader bestridas nu från särskilt riksstatsanslag)	kronor 16,000
2) fjärde parallellavdelning i första klassen vid tekniska gymnasiet i Örebro (under läsåret 1934—1935 utgår medel jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 augusti 1934)	» 7,800
3) parallellavdelning i andra klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping (under läsåret 1934—1935 utgår medel till parallellavdelning i första klassen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 september 1934)	» 7,000
4) parallellavdelning i tredje klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping (under läsåret 1934—1935 utgår medel till parallellavdelning i andra klassen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 augusti 1934)	» 7,000
5) parallellavdelning i första klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping (ny)	» 7,000
6) parallellavdelningar i första och andra klassen vid tekniska fackskolan i Eskilstuna (dessa kostnader bestridas nu från särskilt riksstatsanslag)	» 6,300
7) parallellavdelning i tredje klassen vid tekniska fackskolan i Eskilstuna (ny)	» 12,000
8) parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Härnösand (ny)	

Summa kronor 63,100

Skolöverstyrelsens förslag i denna del innebär, såsom av det föregående framgår, en anslagsökning i förhållande till de medel, som under innevarande budgetår utgå för ändamålet, med 19,000 kronor, motsvarande tre nya parallellavdelningar. Jag vill för min del framhålla den stora betydelse

sen av att ungdomen ledes in på banor, som mer omedelbart leda till det praktiska förvärvslivet. Då, såvitt jag av utredningen i ärendet kan finna, tillströmningen till de tekniska läroverken motiverar skolöverstyrelsens förslag, vill jag tillstyrka detsamma. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning från skolöverstyrelsen avgöra, vid vilka tekniska läroverk parallellavdelningar böra inrättas.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att vissa kostnader för ifrågavarande parallellavdelningar belöpa på andra utgiftstitlar än avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare. Den övervägande delen av kostnaderna faller emellertid på avlöningsanslaget. Jag finner det med hänsyn till vad jag i det föregående anfört icke påkallat, att fördela kostnaderna för parallellavdelningarna på ifrågavarande olika utgiftstitlar utan håller före, att kostnaderna för parallellavdelningarna i sin helhet böra bestridas ur förevarande delpost till undervisning vid parallellavdelningar. Denna delpost bör alltså uppföras med nyss angivna belopp, *63,100 kronor*.

Vad angår delposterna *c) arvoden åt vaktmästare m. fl.* och *d) understöd åt vissa extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom* har jag i huvudsak intet att erinra mot överstyrelsens förslag i dessa delar. Ifrågavarande poster böra alltså beräknas till *3,850 kronor* respektive *förslagsvis 500 kronor*.

Vad jag nu föreslagit innebär att förevarande anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle uppföras med ett belopp av $(65,375 + 63,100 + 3,850 + 500 =)$ *132,825 kronor*.

Under anslagsposten *3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* böra delposter uppföras för a) övningar i lantmäteri, b) föredrag om arbetarskydd och hygien, c) arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna, d) arvoden åt skolläkare, e) arvoden åt bibliotekarier och f) arvoden åt biträden vid laborationer. Samtliga dessa delposter, vilka nu fördelas mellan vederbörande tekniska läroverk av Kungl. Maj:t, torde i fortsättningen — i överstämmelse med vad jag i vissa likartade avseenden föreslagit ifråga om de allmänna läroverken och om seminarierna — böra fördelas av skolöverstyrelsen. Emot skolöverstyrelsens beräkningar av förevarande delposter har jag ingen annan erinran att göra än att de av överstyrelsen ifrågasatta höjningarna för tekniska gymnasiet i Örebro bortfalla vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit. Dock synes för övningar i lantmäteri för nämnda gymnasium böra beräknas ett med 275 kronor förhöjt belopp, motsvarande de ytterligare medel, Kungl. Maj:t genom beslut den 3 november 1933 anvisat till detta gymnasium för undervisning i fältmätning och avvägning. Medel för sistnämnda ändamål torde vara erforderliga även under nästkommande budgetår. Förevarande anslagspost synes sålunda böra uppföras med summan av för ifrågavarande ändamål enligt staterna för de tekniska läroverken utgående belopp och sistberörda av mig förordade ök-

ning, alltså enligt den tabellariska sammanställningen å sid. 680 med $[(1,400 + 1,900 + 4,300 + 2,750 + 2,350 + 2,000) + 275 =]$ 14,975 kronor.

Anslagsposten 4. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän* torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra uppföras med sammanlagt 79,000 kronor.

Vid bifall till vad jag ovan föreslagit skulle staterna för de tekniska läroverken te sig som följer och från vissa av de i dem uppförda anslagsposterna till de olika tekniska läroverken jämlikt beslut av Kungl. Maj:t utgå de belopp, som nedan upptagits under ifrågavarande poster:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:

a) Lön och tjänstgöringspenningar kronor 292,100

Avlöningsstater.

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Summa
<i>Tekniska gymnasiet i Örebro.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
12 lektorer	46,800	22,800	69,600
1 vaktmästare	900	550	1,450
1 maskinist och eldare	1,100	650	1,750
1 laboratorievaktmästare	1,100	650	1,750
<i>Tekniska läroverket i Malmö.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
10 lektorer	39,000	19,000	58,000
1 vaktmästare	900	550	1,450
1 laboratorievaktmästare	1,100	650	1,750
1 maskinist och eldare	1,100	650	1,750
<i>Elektrotekniska fackskolan i Västerås.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
1 lektor	3,900	1,900	5,800
1 vaktmästare	900	550	1,450
<i>Tekniska elementarskolan i Norrköping.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
2 lektorer	7,800	3,800	11,600
1 vaktmästare	900	550	1,450
1 maskinist och eldare	1,100	650	1,750

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
<i>Tekniska elementarskolan i Borås.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
3 lektorer	11,700	5,700	17,400
1 vaktmästare	900	550	1,450
<i>Tekniska gymnasiet i Härnösand.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
2 lektorer	7,800	3,800	11,600
1 vaktmästare	900	550	1,450
1 laboratorievaktmästare	1,100	650	1,750
<i>Tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna.</i>			
Rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor	3,900	1,900	5,800
1 lektor	3,900	1,900	5,800
Summa kronor	—	—	292,100

Anmärkning till avlöningsstaterna.

1. För lektor kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

2. För ordinarie vaktmästare, maskinist och eldare och laboratorievaktmästare kan lönen efter 3 år höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.

3. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt vaktmästare eller maskinist och eldare eller laboratorievaktmästare, skall av lönen avstås för bostad med bränsle 150 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året. Därest ifrågavarande befattningshavare åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kilowatt-timmar. Åtnjutes lyse, skall befattningshavare själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836; ändrad genom kungörelsen nr 584/1920) angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

b) Ålderstillägg, *förslagsvis* kronor 30,000

c) Fyllnadsarvode åt vikarier m. m., *förslagsvis* . . . » 8,000 330,100

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.

Maj:t:

a) Arvoden åt extralärare kronor 65,375

Härav skall utgå:

till tekniska gymnasiet i Örebro kronor 13,350

till tekniska läroverket i Malmö » 11,900

till elektrotekniska facksko-	
lan i Västerås	kronor 3,900
till tekniska elementarskolan	
i Norrköping	» 10,850
till tekniska elementarskolan	
i Borås	» 9,800
till tekniska gymnasiet i	
Härnösand	» 11,725
till tekniska fackskolan för	
maskinindustri i Eskils-	
tuna	» 3,850

Summa kronor 65,375

- b) Uppehållande av undervisning vid parallell-
avdelningar kronor 63,100

Härav skall utgå:

till fjärde parallellavdelning	
i andra och tredje klas-	
serna vid tekniska gym-	
nasiet i Örebro	kronor 16,000
till parallellavdelningar i för-	
sta och andra klasserna	
vid tekniska fackskolan	
i Eskilstuna	» 6,300
till sex parallellavdelningar,	
att efter Kungl. Maj:ts	
beslut förläggas till läro-	
verk, där behov därav	
föreligger	kronor 40,800

Summa kronor 63,100

- c) Arvoden åt vaktmästare m. fl. » 3,850

Härav skall utgå:

till en laboratorievaktmä-	
stare vid elektrotekniska	
fackskolan i Västerås . .	kronor 1,450
till en maskinist och eldare	
vid samma skola	» 850
till en vaktmästare vid tek-	
niska fackskolan i Eskils-	
tuna	» 650

Anm.: Såsom villkor för utgående av de sålunda anvisade beloppen skall gälla, att vederbörande städer förbinda sig att till nämnda befattningshavare, så länge dessa äro anställda såväl vid statens som städernas läroanstalter, utbetala så stort arvode, att dessas sammanlagda avlöningsförmåner uppgå, beträffandelaboratorievaktmästaren samt maskinisten och eldaren vid tekniska fackskolan i Västerås till minst samma belopp, som är fastställt för de till den s. k. B-gruppen hörande vakt-

mästare, samt beträffande vaktmästaren vid tekniska fackskolan i Eskilstuna till minst samma belopp, som är fastställt för de till den s. k. A-gruppen hörande vaktmästare, dock för samtliga nu nämnda befattningshavare med avdrag, motsvarande ordinarie befattningshavare åliggande avgifter för egen pensionering.

till utförande av maskinist- och eldargöromålen vid tekniska gymnasiet i Härnösand kronor 900

Anm.: Därest vid gymnasiet anställd ordinarie befattningshavare förordnas att, utöver honom eljest åliggande tjänstgöring, helt eller delvis bestrida ifrågavarande göromål, må han därför uppbära särskild ersättning med högst 450 kronor för år utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Summa kronor 3,850

d) Understöd åt vissa extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis* . . . kronor 500 132,825

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:

a) Övningar i lantmäteri	kronor	1,675	
b) Föredrag om arbetarskydd och hygien	»	1,900	
c) Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna	»	4,300	
d) Arvoden åt skolläkare	»	2,750	
e) Arvoden åt bibliotekarier	»	2,350	
f) Arvoden åt biträden vid laborationer	»	<u>2,000</u>	14,975

4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:

a) Tillfällig löneförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	kronor	65,000	
b) Provisorisk avlöningsförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	»	10,000	
c) Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	»	<u>4,000</u>	79,000

Summa kronor 556,900

Sistnämnda belopp, 556,900 kronor, torde böra äskas såsom förslagsanslag.

För de i den ovan intagna staten avsedda ändamålen utgå under innevarande år:

dels medel enligt de nuvarande staterna för de tekniska läroverken (jfr den tabellariska sammanställningen å sid. 680: posterna 292,100 kronor—2,350 kronor i sista kolumnen) med kronor 372,100

<i>dels</i>	de två ovannämnda särskilda riksstatsanslagen till fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro . . .	kronor	16,000
	samt parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna	»	6,300
<i>dels</i>	den förutnämnda ur det ordinarie reservationsanslaget till de tekniska läroverken utgående posten till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov	»	31,500
<i>dels</i>	ur det förutnämnda under allmänna läroverken uppförda förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet etc. under förfall på grund av sjukdom	»	500
<i>dels ock</i>	ur de förutnämnda under åttonde huvudtiteln uppförda särskilda gemensamhetsanslagen till ålderstillägg, tillfällig löneförbättring, provisorisk avlöningsförbättring och tillfälligt lönetillägg	»	109,000
			Summa kronor 535,400

De av mig i det föregående förordade förslagen innebära sålunda en anslagsökning med (556,900 — 535,400 =) 21,500 kronor. Av denna anslagsökning belöper 2,100 kronor på den ovan ifrågasatta förändrade bokföringen av vissa uppbördsmedel vid tekniska läroverket i Norrköping, vilken ökning kompenseras av en motsvarande minskning av anslaget till omkostnader vid de tekniska läroverken. Den återstående anslagsökningen, 19,400 kronor, belöper väsentligen på förslaget att anvisa medel till ytterligare tre parallellavdelningar vid de tekniska läroverken.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- dels* till *Tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 556,900;
dels ock godkänna följande avlöningsstat för tekniska läroverken att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:
 - a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 292,100
 - b. Ålderstillägg, *förslagsvis* » 30,000
 - c. Fyllnadsarvoden åt vikarier
 m. m., *förslagsvis* » 8,000 330,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
 - a. Arvoden åt extralärare » 65,375
 - b. Uppehållande av undervisning
 vid parallellavdelningar » 63,100
 - c. Arvoden åt vaktmästare m. fl. » 3,850

d. Understöd åt vissa extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsvis</i>	kronor	500	132,825
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Övningar i lantmäteri	»	1,675	
b. Föredrag om arbetarskydd och hygien	»	1,900	
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna . .	»	4,300	
d. Arvoden åt skolläkare	»	2,750	
e. Arvoden åt bibliotekarier . . .	»	2,350	
f. Arvoden åt biträden vid laborationer	»	2,000	14,975
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i>	»	65,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring för lärare, <i>förslagsvis</i> . .	»	10,000	
c. Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	»	4,000	79,000
Summa förslagsanslag		kronor	556,900

[207.] **2. Tekniska läroverk: Omkostnader, förslagsanslag.** Av den tabellariska sammanställningen å sid. 680 framgår, att enligt de nu gällande staterna för de tekniska läroverken till ifrågavarande läroanstalter under innevarande budgetår utgår

till trycksaker, annonser, skrivmaterialier m. m.	kronor	10,400
» uppvärmning, belysning, renhållning m. m.	»	46,250
Summa		kronor 56,650

Härförutom bestridas expenskostnader medelst särskilda uppbördsmedel.

Skolöverstyrelsen har i sin förutberörda framställning den 31 augusti 1934 utgått ifrån, att den blivande omkostnadsstaten för de tekniska läroverken allenast bör avse de utgiftsändamål, som enligt nu vedertagen terminologi betecknas såsom expenser, samt att uppdelning härvidlag bör göras mellan a) trycksaker, annonser m. m. samt b) uppvärmning, belysning, renhållning m. m. Överstyrelsen har erinrat, att enligt grunderna för den förändrade

statsuppställningen expenserna bort fördelas på dels bränsle, lyse och vatten, dels ock övriga expenser. En sådan uppdelning hade överstyrelsen i saknad av erforderliga uppgifter icke kunnat nu genomföra.

Posten a) trycksaker, annonser m. m. beräknar skolöverstyrelsen till 10,900 kronor. Ökningen, 500 kronor, i förhållande till det belopp, som för ändamålet sammanlagt utgår under innevarande budgetår, belöper på tekniska gymnasiet i Örebro och har tillförts en delpost för detta gymnasium vid den fördelning av utgifterna för vissa parallellavdelningar, som skolöverstyrelsen enligt nästföregående punkt verkställt.

Posten b) uppvärmning, belysning, renhållning m. m. beräknar skolöverstyrelsen till ett från 46,250 kronor till 50,970 kronor förhöjt belopp. Ökningen, 4,720 kronor har framkommit

dels därigenom, att skolöverstyrelsen till de nu enligt staterna för de tekniska läroverken utgående beloppen lagt vissa beräknade inkomster, nämligen för tekniska gymnasiet i Örebro ersättning från rektor m. fl. för uppvärmning och belysning med 355 kronor, för tekniska läroverket i Malmö ersättning från Malmö stads lärlings- och yrkesskolor för uppvärmning och belysning m. m. med omkring 1,000 kronor, för tekniska elementarskolan i Borås ersättning från kemiska kontrollanstalten, Borås stads yrkesskolor samt vävskolan i Borås för uppvärmning, belysning, renhållning m. m. med omkring 1,000 kronor samt slutligen för tekniska gymnasiet i Härnösand ersättning av rektor, Härnösands stads lärlings- och yrkesskolor och navigationsskolan i Härnösand för uppvärmning, belysning m. m. med 1,270 kronor,

dels ock därigenom, att överstyrelsen vid den förutnämnda fördelningen av vissa kostnader, som nu bestridas från anslag till parallellavdelningar, tillfört det för tekniska gymnasiet i Örebro för uppvärmning, belysning, renhållning m. m. nu utgående beloppet ytterligare 1,095 kronor.

Enligt skolöverstyrelsens förslag bör alltså till omkostnader vid de tekniska läroverken för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av sammanlagt $(10,900 + 50,970 =)$ 61,870 kronor. Emot detta belopp böra emellertid balanseras *dels* nyssnämnda särskilda uppbördsmedel med $(355 + 1,000 + 1,000 + 1,270 =)$ 3,625 kronor, *dels ock* de under nästföregående punkt omnämnda på tekniska elementarskolan i Norrköping belöpande särskilda uppbördsmedlen å 2,100 kronor, alltså sammanlagt $(3,625 + 2,100 =)$ 5,725 kronor. Det erforderliga statsanslaget skulle alltså enligt skolöverstyrelsens förslag beräknas till $(61,870 - 5,725 =)$ 56,145 kronor, innebärande en anslagsminskning med $(56,650 - 56,145 =)$ 505 kronor.

Departementschefen.

För tekniska gymnasiet i Örebro bör vid bifall till vad jag under nästföregående punkt föreslagit för nästkommande budgetår beräknas samma statsanslag för uppvärmning, belysning, renhållning m. m., som under innevarande budgetår enligt den tabellariska sammanställningen å sid. 680 utgår

till nämnda läroverk. Detta innebär en minskning av det av skolöverstyrelsen beräknade beloppet med $(500 + 1,095 =) 1,595$ kronor. Förevarande anslag skulle med hänsyn härtill böra upptagas till ett belopp av $(56,145 - 1,595 =) 54,550$ kronor. Under innevarande budgetår utgår för ändamålet ett belopp av 56,650 kronor. Anslagsminskningen utgör sålunda $(56,650 - 54,550 =) 2,100$ kronor. Denna minskning motsvarar den ökning av anslaget till extralärare vid tekniska elementarskolan i Norrköping, som av mig förordats under nästföregående punkt, och sammanhänger med den förändrade redovisningen av de på ifrågavarande läroanstalt belöpande särskilda uppbördsmedlen.

Av riksdagen torde böra äskas ett till 54,600 kronor avrundat förslagsanslag till omkostnader vid de tekniska läroverken.

Skolöverstyrelsen har icke sett sig i stånd att redan nu framlägga förslag rörande fördelning av ifrågavarande medel i enlighet med principerna för den förändrade statsuppställningen mellan å ena sidan utgifter för bränsle, lyse och vatten, å andra sidan övriga expenser. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan skolöverstyrelsen avgivit dylikt förslag, fastställa omkostnadsstat för de tekniska läroverken. Härvid torde, i anslutning till vad under nästföregående punkt framhållits, möjlighet beredas de tekniska läroverken att å en post göra minskning och å en annan ökning endast de för vederbörande läroverk sammanlagt anvisade medlen icke överskridas.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 54,600.

[208.] **3. Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Av den tabellariska sammanställningen å sid. 680 framgår, att enligt de nu gällande staterna för de tekniska läroverken under innevarande budgetår till ifrågavarande läroanstalter utgår

till böcker, samlingar och undervisningsmateriel	kronor 13,900
» materialier och diverse till verkstad	» 2,000
» materialier och diverse till laborationer	» 13,850
Summa kronor 29,750	

Skolöverstyrelsen har i sin förutnämnda framställning den 31 augusti 1934 förutsatt, att från ifrågavarande anslag skulle utgå medel till nyssnämnda tre ändamål samt dessutom till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping, för vilket ändamål, såsom av det föregående framgår, nu utgår ett särskilt under åttonde huvudtiteln uppfört reservationsanslag å 5,000 kronor. Vidare har överstyrelsen föreslagit, att under förevarande anslag skulle anvisas medel till ett nytt

ändamål, nämligen till komplettering av utrustning i det kemiskt-tekniska laboratoriet vid tekniska gymnasiet i Härnösand.

För de förstnämnda tre ändamålen beräknar skolöverstyrelsen ett med 1,100 kronor förhöjt belopp, alltså inalles $(29,750 + 1,100 =)$ 30,850 kronor. Ökningen i förhållande till nu gällande stater skulle komma tekniska gymnasiet i Örebro till del och sammanhänger med skolöverstyrelsens under de båda nästföregående punkterna berörda förslag om fördelande av vissa på parallellavdelningar belöpande kostnader mellan vissa utgiftstitlar.

Vad angår anslaget till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping erinrar överstyrelsen, att 1932 års riksdag för ändamålet beviljat ett belopp av 50,000 kronor, varav för budgetåret 1932/1933 anvisats 10,000 kronor. För ett vart av budgetåren 1933/1935 har anslaget utgått med 5,000 kronor. Överstyrelsen betonar kraftigt nödvändigheten att ökat anslag ställes till förfogande och hemställer därför, att anslaget för nästkommande budgetår bestämmes till 10,000 kronor.

För komplettering av utrustning i det kemiskt-tekniska laboratoriet vid tekniska gymnasiet i Härnösand begär överstyrelsen ett anslagsbelopp av 4,500 kronor till anskaffande av apparater för vissa provningar, som under de senare åren fått en allt större betydelse inom massaindustrien.

Vid bifall till skolöverstyrelsens förslag skulle sålunda förevarande anslag uppföras med ett belopp av $(30,850 + 10,000 + 4,500 =)$ 45,350 kronor.

Departementschefen.

Den av skolöverstyrelsen för tekniska gymnasiet i Örebro ifrågasatta anslagsökningen torde vid ett bifall till vad jag under punkten 206 föreslagit icke behöva ifrågakomma.

Jag har intet att erinra mot överstyrelsens förslag att under förevarande anslag medel även böra beräknas för laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping, för vilket ändamål 1932 års riksdag som nämnts beviljat ett belopp av 50,000 kronor. Anslaget torde emellertid för nästkommande budgetår under rådande ekonomiska förhållanden böra uppföras med samma belopp, som nu utgår, alltså med 5,000 kronor.

Förslaget om anvisande av medel till viss komplettering av utrustning vid tekniska gymnasiet i Härnösand anser jag mig icke kunna nu biträda.

Vid ett bifall till vad jag nu förordat skulle från förevarande anslag medel utgå till efterföljande ändamål:

1. till böcker, samlingar och undervisningsmateriel	kronor 13,900
2. till materiel m. m. till laborationer	» 13,850
3. till materiel m. m. till verkstad	» 2,000
4. till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping	» 5,000
Summa kronor 34,750	

Sistnämnda belopp, avrundat till 34,800 kronor, bör äskas såsom reservationsanslag. Stat för anslaget användning torde i sinom tid böra fastställas av Kungl. Maj:t. Därvid torde, i enlighet med vad jag under punkten 207 anfört, föreskrift böra lämnas, att styrelsen för vederbörande tekniska läroverk äger att vidtaga jämkningar i de för läroverket avsedda, under punkterna 1)—3) här ovan upptagna anslagsmedlen, dock så att den sammanlagda summan av dessa medel icke överskrides.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 34,800.

[209.] **4. Tekniska läroverk: Stipendier, reservationsanslag.** Av punkten 206 framgår, att i riksstaten under budgetåret 1934/1935 är uppfört ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna. Ifrågavarande anslag har utgått med enahanda belopp från och med budgetåret 1926/1927.

I sin förutberörda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att anslag måtte för ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår anvisas med oförändrat belopp.

För stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna torde i överensstämmelse med överstyrelsens förslag för nästkommande budgetår böra anvisas oförändrade medel, 5,000 kronor. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000.

[210.] **5. Tekniska läroverk: Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping.** Såsom bidrag till ifrågavarande undervisning har sedan budgetåret 1930/1931 årligen anvisats ett extra anslag av 1,600 kronor, att utgå under villkor att enahanda belopp för samma ändamål tillsköttes av annan eller andra bidragsgivare.

I sin förutberörda skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* med anledning av en av skolans styrelse gjord framställning hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår av ett till 3,200 kronor förhöjt anslag.

Skolöverstyrelsen framhåller, att skolans styrelse till stöd för sin hemställan anför, att ifrågavarande undervisning ägde stor betydelse och därför omfattats med stort intresse både från industriens sida och av de studerande. Vissa sammanslutningar hade bidragit med avsevärda belopp och olika fabriks- och affärsföretag samt enskilda personer hade tillhandahållit alla för de praktiska övningarna i färgerilaboratoriet erforderliga råmaterialier. Styrelsen hade dock för undervisningens upprätthållande måst förskottera medel, som icke med visshet kunde återbekommas från frivilliga bidragsgivare. Styrelsen vågade därför icke påtaga sig ansvaret att fortfarande söka uppehålla denna del av skolans undervisning, om erforderliga medel — 3,200 kronor — icke kunde erhållas från statsverket.

I likhet med skolans styrelse ansåge överstyrelsen, att det skulle vara mycket beklagligt, om den färgeritekniska undervisningen, som pågått under några år och därvid utvecklats så, att den visat sig vara till verkligt gagn, icke längre skulle kunna upprätthållas. De lokala anordningarna voro till en början mycket blygsamma, men Norrköpings stad hade under tiden ställt nya, mycket tillfredsställande lokaler till skolans förfogande, varigenom förutsättningarna även för den ifrågavarande undervisningen i hög grad förbättrats. Samtidigt hade etablerats ett visst samarbete med John Lenings vävskola, varigenom undervisningen i textilt tekniskt avseende kunnat ytterligare förbättras. I betraktande av allt detta funne överstyrelsen det begärda anslaget 3,200 kronor relativt måttligt.

Departementschefen.

Med hänsyn till färgeriundervisningens stora betydelse och till i detta fall föreliggande särskilda omständigheter anser jag mig böra biträda föreliggande förslag om höjning av det nu utgående anslaget med 1,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska läroverk: Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 3,200.

[211.] **6. Bidrag till handelsgymnasier.** Under innevarande budgetår äro i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda följande anslag för handelsgymnasier:

Handelsgymnasier, ordinarie anslag	kronor 135,000
Förhöjda understöd åt handelsgymnasier, extra anslag	» 120,000
Summa kronor 255,000	

Det ordinarie anslaget har alltsedan år 1918 utgått med ett belopp av 135,000 kronor.

Det extra anslaget, som år 1921 bestämdes till 150,000 kronor, sänktes år 1923 till 120,000 kronor, men höjdes åter år 1927 till 135,000 kronor och år 1930 ytterligare till 139,500 kronor. I samband med 1933 års besparingsåtgärder återfördes anslaget till 120,000 kronor.

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola ifrågavarande båda anslag i riksstaten sammanföras till ett gemensamt anslag till bidrag till handelsgymnasier.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att ifrågavarande gemensamma anslag måtte för nästkommande budgetår upptagas med ett från 255,000 kronor med 19,500 kronor till 274,500 kronor förhöjt belopp. Som motiv för anslagsökningen har anförts bland annat handelsgymnasiernas i många fall dåliga ekonomi, de automatiskt ökade utgifterna för befattningshavarnas uppflyttning i lönegrad och den på grund av minskningen av statsbidraget automatiskt inträdande minskningen av bidragen från vederbörande kommun eller enskilda donatorer.

Svenska stadsförbundets styrelse har i skrivelse den 22 oktober 1934 med anledning av en av Göteborgs stadskollegium gjord framställning erinrat, att en reducering av statsbidrag till undervisnings- och bildningsanstalter, som understöddes även av kommunerna, verkade därhän, att kommunernas utgifter ökades i de fall, då reduktionen icke motiverats av att anstaltens driftkostnader i ena eller andra avseendet kunnat minskas. Att den ena representanten för det allmänna, eller kommunerna, skulle få bära samma eller ökade kostnader, medan den andra parten, eller staten, reducerade sina, syntes inte skäligt. Det vore att befara, att en restriktiv statsbidragspolitik i nu omhandlade fall från statens sida kunde komma att medföra resultat av mycket beklaglig art.

Då staten under det statsfinansiella läge, som rått de sista åren och ännu är förhanden, nödgas väsentligt sänka anslagen till sina egna institutioner, synes det även naturligt, att de bidrag, som lämnats till enskilda anstalter och företag, fått vidkännas en motsvarande sänkning. Departementschefen.

Förevarande anslag bör för nästkommande budgetår upptagas med ett belopp av 255,000 kronor, alltså samma belopp som utgår under innevarande budgetår.

Under åberopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 255,000 att utgå under förutsättning att kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

[212.] **7. Kommunal och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** Under innevarande budgetår äro i riksstaten under attonde

huvudtiteln för kommunala anstalter för yrkesundervisning uppförda bland annat följande anslag:

Understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning, ordinarie förslagsanslag	kronor 1,000,000
Understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, ordinarie förslagsanslag . .	» 80,000
	Summa kronor 1,080,000

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola ifrågasvara båda anslag i riksstaten sammanföras till ett gemensamt förslagsanslag till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* anfört följande beträffande anslagsbehovet under budgetåret 1935/1936:

För budgetåret 1933/1934 hade skolöverstyrelsen utdelat 1,280,797 kronor 42 öre till understöd för avlöning av lärare samt 114,915 kronor 34 öre till understöd för undervisningsmateriel, därav 61,381 kronor 89 öre till nyskaffning samt 53,533 kronor 45 öre till underhåll och förbrukning.

För budgetåret 1934/1935 hade överstyrelsen på grund av inkomna ansökningar redan utdelat understöd med 1,295,105 kronor 88 öre för avlöning av lärare och med 88,681 kronor 32 öre till undervisningsmateriel. Dessutom föreläge ännu icke slutbehandlade ansökningar, avseende understöd för avlöning av lärare med 112,442 kronor 32 öre samt till undervisningsmateriel med 14,059 kronor 32 öre. Den verkliga utgiften för understöd till lärares avlöning torde emellertid komma att hålla sig omkring 1,200,000 kronor och till undervisningsmateriel omkring 100,000 kronor, i jämförelse med föregående år alltså utvisande en utvidgning av skolornas verksamhet.

För budgetåret 1935/1936 finnes ingen anledning antaga, att utvecklingen skulle gå i annan riktning än under budgetåret 1934/1935. Överstyrelsen funne sig böra föreslå anvisandet av de anslagsbelopp, som motsvarade de ovan såsom någorlunda säkra verkliga utgifter för budgetåret 1934/1935 angivna beloppen, alltså 1,200,000 kronor för understöd till lärares avlöning och 100,000 kronor för understöd till undervisningsmateriel.

Statskontoret har i utlåtande den 20 september 1934 erinrat,

att 1933 års riksdag beslutade nedsätta det för varje undervisningstimme utgående statsbidraget. Ämbetsverket ifrågasatte nu en ännu starkare nedsättning av ifrågasvarande bidrag. Om så icke skedde, torde förslagsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning böra höjas i syfte att anslagsbeloppet så nära som möjligt skulle ansluta sig till den beräkneliga belastningen.

Departement-
schefen.

Under hänvisning till vad jag ovan anfört i fråga om anslag till folkhögskolor vill jag erinra, att under innevarande budgetår anslagsmedel till ett par kommunala anstalter för yrkesundervisning beretts ur anslag under femte huvudtiteln. Samma skäl, som föranlett mig att förorda att vissa ur anslag under femte huvudtiteln utgående medel till folkhögskolor överflyttas

till vederbörande anslag under åttonde huvudtiteln, tala för att förstnämnda utgifter för vissa yrkesundervisningsanstalter överflyttas till förevarande anslag till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning och efterföljande stipendieanslag. Skulle härigenom mindre jämkningar i understödsgrunderna erfordras, torde Kungl. Maj:t få vidtaga sådana. Det torde icke vara erforderligt att öka ifrågavarande anslag utöver vad jag nedan föreslår.

I detta sammanhang vill jag erinra, att — förutom av landsting och vissa städer upprättade skyddshem — i vårt land även finnas vissa skyddshem, som kommit till stånd genom avtal mellan staten och vissa stiftelser och föreningar. Sistnämnda skyddshem äro i regel icke berättigade att erhålla understöd ur förevarande anslag. Nu har den frågan uppstått, huruvida ifrågavarande skyddshem skulle kunna beredas möjlighet till bidrag ur anslaget. I anledning härav vill jag anföra, att alla skäl tala för att dessa skyddshem, som väl formellt äro att betrakta som enskilda men reellt på grund av den statliga auktorisationen erhållit mer allmän karaktär, må kunna erhålla bidrag ur det under denna punkt omnämnda anslaget. Det synes mig lämpligt, att beslut härom fattas av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, därvid samma grunder, som gälla beträffande de kommunala anstalterna, må i huvudsak vinna tillämpning. Någon höjning av anslaget utöver vad jag nedan förordar torde icke på grund härav erfordras.

Då riksstatsanslagen, såsom statskontoret anført, böra i görligaste mån bringas upp i nivå med den beräknade belastningen, torde förevarande anslag böra ökas på sätt skolöverstyrelsen föreslagit. Jag beräknar sålunda för ändamålet under budgetåret 1935/1936 ett med sammanlagt 220,000 kronor till 1,300,000 kronor ökat anslag, att disponeras sålunda:

1. Understöd för avlöning av lärare, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,200,000
2. Understöd till undervisningsmateriel, <i>förslagsvis</i>	» 100,000
Summa kronor 1,300,000	

Stat för anslagets användning torde få i sinom tid fastställas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunal och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1,300,000.

[213.] **8. Kommunal och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, reservationsanslag.** Under innevarande budgetår äro i riksstaten under åttonde huvudtiteln för enskilda anstalter för yrkesundervisning uppförda bland annat följande anslag:

Understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, ordinarie reservationsanslag	kronor 380,000
Understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, ordinarie reservationsanslag »	20,000
	Summa kronor 400,000

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola ifrågasvarande anslag i riksstaten sammanföras till ett reservationsanslag till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att för nästkommande budgetår till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning måtte beräknas ett med 120,000 kronor till 500,000 kronor förhöjt belopp och till understöd för undervisningsmateriel vid samma anstalter ett med 30,000 kronor till 50,000 kronor förhöjt belopp. Som skäl härför har anförts bland annat, att de sökta understöden väsentligt överstigit de tillgängliga medlen samt att ifrågasvarande anstalter vore av stor betydelse som motvikt mot ungdomsarbetslösheten.

Departementschefen.

Med hänsyn till rådande statsfinansiella läge anser jag mig icke kunna nu biträda föreliggande förslag om anslagsökning.

Till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning bör sålunda för nästkommande budgetår beräknas det belopp av 400,000 kronor, som utgår under innevarande budgetår, att fördelas sålunda:

1. Understöd för avlöning av lärare	kronor 380,000
2. Understöd för undervisningsmateriel »	20,000
	Summa kronor 400,000

Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t. Därvid synes föreskrift böra lämnas, att de till understöd för avlöning av lärare respektive understöd för undervisningsmateriel avsedda beloppen skola vart för sig betraktas såsom särskilt reservationsanslag.

Under återopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400,000.

[214.] 9. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** Till detta ändamål har riksdagen för vartdera av budgetåren 1931/

1933 anvisat ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor. Riksdagen anvisade för budgetåret 1933/1934 ett till 150,000 kronor sänkt anslag för ändamålet samt föreskrev samtidigt sänkta understödsgrunder. 1934 års riksdag höjde ifrågavarande anslag för budgetåret 1934 1935 till 165,000 kronor.

Under punkten 7:o i sin skrivelse nr 354 uttalade sig riksdagen för en viss uppmjukning i de tillämpade stränga gallringsprinciperna, varvid dock — liksom under budgetåret 1933/1934 — borde iakttagas, att sådana elever, som under skoltiden erhöle kost och logi i hemmet, endast i undantagsfall borde komma i åtnjutande av stipendium. I anledning härav höjde riksdagen anslaget på sätt av det sagda framgår.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 anfört i huvudsak följande rörande beräkningen av förevarande anslag för nästkommande budgetår:

De beräkningar, som tidigare lagts till grund för bestämmande av anslagsbeloppens storlek, hade i stort sett visat sig riktiga. Undervisningsanstalternas fortsatta utveckling och elevantalets därmed sammanhängande ökning hade emellertid medfört, att den sänkning av anslagsförbrukningen, som påräknats genom sänkandet av understödsgrunderna och iakttagandet av strängaste återhållsamhet vid utdelande av understöd, icke kunnat drivas så långt, att det förhandenvarande förslagsanslaget å 150,000 kronor icke behövt överskridas. Överstyrelsen beviljade alltså under budgetåret 1932/1933 understöd av hithörande slag med 215,080 kronor 40 öre, mot 310,403 kronor 86 öre föregående budgetår.

För budgetåret 1933/1934 hade överstyrelsen beviljat understöd för utdelande av stipendier med 270,077 kronor 98 öre. Här förelåg ett betydande överskridande av det anvisade anslaget, trots att överstyrelsen vid ansökningarnas handläggning sökt iakttaga största återhållsamhet. Överskridandet hade nått sin stora omfattning väsentligen därigenom, att eleverna på grund av nu rådande förhållanden måst sättas i högre behovsgrader än tidigare varit fallet.

För budgetåret 1934/1935 torde den av riksdagen beviljade höjningen av anslaget tillika med en möjligen i någon mån inträdande förbättring av det allmänna ekonomiska läget möjliggöra, att detta års anslag icke behövde i samma grad överskridas som det föregående årets.

För budgetåret 1935/1936 ansåge överstyrelsen sannolikt, att anslagsbehovet, även med iakttagande av största möjliga återhållsamhet vid understödens utdelande, icke komme att understiga 200,000 kronor.

Skolöverstyrelsen hemställde, att ett förslagsanslag å sistnämnda belopp måtte anvisas för ändamålet.

Statskontoret har i utlåtande den 19 september 1934 av statsfinansiella skäl ifrågasatt en ändring av gällande grunder för stipendieutdelningen i syfte att höjning av anslaget utöver i riksstaten upptaget belopp måtte undvikas. Därest sådan åtgärd icke vidtoges, syntes anslaget böra höjas till ett belopp, som så nära som möjligt motsvarade den beräkningsbara anslagsbelastningen under nästkommande budgetår.

Departement-
schefen.

Någon ändring av stipendiegrunderna finner jag mig icke böra ifrågasätta. Jag hänvisar till vad 1934 års riksdag uttalade i detta ämne.

Skolöverstyrelsens beräkning av förevarande anslag för nästkommande budgetår torde kunna godtagas. Det bör alltså uppföras med ett belopp av 200,000 kronor, innebärande en anslagsökning med 35,000 kronor.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier** åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 200,000.

[215.] 10. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår äro under åttonde huvudtiteln uppförda följande anslag till tekniska skolan i Stockholm:

Tekniska skolan i Stockholm, ordinarie anslag	kronor	94,575
Verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm, extra anslag	»	33,000
		Summa kronor 127,575

Härförutom bestrides hälften av kostnaden för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bland annat tekniska skolan från det under huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning. De återstående kostnaderna för dyrtidstillägg bestridas av Stockholms stad. Dyrtidstillägg utgår enligt de grunder, som gälla för befattningshavare vid icke nyreglerade verk, dock att dyrtidstillägg beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönerreglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation ävensom under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun eller landsting.

Det extra anslaget å 33,000 kronor har utgått under en följd av år, under villkor att Stockholms stad för samma tid utöver förut anslagna medel, 7,500 kronor för år, för berörda ändamål bidroge med samma belopp som statsanslaget samt med beräknande, att 480 kronor tillsköttes av Sjöstedtska fonden.

Genom kungl. brev den 5 juni 1891 har i enlighet med riksdagens beslut föreskrivits, att det anslag å ordinarie stat av 7,575 kronor, som riksdagen år 1889 under visst villkor beviljat skolan utöver för skolan förut uppförda anslag, finge utgå, så länge skolan åtnjöte ovannämnda anslag å 7,500 kro-

nor, som Stockholms stad från och med år 1891 tills vidare beviljat skolan. Sistnämnda anslag har sedan år 1890 av staden beviljats under villkor, att det ordinarie statsbidraget utgår med oförändrat belopp. Detta belopp utgjorde år 1890 94,075 kronor och har sedermera successivt höjts. Under budgetåret 1932/1933 var anslaget uppfört med 102,575 kronor.

1933 års riksdag sänkte det ordinarie anslaget med 8,000 kronor i samband med den då pågående besparingsaktionen. Att sänkningen icke vidtogs å det extra anslaget motiverades därmed, att det i så fall kunde vara att förvänta, att Stockholms stad vidtog motsvarande sänkning. En minskning av det ordinarie anslaget med 8,000 kronor till 94,575 kronor ansågs icke behöva rubba förutsättningarna för utgåendet av Stockholms stads ovannämnda anslag å 7,500 kronor, vilket som nämnts första gången beviljats vid det tillfälle, då det ordinarie statsanslaget utgjorde 94,075 kronor. Jag tillåter mig beträffande dessa frågor hänvisa till 1933 års åttonde huvudtitel, punkt 229.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning angående anvisande av medel till tekniska skolan för nästkommande budgetår. Av skrivelsen framgår bland annat följande:

I en till överstyrelsen ingiven ansökning hade styrelsen för tekniska skolan erinrat att styrelsen år 1932 erhöll förståndigande att på grund av de tryckta tiderna söka nedbringa skolans utgifter därhän, att skolans statsanslag för budgetåret 1933/1934 kunde nedskäras med 8,000 kronor. På grund av skolans redan förut ytterst knappa anslag ansåg styrelsen, att en dylik nedskärning vore ogenomförbar, med mindre styrelsen på något sätt kunde förskaffa skolan compensation för minskningen i statsanslaget. På grund härav höjdes de tidigare ytterst låga elevavgifterna. De ökade inkomster, som härigenom beräknades skola inflyta, ansågs kunna täcka den begärda inbesparingen på skolans statsanslag. Denna styrelsens beräkning hade icke hållit streck, i det de tryckta ekonomiska tiderna förorsakat en kraftig nedgång i elevantalet vid aftonskolan, en nedgång, som, jämförd med år 1932, utgjorde icke mindre än 256 elever. Härtill hade kommit, att skolans styrelse blivit nödsakad medgiva befrielse från elevavgifter i betydligt större utsträckning än vad som tidigare varit fallet, en följd även detta av de svåra ekonomiska tiderna. Procenten å från avgift befriade elever hade sålunda under ovannämnda tid stigit från 3,9 procent till 19 procent och detta trots att synnerligen stränga principer tillämpats vid avgörande om dylik befrielse skolat medgivas. Genom ytterlig sparsamhet och genom att avstå från eljest behövliga nyanskaffningar och eljest erforderlig utökning av undervisningen inom vissa områden hade styrelsen lyckats åstadkomma, att bristen i skolans räkenskaper kunnat hållas nere till ett belopp av cirka 3,000 kronor. Skulle minskningen i elevavgifterna fortfara, såge sig styrelsen icke i stånd att på nöjaktigt sätt upprätthålla driften vid skolan.

Styrelsen hemställde sålunda om utverkande för budgetåret 1935/1936 av det ordinarie anslaget med samma belopp som före år 1933 eller alltså 102,575 kronor samt det extra anslaget med samma belopp, som för närvarande utginge, eller alltså 33,000 kronor.

För egen del framhåller överstyrelsen, att i riksstaten för budgetåret 1935/1936 de till tekniska skolan nu utgående tvenne anslagen torde komma att sammanslås och upptagas med ett gemensamt belopp under rubriken »Bidrag till tekniska skolan i Stockholm». Överstyrelsen ville livligt tillstyrka styrelsens förevarande framställning, att statens bidrag till skolan ånyo bringades upp till det belopp, varmed understöd utgått före den av 1933 års riksdag vidtagna nedsättningen, d. v. s. till $(102,575 + 33,000 =) 135,575$ kronor.

I detta sammanhang må anföras, att *skolans styrelse* i skrivelse den 4 maj 1934 hemställt bland annat, att en för budgetåret 1934/1935 motsedd brist i räkenskaperna, som till dess måste täckas medelst lån från skolans fonder, måtte ersättas till skolans kassa.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 3 oktober 1934 i detta hänseende anfört, att ingen Kungl. Maj:ts åtgärd torde vara i ärendet behövlig, förrän en av skolans styrelse bebadad framställning vid räkenskapsårets slut inkommit.

Departement-
schefen.

På grund av de för den föreliggande framställningen anförda skälen anser jag mig böra för nästkommande budgetår räkna med en höjning av de till tekniska skolan utgående anslagsmedlen. Emellertid är det med hänsyn till den förhandenvarande ekonomiska situationen nödvändigt att begränsa anslagsökningen till 4,000 kronor.

Jag anser mig icke nu böra taga ställning till frågan om täckande av den av skolans styrelse omtalade bristen.

Då ovannämnda extra förslagsanslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skall utgå ur riksstaten, torde under här förevarande anslag medel böra beräknas till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid tekniska skolan. Enligt lämnad uppgift uppgingo statens kostnader för dyrtidstillägg åt ifrågavarande befattningshavare under budgetåret 1933/1934 till i runt tal 21,000 kronor. I anslutning i övrigt till vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst beräknar jag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1935/1936 förslagsvis 21,000 kronor.

Förevarande anslag till bidrag till tekniska skolan i Stockholm synes sålunda böra uppföras med ett belopp av $(127,575 + 4,000 + 21,000 =) 152,575$ kronor, vilket belopp emellertid lämpligen bör avrundas till 152,600 kronor. Anslaget synes böra disponeras sålunda:

1. Bidrag till tekniska skolan	kronor 131,600
2. Till bestridande av hälften utav kostnaden för dyrtidstillägg till befattningshavare vid tekniska skolan, <i>förslagsvis</i>	» 21,000
	Summa kronor 152,600

Såsom villkor för bidraget till tekniska skolan torde böra föreskrivas, att anslaget utgår under villkor, att Stockholms stad för samma tid lämnar ett bidrag till skolan av sammanlagt (7,500 + 33,000 =) 40,500 kronor, varvid beräknas, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden. Beträffande dyrtidstilläggen torde böra föreskrivas enahanda villkor, som nu gälla.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 152,600,

under villkor att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidrager med 40,500 kronor samt med beräknande, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden;

dels föreskriva, att dyrtidstillägg till befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm skall utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1935/1936 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk löne reglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, kommun eller från enskild donation; ävensom

under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av Stockholms stad;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

[216.] 11. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m., förslagsanslag.** För budgetåret 1934/1935 har riksdagen anvisat extra anslag å 20,000 kronor till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad och å 8,050 kronor såsom bidrag till ersättning åt vissa befattningshavare vid den nedlagda bergsskolan i Falun.

Kostnader för beredande av dyrtidstillägg åt sådana vid bergsskolan i Falun förut anställda ordinarie befattningshavare, som i anledning av skolans nedläggande tillerkänts ersättning, vartill bidrag av statsmedel utgår, avföras från det under attonde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter

för yrkesundervisning. Nämda dyrtidstillägg utgår efter de grunder, som gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1934/1935 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk; dock beräknas dyrtidstillägg å de av vederbörande departementschefer under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 samt under punkt 229 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1932 angivna ersättningsbelopp. Dyrtidstillägg utgår under villkor att $\frac{2}{5}$ av kostnaden för dyrtidstillägg bestridas av järnkontoret.

I till skolöverstyrelsen ingivna, till Kungl. Maj:t ställda skrivelser av den 27 juli 1934, vilka av *skolöverstyrelsen* med tillstyrkande utlåtande den 31 augusti 1934 överlämnats till Kungl. Maj:t, hava nu *fullmäktige i järnkontoret* hemställt om anslag till de båda förstnämnda ändamålen för budgetåret 1935/1936 med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen.

Till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad och till bidrag till ersättning åt vissa befattningshavare vid den nedlagda bergsskolan i Falun torde även för nästkommande budgetår böra beräknas 20,000 kronor respektive 8,050 kronor. Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola ifrågavarande båda anslag sammanföras i riksstaten till ett anslag till bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m. Såsom redan tidigare erinrats skall det extra förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning utgå ur riksstaten. Kostnaderna för dyrtidstillägg åt ovannämnda vid bergsskolan i Falun förut anställda ordinarie befattningshavare synas därför böra avföras från nyssnämnda anslag till bergsskolan i Filipstad m. m. De på staten belöpande utgifterna för detta ändamål uppgingo enligt uppgift under budgetåret 1933/1934 till 1,856 kronor. Jag beräknar för ändamålet under nästkommande budgetår ett belopp av förslagsvis 1,950 kronor.

Till bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m. bör sålunda för budgetåret 1935/1936 äskas ett anslag av $(20,000 + 8,050 + 1,950 =)$ 30,000 kronor att fördelas på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad	kronor 20,000
2. Bidrag med $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning	» 8,050
3. Till bestridande av $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för dyrtidstillägg åt nyssnämnda befattningshavare vid bergsskolan i Falun, förslagsvis	» 1,950
	Summa kronor 30,000

Sistnämnda belopp, 30,000 kronor, synes med hänsyn till det för dyrtidstillägg förslagsvis beräknade beloppet, böra äskas såsom förslagsanslag. Kungl. Maj:t torde få i sinom tid utfärda föreskrifter rörande dispositionen av anslaget. Därvid torde beträffande bidraget till bergsskolan i Filipstad liksom nu böra föreskrivas, bland annat, att nämnda bergsskola skall vara anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med vad under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 angivits samt att anslagsbeloppet skall utgå under villkor att järnkontoret ansvarar för den del av kostnaderna för verksamhetens uppehållande, som ej täckes genom statsbidraget. I fråga om bidraget till kostnaderna för ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning synes liksom nu böra föreskrivas, att beloppet skall utgå under förutsättning att återstoden av sagda kostnader bestrides av järnkontoret. Beträffande dyrtidstillägg torde böra meddelas de bestämmelser, som nu gälla och vilka framgå av vad i det föregående anförts.

Under återopande av vad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m. för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 30,000;

dels föreskriva, att dyrtidstillägg till sådana vid bergsskolan i Falun förut anställda ordinarie befattningshavare, som i anledning av skolans nedläggande tillerkänts ersättning, vartill bidrag av statsmedel utgår, skall utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1935/1936 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas å de av vederbörande departementschefer under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 samt under punkt 229 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1932 angivna ersättningsbelopp; ävensom

under villkor att $\frac{2}{5}$ av kostnaden för dyrtidstillägg bestridas av järnkontoret;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

[217.] 12. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till vävskolan i Borås, förslagsanslag.** 13. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textilt tekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås, reservationsanslag.** 1932 och 1933 års riksdagar anvisade ett extra anslag av 13,050 kronor till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås. 1934 års riksdag höjde ifrågavarande anslag med 3,200 kronor till 16,250 kronor för bestridande av kostnaderna för viss ökad undervisning (jfr 1934 års åttonde huvudtitel, punkt 196).

Ifrågavarande extra anslag utgår under innevarande budgetår med följande fördelning:

1. bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås	kronor	6,200
2. » » avlönande av en andre lärare vid samma skola »		2,250
3. arvoden åt extra lärare vid vävskolan	»	2,500
4. personlig löneförbättring för biträdande lärarinnan vid skolan Hilma Stenwall	»	600
5. bidrag till beredande för elever, utexaminerade från skolans textilt tekniska fackavdelning, av tillfälle till fortsatta, rent fackliga studier, företrädesvis i vävnadsteknologi och textilmaskinlära med tillhörande praktiska övningar	»	1,500
6. bidrag till utvidgad undervisning och textilt tekniska laborationer under vårterminen 1935	»	3,200
Summa kronor		16,250

1934 års riksdag anvisade därjämte till utrustning av ett textilt tekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor att utgå under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnades av enskilda till värde motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahölle för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning (jfr 1934 års åttonde huvudtitel, punkt 196, och riksdagens skrivelse nr 8, punkt 157).

Hälften av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vävskolan i Borås bestrides ur det under åttonde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning. Ifrågavarande dyrtidstillägg utgå efter de grunder, som gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1934/1935 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk; dock beräknas dyrtidstillägg vid vävskolan i Borås ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillkommer dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation.

Dyrtidstillägg utgår under villkor, vad angår befattningshavare vid vävskolan i Borås, att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun eller landsting.

Styrelsen för tekniska elementarskolan och vävskolan i Borås har i skrivelse till skolöverstyrelsen hemställt om förnyade anslag *dels* för uppehållande av vävskolans verksamhet, *dels ock* för ytterligare anskaffning av maskinell utrustning av det under byggnad varande textiltekniska laboratoriet.

Beträffande anslag till *vävskolans verksamhet* erinrar styrelsen, att styrelsen i sina anslagsäskanden för löpande budgetår anført, att med anledning av vävskolans mera omfattande undervisning, då den nya institutionsbyggnaden blivit färdigställd, ett ökat anslagsbehov komme att göra sig gällande från och med vårterminen 1935.

Till och med höstterminen 1934 hade det sammanlagda anslaget av allmänna medel till vävskolan uppgått till 23,000 kronor för år, varav från statsverket 13,050 kronor och från Älvsborgs läns landsting 9,950 kronor. I nyssnämnda anslagsäskanden upptogs den behövlige anslagsökningen till 9,600 kronor för helt år räknat, varav styrelsen beräknade 6,400 kronor av statsmedel och 3,200 kronor från landstinget. Då det ökade behovet beräknats inträda först under senare hälften av budgetåret 1934/1935, upptogs av nämnda statsmedel allenast hälften eller 3,200 kronor. För kalenderåret 1935 hade begärts landstingsmedel med 3,200 kronor.

I överensstämmelse med anförda plan komme berörda anslagsökning av statsmedel, 6,400 kronor, att till hela beloppet krävas för budgetåret 1935/1936. Enligt nämnda plan skulle alltså vävskolans driftsanslag för budgetåret 1935/1936 fördelas på följande sätt:

	Statsbidrag	Landstingsbidrag
Till uppehållande av skolans verksamhet	12,600	6,300
» personlig löneförbättring till lärarinnan Hilma Stenwall	600	600
» avlönande av en andre lärare	2,250	2,250
» extra lärare och assistenter	4,000	4,000
Summa kronor	19,450	13,150

Styrelsen hemställde om ett statsanslag å 19,450 kronor för budgetåret 1935/1936.

I fråga om ytterligare anslag till *utrustning av det nya textiltekniska laboratoriet* erinrar styrelsen, att styrelsen i sina ovan återopade anslagsäskanden för löpande budgetår redogjort för planen till den maskinella utrustning, som ansetts av nöden för att sätta skolan i stånd att motsvara de krav, som från textilindustriens sida framhållits beträffande utbildningen av dess tekniska personal. Av denna redogörelse framginge, att kostnaden för de beräknade maskininköpen, inklusive tull, frakt, montage samt nödiga motorer för maskinernas drivande, belöpte till i avrundat tal 333,000 kronor. Genom utlovade gåvor, respektive prisnedsättningar från maskinleverantörernas sida, vilka kostnadsreduktioner vid anförda tidpunkt motsvarade ett värde av 104,000 kronor, kunde behovet av medel för maskininköpens verkställande nedbringas till 229,000 kronor. Då styrelsen emellertid för ändamålet själv disponerade omkring 20,000 kronor som gåvomedel, kunde det återstående behovet av anslag av allmänna medel beräknas till 209,000 kronor.

Skolans styrelse hemställde nu, att till fullföljande av det pågående nyanskaffningsarbetet måtte anvisas återstoden av det beräknade anslaget av allmänna medel eller 159,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 förklarat sig icke hava något att erinra emot det av skolans styrelse till uppehållande av skolans verksamhet begärda anslaget av 19,450 kronor.

I fråga om anslag till utrustning av det nya textiltekniska laboratoriet har överstyrelsen anfört bland annat följande:

Då behovet av ifrågavarande utrustning syntes vara otvivelaktigt och med hänsyn till den avsedda undervisningens rätta bedrivande av trängande art, så funne överstyrelsen angeläget, att ytterligare medel för ändamålet bereddes, så snart detta kunde ske. Skolöverstyrelsen kunde emellertid icke bortse från den tidigare av skolöverstyrelsen i skrivelse den 7 oktober 1933 framförda tanken, att ökade bidrag skulle kunna erhållas av andra intresserade, så att statens bidrag icke skulle behöva uppgå till mer än halva anskaffningskostnaden. Då styrelsen beräknade, att den nu ifrågavarande anskaffningen skulle draga en kostnad av 159,000 kronor, så skulle under nyss angivna förutsättning endast 79,500 kronor behöva anvisas av statsmedel. Med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena och då någon del av anskaffningen möjligen skulle kunna uppskjutas till ett följande år, ansåge överstyrelsen, att statsbidraget för budgetåret 1935/1936 borde kunna begränsas till ett reservationsanslag av 50,000 kronor att utgå under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnades av enskilda, till värde motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahölle för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

Departement-
schefen.

Enligt föreliggande framställning skulle det till verksamheten vid vävskolan i Borås nu utgående statsbidraget för budgetåret 1935/1936 ökas med 3,200 kronor till 19,450 kronor. Anslagsökningen är en konsekvens av den för innevarande budgetår vidtagna ökningen av anslaget. Jag biträder förslaget i denna del.

Såsom redan under en föregående punkt erinrats, skall enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen det förutnämnda extra förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning utgå ur riksstaten. Halva kostnaden för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vävskolan i Borås bestrides som nämnts under innevarande budgetår från ifrågavarande anslag. I analogi med vad jag i det föregående föreslagit i fråga om befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vissa vid bergsskolan i Falun förut anställda ordinarie befattningshavare, böra hädanefter nämnda kostnader, vilka enligt inhämtad uppgift under budgetåret 1933/1934 belöpte till 2,216 kronor avföras från förevarande anslag till bidrag till vävskolan i Borås. Anslaget torde med hänsyn härtill och för avrundning av anslagets slutsumma böra höjas med förslagsvis 2,550 kronor. Det torde under nästkommande budgetår böra fördelas på följande sätt:

1. Till uppehållande av skolans verksamhet	kronor 12,600
2. Till avlönande av en andre lärare	» 2,250
3. Till avlönande av extra lärare och assistenter	» 4,000
4. Till personligt lönetillägg åt lärarinnan Hilma Stenwall	» 600
5. Till bestridande av halva kostnaden för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid skolan, <i>förslagsvis</i>	» 2,550
Summa kronor 22,000	

Sistnämnda belopp, 22,000 kronor, torde med hänsyn till den för dyrtidstilläggen förslagsvis beräknade anslagsposten böra äskas såsom förslagsanslag. Stat för anslaget användning torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Därvid synas böra föreskrivas följande villkor nämligen, beträffande bidraget till uppehållande av skolans verksamhet, att från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp av minst 6,300 kronor, beträffande bidragen till avlönande av en andre lärare, till avlönande av extra lärare och assistenter samt till personligt lönetillägg åt lärarinnan Hilma Stenwall, att nämnda landsting eller andra intresserade för motsvarande ändamål tillskjuta minst 2,250 kronor, 4,000 kronor respektive 600 kronor samt slutligen, beträffande posten till dyrtidstillägg, att halva kostnaden för dyrtidstilläggen till ifrågavarande befattningshavare skall bestridas av vederbörande kommun eller av landstinget. I övrigt torde beträffande dyrtidstilläggen böra gälla enahanda villkor, som nu gälla.

Vad jag nu föreslagit, innebär sålunda en ökning av nu utgående löpande statsanslag med 3,200 kronor.

Till fortsatt utrustning av det textilt tekniska laboratoriet har skolans styrelse äskat återstoden eller 159,000 kronor av det anslagsbelopp, som styrelsen beräknat skola utgå av allmänna medel. Skolöverstyrelsen tillstyrker — under framhållande av att med statsmedel torde böra bestridas endast hälften eller 79,500 kronor av nämnda återstående belopp — att för ändamålet för nästkommande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 50,000 kronor eller samma belopp, som utgår under innevarande budgetår.

Vid min anmälan i 1934 års åttonde huvudtitel av förevarande fråga anförde jag — i anknytning till ett av överstyrelsen gjort uttalande — att möjligheter eventuellt kunde yppa sig till ytterligare bidrag till ändamålet från enskilda eller från de landsting, som tidigare lämnat understöd till vävskolan. Jag vill icke nu taga slutlig ställning till frågan, huru stort statsbidrag, som sammanlagt bör beviljas för ifrågavarande ändamål. Emellertid kan jag icke underlåta att framhålla, att det synes uteslutet, att staten under rådande förhållanden skall utfästa sig att lämna hela det av skolans styrelse nu beräknade beloppet. I likhet med skolöverstyrelsen förutsätter jag, att skolans styrelse vidtager åtgärder i syfte att tillförsäkra skolan ekonomiskt stöd för ändamålet från andra intresserade till väsentligt högre belopp än de bidrag, varmed nu räknas.

För nästkommande budgetår beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen

ett statsanslag för ändamålet av 50,000 kronor att utgå under villkor, att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahåller för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till vävskolan i Borås för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 22,000 att utgå med de belopp, till de ändamål och under de villkor, som i det föregående angivits;

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Utrustning av ett textilt tekniskt laboratorium vid vävskolan i Borås för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av kronor 50,000 att utgå under villkor att bidrag för samma ändamål lämnas av enskilda till värde, motsvarande minst samma belopp, samt att Borås stad tillhandahåller för laboratoriet erforderliga lokaler med möblering och inredning;

dels föreskriva, att dyrtidstillägg till befattningshavare vid vävskolan i Borås skall utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1935/1936 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation; ävensom

under villkor att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun eller landsting;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.

[218.] 1. **Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande, reservationsanslag.** I riksstaten för budgetåret 1934/1935 är under rubrik: Sällskapet för folkundervisningens befrämjande uppfört ett ordinarie reservationsanslag av 1,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt om uppförande av oförändrat anslag för ändamålet.

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till sällskapet för folkundervisningens befrämjande* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500.

[219.] 2. **Understöd åt folkbiblioteksväsendet, förslagsanslag.** För budgetåret 1928/1929 var i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag till understöd åt folkbibliotek å 560,000 kronor. I proposition nr 141 till 1929 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen en genomgripande omläggning av grunderna för understöd åt folkbiblioteken, innebärande bland annat höjda understöd, rationellare beräkningsgrunder, gynnsammare villkor för bättre utrustade bibliotek o. s. v. Riksdagen (skrivelse nr 241) biföll i huvudsak förslaget samt anvisade för budgetåret 1929/1930 ett ordinarie förslagsanslag av 760,000 kronor till understöd åt folkbiblioteksväsendet. För budgetåret 1930/1931 höjde riksdagen anslaget till 860,000 kronor.

Den 24 januari 1930 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet.

Under punkt 267 av 1931 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1931/1932 uppföra anslaget med ett till 880,000 kronor förhöjt belopp.

Såsom närmare framgår av nyssberörda punkt 267, var till jag här torde få hänvisa, hade skolöverstyrelsen hemställt om anvisande av ett anslag för ändamålet av 920,000 kronor. Av den av överstyrelsen begärda höjningen, 60,000 kronor, föranleddes ett belopp av 22,500 kronor av vissa ändrade grunder för utgåendet av understöd till skolbibliotek.

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 1 saml. Nr 1 Del 11.

I skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 258, att riksdagen höjt anslaget till 902,500 kronor ävensom medgivit, att av anslaget finge utgå understöd till skolbibliotek i huvudsaklig överensstämmelse med i riksdagens skrivelse angivna grunder.

Med anledning av vad riksdagen sålunda beslutat utfärdade Kungl. Maj:t den 9 oktober 1931 kungörelse (nr 346) angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet.

Det väsentliga innehållet i 1930 och 1931 års kungörelser har refererats i 1932 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, punkt 233, till vilken jag hänvisar).

Under nyssnämnda punkt i 1932 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t, att anslaget för budgetåret 1932/1933 skulle minskas till 830,000 kronor. Minskningen skulle möjliggöras *dels* genom reducering av statsunderstöden till samtliga arter av bibliotek med 20 procent, *dels* genom nedsättning av statsunderstöden till från detta anslag understödda tidskrifter, *dels* genom bortfallande av bibliotekskurserna, till vilket ändamål utgått anslag med 12,000 kronor, *dels* slutligen genom uppskjutande till en senare tidpunkt av inrättandet av nya centralbibliotek.

Riksdagen beslöt att anvisa oreducerade anslag till de redan existerande centralbiblioteken samt 8,000 kronor för bibliotekskurser. Med anledning härav minskade riksdagen förevarande anslag allenast till 850,000 kronor (se riksdagens skrivelse nr 8 A, punkt 229).

Genom kungörelse den 14 juli 1932, nr 359, om statsunderstöd under budgetåret 1932/1933 åt vissa bibliotek, som avses i kungörelsen den 24 januari 1930, nr 15, angående understödjande av folkbiblioteksväsendet, förordnades, att statsunderstöd, som jämlikt sistnämnda kungörelse finge utgå till kommunala och med dem likställda folkbibliotek, till folkbibliotekssamhet i sammanhang med studiecirkelarbete, till skolbibliotek och till bibliotek vid sjukvårdsinrättningar, skulle för sagda budgetår utgå med ett så tillvida reducerat belopp, att understöd, som med tillämpning av de i sagda kungörelse för ifrågavarande bibliotek angivna grunder skolat utgå till varje bibliotek, skulle nedsättas med tjugu procent, samt att de villkor och föreskrifter, som i sagda kungörelse föreskrivits, skulle gälla som om statsunderstödet utgått utan nyss berörda reduktion.

I 1933 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, punkt 233, vartill jag hänvisar) föreslog Kungl. Maj:t en reduktion av anslaget med 65,000 kronor till 785,000 kronor. Besparingen skulle vinnas genom ytterligare beskrningar av understödsgrunderna. Riksdagen (skrivelse nr 8 A, punkt 219) gjorde — bortsett från vissa ändringar i fråga om anslagsposterna till arvoden åt extra personal inom skolöverstyrelsen och till centralbiblioteken — icke annan avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag än att det måtte ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida understöd skulle för budget-

året 1933/1934 utgå även till sådana bibliotek av hithörande slag, som förut icke åtnjutit statsbidrag. Med hänsyn härtill och till de övriga av riksdagen vidtagna förändringarna bestämde riksdagen anslaget för budgetåret 1933/1934 till 800,000 kronor.

De förändrade anslagsgrunderna meddelades i kungörelse den 20 jul 1933 (nr 505) om statsunderstöd under budgetåret 1933/1934 åt vissa bibliotek, som avses i kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet. Enligt denna kungörelse utgå understöden till kommunala och med dem likställda folkbibliotek, till folkbiblioteksverksamhet i sammanhang med studiecirkelarbete, till skolbibliotek och till bibliotek vid sjukvårdsinrättningar med en reduktion av 40 procent av det belopp, som skolat utgå enligt 1930 års kungörelse. Dock skall ett s. k. tilläggsunderstöd nr II, som är avsett till avlönande av egentlig bibliotekspersonal med erforderlig kompetens, utgå med en reduktion av allenast 20 procent. Statsunderstöd utgår enligt kungörelsen endast till bibliotek, som för år 1932 tillerkänts statsunderstöd. Där omständigheterna prövas sådant föranleda, kan dock bibliotek, som icke för år 1932 tillerkänts understöd, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande tilldelas dylikt understöd. Till grund för beviljande av statsunderstöd må ej läggas högre ortsbidrag respektive högre lokala utgifter eller högre ersättning för på visst sätt kvalificerad egentlig bibliotekspersonal än som legat till grund vid beviljandet av understöd för år 1932.

Oberoende av ovannämnda föreskrifter må enligt kungörelsen fyllnadsunderstöd kunna utgå till sådana understödsberättigade bibliotek, som för år 1932 tillerkänts statsunderstöd och vilka för verksamhetens bedrivande prövas vara därav i särskilt behov, dock ej till högre belopp för varje bibliotek än att det samlade understödet till biblioteket högst uppgår till den summa, som skolat utgå enligt 1930 års kungörelse. För ändamålet må av förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet disponeras sammanlagt högst 15,000 kronor.

1934 års riksdag (skrivelse nr 8 A, punkt 158) beviljade till understödjande av folkbiblioteksväsendet ett förslagsanslag av oförändrat 800,000 kronor. Riksdagen anförde, att riksdagen funne, att det måtte ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida understöd skulle för budgetåret 1934/1935 utgå även till sådana bibliotek av hithörande slag, som förut icke åtnjutit statsanslag.

De av 1933 års riksdag beslutade restriktionerna hava genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 20 april 1934 (nr 103) förlängts att gälla även under budgetåret 1934/1935.

Ifrågavarande anslag å 800,000 kronor har för innevarande budgetår beräknats utgå med följande belopp till nedanstående ändamål:

Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek . .	kronor 678,000
Centralbibliotek	» 60,000
Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek	» 4,200
Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek	» 6,000
Tillägg till grundkatalog	» 5,000
Tidskrifterna Biblioteksbladet kronor 3,000, Bokstugan kronor 3,000 och Studiekamraten kronor 3,000.	» 9,000
Arvoden till extra personal inom skolöverstyrelsen	» 21,000
Till skolöverstyrelsens disposition	» 15,000
Summa kronor 798,200	

I skrivelse den 31 oktober 1933 gjorde *arbetarnas bildningsförbund* framställning om mildrande av de restriktioner, som vidtagits i fråga om understöden till folkbiblioteksväsendet.

I ärendet yttrade sig *skolöverstyrelsen* den 6 februari 1934 och *statskontoret* den 13 februari 1934.

Ifrågavarande framställning föranledde ej något Kungl. Maj:ts förslag till 1934 års riksdag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* nu ingivit framställning angående anslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet under budgetåret 1935/1936. Av denna skrivelse inhämtas följande.

Den reella effekten av de procentuella reduktionerna hade, då bibliotekens arbetsår, för vilket statsunderstöd utginge, sammanföll med kalenderåret och ej med budgetåret, varit följande (frånsett ovan omnämnda tilläggsunderstöd, som tillsamman uppginge till relativt obetydliga belopp och där reduktionen de båda sista budgetåren varit lägre): reduktionen för kalenderåret 1932 vore 10 procent (fulla anslag förra halvåret och 20 procent reduktion senare halvåret) och motsvarande siffra för kalenderåret 1933 30 procent reduktion (20 procent reduktion förra och 40 procent senare halvåret) och för kalenderåret 1934 40 procent reduktion.

I stort sett hade anslagsreduktionerna resulterat i reducerade bokanslag. Bibliotekens övriga utgifter, av vilka de viktigaste vore å ena sidan hyra och därmed sammanhängande lokalutgifter i övrigt, å andra sidan personalkostnader, hade nämligen i regel ej kunnat nedsättas alls, eller i varje fall endast med små belopp.

En sådan nedsättning av det belopp, som användes för bokinköp och inbindning, kunde visserligen under ett nödläge ett år eller till och med ett par på varandra följande år äga rum utan att svårigheterna för biblioteken bleve så stora, att deras möjligheter att fylla sina uppgifter på allvar riskerades. Om reduktionen däremot fortsatte under ett antal på varandra följande år, måste bibliotekens verksamhet äventyras. De mera lästa arbetena blevo i ett bibliotek förslitna och måste ersättas eller, om så ske kunde, ombindas. För en kortare tid kunde i ett ekonomiskt nödläge en utgallring, som under vanliga förhållanden skulle ansetts absolut nödvändig, uppskjutas, men resultatet bleve, att till ett följande år ett större belopp på en gång måste disponeras för ändamålet. Att nyinköpen ej mer än till en

viss grad kunde skjutas på framtiden, låge också i öppen dag. Verkningsarna visade sig även här endast i mindre grad omedelbart, men om inköpen under längre tid än ett eller annat år hölles under en viss gräns, kunde biblioteket ej längre fylla sin bildningsuppgift.

Bibliotekens kritiska låge hade emellertid förvärrats därigenom att samtidigt med att bokinköpen på detta sätt måst kraftigt reduceras besöks- och utlåningssiffrorna stigit ofantligt. Antalet boklån vid folk-, studiecirkel- och skolbiblioteken hade från år 1930 till år 1933 enligt en av överstyrelsen återgiven tablå ökats från 9,305,203 till 14,893,408.

Den viktigaste orsaken vore tvivelsutan den modernisering av folkbiblioteken, som i stor utsträckning ägt rum år 1930 och åren närmast därefter. Till de höjda lånesiffrorna hade emellertid också under allra senaste år bidragit depressionen och den stora arbetslösheten.

En mycket glädjande iakttagelse under senaste år hade varit att lånen av ren studielitteratur hela tiden efter 1930 års omorganisation befunnit sig i ständig och stark stegring. På denna punkt hade ökningen varit relativt stark även under år 1934. Om man med varandra jämförde siffrorna för år 1930, då verkningarna av den företagna nyorganisationen endast i ringa grad kunnat visa sig, och för det sista året, 1933, funne man, att den samlade utlåningen av facklitteratur under dessa tre år betydligt mer än fördubblats (ökning om 108,6 procent), under det att den procentuella ökningen för skönlitteraturen hölle sig långt under hälften (ökning om 43,6 procent), och av barnböcker än lägre (35,6 procent).

Överstyrelsen vore av den bestämda uppfattningen, att nu den gräns nåtts, då en lättnad i anslagsreduktionerna måste ske, om man ej skulle riskera en allvarlig och för lång tid framåt ytterst ödesdiger tillbakagång såväl av verksamhetens kvantitativa omfattning som även av dess möjligheter att tillgodose sin centrala uppgift, att vara stöd åt ett kvalificerat studiearbete.

Enligt överstyrelsens mening måste det anses som alldeles särskilt angeläget att i våra dagar, då man från så många håll klagade över att vida lager av befolkningen ej utnyttjade de bildningstillfällen, som stode till buds, utan i stället ägnade sig åt föryttigande och förflackande sysselsättningar, tillse, att en bildningsverksamhet, som i så hög grad som den moderna biblioteksrollen visat sig tillmötesgå ett utbrett allvarligt bildningsbehov, ej genom allt för långt gående besparingar äventyrades.

Av hänsyn till den statsfinansiella situationen funne sig emellertid överstyrelsen böra föreslå, att återgången till de oreducerade statsunderstöd, som enligt kungörelsen den 24 januari 1930 skolat utgå, skedde i etapper. Det syntes då överstyrelsen ligga närmast till hands att i fråga om statsunderstödet för budgetåret 1935/1936 återgå till samma mindre långt gående procentuella beskärning av understöden, som gällde för budgetåret 1932/1933, eller en *reducering om 20 procent* mot för föregående och innevarande budgetår 40 procent. Överstyrelsen ville samtidigt påpeka, att ett bifall till detta överstyrelsens förslag i realiteten med den ovan omtalade bevillningen av statsunderstöden för kalenderår skulle innebära, att för kalenderåret 1935 anslagen skulle utgå med 30 procent reduktion.

Även såtillvida ansåge överstyrelsen en återgång till läget 1932/1933 böra ske, att *föreskriften om att till grund för beviljande av statsunderstöd ej finge läggas högre ortsbidrag, respektive högre lokala utgifter än som legat till grund vid beviljandet av statsunderstöd för år 1932, borde bortfalla*. Denna före-

skrift hade, efter vad erfarenheten visat, drabbat synnerligen ojämnt och haft för många bibliotek ytterst kännbara verkningar.

Svårigheterna hade hårt träffat många av de små biblioteken, i det att ett stort antal studiecirkelbibliotek genom denna föreskrift kommit i ett verkligt nödläge.

Vidare hade en hel del av de kommunala biblioteken särskilt i våra städer och industrisamhällen med starkt stigande låneverksamhet drabbats ytterst hårt genom senast berörda restriktion. Biblioteksverksamheten i ett mycket stort antal samhällen av denna natur hade helt omorganiserats efter år 1930. I de fall, då omorganisationen skett senast vid början av år 1932, hade biblioteket kunnat lägga hela det ordsbidrag, som efter omorganisationen stått till förfogande, till grund för statsunderstöd såväl år 1932 som följande år. Annorlunda hade saken ställt sig i de fall, då omorganisationen helt eller delvis trätt i kraft vid en senare tidpunkt. Respektive kommun hade i många fall i förhoppning om statsunderstöd enligt villkoren i kungörelsen den 24 januari 1930 genom redan före restriktionerna beslutade åtgärder bundit sig för en väsentligt utvidgad lokal, eventuellt också anställt en person som bibliotekarie med väsentligt högre lön än tidigare, och företagit åtgärder, som nödvändiggjorde andra utgifter, varför de nu — då statsunderstöden uppginge till betydligt lägre belopp än vid åtgärdernas planerande beräknats — befunne sig i ett synnerligen svårt läge.

Visserligen hade skolöverstyrelsen sökt att vid fördelningen av det till överstyrelsens förfogande stående särskilda fyllnadsanslaget i sådana fall anvisa åtminstone ett mindre belopp, men med den begränsade summan om 15,000 kronor till bibliotek av alla slag, som stått till förfogande, hade det ej varit möjligt att annat än undantagsvis och endast med mycket små belopp bispringa de bibliotek det gällt.

Vad beträffade tidpunkten för bortfallandet av föreskriften att statsunderstöd ej finge utgå å högre ordsbidrag respektive högre lokala utgifter än 1932, vore överstyrelsen av den uppfattningen, att ändring borde ske med ingången av nytt kalenderår, d. v. s. med ingången av år 1936. Detta medförde samtidigt, att den med anledning av en sådan förändring erforderliga ökningen i anslagsbehovet reducerades till hälften.

Från bibliotekens sida hade upprepade gånger under senaste år jämte hittills behandlade önskemål givits uttryck åt önskemålet, att *anslag* även skulle som hittills utan alla restriktioner utgå *till nya bibliotek*. Överstyrelsen funne sig emellertid av hänsyn till vikten att en anslagsökning hålles inom snävtast möjliga gränser ej för närvarande böra tillstyrka annan ändring i för innevarande budgetår gällande föreskrifter, än att statsunderstöd måtte av överstyrelsen kunna beviljas för förra halvåret 1936 ej blott till bibliotek, som 1932 erhållit statsunderstöd utan även till sådant, som för något av åren 1933—1935 av Kungl. Maj:t tilldelats dylikt understöd. Beträffande övriga nytillkommande bibliotek föreslog överstyrelsen, att föreskriften att ansökningarna skulle överlämnas till Kungl. Maj:t för avgörande skulle kvarstå oförändrad.

Vid beräkningen av den ökning av *anslagsbehovet* till folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbiblioteken, som skulle bli en följd av överstyrelsens här gjorda hemställan, ville överstyrelsen till en början framhålla, att, med hänsyn till tiden då understöden kunde beräknas komma att fördelas samt den omständigheten, att anslagen i viss utsträckning först en tid efter fördelningen uttoges, varje förändring av anslagsvillkoren från och

med den 1 januari 1936 i realiteten ej komme att ytterligare belasta budgetåret 1935/1936 och en förändring från och med den 1 juli 1935 blott till en del, som kunde uppskattas till högst cirka hälften. Liksom vid sina kalkyler i senaste petitaskrivelse hade överstyrelsen emellertid ansett sig böra utgå ej från det belopp, som kunde antagas komma att uttagas under budgetåret utan från det belopp, som kunde beräknas komma att anvisas för året.

Överstyrelsen ville vidare omnämna, att överstyrelsen för sista halvåret 1933 — det sista år för vilket anslag av överstyrelsen anvisats — disponerat 16,000 kronor mindre än vad för sagda tid beräknats i överstyrelsens till grund för det beviljade beloppet liggande riksdagspetita. I händelse av oförändrade grunder för anslaget utgående skulle anslaget alltså kunna nedsättas med cirka 32,000 kronor för helt år, då under dessa förutsättningar inga skäl talade för ändring av anslagsbehovet.

Överstyrelsen beräknade vidare, att en reduktion av de enligt kungörelsen den 24 januari 1930 utgående anslagen till biblioteken om 20 procent i stället för 40 procent skulle förorsaka en merutgift om cirka 194,000 kronor.

Svårare vore att bedöma de ekonomiska konsekvenser, som borttagandet av begränsningen av anslagsmöjligheterna inom den ram, som vore baserad på bibliotekens anslagsförhållanden år 1932, skulle innebära. Man torde emellertid kunna utgå från att allt för stora ökningsar av de lokala beloppen i jämförelse med 1932 års siffror ej kunde vara att förvänta; överstyrelsen hade räknat med att anslagsbehovet, om dessa restriktioner bortföll, skulle under förutsättning av oreducerade statsanslag ökas med 100,000 kronor och under förutsättning av den ovannämnda reduktionen av statsunderstöden om 20 procent ökas för helt år med 80,000 kronor och alltså för första halvåret 1936 med 40,000 kronor. Härifrån skulle dock för samma halvår avgå hälften av det till överstyrelsens disposition stående beloppet om 15,000 kronor.

Däremot skulle kvarstå det belopp, som beräknats med hänsyn till de nyttkomna bibliotek, till vilka Kungl. Maj:t skulle äga att anvisa understöd.

Det samlade anslagsbehovet till folk-, studiecirkele-, skol-, sjukhus- och sjömansbiblioteken kunde om hänsyn toges till samtliga ovan angivna omständigheter beräknas för budgetåret 1935/1936 ökat med ungefär 194,500 kronor.

Enligt den plan till inrättande av *centralbibliotek*, som låg till grund för 1929 års riksdagsbeslut angående omorganisation av folkbiblioteksväsendet, skulle varje län (utom län med landsbibliotek) erhålla ett centralbibliotek med uppgift att supplera de lokala bibliotekens arbete genom direkt och kostnadsfri utlåning av böcker, som behövdes i studiesyfte, genom utsändande av vandringsbibliotek och genom biblioteksteknisk vägledning. Ärligen skulle inrättas två nya centralbibliotek, tills centralbiblioteksorganisationen stode fullt färdig. Antalet län med centralbibliotek vore för närvarande sex, Södermanlands län, Malmöhus län, Hallands län, Göteborgs och Bohus län, Värmlands län samt Norrbottens län.

Centralbiblioteken hade haft en utomordentlig och för varje år ökad betydelse för bildningsarbetet i respektive län såväl direkt genom de utlåningsmöjligheter de beredde som komplettering av de lokala bibliotekens bokbestånd som också genom sitt arbete på rationalisering av de mindre, lokala bibliotekens verksamhet. Innan ett centralbibliotek skapats i ett län sak-

nades den ryggrad, som vore första förutsättningen för ett fullt planmässigt biblioteksarbete särskilt inom landsbygdens och de mindre städernas bibliotek.

Under sådana omständigheter vore det livligt att beklaga, att ett avbrott i inrättandet av centralbibliotek skett. Överstyrelsen tillstyrkte därför att nyinrättandet av centralbibliotek återupptoges, om än till en början med blott ett bibliotek för budgetåret 1935/1936. Överstyrelsen föreslog alltså att med ingången av år 1936 måtte inrättas ett centralbibliotek, vilket skulle betinga en kostnad för budgetåret 1935/1936 av 5,000 kronor.

Därjämte föreslog överstyrelsen anvisandet av ett särskilt belopp för *vandringsbiblioteksverksamhet bedriven av Linköpings stifts- och landsbibliotek*. För detta ändamål erfordrades — förutom en mindre ökning av det till förevarande bibliotek under åttonde huvudtiteln särskilt anvisade anslaget till avlöningar — en ökning av förevarande anslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet med 3,000 kronor till särskilt vandringsbiblioteksförråd för biblioteket.

Som en konsekvens av överstyrelsens förslag om inrättandet av ett nytt centralbibliotek från och med den 1 januari 1936 föresloges en ökning av beloppet för *resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek*, vilket anslag utginge med i medeltal 600 kronor per år och bibliotek, med 300 kronor för budgetåret 1935/1936.

Till *bibliotekskurser* utgick från och med år 1920 under en lång följd av år ett belopp av 12,000 kronor årligen. I statsverkspropositionen till 1932 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t att kursanslaget icke skulle utgå, men efter enskild motion beslöt riksdagen att för ändamålet anvisa ett belopp av 8,000 kronor för budgetåret 1932/1933. För föregående och innevarande budgetår hade emellertid intet anslag anvisats för ändamålet. I det vid statsverkspropositionen till 1933 års riksdag fogade statsrådsprotokollet uttalade föredragande departementschefen, att ett tillfälligt avbrott i dessa kurser ej torde medföra varaktigt men för biblioteksverksamheten. Överstyrelsen funne för sin del, att här ifrågavarande kurser intoge en särställning i jämförelse med åtskilliga kurser av andra slag, då de utgjorde den enda utbildning på området, som stode till buds, under det att flertalet andra kurser hade karaktär av fortbildningskurser.

Bibliotekskurserna inginge i själva verket som en nödvändig beståndsdel i den omorganisation på folkbiblioteksområdet, som år 1929 företogs. Sagda omorganisation innebure dels en väsentlig ökning av statsunderstöden, dels som ett lika viktigt led vissa åtgärder för stödjande av ett mera kvalificerat biblioteksarbete. Av avgörande betydelse i sistnämnda avseende vore de åtgärder, som ginge ut på att främja, att vid biblioteken anställda i största möjliga utsträckning bleve väl skickade att stå till tjänst vid det självbildningsarbete, som i biblioteken bedreves.

Med anledning av de krav på prövning av bibliotekaries kompetens, som i kungörelsen den 24 januari 1930 föreskrivits, hade det tidigare årligen utgående anslaget till bibliotekskurser, sedan nyorganisationen börjat genomföras, så disponerats, att huvuddelen använts till bibliotekskurser av det omfång, som för personer, anställda vid folkbibliotek av olika storlek och olika typer, kunde anses önskligt för sådant godkännande av kompetensen, som ovan omnämnts. Deltagandet i dessa kurser hade varit obligatoriskt för godkännande av kompetensen i de fall, där författningen föreskrivit kompetens-

prövning och vederbörande ej tidigare genomgått likartad kurs eller kompetensen kunde anses på annat sätt styrkt. Endast en mindre del av anslaget hade använts till ett par kortare kurser avseende bibliotekspersonal, i fråga om vilken ingen dylik kompetensprövning föreskrivits, men för vilken möjlighet till deltagande i en bibliotekskurs ansetts vara av särskild betydelse.

Vid samtliga dessa kurser hade ungefär halva timantalet ägnats åt genomgång av och diskussioner angående litteratur (skönlitteratur, utlåningslitteratur inom olika vetenskaper, handböcker samt bibliografiska hjälpmedel vid bokinköpen), återstoden åt bibliotekstekniska frågor (katalogisering, klassifikation, utlåningsmetoder), statsanslagsbestämmelser, samarbete med andra grenar av folkbildningsarbetet m. m. Vid kurser för skolbibliotekarier hade stor vikt lagts vid diskussioner angående undervisningens anknytning till skolbiblioteken under det att det rent bibliotekstekniska i motsvarande grad reducerats.

De kurser, som med utgångspunkt från dessa principer anordnats sedan riksdagen beslutat om omorganisation av folkbiblioteksväsendet, vore följande.

1) *Längre kurser om 5 månader för utbildning av personal för stadsbibliotek och andra större folkbibliotek med biblioteksarbete som huvudsyssla.* Vid kurser av detta slag hade dagtraktamenten ej utdelats. Avgifter hade utgått av deltagarna. Dylika kurser hade åren 1926—1932 ordnats vartannat år.

2) *Kurser om dels cirka 20, dels cirka 10 dagar, avsedda för bibliotekspersonal, vars kompetens skulle prövas av skolöverstyrelsen enligt kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) och som ej genomgått i punkt 1 omnämnd kurs.* Dagtraktamenten hade utgått liksom viss reseersättning, dock ej mer än till högst 30 deltagare i varje kurs.

3) *Kurser för skolbibliotekarier.* Dessa kurser hade ansetts kunna göras avsevärt kortare än motsvarande kurser för personal vid folkbibliotek (6 dagar). Två dylika kurser anordnades under budgetåret 1932/1933 efter tillkomsten av de nya föreskrifterna angående villkoren för statsunderstöd till skolbiblioteken.

4) *Kurser om 3 dagar i län med nyinrättat centralbibliotek,* för vinnande dels av någon utbildning av personal vid bibliotek mindre än dem, som tillhörde tidigare omnämnda kategorier, dels av ett samarbete mellan centralbiblioteken och bibliotekarierna vid de mindre biblioteken, så att de senare skulle kunna bättre utnyttja fördelarna av centralbiblioteksorganisationen. De begränsade resurserna hade tillåtit anordnande av dylika tre-dagars kurser blott i två län.

Överstyrelsen ville starkt understryka vikten av att kursverksamheten omedelbart åter igångsattes med hänsyn dels till behovet vid nyorganiserade bibliotek, dels till de många fall av personalskifte vid äldre bibliotek, som inträda. Den tillfälliga indragningen av dessa kurser hade i själva verket redan gjort från bibliotekens synpunkt synnerligen ogynnsamma provisoriska åtgärder nödvändiga. I vissa fall hade bibliotekarier provisoriskt godkänts trots en svagare utbildning; i andra fall hade överstyrelsen ansett sig ej kunna ens mera provisoriskt godkänna kompetensen. Överstyrelsen vore av den bestämda uppfattningen, att ett fortsatt inställande av dessa kurser drabbade bibliotekens verksamhet i en grad, som ej stode i någon proportion till den både absolut taget och i förhållande till folkbiblioteksanslaget relativt ringa besparing, som därigenom kunde vinnas.

Det syntes överstyrelsen oundgängligt att nu ånyo räkna med *en längre bibliotekskurs om 5 månader*. Som överstyrelsen ovan nämnt hölls den senaste kursen våren 1932 efter att tidigare kurser hållits vartannat år från och med våren 1926. Om medel nu anvisades för en kurs och denna liksom de föregående förlades till våren, komme utexamineringen av elever att förrättas först om $1\frac{3}{4}$ år, eller fyra år efter närmast föregående kurs. Kostnaderna för en dylik längre kurs kunde beräknas till 6,000 kronor.

Av liknande skäl som ovan anförts i fråga om denna längre kurs för utbildning av personal med biblioteksarbete som huvudsyssla krävdes någon möjlighet till utbildning i fråga om de bibliotek, som ej hade den storlek att befattningshavare med detta arbete som huvudsyssla ifrågakomme. I detta syfte tänkte sig överstyrelsen, för att reducera kostnaderna liksom vid de senaste tillfällen, då en dylik kurs för folkbibliotekarier ordnats, *en kurs om cirka 20 dagar*, i vilken alla deltagare skulle delta i förra hälften, deltagare från något större bibliotek därjämte i den senare hälften av kursen. Som ovan omnämnts hade vid dessa kurser utgått reseersättningar och dagtraktamenten till deltagarna. Om dessa ersättningar starkt reducerades, kunde en dylik kurs anordnas för 2,000 kronor.

Den sammanlagda kostnaden för ifrågavarande båda kurser vore sålunda 8,000 kronor.

Till *tillägg till grundkatalogen* hade under en lång följd av år utgått ett årligt anslag av 5,000 kronor, avsett dels för tryckning av tillägget i fråga, dels som honorar åt sakkunniga på olika områden, som biträdd vid granskningen av utkomna böcker, dels slutligen som arvode åt vid katalogens redigering behöfligt skrivbiträde. Av hithörande ändamål syntes det sistnämnda vara av den natur, att det härför erforderliga beloppet med den beslutade omläggningen av riksstaten borde uppföras under rubriken Skolöverstyrelsen. Som arvode åt biträden hade de sista åren i genomsnitt disponerats cirka 1,500 kronor. Om detta belopp överfördes till annan anslagspost, kvarstode på förslagsanslaget till folkbiblioteksväsendet för tillägg till grundkatalogen 3,500 kronor.

I de för närvarande utgående beloppen för *förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek* samt för *tidskrifter* beräknade överstyrelsen ingen ändring.

Beloppet för *arvoden*, för närvarande 21,000 kronor, föresloges i enlighet med principerna för den beslutade omläggningen av riksstatens uppställning överflyttat till rubriken Skolöverstyrelsen.

Som av det sagda framgår, beräknar överstyrelsen följande anslagsbehov (ökningar i förhållande till motsvarande belopp under innevarande budgetår hava angivits inom parentes):

Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömans-	
bibliotek	kronor 880,000 (+ 202,000)
Centralbibliotek	» 65,000 (+ 5,000)
Linköpings stifts- och landsbiblioteks vandrings-	
biblioteksförråd	» 3,000 (+ 3,000)
Resekostnads- och traktamentsersättningar vid	
biblioteksinspektion från lands- och central-	
bibliotek	» 4,500 (+ 300)
Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek . . .	» 6,000 (—)

Bibliotekskurser	kronor	8,000 (+ 8,000)
Tillägg till grundkatalog	»	3,500 (— *1,500)
Tidskrifter	»	9,000 (—)
Arvoden till extra personal inom skolöverstyrelsen	»	— (— *21,000)
Till skolöverstyrelsens disposition	»	7,500 (— 7,500)
Uppräknig av anslaget i samband med medgivande av 1934 års riksdag till Kungl. Maj:t att anvisa understöd till bibliotek, som förut icke åtnjutit statsunderstöd	»	3,000 (+ 3,000)
Summa kronor		989,500 (+ 191,300)

* vilket belopp överflyttats till annat anslag.

Skolöverstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att ej mindre besluta

dels att statsunderstöd för budgetåret 1935/1936 skall utgå till kommunala och med dem likställda folkbibliotek, till folkbiblioteksverksamhet i sammanhang med studiecirkelarbete, till skolbibliotek och till bibliotek vid sjukvårdsinrättningar med ett så tillvida reducerat belopp, att understöd, som skolat utgå enligt 1930 års kungörelse, skall nedsättas med tjugu procent,

dels att statsunderstöd för senare halvåret 1935 må utgå allenast till bibliotek, som för år 1932 tillerkänts statsunderstöd, samt att statsunderstöd för förra halvåret 1936 må utgå allenast till bibliotek, som för något av åren 1932—1935 tillerkänts statsunderstöd, dock att bibliotek, som icke för något av sagda år tillerkänts understöd, må, där omständigheterna prövas sådant föranleda, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kunna tilldelas dylikt understöd,

dels att föreskrifterna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 505) att till grund för beviljande av statsunderstöd ej må läggas högre Ortsbidrag respektive högre lokala utgifter eller högre ersättning för på visst sätt kvalificerad egentlig bibliotekspersonal än som legat till grund vid beviljandet av understöd för år 1932, skola gälla även för senare halvåret 1935,

dels att föreskrifterna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 505) angående statsunderstödet utgående kontant skola gälla även för budgetåret 1935/1936,

dels att statsunderstöd för budgetåret 1935/1936 till svenska sjömansbiblioteket skall utgå med ett så tillvida reducerat belopp, att det understöd, som med tillämpning av de i Kungl. Maj:ts brev den 20 juni 1930 angivna grunder skolat utgå, skall nedsättas med tjugu procent,

än även för budgetåret 1935/1936 öka förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 800,000 kronor, med 190,000 kronor till 990,000 kronor,

samt medgiva, att ur detta förslagsanslag måtte få utgå

dels för budgetåret 1935/1936 ett belopp av högst 7,500 kronor, ur vilket överstyrelsen må äga att för senare halvåret 1935 anvisa sådant fyllnadsunderstöd, som omförmäles i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 505),

dels från och med den 1 januari 1936 understöd till ett nytt centralbibliotek efter högst 10,000 kronor för år,

dels från och med budgetåret 1935/1936 till inköp och inbindning av böcker för ett vandringsbiblioteksförråd för Linköpings stifts- och landsbibliotek ävensom efter skolöverstyrelsens beprövande till andra ändamål sammanhängande med bibliotekets vandringsbiblioteksverksamhet ett belopp av högst 3,000 kronor för år,

dels för budgetåret 1935/1936 till resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek ett belopp av högst 4,500 kronor för år,

dels för budgetåret 1935/1936 till anordnande av bibliotekskurser ett belopp av högst 8,000 kronor.

Statskontoret har yttrat sig i ärendet den 3 oktober 1934.

Därvid har ämbetsverket erinrat, att förevarande anslag under de senast gångna budgetåren överskridits med högst betydande belopp (budgetåret 1931/1932 med 270,237 kronor, budgetåret 1932/1933 med 311,058 kronor och budgetåret 1933/1934 med 272,526 kronor). Detta förhållande torde delvis få tillskrivas den omständigheten, anför ämbetsverket, att de vederbörande bibliotek tillerkända statsbidragen icke lyftats omedelbart efter det de blivit för vederbörande disponibla, utan i många fall långt senare. Då det syntes önskvärt, att ändring skedde på denna punkt, torde för framtiden såsom villkor för tillgodonjutande av de av staten lämnade understöden böra föreskrivas, att de skulle lyftas inom viss kortare tid efter det vederbörande underrättats om att statsbidrag tilldelats dem.

Det syntes ämbetsverket tvivelaktigt, om tidpunkten för eftergifter i de senare årens restriktioner på folkbiblioteksväsandets område nu vore inne. Snarare förefölle det som om de senare årens kraftiga överskridanden påkallade ytterligare inskränkningar. Med hänsyn till 1933 års riksdags uttalande om önskvärdheten av att ytterligare reduktion av statsbidragen till ifrågavarande ändamål undvekes, ansåge sig statskontoret dock icke böra framställa något yrkande härom. Ämbetsverket inskränkte sig därför till en hemställan, att grunderna för utgående av statsbidrag åt folkbiblioteksväsendet för nästa budgetår måtte bibehållas oförändrade.

Jag vill vidare erinra, att *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 14 september 1934 hemställt om sådan ändring av kungörelsen angående understödjande av folkbiblioteksväsendet, att statsbidrag måtte kunna utgå till vid skyddshem upprättat bibliotek. Kostnaderna för nästkommande budgetår beräknade överstyrelsen till 1,200 kronor. Det syntes överstyrelsen icke nödvändigt att på grund härav öka anslaget till understödjande av folkbiblioteksväsendet.

Slutligen har *styrelsen för Sveriges allmänna biblioteksörening* i skrivelse den 29 september 1934 hemställt, att återgång i fråga om understöd till samtliga folkbibliotek måtte ske till de bestämmelser, som innehållas i 1930 års kungörelse, att centralbibliotek måtte upprättas enligt den ursprungligen avsedda planen samt att anslag måtte beviljas för såväl längre som kortare bibliotekskurser.

Departementschefen.

Av den föregående redogörelsen av utvecklingen i fråga om statligt understöd åt folkbiblioteksväsendet framgår följande rörande *bidrag åt folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek*.

Genom 1930 års förutnämnda kungörelse meddelades bestämmelser angående understöd åt bland annat ifrågavarande bibliotek. Dessa understöd kunna betraktas såsom normalbelopp för statens bidrag på ifrågavarande område. 1932 års riksdag sänkte dessa normalbelopp med i regel 20 procent av de understöd, som skulle utgå enligt 1930 års kungörelse. 1933 års riksdag minskade understödet med ytterligare 20 procent, vadan understödet sålunda från och med budgetåret 1933/1934 utgått med allenast (100 — 20 — 20 =) 60 procent av normalbeloppet. Sistnämnda av 1933 års riksdag vidtagna reduktion gällde dock icke det s. k. tilläggsunderstödet nr II, som är avsett till avlönande av egentlig bibliotekspersonal med erforderlig kompetens, för vilket reduktionen bibehölls vid det procenttal, som föreskrivits av 1932 års riksdag, alltså vid 20 procent av normalbeloppet. Härutöver föreskrev emellertid 1933 års riksdag vissa ytterligare restriktioner. Sålunda får under nuvarande förhållanden till grund för beviljande av statsunderstöd för intet bibliotek beräknas högre ortsbidrag respektive högre lokala utgifter för vissa biblioteksändamål än som legat till grund vid beviljandet av understöd för år 1932. Bibliotek, som ej erhållit understöd för år 1932, kunna för närvarande ej erhålla dylikt understöd, annat än efter särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

Överstyrelsen anser nu tiden vara inne för lättande på ifrågavarande restriktioner och har i detta hänseende föreslagit följande. I två etapper borde återgång ske till de förhållanden, som normerades genom 1930 års kungörelse. Som första etapp borde till en början föreskrivas, att den procentuella reduktionen av statsunderstödet, som för närvarande som nämnts utgjorde 40 procent av normalbeloppet, skulle under budgetåret 1935/1936 utgöra 20 procent av samma belopp. Vidare föreslår överstyrelsen, att föreskriften om att till grund för beviljande av statsunderstöd ej finge läggas högre ortsbidrag respektive högre lokala utgifter för vissa biblioteksändamål än som legat till grund vid beviljandet av statsunderstöd för år 1932 skulle bortfalla. Sistnämnda förändring borde dock enligt överstyrelsens mening icke träda i tillämpning förrän från och med ingången av år 1936. Härjämte föreslår överstyrelsen — som ej anser sig kunna ännu tillstyrka, att anslag skulle utan alla restriktioner kunna utgå till nya bibliotek — att överstyrelsen måtte medgivas rättighet att bevilja statsunderstöd för första halvåret 1936 ej blott, såsom nu, till bibliotek, som erhållit understöd under år 1932, utan även till bibliotek, som tilldelats understöd av Kungl. Maj:t under något av åren 1933—1935. I övriga ärenden angående anslag till nya bibliotek anser överstyrelsen, att beslutanderätten alltfört borde tillkomma Kungl. Maj:t.

Merkostnaderna för ifrågavarande modifikationer i de nu gällande restriktiva bestämmelserna beräknar överstyrelsen för nästkommande budgetår till 202,000 kronor.

För egen del anser jag mig kunna i alla hänseenden biträda och under-

stryka överstyrelsens uppfattning om betydelsen av ifrågavarande anslag ur folkbildningssynpunkt. I likhet med överstyrelsen håller jag före, att det näppeligen är tillrådligt att ännu ett år låta de nuvarande stränga restriktionerna bestå. Det ligger i sakens natur, att begränsningar av denna art icke böra tillämpas annat än under en relativt kortvarig tidsperiod. Jag anser mig därför i princip kunna biträda överstyrelsens förslag om lättande på restriktionerna.

Jag nödgas ur statsfinansiell synpunkt föreslå, att åtgärderna för återgång till normala förhållanden, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, genomföras etappvis. Emot överstyrelsens förslag till utformande av dessa etapper har jag erinran att göra därutinnan, att jag i rådande statsfinansiella läge finner det erforderligt, att minskningen av den procentuella reduktionen träder i kraft, icke, såsom överstyrelsen föreslagit, från och med budgetåret 1935/1936 utan från och med den 1 januari 1936 samt att sagda procentuella reduktion fixeras till 30 och icke, såsom överstyrelsen föreslagit, till 20 procent. Under sådana förhållanden synes enligt mina beräkningar anslagsökningen kunna begränsas till 50,750 kronor.

I övrigt har jag intet att erinra mot överstyrelsens förslag i denna del.

Överstyrelsen har vidare föreslagit, att medel måtte under förevarande anslag beräknas till dels från och med den 1 januari 1936 ett nytt *centralbibliotek* med 5,000 kronor, dels ock till vandringsbiblioteksförråd för Linköpings stifts- och landsbibliotek med 3,000 kronor. Under nuvarande förhållanden anser jag mig icke kunna tillstyrka åtgärder för denna av överstyrelsen ifrågasatta utvidgning av biblioteksorganisationen.

Slutligen har överstyrelsen hemställt, att medel måtte anvisas till anordnande av två *bibliotekskurser*, en längre om fem månader och en kortare om omkring 20 dagar. Kostnaderna härför beräknar överstyrelsen till 8,000 kronor. Jag anser mig för nästkommande budgetår icke böra räkna med högre belopp än 4,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Överstyrelsen har ifrågasatt sådan ändring av gällande författningsbestämmelser, att *bibliotek vid skyddshem* skulle berättigas till statsunderstöd ur förevarande anslag. Då ändamålet synes behjärtansvärt och kostnaderna äro blygsamma, anser jag mig böra biträda förslaget. Någon ökning av anslaget torde på grund härav icke vara erforderlig.

Under punkt 118 här ovan har jag föreslagit, att anslaget till Skolöverstyrelsen: Avlöningar måtte ökas med *dels* 1,500 kronor till biträde vid redigering av tillägg till grundkatalogen, *dels ock* 21,000 kronor till arvoden till extra personal inom skolöverstyrelsen, vilka kostnader nu bestridas från förevarande anslag till understödjande av folkbiblioteksväsendet. Med hänsyn härtill bör ifrågavarande anslag minskas med summan av nyssnämnda båda belopp, alltså med 22,500 kronor.

Statskontoret har erinrat, att folkbiblioteksanslaget högst avsevärt överskridits under de närmast föregående budgetåren. För att eliminera en av

anledningarna härtill — den omständigheten att biblioteken icke omedelbart lyfta de dem tillerkända statsbidragen — har ämbetsverket föreslagit, att föreskrift måtte lämnas, att såsom villkor för understöd skall gälla, att understöd skall lyftas inom viss kortare tid efter det vederbörande under rättats om att statsbidrag tilldelats bibliotek. Jag har för egen del intet att erinra emot att föreskrifter i denna riktning meddelas.

Oavsett detta, synes det mig nödvändigt att räkna upp förevarande anslag till närmare överensstämmelse med den bokföringsmässiga medelsåtgången. På grund härav och med hänsyn till att den av mig nyss förordade bestämmelsen möjligen kan vara ägnad att i viss mån minska differensen mellan anslagets belopp och medelsutanordningen, räknar jag, utöver den höjning, som av mig i det föregående tillstyrkts, med en uppräknings av anslaget med ett belopp, som för vinnande av avrundning av anslagets slutsumma torde böra bestämmas till 199,050 kronor.

Jag lämnar nedan i tabellform en sammanställning av de olika anslagsposter, som vid bifall till vad jag ovan förordat skulle utgå ur anslaget under budgetåret 1935/1936:

	Under budgetåret 1934/1935 utgående anslags- belopp Kronor	Av skolöver- styrelsen föreslaget anslags- belopp Kronor	Av departe- ments- chefen till- styrkt an- slagsbelop Kronor
1. Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek	678,000	880,000	927,800
2. Centralbibliotek	60,000	65,000	60,000
3. Linköpings stifts- och landsbiblioteks vandringbiblioteks-förråd	—	3,000	—
4. Resekostnads- och traktamentsersättnin- gar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek	4,200	4,500	4,200
5. Förmedlingsanstalter för vandringbib- liotek	6,000	6,000	6,000
6. Bibliotekskurser	—	8,000	4,000
7. Tillägg till grundkatalog	5,000	3,500	3,500
8. Tidskrifter	9,000	9,000	9,000
9. Arvoden till extra personal inom skol- överstyrelsen	21,000	—	—
10. Till skolöverstyrelsens disposition	15,000	7,500	7,500
Summa kronor	798,200	986,500	1,022,000

Sistnämnda belopp, 1,022,000 kronor, bör äskas såsom förslagsanslag. Beloppet torde få anses innesluta även erforderliga medel — under innevarande budgetår beräknade till 3,000 kronor — till understöd, där så anses påkallat, åt bibliotek, som förut icke åtnjutit statsanslag.

Jag vill tillägga, att jag intet har att erinra emot skolöverstyrelsens förslag, att bestämmelsen i den förutnämnda kungörelsen av den 20 juli 1933 (nr 505) av innehåll att statsunderstöd må utgå kontant även i de fall, då det enligt föreskrifterna i 1930 års kungörelse skolat utgå i form av inbundna böcker, må förlängas att gälla även under nästkommande budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras med anledning av vad jag under förevarande punkt tillstyrkt och föreslagit.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 1,022,000, att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som i det föregående angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

[220.] 3. **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, *reservationsanslag*.** Sedan år 1884 har riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande extra anslag att under vissa villkor användas till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar. Anslaget, som år 1922 bestämdes till 400,000 kronor, har sedan utgått med växlande belopp och uppfördes i riksstaten för budgetåret 1932/1933 med 300,000 kronor. I samband med 1933 års besparingsåtgärder sänktes anslaget och är för innevarande budgetår uppfört med 200,000 kronor.

Av det för budgetåret 1934/1935 beviljade reservationsanslaget skola enligt riksdagens medgivande få användas *dels* högst 700 kronor till en amanuens som biträde åt skolöverstyrelsen i frågor rörande föreläsningsverksamheten, *dels* högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, *dels* högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, *dels* högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare, *dels* ock det belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten. Tillika har riksdagen medgivit, *dels* att för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935 ej mindre det lägsta understöd, som av statsmedel finge utgå till lokal föreläsningsanstalt, skulle utgöra 100 kronor för helt budgetår räknat, än även det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skulle för budgetår räknat anordnas av dylik anstalt skulle utgöra 5, *dels* ock att det finge ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som kunde befinnas erforderliga.

Skolöverstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1934 lämnat en redogörelse för anslagets fördelning under sistförflutna budgetår. Ehuru överstyrelsen funne anslaget otillräckligt, om hänsyn toges till det föreliggande behovet, ansåge sig överstyrelsen dock icke böra föreslå annan ändring i anslagsbeloppet än som föranleddes därav, att ovannämnda amanuensarvode å 700 kronor från och med budgetåret 1935/1936 skall uppföras på överstyrelsens avlöningsstat. Anslaget torde på grund härav böra bestämmas till 199,300 kronor.

I likhet med skolöverstyrelsen vill jag förorda, att ifrågavarande anslag för det nästkommande budgetåret bestämmas till 199,300 kronor, och torde anslaget — med ovan angivet undantag — böra disponeras efter samma grunder som under innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 199,300;

dels medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas

högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar,

högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund,

högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare samt

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten;

dels medgiva, att för tiden den 1 juli 1935—den 30 juni 1936 ej mindre det lägsta understöd, som av statsmedel må utgå till lokal föreläsningsanstalt, skall utgöra 100 kronor för helt budgetår räknat än även det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall för budgetår räknat anordnas av dylik anstalt, må utgöra 5;

dels ock medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må befinnas erforderliga.

[221.] 4. **Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser, reservationsanslag.** För ändamålet har ett extra anslag utgått alltsedan år 1928. Anslaget, som från början utgjorde 25,000 kronor, höjdes år 1930 till 40,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 framhållit, att folkbildningskurserna nu liksom föregående år visat sig fylla en synnerligen viktig uppgift inom det fria bildningsarbetet. Under de två sist förflutna budgetåren hade denna uppgift med hänsyn till arbetslösheten varit särskilt stor. Ett flertal kurser hade sålunda bland annat anordnats för arbetslösa sjömän. Överstyrelsen har slutligen hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av ett oförändrat anslag av 40,000 kronor.

Departement-
schefen.

Anslag till ändamålet synes böra utgå jämväl under budgetåret 1935/1936 med oförändrat belopp.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000 att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

[222.] 5. **Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader.** Sedan år 1921 har anslag utgått till arbetarnas bildningsförbund såsom bidrag till bestridande av dess organisations- och administrationskostnader. 1934 års riksdag beviljade för ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1934/1935 ett extra anslag av 30,000 kronor, att utgå i den mån, förbundet visade sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

I en till skolöverstyrelsen ställd ansökan har nu *arbetarnas bildningsförbund*, efter en redogörelse för verksamhetens utveckling, hemställt om utverkande av anslag för ändamålet för budgetåret 1935/1936 med ett till 35,000 kronor förhöjt belopp.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1934 med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena icke ansett sig kunna förorda höjt anslag till förbundet, utan hemställt, att detsamma för nästkommande budgetår måtte utgå med samma belopp och på samma villkor som för innevarande budgetår.

Departement-
schefen.

Jag tillstyrker vad skolöverstyrelsen föreslagit och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1935 1936 anvisa ett anslag av kronor 30,000 att utgå i den mån förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[223.] 6. **Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader.** Hos Kungl. Maj:t har studierådet för svenska landsbygdens studieförbund anhållit om utverkande för budgetåret 1935/1936 av ett anslag å 5,000 kronor såsom bidrag till studieförbundets organisations- och administrationskostnader, att utgå i den mån förbundet visade sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Av ansökningen inhämtas bland annat följande:

Studierådet erinrar, att anslag sedan år 1921 utgått till arbetarnas bildningsförbund för bestridande av dess organisations- och administrationskostnader. Svenska landsbygdens studieförbund vore organiserat speciellt för och bland landsbygdens ungdom. Dess verksamhet hade fått vidsträckt omfattning och blivit av stor betydelse inom det område och befolkningsskikt, varpå förbundet inriktat sig. Enligt förbundets program hade det till uppgift: »att samla landsbygdens folk, särskilt dess ungdom, för att på politiskt neutral grund bedriva en kraftig ideell och kulturell upplysningsverksamhet, speciellt avpassad för landsbygdsbefolkningens behov, genom bildande av studiecirklar och bibliotek, anordnande av föreläsningar och kurser i allmänbildande och fackliga ämnen; att efter teoretiska studier i sådana ämnen, som jordbrukslära, trädgårds- och skogsskötsel m. fl. anordna praktiska försök och exkursioner; att genom propaganda och andra lämpliga åtgärder stödja landsbygdens undervisningsväsen, såsom folk- och fortsättningsskolor, lantmannas- och folkhögskolor, lantushålls- och husmodersskolor m. fl., samt även i övrigt verka för ökad förståelse och gott samarbete mellan landsbygdens folk och dess skolor».

Förbundet omfattade 22 distriktsföreningar med 501 studiecirklar och omkring 5,000 aktiva medlemmar.

Hitintills hade förbundsstudieledarskapet av ekonomiska skäl måst skötas som bisyssla. Med den omfattning och livliga verksamhet, som förbundet nu uppnått, vore detta ej längre möjligt. Dessutom hade förbundets utveckling medfört ökade krav på studiemateriel ävensom behov av kurser för ledare av de studiecirklar, som bildats i allt raskare tempo. Enligt ett vid framställningen fogat förslag till inkomst- och utgiftsstat för arbetsåret den 1 april 1935—den 31 mars 1936 uppginge inkomsterna till 7,000 kronor och utgifterna till 12,000 kronor. Bristen å 5,000 kronor avsåges skola täckas av det begärda statsanslaget.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 28 september 1934 anfört bland annat följande:

Frågan om understöd till ifrågavarande studieförbund hade genom motioner varit underställd prövning av 1934 års riksdag. Motionerna avstyrktes av statsutskottet, som därvid anförde, bland annat följande:

Utskottet hade funnit det ändamål, för vilket anslag begärts, behjärtansvärt. Ett beslut om statsunderstöd åt en sammanslutning av här förevarande art torde emellertid böra föregås av en undersökning rörande icke blott sammanslutningens verksamhet och ekonomiska förutsättningar utan även förefintliga möjligheter till samarbete eller sammanslagning med andra på samma område verksamma, eventuellt redan med statsbidrag i en eller

annan form utrustade organisationer. En sådan undersökning syntes lämpligast kunna utföras av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill syntes ifrågasättande motioner icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vad utskottet sålunda anfört, bifölls av riksdagens båda kamrar.

Svenska landsbygdens studieförbund hade, anför överstyrelsen, samma ställning till bondeförbundet och dess ungdomsorganisation, svenska landsbygdens ungdomsförbund, som arbetarnas bildningsförbund till sina huvudorganisationer, bland vilka de största vore landsorganisationen, kooperativa förbundet och socialdemokratiska arbetarpartiet. Då arbetarnas bildningsförbund sedan åtskilliga år åtnjutit statsanslag som bidrag till sina organisations- och administrationskostnader, syntes skäl föreligga, att även svenska landsbygdens studieförbund finge komma i åtnjutande av bidrag av statsmedel.

Emellertid ville överstyrelsen erinra, att sedan ett flertal år tillbaka en bildningsorganisation, jordbrukarungdomens förbund, åtnjöt ett betydande statsbidrag, för kalenderåret 1934 utgående med 30,000 kronor, för främjande av en liknande verksamhet. Överstyrelsen funne det nödvändigt, att — innan ansökningen bifölles — en utredning verkställdes rörande svenska landsbygdens studieförbunds ställning till andra inom samma område verkssamma organisationer, särskilt jordbrukarungdomens förbund. Denna utredning syntes också böra omfatta frågan om de konsekvenser, som kunde följa av ett bifall till föreliggande framställning med hänsyn till de krav på statsunderstöd, som kunde komma att resas av studieförbund, anknutna till likartade större organisationer. Innan en sådan utredning verkställts, ansåge sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka den föreliggande ansökningen.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 20 november 1934 ifrågasatt en sammanslagning på ena eller andra sättet av studiecirkelarna inom jordbrukarungdomens förbund och svenska landsbygdens studieförbund samt förklarat sig i det läge, vari frågan för närvarande befunne sig, icke kunna tillstyrka bifall till studierådets ansökning.

Departement-
schefen.

Frågan om en sammanslagning av den studieverksamhet, som bedrivs av jordbrukarungdomens förbund och svenska landsbygdens studieförbund, synes hava betydelse, allenast om det kan visas, att statsbidrag till en gemensam organisation skulle kunna utgå med lägre belopp än ifrågakommande statsbidrag till de individuella sammanslutningarna eller fördelar i övrigt för verksamhetens bedrivande kunna vinnas. Då den i ärendet föreliggande utredningen icke lämnat bevis härför, anser jag mig för närvarande böra frånsä vad skolöverstyrelsen och lantbruksstyrelsen härutinnan uttalat.

Förevarande bildningsändamål, som synes vara av ungefär samma art som det av arbetarnas bildningsförbund inom ett annat folkskikt företrädde, torde vara förtjänt av beaktande från det allmännas sida. Jag tillstyrker därför den föreliggande ansökningen och beräknar för ändamålet för budgetåret 1935/1936 ett anslag av 5,000 kronor. Vid statsbidraget till svenska landsbygdens studieförbund torde böra knytas som villkor, att förbundet

visar sig från annat håll för ändamålet hava tilldelats understöd å minst lika stort belopp som statsbidraget. Vidare förutsätter jag — i likhet med vad i detta hänseende gäller beträffande arbetarnas bildningsförbund — att förbundets verksamhet i vad den avser instruktionskurser för studiecirkel- och biblioteksverksamhet samt föreläsnings-, studiecirkel- och biblioteksverksamhet skall stå under inspektion av skolöverstyrelsen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter i ämnet.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[224.] 7. **Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar, reservationsanslag.** Till anordnande av s. k. universitetscirklar har riksdagen från och med budgetåret 1924/1925 årligen anvisat medel å extra stat. Anslaget, som för budgetåret 1932/1933 utgjorde 10,000 kronor, sänktes år 1933 till 6,000 kronor, med vilket belopp detsamma är uppfört jämväl i riksstaten för innevarande budgetår.

Anslaget för sistnämnda budgetår har av Kungl. Maj:t genom beslut den 4 maj 1934 fördelats med 2,409 kronor till envar av centralbyrån i Lund för populära vetenskapliga föreläsningar och Stockholms högskolas lärarråd samt med 1,182 kronor till Göteborgs högskolas lärarråd. Motsvarande av föreläsningsbyrån vid universitetet i Uppsala anordnade verksamhet bekostas under innevarande budgetår medelst reserverade medel.

Centralbyrån i Lund för populära vetenskapliga föreläsningar har i en av rektorsämbetet vid universitetet i Lund förordad framställning anhållit om anslag för ifrågavarande ändamål med 2,865 kronor eller samma belopp, som byrån erhållit för budgetåret 1932/1933. *Lärarrådet vid Stockholms högskola* har vidare i en av *skolöverstyrelsen* den 4 september 1934 tillstyrkt framställning hemställt om oförändrat anslag med 2,409 kronor.

Styrelsen för föreläsningsbyrån vid Uppsala universitet har meddelat, att några universitetsstudiecirklar icke kunnat anordnas under budgetåret 1933/1934 på grund av att gällande bestämmelser föreskreve, att bidrag finge utgå allenast till ledarens arvode och icke till hans kostnader för resor och traktamente. Styrelsen hade under sådana förhållanden ansett sig böra avstå från att för budgetåret 1935/1936 begära fortsatt anslag för ändamålet.

Kanslern för rikets universitet — som med skrivelse den 16 november 1934 till Kungl. Maj:t överlämnat ovannämnda framställning från centralbyrån i Lund — har hemställt om utverkande av oförändrat anslag, 6,000 kronor, till anordnande av s. k. universitetscirklar.

Departementschefen.

I enlighet med kanslerns förslag anser jag, att anslag till anordnande av s. k. universitetscirkular bör utgå med sitt nuvarande belopp även under budgetåret 1935/1936 och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för anordnande av s. k. universitetscirkular* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,000.

[225.] 8. **Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande, reservationsanslag.** För budgetåret 1934/1935 har riksdagen anvisat ett extra reservationsanslag av 284,000 kronor till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande. Beträffande de belopp, varmed ifrågavarande anslag fördelats på olika ändamål, tillåter jag mig hänvisa till följande tabell rörande till förevarande ändamål under vart och ett av budgetåren 1932/1935 utgående anslagsbelopp m. m.

Med utlåtande den 31 augusti 1934 har *skolöverstyrelsen* överlämnat till överstyrelsen inkomna framställningar angående anslagsbehoven under budgetåret 1935/1936 ävensom yttrande av överstyrelsens konsulent för nykterhetsundervisning. Till Kungl. Maj:t har vidare inkommit en skrivelse från centralförbundet för nykterhetsundervisning angående ökat anslag åt föreläsnings- och instruktionsverksamheten för nykterhetens främjande. Av vidfogade tabell framgår, med vilka belopp anslag av vederbörande nykterhetsorganisationer äskats för budgetåret 1935/1936 samt de av skolöverstyrelsen tillstyrkta beloppen. Som synes har i ett stort antal fall av organisationerna äskats höjning av under innevarande budgetår utgående anslagsbelopp. Överstyrelsen har beträffande vissa av ifrågavarande belopp anfört i huvudsak följande:

Till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande* (nr 3 i tablån) föresloge centralförbundet (den av överstyrelsen utsedda föreläsningsbyrån) ett belopp av 140,000 kronor. Anslaget hade under sistlidna budgetår utgått med 95,000 kronor. Överstyrelsen kunde i allt väsentligt instämma i de synpunkter, centralförbundet anfört till stöd för sitt förslag om höjning av anslaget i fråga. Behovet av de direkt i samhällets tjänst arbetande föreläsningarna rörande alkohol- och trafiksäkerhet, rörande nykterhetsnämndernas verksamhet samt rörande motarbetandet av den olagliga rusdryckshanteringen, vilka kategorier av föreläsningar helt bekostades ur här ifrågavarande anslag, vore fortfarande påtagligt. Med hänsyn till det fortfarande tryckta ekonomiska läget ansåge sig överstyrelsen dock icke nu böra ifrågasätta någon höjning av anslaget utan föresloge samma belopp, 95,000 kronor, som riksdagen beviljat för innevarande budgetår.

I fråga om denna verksamhet framgår av handlingarna i ärendet vidare bland annat följande.

Enligt avlämnad styrelseberättelse hade förbundets föreläsningsbyrå under arbetsåret 1933/1934 förmedlat dels ett antal föreläsningar i radio, dels ock därjämte 2,785 andra föreläsningar, varav 127 vid förbundets allmänna upplysningskurser. Vid dessa föreläsningar hade 261 av skolöverstyrelsen auktoriserade föreläsare kommit till användning. Ur nyssberörda styrelseberättelse kunde vidare inhämtas, att föreläsningssanordnarnas (rekvirenternas) egna kostnader, i den mån uppgifter härom lämnats till föreläsningsbyrån, under samma tid uppgått till omkring 170,000 kronor. På grund av statsanslagets otillräcklighet hade byrån nödgats i ej mindre än 2,196 fall avslå skriftligen inkomna framställningar om statsbidrag. I medeltal hade statsbidrag utgått med 30 kronor 12 öre för föreläsning.

Av *överstyrelsens* skrivelse inhämtas vidare:

Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling (nr 5 i tablån) hade anhållit om ett bidrag till sin byrå med oförändrat belopp, 12,000 kronor. Sedan byrån hyrt gemensam lokal med centralförbundet för nykterhetsundervisning och byråns omkostnader därigenom kunnat nedbringas med 800 kronor, föresloge överstyrelsen, att representantförsamlingens anslag nedsattes med 800 kronor till 11,200 kronor.

Även *nationaltemplarorden* (nr 11 i tablån) hade anhållit om ett från 11,000 kronor till 12,000 kronor höjt anslag. Överstyrelsen, som tidigare nödgats påtala det sätt, varpå nationaltemplarorden använt sitt statsbidrag, funne sig emellertid i stället böra förorda en sänkning av nationaltemplarordens anslag från 11,000 kronor till 10,000 kronor.

Rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen (nr 7 i tablån) hade anhållit om oförändrat anslag på 20,000 kronor. Rikskommittén hade numera erbjudits utrymme för sin expedition inom de av centralförbundet hyrda lokalerna, varigenom en minskning i rikskommitténs omkostnader på 620 kronor uppstode. Redan vid starten hade kommittén framhållit, att dess verksamhet icke borde bli permanent. Kommittén hade också i sin ansökan uttalat, att den ingående dryftat frågan om en avveckling av verksamheten efter utgången av budgetåret 1934/1935. Överstyrelsen ansåge, att en nedsättning av statsbidraget för budgetåret 1935/1936 kunde ske, utan att verksamheten äventyrades. Överstyrelsen föresloge därför till rikskommittén ett anslag av 15,000 kronor.

Järnvägsmännens helnykterhetsförbund (nr 17 i tablån) hade anhållit om en ökning av 2,000 kronor på sitt statsbidrag, som därigenom skulle utgöra 5,000 kronor. Med hänsyn till det betydelsefulla arbete järnvägsmännen utförde och vikten av avhållsamhet från alkoholhaltiga drycker vid deras tjänstgöring måste man tillskriva järnvägsmännens helnykterhetsförbund en mycket stor uppgift. Överstyrelsen funne sig därför böra tillstyrka en ökning av förbundets anslag med 1,000 kronor till 4,000 kronor.

Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund (nr 13 i tablån) hade anhållit om ett från 6,000 kronor till 8,000 kronor höjt anslag. Konsumenten för nykterhetsundervisning hade bland annat framhållit, att denna förening vore den enda, som i större utsträckning ägnade sig åt nykterhetsarbetet även bland elever vid högre utbildningsanstalter, ävensom att föreningen syntes bedriva sin verksamhet målmedvetet och med stor energi. Överstyrelsen funne sig böra tillstyrka en höjning av S. S. U. H:s anslag med 1,000 kronor från 6,000 kronor till 7,000 kronor.

I samband med omläggningen av nykterhetsundervisningen hade över-

styrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag låtit utarbета och utgiva dels år 1924 en »*Handbok i alkoholfrågan*» (nr 23 i tablån), dels år 1928 en »*Handledning för lärare vid nykterhetsundervisningen*». För ifrågavarande ändamål hade 1919 års riksdag anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor. Sagda båda arbeten utgjorde de grundläggande hjälpmedlen för nykterhetsundervisningen i Sverige, framför allt för nykterhetsundervisningen inom skolan men även för upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande utanför densamma. Det förra av dessa arbeten, handboken, vilket utgavs i en bokhandelsupplaga av 10,000 exemplar, exklusive 1,000 av överstyrelsen vid utgivningen inköpta exemplar, vore numera i det närmaste utgått från förlaget. Då åtskilliga av de uppgifter, som förekomme i handboken, numera hunnit bli avsevärt föråldrade, hade behovet av en ny upplaga av detta för nykterhetsundervisningen oundgängliga hjälpmedel redan länge gjort sig kännbart. Ytterligare kunde anföras, att de statistiska uppgifterna i den år 1928 utkomna handledningen, vilka tidigare kunnat utnyttjas såsom komplement till handbokens äldre siffror, nu likaledes blivit föråldrade och sålunda av mindre värde såsom dylikt komplement. Beträffande kostnaden för utarbetande och utgivande av en ny upplaga av »*Handbok i alkoholfrågan*» hölle överstyrelsen för troligt, att densamma komme att hålla sig inom ramen av 8,000 kronor. Överstyrelsen ville i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t den 24 september 1928 utfärdat cirkulär rörande nykterhetsundervisningen, vilket byggde på och uttryckligen hänvisade till just denna handbok. Då detta cirkulär icke torde kunna effektivt tillämpas, om icke de grundläggande hjälpmedlen för denna skolans nykterhetsundervisning hölles i nivå med utvecklingen, ansåge överstyrelsen det oundgängligen nödvändigt, att möjlighet bereddes att under den allra närmaste tiden igångsätta arbetet med att åstadkomma en ny upplaga av handboken. Då utarbetandet givetvis komme att taga åtskillig tid i anspråk, syntes det möjligt att fördela kostnaderna, 8,000 kronor, på två budgetår. Överstyrelsen föreslog därför, att 4,000 kronor under budgetåret 1935/1936 anvisades för utarbetande och utgivning av en ny upplaga av handboken.

Härjämte har överstyrelsen erinrat, att jämlikt de förändrade principerna för riksstatens uppställning arvodet å 2,000 kronor åt den hos överstyrelsen anställde konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning hädanefter borde utgå från överstyrelsens avlöningsanslag, varför något anslag för detta ändamål icke vidare beräknats under nu förevarande punkt.

Överstyrelsens förslag innebär en nedsättning av tre anslag (i vidstående tablå betecknade med nummer 5, 7 och 11) med tillhopa 6,800 kronor och en höjning av två anslag (i tablån nummer 13 och 17) med sammanlagt 2,000 kronor. Därjämte hemställer överstyrelsen om ett nytt anslag å 4,000 kronor till utarbetande och utgivning av en ny upplaga av »*Handbok i alkoholfrågan*». Enligt överstyrelsens förslag skulle alltså anslaget i sin helhet minskas med 800 kronor förutom att 2,000 kronor till arvode åt en konsulent föreslås överflyttat till annat anslag. Anslaget har sålunda av överstyrelsen beräknats till 281,200 kronor.

Överstyrelsen har vidare erinrat, att centralförbundet för nykterhetsunder-

Anslagets ändamål	Beviljat anslag för budgetåret			För budgetåret 1935 1936		
	1932/1933	1933/1934	1934/1935	av vederbörande organisation begärt anslag	av skolöverstyrelsen tillstyrkt anslag	av departementschefen tillstyrkt anslag
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
1) Anordnande av instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen	32,000 ¹⁾	—	—	7,500	—	—
2) Anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.	11,200	11,000	11,000	11,000	11,000	11,000
3) Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.	140,000	95,000	95,000	140,000	95,000	115,000
4) Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	33,375	30,575	30,575	30,575	30,575	30,575
5) Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	12,000	12,000	12,000	12,000	11,200	11,200
6) Främjande av riksskottets för de kristnas nykterhetsrörelse verksamhet	5,000	4,000	4,000	8,000	4,000	4,000
7) Främjande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen verksamhet	26,000	20,000	20,000	20,000	15,000	15,000
8) Främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppföstran verksamhet	3,425	3,425	3,425	3,425	3,425	3,425
9) Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	31,000	31,000	31,000	37,000	31,000	31,000
10) Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	9,000	9,000	9,000	11,000	9,000	9,000
11) Främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	11,000	11,000	11,000	12,000	10,000	10,000
12) Främjande av nykterhetsorden Verbands studie- och ungdomsverksamhet	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000

¹⁾ Avsåg en hygienisk fortbildningskurs.

Anslagets ändamål	Beviljat anslag för budgetåret			För budgetåret 1935/1936		
	1932/1933	1933/1934	1934/1935	av veder- borande organisa- tion begärt anslag	av skol- överstyrel- sen till- styrt anslag	av departe- ments- chefen tillskyrt anslag
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
13) Främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	6,000	6,000	6,000	8,000	7,000	7,000
14) Främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets upplysnings- och ungdomsverksamhet	5,000	5,000	5,000	5,500	5,000	5,000
15) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000
16) Främjande av svenska läkarnas nykterhetsförenings verksamhet	5,000	3,000	3,000	5,000	3,000	3,000
17) Främjande av järnvägs- mannens helnykterhetsförbunds verksamhet	3,000	3,000	3,000	5,000	4,000	4,000
18) Främjande av Sveriges polismäns helnykterhetsförbunds verksamhet	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
19) Främjande av svenska tullpersonalens helnykterhetsförbunds verksamhet	500	500	500	500	500	500
20) Främjande av motorfö- rarnas helnykterhetsförbunds verksamhet	15,000	15,000	18,000	25,000	18,000	18,000
21) Bidrag till uppehållan- de av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekäm- pande (Bureau interna- tional contre l'alcool- isme) verksamhet	2,500	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500
22) Arvode åt den hos skol- överstyrelsen anställda konsulenten för nykter- hetsundervisning och nykterhetsupplysning	3,000	3,000	2,000	—	—	—
23) Utarbetande och utgiv- ning av ny upplaga av skolöverstyrelsens »Handbok i alkoholfrå- gan»	—	—	—	—	4,000	4,000
24) Främjande av nykter- het på andra än ovan anförda sätt och mot- arbetande av drycken- skapens följder	3,000	3,000	3,000	—	3,000	3,000

visningen och Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling avtalat om gemensamma lokaler, varigenom en kostnadsbesparing skulle uppkomma å 800 kronor. Jag erinrar i detta sammanhang, att jag under punkten 202 i 1934 års åttonde huvudtitel uttalat, att det kunde övervägas, huruvida icke dessa institutioner skulle kunna sammanföras i syfte att genom en gemensam organisation söka vinna en begränsning av deras hittills utgående, relativt höga organisationskostnader. Sedan skolöverstyrelsen anbefallts att verkställa utredning och avgiva förslag i denna fråga, föreligger nu resultatet därav i överstyrelsens ovannämnda skrivelse. Överstyrelsens konsulent för nykterhetsundervisning har fört de närmare förhandlingarna med de ifrågavarande institutionerna.

Beträffande denna fråga har *konsulenten* anfört bland annat följande:

Även om en sammanslagning av organisationerna — vilket konsulenten ansåge vore högst önskvärt — komme till stånd, innebure detta icke möjlighet till indragning av personal. Några kostnadsbesparingar uppstode alltså icke genom en sådan åtgärd. Härtill komme emellertid, att en fullständig sammanslagning näppeligen läte sig göra utan hörande av respektive organisationers representantförsamlingar samt av de primära uppdragsgivarna, nämligen samtliga nykterhetsorganisationer, som genom beslut i styrelser och å årskongresser förklarat sin anslutning till de båda centrala institutionerna.

I anslutning till konsulentens uttalande har *överstyrelsen* i sin ovannämnda skrivelse funnit sig böra föreslå, att sammanslagningen tills vidare måtte inskränkas till det sammanförande i gemensamma lokaler, som redan avtalats. Först sedan erfarenhet vunnits om verkningarna av den vidtagna anordningen, borde frågan, därest skäl därtill skulle befinnas föreligga, upptagas till förnyad omprövning. Den verkställda utredningen hade ock möjliggjort, att till de av centralförbundet förhyrda lokalerna, i vilka representantförsamlingen skulle inflytta, förlägga såväl riksutskottets för de kristnas nykterhetsrörelse som svenska läkarnas nykterhetsförenings expeditioner, varigenom dessa organisationer kunde nedbringa sina omkostnader samt utnyttja centralförbundets bibliotek.

Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om jämkningar i nu utgående anslagsbelopp föranleder icke någon min erinran. Såsom ovan framhållits innebär förslaget, att tre särskilda bidrag (de i tablån med 5, 7 och 11 betecknade posterna) skulle nedsättas med tillhoppa 6,800 kronor mot att en höjning skulle vidtagas beträffande två poster (i tablån nr 13 och 17) med sammanlagt 2,000 kronor. Dessa åtgärder skulle sålunda medföra en anslagssänkning av 4,800 kronor.

Ehuru överstyrelsen ansett sig kunna i allt väsentligt instämma i de synpunkter, centralförbundet för nykterhetsundervisning anfört beträffande ökat anslag till föreläsnings- och instruktionsverksamheten för nykterhetens främjande, har överstyrelsen likväl med hänsyn till de ekonomiska omständigheterna icke ansett sig böra förorda anslaget höjning utöver nu utgående

Departementschefen

95,000 kronor. Det har emellertid från i denna fråga speciellt sakkunnigt håll påpekats, att genom utarbetande av nya vetenskapliga metoder och anpassande av moderna statistiska principer på hithörande problem forskningen inom alkoholfrågan numera inträtt i en ny fas. Viktiga undersökningar hava sålunda kunnat komma till stånd rörande till exempel alkoholens påverkan på nervsystemet och muskelarbetet, dess betydelse ur ärftlighetssynpunkt och dess roll vid olycksfall m. m. Ett tillgodogörande av dessa nya erfarenheter för undervisningen i nykterhetsfrågan synes mig i hög grad önskvärt. Den naturligaste vägen härför torde vara att skapa möjligheter till anordnande av ett ökat antal föreläsningar och instruktionskurser i nykterhetsfrågan. Med hänsyn till dessa förhållanden vill jag förorda, att anslaget till ifrågavarande verksamhet för nästkommande budgetår höjes med 20,000 kronor till 115,000 kronor.

Överstyrelsen har vidare, liksom föregående år, anhållit om beredande av medel för utgivande av en ny upplaga av »Handbok i alkoholfrågan». Kostnaderna, tillhoppa 8,000 kronor, skulle fördelas lika på två budgetår. På de skäl, överstyrelsen anfört, finner jag det önskvärt, att en ny upplaga av denna bok får utkomma och jag förordar sålunda, att 4,000 kronor anvisas för ändamålet för budgetåret 1935/1936.

Vid bifall till mina förslag skulle sålunda, om hänsyn jämväl toges till att — såsom jag under punkt 118 här ovan tillstyrkt — omförmälda konsulentarvode beräknas under skolöverstyrelsens avlöningsanslag, förevarande anslag uppföras i nästkommande budgetårs riksstat med $(284,000 - 4,800 + 20,000 + 4,000 - 2,000 =)$ 301,200 kronor.

I likhet med överstyrelsen anser jag beträffande den ifrågasatta sammanslagningen av centralförbundet för nykterhetsundervisning och Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling, att frågan om en mera omfattande sammanslagning bör med det snaraste upptagas till prövning från vederbörande organisationers sida. Jag förutsätter givetvis därvid, att överstyrelsen alltfört noga uppmärksammar frågan och, då så av omständigheterna föranledes, inkommer med förslag i ämnet.

Ifrågavarande anslag bör liksom för innevarande budgetår täckas av avkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Under hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 301,200 att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga samt till de av mig här förut omförmälda ändamål med högst de av mig angivna belopp.

[226.] 9. **Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m.** Under en följd av år har riksdagen på extra stat beviljat anslag till nu ifrågavarande ändamål. För budgetåren 1919/1933 utgick anslaget med 57,000 kronor för år, så fördelade, att 18,500 kronor användes till understöd åt en var av Gävleborgs läns, Nordvästra Skånes och Norrköpings orkesterförening samt 1,500 kronor till inspektion av dessa förenings verksamhet. För budgetåret 1933/1934 vidare utgick anslaget med 56,500 kronor, därav 18,500 kronor till envar av nämnda orkesterföreningar och 1,000 kronor till ovanberörda inspektion. Sedan riksdagen för budgetåret 1934/1935 beviljat anslag för ändamålet med oförändrat belopp, 56,500 kronor, tilldelade Kungl. Maj:t — som den 31 december 1933 beviljat stiftelsen Hälsingborgs konserthus bidrag av lotterimedel å 30,000 kronor för att genom Nordvästra Skånes orkesterförening bedriva orkesterverksamhet — med anledning av en av musikaliska akademien gjord framställning genom beslut den 4 maj 1934 vardera av Gävleborgs läns och Norrköpings orkesterföreningar för budgetåret 1934/1935 dels ett understöd på sedvanliga villkor av 18,500 kronor och dels därutöver ett tillfälligt bidrag av 9,250 kronor. För inspektionsverksamheten ställdes slutligen ett belopp av 1,000 kronor till förfogande.

I skrivelse den 14 september 1934 har nu *musikaliska akademien* hemställt dels om ett oförändrat anslag till sistnämnda två orkesterföreningar med tillhopa 55,500 kronor och dels — under förutsättning att anslag för detta ändamål alltfört borde uppföras under förevarande anslag och ej under akademiens avlöningsanslag — om ett till 1,500 kronor förhöjt anslag till inspektionen av orkesterföreningarnas verksamhet.

Ifrågavarande anslag torde, då jag ej anser mig kunna förorda någon höjning av anslaget till inspektionsverksamheten — för vilken medel alltjämt synes böra beräknas under förevarande punkt (jfr punkt 60 i det föregående) — böra för nästkommande budgetår utgå med samma belopp som för det innevarande. Vad angår anslagets fördelning till olika orkesterföreningar, torde Kungl. Maj:t, efter närmare utredning, få fatta beslut därom. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen

att såsom *Bidrag till föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 56,500.

[227.] 10. **Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika.** På grund av en inom riksdagen väckt motion anvisade 1925 års riksdag för budgetåret 1925/1926 till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1925/1926 ett extra anslag av 3,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. För vart och

ett av följande år har av riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag för samma ändamål anvisats 5,000 kronor. Anslaget höjdes för verksamhetsåret 1929/1930 till 6,000 kronor, vilket belopp sedermera anvisats jämväl för ett vart av följande budgetår.

Departement-
schefen.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har nu *skolöverstyrelsen* hemställt om anslag till skolans verksamhet under budgetåret 1935/1936 med oförändrat belopp 6,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till folkliga musikskolan i Arvika* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av kronor 6,000 att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[228.] 11. **Statens studielån: Nämnden för statens studielån.**
12. **Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, förslagsanslag.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning har riksdagen till bestridande av kostnaderna för den nämnd, som Kungl. Maj:t, enligt reglementet den 19 juni 1919 för utdelning av statens studielån, årligen tillsätter för upprättande av förslag till studielårens utdelning, för budgetåret 1934/1935 anvisat ett extra anslag av 5,000 kronor.

Om anvisande för budgetåret 1935/1936 av anslag såsom kapitalökning för studielånefonden framställer jag förslag i annat sammanhang. Då lån från denna fond torde komma att utdelas även för budgetåret 1936/1937, bör anslag med 5,000 kronor till bestridande av kostnader för den under förra halvåret 1936 sammanträdande nämnden nu begäras hos 1935 års riksdag.

Till ersättning åt postsparbanken, respektive postverket för dess bestyr med statens studielån har riksdagen vidare under de senare åren på förslag av Kungl. Maj:t på extra stat anvisat särskilda förslagsanslag. Anslaget, som för budgetåret 1934/1935 utgår med 1,850 kronor, torde för budgetåret 1935/1936 kunna upptagas till oförändrat belopp.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1935/1936 anvisa
dels till *Statens studielån: Nämnden för statens studielån*
ett anslag av kronor 5,000
dels ock till *Statens studielån: Ersättning till postverket för
dess bestyr med statens studielån ett förslagsanslag*
av kronor 1,850

[229.] 13. **Statens biografbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** För statens biografbyrå är i riksstaten för budgetåret 1934/1935 uppfört ett ordinarie förslagsanslag av kronor 61,000.

Genom beslut den 12 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt stat för statens biografbyrå, vilken efter däri genom beslut den 31 maj 1934 företagen ändring är av följande lydelse:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän	kronor 28,600
Arvoden å 9,000 kronor till två granskningsmän	» 18,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	» 4,700
Bränsle och diverse expenser m. m.	» 9,700
Summa kronor 61,000	

Antalet befattningshavare å ordinarie stat vid biografbyrån är enligt vederbörliga beslut fastställt på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 chef, tillika granskningsman	B 28
1 kassör	B 11
1 maskinist	B 10
1 kontorist	B 9
1 maskinist	B 8
1 maskinist, tillika vaktmästare	B 7

Genom beslut den 9 juni 1927 har Kungl. Maj:t bland annat föreskrivit, att från den i staten uppförda anslagsposten å 4,700 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare skulle i mån av behov utgå arvoden till extra granskningsman, suppleant för granskningsmännen och suppleant för extra granskningsman, beräknade på följande sätt, nämligen till suppleant för granskningsmännen med 25 kronor i månaden, med granskningskyldighet utan särskild ersättning intill två och en halv timme i månaden, samt för överskjutande tjänstgöring med 10 kronor för hel granskningstimme och för del av granskningstimme i förhållande härtill, därvid dock kortare tid än en fjärdedels timme ej må tagas i beräkning, samt till extra granskningsman och till suppleant efter samma grunder, som ovan föreskrivits i fråga om arvode åt granskningsmännens suppleant för överskjutande tjänstgöring.

Utöver det nu nämnda för biografbyrån särskilt anvisade anslaget stå huvudtiteln's allmänna anslag till dyrtidstillägg och provisoriskt dyrortstillägg till byråns förfogande för bestridande av dylika tillägg.

Enligt grunderna för den förändrade riksstatsuppställningen böra de för biografbyrån avsedda anslagsmedlen fördelas på två särskilda anslag av förslagsanslags natur, ett till avlöningar och ett till omkostnader. Under avlöningsanslaget skall beräknas medel även till provisoriskt dyrortstillägg åt vederbörande befattningshavare, varemot kostnaderna för dyrtidstillägg alltjämt skola bestridas från ett å huvudtiteln uppfört gemensamhetsanslag.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *chefen för statens biografbyrå* inkommit med anslagsäskanden för budgetåret 1935/1936. Av skrivelsen jämte därvid fogade bilagor inhämtas i huvudsak följande.

Till *avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat* har biografbyrån beräknat ett belopp av 29,600 kronor. Om emellertid jämlikt principerna för riksstatsomläggningen lönerna till samtliga ifrågavarande befattningshavare beräknas efter den för varje befattning högsta förekommande löneklassen, skulle beloppet i stället utgöra i avrundat tal 30,200 kronor. Ökningen i de för budgetåret 1934/1935 för motsvarande ändamål beräknade anslagsmedlen skulle under denna förutsättning uppgå till $(30,200 - 28,600 =) 1,600$ kronor.

Under en anslagspost *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* har byrån vidare uppfört löneförmånerna till ett extra skrivbiträde med placering i fjärde lönegraden. Då detta biträde åtnjuter två ålderstillägg uppgår den henne nu tillkommande avlöningen till 2,364 kronor. I beräkningarna har byrån avrundat detta belopp till 2,400 kronor, varav 2,100 kronor torde få anses belöpa å grundavlöningar m. m. och 300 kronor å avlöningsförhöjningar m. m. Då ifrågavarande biträde tidigare åtnjutit arvode med 2,280 kronor, innebär förslaget en anslagsökning med i runt tal 100 kronor.

Till en anslagspost: *särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare* har byrån vidare beräknat erforderliga anslagsmedel till beredande av provisoriskt dyrortstillägg med 1,000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagsökning av 100 kronor.

Slutligen har biografbyrån under en anslagspost till *arvoden och dylika särskilda ersättningar* hänfört dels ovannämnda i staten uppförda arvoden å 9,000 kronor till två granskningsmän, tillhopa sålunda 18,000 kronor, dels ock medel till beredande av arvoden till suppleant för granskningsmännen, extra granskningsman samt suppleant för sådan med tillhopa 2,200 kronor. Anslagsposten har sålunda uppförts med 20,200 kronor. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en anslagssänkning av 200 kronor.

Enligt biografbyråns beräkningar skulle sålunda avlöningsanslaget böra uppföras i riksstaten med $(29,600 + 2,400 + 1,000 + 20,200 =) 53,200$ kronor.

Departement-
mentschefen.

Mot de under denna punkt framlagda beräkningarna av avlöningsanslaget har jag till en början ingen annan erinran, än att avlöningarna till befattningshavarna å ordinarie stat, om de beräknas efter högsta för varje befattning förekommande löneklass, torde utgöra 30,200 kronor i stället för av byrån uppgivna 29,600 kronor. Avlöningsanslaget skulle sålunda, vid i övrigt oförändrade förhållanden, böra uppföras med 53,800 kronor.

Emellertid föranledes av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört vid sin anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att vissa jämkningar böra vidtagas i biografbyråns beräkningar. Förutom en ändrad benämning av och ordningsföljd mellan de i avlöningsstaten ingående posterna — för vilken jag icke torde behöva närmare redogöra — bör i sådant hänseende iakttagas följande. De till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat beräknade medlen böra minskas med summan av pensionsavdragen för vederbörande ordinarie tjänstemän, d. v. s. enligt mina beräkningar med i runt tal 700 kronor till 29,500 kronor. Vidare bör den i anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän ingående delposten för grundavlöningar — här ovan beräknad till 2,100 kronor — minskas med 60 procent av pensionsavdraget till omförmälda extra biträde, d. v. s. enligt min beräkning med i avrundat tal 100 kronor till 2,000 kronor.

Med hänsyn till vad nu anförts bör avlöningsanslaget uppföras med ett belopp av (29,500 + 2,300 + 1,000 + 20,200 =) 53,000 kronor. Motsvarande anslag för innevarande budgetår uppgår enligt det ovanstående till 52,200 kronor. Förändringen i den ifrågasatta medelsanvisningen beror dels på förordade anslagsökningar å tillhopa 1,800 kronor, varav 1,600 kronor belöper å teknisk uppräknings i löneklass, och dels på en föreslagen anslags-sänkning å 200 kronor samt på verkställda avdrag för pensionsavgifter med tillhopa 800 kronor.

De vid statens biografbyrå anställda ordinarie befattningshavarna skola vidare jämlikt finansministerns ovanberörda anförande uppföras på en personalförteckning, som bör underställas riksdagens godkännande. Jag ifrågasätter ingen ändring i biografbyråns nuvarande ordinarie personal.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens biografbyrå:

Personalförteckning.	
Befattning.	Lönegrad
<i>Tjänstemän å ordinarie stat:</i>	
1 chef, tillika granskningsman	B 28
1 kassör	B 11
1 maskinist	B 10
1 kontorist	B 9
1 maskinist	B 8
1 maskinist, tillika vaktmästare	B 7

dels godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 29,500
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 20,200
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
	a. Grundavlöningar m. m. kronor 2,000	
	b. Avlöningsförhöjningar	
	m. m., <i>förslagsvis</i>	» 300 » 2,300
4.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,000
		Summa kronor 53,000;

dels ock till Statens biografbyrå: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av . . kronor 53,000.

[230.] 14. **Statens biografbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** I staten för statens biografbyrå är uppförd en anslagspost till bränsle och diverse expenser m. m. å 9,700 kronor.

I ovannämnda skrivelse den 31 augusti 1934 har *chefen för statens biografbyrå* anhållit, att ifrågavarande anslag till omkostnader måtte upptagas med ett till 10,300 kronor höjt belopp. Därvid har tillika meddelats, att vid anslagsberäkningen den sedvanliga uppdelningen av kostnaderna å dels bränsle, lyse och vatten och dels övriga expenser icke kunnat göras, alldenstund kostnaderna för bränsle och vatten inginge i hyran för byråns lokaler och posten lyse icke kunde särskiljas från byråns avsevärda förbrukning av elektrisk ström för biografmaskinernas drift.

Departementschefen.

Jag har ingen erinran mot biografbyråns beräkning av medelsbehovet till omkostnader för nästkommande budgetår. Anslaget torde alltså böra uppföras med 10,300 kronor.

Då på de skäl byrån anfört någon uppdelning av anslaget å en förslagsvis beräknad post till lyse m. m. samt å en begränsad post till övriga expenser icke kan ske, torde Kungl. Maj:t i sinom tid få meddela föreskrift därom, att anslaget — som bör vara av förslagsanslags natur — icke utan Kungl. Maj:ts medgivande får överskridas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10,300.

[231.] 15. **Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har alltsedan år 1929 utgått ett årligt extra anslag, vilket från början utgjorde 50,000 kronor, men år 1932 sänktes till 10,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *chefen för statens biografbyrå* anhallit, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1935/1936 måtte utgå med åtminstone samma belopp som för innevarande budgetår.

Ifrågavarande anslag synes för nästkommande budgetår böra utgå med oförändrat belopp och jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementschefen.

att till *Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000 att utgå med den fördelning och enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

L. Åtgärder för fysisk utbildning.

[232.] 1. **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.**
I riksstaten för innevarande budgetår äro under åttonde huvudtiteln för gymnastiska centralinstitutet uppförda följande anslag:

Avlöningar, ordinarie förslagsanslag	kronor 102,700
Materiel m. m., ordinarie reservationsanslag	» 12,600
Uppehållande av undervisningen vid vissa delar av institutet, extra anslag	» 19,500
Undervisning i idrott, extra anslag	» 2,200
Anordnande vid institutet av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer, extra anslag	» 1,000
Anskaffande av materiel för institutet, extra reservationsanslag	» 11,000
Summa kronor 149,000	

Kungl. Maj:t har genom beslut den 22 juni 1934 fastställt stater för gymnastiska centralinstitutet, avseende dispositionen av förstnämnda anslag å 102,700 kronor. Dessa stater hava följande utseende:

Ordinarie stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 43,600
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 50,600
Till stipendier åt elever	» 2,000
Summa kronor 96,200	

Övergångsstat.

Avlöning, förslagsanslag	kronor 6,500
------------------------------------	--------------

Genom samma beslut har föreskrivits, att från ovanstående anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skola bestridas följande arvoden och utgifter i övrigt med för helt år räknat nedanstående belopp:

Föreståndaren, arvode	kronor 3,000
» , tilläggsarvode	» 3,000

Anm.: Tilläggsarvodet utgår så länge nuvarande föreståndaren kvarstår vid befattningen.

1 manlig lärare i gymnastik, arvode	kronor	7,500
1 kvinnlig » i » , »	»	6,300
1 manlig » i lek och idrott, arvode	»	7,500
1 kvinnlig » i » » » , »	»	6,300
1 lärare i fysiologi, arvode . . .	»	6,500
1 » i anatomi, » . . .	»	2,000
1 » i hälsolära, » . . .	»	750
1 » i röstbehandling, arvode . . .	»	1,500
1 » i psykologi och pedagogik, arvode	»	1,500
Övningslärare vid läroverk, arvodet	»	2,550
1 sekreterare, arvode . . .	»	600
1 kamrerare, » . . .	»	1,000

Anm.: Arvodet utgår så länge nuvarande kontorsbiträdet efter den 1 juli 1934 innehar kansliskrivarbefattningen.

1 bibliotekarie, arvode	»	600
-------------------------------	---	-----

Vidare har Kungl. Maj:t genom samma beslut den 22 juni 1934 föreskrivit, att ovannämnda anslag å 19,500 kronor till uppehållande av undervisningen vid vissa delar av institutet skall fördelas på följande sätt:

till nuvarande t. f. överläraren i sjukgymnastik	kronor	9,540
» en lärare i sjukgymnastikens teknik m. m.	»	5,960
» en läkare vid institutets kvinnliga poliklinik	»	4,000

Summa kronor 19,500

Utöver nu nämnda för centralinstitutet särskilt anvisade anslag stå till institutets förfogande följande anslag, nämligen

1) det under åttonde huvudtiteln uppförda extra förslagsanslaget till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst; samt

2) det under samma huvudtitel uppförda extra förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Enligt grunderna för den beslutade riksstatsomläggningen skola för gymnastiska centralinstitutet uppföras följande anslag, nämligen ett förslagsanslag till avlöningar, ett förslagsanslag till omkostnader, ett reservationsanslag till materiel, böcker m. m., ett reservationsanslag till stipendier, ett anslag till undervisning i idrott samt ett anslag till anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer. Från anslaget till avlöningar skola även bestridas kostnaderna för provisoriskt dyrortstillägg men däremot icke kostnaderna för dyrtidstillägg, vilka även i fortsättningen skola avföras från ett å huvudtiteln uppfört gemensamhetsanslag.

Innan jag går in på frågan om beräkandet av förevarande anslag för nästkommande budgetår vill jag erinra om följande beträffande centralinstitutets pågående omorganisation.

Genom proposition nr 157 förelade Kungl. Maj:t 1934 års riksdag ett förslag till omorganisation av gymnastiska centralinstitutet.

I skrivelse nr 269 anmälde riksdagen, att riksdagen i huvudsak bifallit Kungl. Maj:ts förslag.

I sina huvuddrag innebar den sålunda beslutade omorganisationen, att utbildningen vid institutet skulle äga rum på två linjer, gymnastiklärarlinjen för utbildning av lärare i gymnastik med lek och idrott samt sjukgymnastlinjen för utbildning av sjukgymnaster. Utbildningstiden skulle å gymnastiklärarlinjen vara två läsår och å sjukgymnastlinjen tills vidare tre terminer. Den sjukgymnastiska undervisningen skulle givas vid serafimerlasarettets gymnastiska avdelning enligt särskilt mellan institutets och lasarettets direktioner upprättat avtal (rörande anordnandet av den sjukgymnastiska undervisningen se den mer detaljerade redogörelsen under punkten 90 angående understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stockholm). Fyra av de åtta erforderliga lärarbefattningarna i gymnastik samt i lek och idrott skulle av Kungl. Maj:t förordnas på kortare tid, under det att de fyra återstående skulle tillsättas såsom ordinarie befattningshavare. Omorganisationen skulle genomföras från och med den 1 juli 1934. Gymnastiklärarutbildningen enligt den nya ordningen skulle påbörjas höstterminen 1934 men med sjukgymnastutbildningen anstå till höstterminen 1935. Från och med höstterminen 1936 skulle verksamheten vid institutet helt bedrivas efter den nya ordningen.

Beslutet innebar sålunda, att under budgetåret 1934/1935 den första etappen av omorganisationen skulle genomföras och under budgetåret 1935/1936 den återstående etappen — sjukgymnastlinjens ombildande. De personal- och avlöningsstater, som fastställdes av 1934 års riksdag, representera sålunda icke förhållandena efter omorganisationens fullständiga genomförande. Till klargörande av skillnaden mellan institutets personal- och avlöningsstater vid fullt genomförd omorganisation och vid den organisation, som äger tillämpning under innevarande budgetår, återgiver jag efterföljande sammanställning.

Emellertid må erinras, att till nyssnämnda belopp av 94,200 kronor böra läggas förutnämnda till 6,500 kronor beräknade avlöning till 1 lärarinna å övergångsstat i lönegraden B 18 samt dessutom förutnämnda kostnader å tillhoppa 19,500 kronor till bestridande av kostnaderna för uppehållande av undervisningen vid vissa delar av institutet. Avlöningskostnaderna under budgetåret 1934/1935 uppgå sålunda till $(94,200 + 6,500 + 19,500 =)$ 120,200 kronor.

I förutnämnda proposition nr 157 tog jag för egen del icke slutlig ställning till frågan om övergångskostnaderna under det andra övergångsåret 1935/1936. Av den i propositionen lämnade redogörelsen för förslagen härutinnan framgår emellertid, att direktionen över gymnastiska centralinstitutet i sin för propositionen grundläggande utredning i detta hänseende anfört bland annat följande:

	1.		2.
	Avlöningar		Ökning eller minskning
	a. under budgetåret 1934/1935	b. efter genom- förd omorga- nisation	
<i>Ordinarie befattningshavare:</i>			
1 medicinskt utbildad lärare i sjukdomslära i lönegraden B 26	—	9,540	+ 9,540
2 lärare i gymnastik respektive lek och idrott i lönegraden B 24	17,160	17,160	—
2 lärarinnor i d:o d:o i lönegraden B 21	13,632	13,632	—
1 kansliskrivare, tillika registrator i lönegraden B 11	3,888	3,888	—
2 expeditionsvakter, tillika portvakter, i löneg- raden B 5	5,976	5,976	—
1 expeditionsvakt, tillika eldare, i lönegraden B 5	2,988	2,988	—
Summa kronor	43,644	53,184	+ 9,540
avrundat till	43,600	53,000	+ 9,400
<i>Icke-ordinarie befattningshavare:</i>			
Föreståndaren, arvode	3,000	3,000	—
» , tilläggsarvode	3,000	—	— 3,000
Biträdande föreståndaren, arvode	—	500	+ 500
1 manlig lärare i gymnastik, arvode	7,500	7,500	—
1 kvinnlig » i » » » » »	6,300	6,300	—
1 manlig lärare i lek och idrott, arvode	7,500	7,500	—
1 kvinnlig » i » » » » »	6,300	6,300	—
1 lärare i fysiologi, arvode	6,500	6,500	—
1 » i anatomi, »	2,000	5,100	+ 3,100
1 » i halsolära, »	750	1,500	+ 750
1 » i allmän patologi, arvode	—	900	+ 900
1 » i röstbehandling, »	1,500	1,500	—
1 » i psykologi och pedagogik, arvode	1,500	2,500	+ 1,000
Medicinska specialkurser, arvoden	—	2,000	+ 2,000
1 lärare i medicinsk sjukgymnastik, arvode	—	2,000	+ 2,000
1 » i kirurgisk » » » » »	—	2,000	+ 2,000
5 instruktionsgymnaster vid serafimerlasarettet, tilläggsarvoden à 1,000 kronor	—	5,000	+ 5,000
1 förste instruktionsgymnast vid serafimerlasa- rettet, tilläggsarvode	—	1,500	+ 1,500
Övningslärare vid läroverk, arvoden	2,550	4,200	+ 1,650
1 sekreterare, arvode	600	600	—
1 kamrerare, arvode	1,000	1,000	—
1 bibliotekarie, arvode	600	600	—
Ersättning till extra lärare, som, ifall förestån- daren är lärare vid institutet, upprätthåller en del av föreståndarens undervisningsskyl- dighet, m. m.	—	3,600	+ 3,600
Summa kronor	50,600	71,600	+ 21,000
Summa summarum kronor	94,200	124,600	+ 30,400

För de flesta kurserna skulle undervisningen under budgetåret 1935/1936 helt ske efter de nya planerna. Dock funnes den manliga sjukgymnastkursen enligt gamla ordningen kvar vid institutet.

För denna kurs måste vissa särskilda åtgärder vidtagas. Hela den medicinska undervisningen kunde överföras till en enda medicinskt utbildad lärare, som därigenom skulle erhålla en undervisningsskyldighet av omkring 13 veckotimmar. Härför beräknades ett arvode på 7,200 kronor bli erforderligt. Av den läraren i sjukgymnastikens teknik för närvarande åliggande tjänstgöringen återstode 16 veckotimmar, för vilka denne borde erhålla ett arvode på 3,000 kronor. Återstoden av undervisningen i detta ämne borde överföras på den på indragningsstat överförda lärarinnan Ingeborg Eriksson.

Med ingången av budgetåret 1936/1937 skulle verksamheten vid gymnastiska centralinstitutet bedrivas enbart efter den nya ordningen. Den av direktionen tidigare föreslagna staten för institutet skulle då tillämpas, vartill emellertid komme, att det å indragningsstat uppförda beloppet 6,420 kronor under ännu några år komme att belasta budgeten, då lärarinnan Ingeborg Eriksson, som vore född 1883, först 1943 inginge i pensionsåldern.

Övergångskostnaderna under budgetåret 1935/1936 skulle alltså enligt direktionens över gymnastiska centralinstitutet nyssberörda förslag utgöras av *dels* avlöning till den ovannämnda enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut på övergångsstat uppförda lärarinnan, *dels ock* ett belopp av 10,200 kronor för bestridande av kostnaderna för undervisning vid vissa delar av institutet.

Frågan om inspektionen över gymnastikundervisningen löstes icke slutgiltigt vid 1934 års riksdag. I propositionen anförde jag, att jag ansett frågan tillsvidare kunna lösas på så sätt, att institutets föreståndare skulle vara skyldig mottaga uppdrag att inspektera gymnastikundervisningen men att dessa åligganden ej borde självskrivet tillkomma honom. I den mån föreståndaren erhöle Kungl. Maj:ts uppdrag att i begränsad omfattning verkställa inspektion av gymnastikundervisningen i riket, skulle — utöver den honom såsom föreståndare tillkommande befrielsen från undervisningsskyldighet — en ytterligare befrielse måhända kunna ifrågasättas. Frågan härom torde emellertid, framhöll jag, få bli föremål för närmare övervägande.

I sin förutnämnda skrivelse framhöll riksdagen, att det vore ägnat att vålla allvarliga betänkligheter, om, på sätt i propositionen föreslagits, föreståndarbefattningen sammankopplades med gymnastikinspektionen. Riksdagen uttalade sympatier för gymnastikinspektionens samlande till skolöverstyrelsen. Frågan borde emellertid bli föremål för närmare utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. I anledning härav hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning och för 1935 års riksdag framlägga förslag till organisation av berörda inspektion.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1934 anbefallt skolöverstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag i sistberörda ärende,

har *skolöverstyrelsen*, såsom av punkten *Skolöverstyrelsen*: Avlöningar här ovan framgår, i skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt *dels* att inspektionen över gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, kommunala flickskolorna, kommunala mellanskolorna, de under överstyrelsens inseeende ställda enskilda läroanstalterna, folk- och småskoleseminarierna, folkhögskolorna, de tekniska fackskolorna och gymnasierna samt de tekniska elementarskolorna måtte åläggas överstyrelsen, *dels* att befattningen såsom andre gymnastikkonsulent hos överstyrelsen måtte återinrättas, *dels ock* att medel måtte beredas till expenser och kanslipersonal för ändamålet.

Statskontoret har yttrat sig över skolöverstyrelsens sistberörda förslag i utlåtande den 26 september 1934 samt därvid — ehuru med viss tvekan — förklarat sig ej vilja motsätta sig förslaget genomförande. Dock har ämbetsverket ifrågasatt viss beskärning av den utav överstyrelsen föreslagna organisationen.

I skrivelse den 31 augusti 1934 har *direktionen över gymnastiska centralinstitutet* gjort framställning angående anslagsmedel till centralinstitutet för nästkommande budgetår. Därvid har direktionen följt i det föregående angivna grunder för anslags- och statsuppställning. I fråga om beräkningen av förevarande anslag till avlöningar framgår av direktionens framställning och därvid fogade bilagor följande.

Under en anslagspost till *avlöningar till befattningshavare å ordinarie stat* har direktionen beräknat ett belopp av 56,100 kronor. I detta belopp ingår — förutom avlöningar till de nuvarande befattningshavarna å ordinarie stat — även avlöning till ovannämnde lärare i sjukdomslära i lönegraden B 26, vilken befattning skall inrättas från och med nästkommande budgetår. Slutsumman av avlöningarna till ordinarie befattningshavare efter genomförd omorganisation skulle enligt kolumn 1. b. i ovan intagna tabellariska sammanställning utgöra 53,000 kronor. Den av direktionen begärda ökningen (56,100 — 53,000 =) 3,100 kronor belöper på det förändrade sättet för beräkning av avlöningar åt ifrågavarande befattningshavare, i det lönen beräknats efter högsta förekommande löneklass i stället för, såsom nu, efter näst högsta löneklassen.

Direktionen har vidare till *kostnader för avlöning under sjukdom* beräknat ett belopp av 1,000 kronor.

Under en anslagspost till *avlöningar till befattningshavare å övergångsstat* har direktionen uppfört förutnämnda belopp å 6,500 kronor till avlöning av en befattningshavare i lönegraden B 18.

En anslagspost till *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare* beräknar direktionen på följande sätt. Under förevarande post har direktionen till en början uppfört de arvoden, som enligt den föregående tabellariska sammanställningen skulle utgå till ifrågavarande befattningshavare, sedan insti-

tutet fullständigt omorganiserats (slutsumman av dessa arvoden är enligt sammanställningen 71,600 kronor), dock med undantag för *dels* arvoden till föreståndaren å 3,000 kronor, till biträdande föreståndaren å 500 kronor, till sekreteraren å 600 kronor, till kamreraren å 1,000 kronor och till bibliotekarien å 600 kronor, vilka direktionen beräknat under en särskild anslagspost till arvoden och dylika särskilda ersättningar, *dels ock* det till ersättning till extra lärare, som fullgöra viss del av föreståndarens undervisningsningsskyldighet, m. m. beräknade beloppet av 3,600 kronor. Sistnämnda belopp skulle icke erfordras vid bifall till direktionens efterföljande förslag. Vidare har direktionen under nu förevarande anslagspost beräknat förutnämnda belopp av 10,200 kronor till uppehållande under budgetåret 1935/1936 av undervisningen vid vissa delar av institutet.

Enligt direktionens nu föreliggande förslag skulle sålunda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare beräknas till (71,600 — 3,000 — 500 — 600 — 1,000 — 600 — 3,600 + 10,200 =) 72,500 kronor.

Under en anslagspost till *arvoden och dylika särskilda ersättningar* har direktionen uppfört förutnämnda arvoden till föreståndaren å 3,000 kronor, till biträdande föreståndaren å 500 kronor, till sekreteraren å 600 kronor, till kamreraren å 1,000 kronor, till bibliotekarien å 600 kronor samt även förutnämnda tilläggsarvode åt föreståndaren å 3,000 kronor. Anslagsposten skulle sålunda upptagas med ett belopp av 8,700 kronor.

Slutligen har direktionen under en anslagspost till *särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare* uppfört ett belopp å 1,700 kronor till provisoriskt dyrortstillägg.

Enligt direktionens föreliggande förslag skulle sålunda ifrågavarande anslag till avlöningar beräknas till ett belopp av (56,100 + 1,000 + 6,500 + 72,500 + 8,700 + 1,700 =) 146,500 kronor eller i avrundat tal 147,000 kronor.

Departementschefen.

Direktionens föreliggande förslag står — fränsett de avvikelser, som för-anledas av den pågående riksstatsomläggningen — i överensstämmelse med det av 1934 års riksdag fattade omorganisationsbeslutet. Innan jag närmare ingår på frågan, huru de olika anslagsposterna i den nya avlöningsstaten för institutet böra beräknas, vill jag framhålla, att vissa ändringar i direktionens ovan anförda förslag föränledas av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anfört vid sin anmälan av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Dessa ändringar hava *dels* formell innebörd (de av direktionen ifrågasatta anslagsposterna skola givas en i vissa hänseenden ändrad benämning och ordningsföljd och avlöningsmedlen skola fördelas mellan posterna efter vissa ändrade grunder), *dels ock* saklig innebörd så till vida att det för avlöningar till ordinarie befattningshavare beräknade beloppet skall minskas med på vederbörande befattningshavare belöpande pensionsavdrag.

Emot beräkningen av anslagsposten till *avlöningar till tjänstemän å ordi-*

narie stat har jag ingen annan erinran att göra än att det föreslagna beloppet, 56,100 kronor, som nämnts skall minskas med pensionsavdragen, d. v. s. enligt mina beräkningar och för avjämnande av slutsumman med 1,500 kronor till 54,600 kronor.

Direktionen har föreslagit, att en särskild anslagspost skall uppföras till bestridande av kostnader för avlöning under sjukdom. Då ifrågavarande kostnader skola bestridas från ifrågakommande i avlöningsstaten i övrigt uppförda anslagsposter, anser jag mig icke böra biträda detta förslag.

Anslagsposten till *avlöningar till tjänstemän å övergångsstat* skulle efter högsta förekommande löneklass beräknas till 6,420 kronor. Detta belopp bör emellertid minskas med pensionsavdraget, d. v. s. efter mina beräkningar och för avrundning av anslagspostens belopp med 120 kronor till 6,300 kronor.

Den övriga vid institutet anställda personalen har direktionen föreslagit böra fördelas mellan en anslagspost till arvoden och dylika särskilda ersättningar och en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Med anledning av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet i ovan angivet sammanhang anført böra ifrågavarande avlöningsmedel fördelas på *dels* en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *dels ock* en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Vad angår beräkningen av nyssnämnda båda anslagsposter vill jag framhålla följande.

Under nästkommande budgetår torde böra tillämpas samma övergångsarrangordning beträffande föreståndaren som under innevarande budgetår. Förutom arvode å 3,000 kronor till föreståndaren, bör alltså beräknas ett tilläggsarvode å samma belopp. Då den nuvarande föreståndaren icke är lärare vid institutet erfordras sålunda icke för nästkommande budgetår förutnämnda belopp av 3,600 kronor till bestridande av viss del av föreståndarens undervisningsskyldighet m. m. Från och med nästkommande budgetår skall vidare, i överensstämmelse med vad i förutnämnda proposition nr 157 förutsattes, beräknas arvode med 500 kronor till en biträdande föreståndare. Behovet av denne föreståndare motiverades i ifrågavarande proposition med hänsyn till linjeklyvningen efter omorganisationens genomförande.

De av direktionen ifrågasatta nya arvodesbeloppen och ökningarna av en del av de nuvarande arvodena sammanhånga, såsom av det föregående framgår, därmed, att den ombildade sjukgymnastlinjen under nästkommande budgetår träder i funktion. Härigenom ökas tjänstgöringen för vissa av de lärare, som redan nu finnas, och nya lärare måste anställas. Jag biträder direktionens förslag även i denna del.

Under punkten 90 här ovan har jag redogjort för de ökningar i de till serafimerlasarettet utgående anslagen, som påkallas av sjukgymnastutbildningens omläggning under nästkommande budgetår. I den för den ovan-

nämnda propositionen nr 157 grundläggande utredningen förutsattes, att vid serafimerlasarettet skulle finnas sex instruktionsgymnaster, varav en i förhållande till de övriga skulle hava en något överordnad ställning. I egenkap av förste instruktionsgymnast skulle denne ha att närmast under läkaren leda och fördela arbetet mellan sig och de övriga instruktionsgymnasterna. Under nyssnämnda punkt 90 har jag under anslaget till serafimerlasarettet beräknat en särskild post till bestridande av kostnaderna för utbildning av sjukgymnaster. Från denna post skulle bland annat bestridas hela lönen till två av instruktionsgymnasterna. Lönen till de övriga instruktionsgymnasterna skulle ingå i lasarettets utgifter i övrigt och på vanligt sätt fördelas mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Under samma punkt har jag erinrat, att vid lasarettet skulle vara anställda två läkare, tillika lärare vid sjukgymnastutbildningen. Avlöningen till den ene av dessa läkare skulle helt bestridas av statsverket och har av mig beräknats under nyssnämnda särskilda post till bestridande av kostnaderna för utbildning av sjukgymnaster. Avlöningen till den andre läkaren har jag ifrågasatt skola ingå bland lasarettets utgifter i övrigt.

Nu har direktionen, i överensstämmelse med det förslag, som förelades 1934 års riksdag, under anslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet beräknat tilläggsarvoden åt de båda läkarna med till en var 2,000 kronor, åt en förste instruktionsgymnast med 1,500 kronor samt åt fem instruktionsgymnaster med till en var 1,000 kronor för deras bestyr med undervisningen. Jag har intet att erinra emot detta förslag.

Såsom av det föregående framgår, är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett extra anslag å 19,500 kronor till uppehållande av undervisningen vid vissa delar av institutet. Enligt direktionens ovan anförda förslag kunna dessa övergångskostnader under nästkommande budgetår beräknas till 10,200 kronor. Under budgetåret 1936/1937 komma de att helt bortfalla. Härav följer, att utgifterna för gymnastiska centralinstitutet bli jämförelsevis högst under det andra övergångsåret 1935/1936. Jag biträder även detta förslag.

Enligt den tabellariska sammanställningen här ovan skulle efter fullt genomförd omorganisation för icke-ordinarie befattningshavare beräknas ett anslagsbelopp av 71,600 kronor. Av vad jag nu anför framgår, att detta belopp för nästkommande budgetår bör minskas med det belopp av 3,600 kronor, som beräknats såsom ersättning till extra lärare, som, ifall föreståndaren vore lärare vid institutet, skulle upprätthålla en del av föreståndarens undervisningsskyldighet m. m. Å andra sidan bör anslagsbeloppet ökas med 3,000 kronor såsom tilläggsarvode till den nuvarande föreståndaren. Återstår alltså ett belopp av $(71,600 - 3,600 + 3,000 =) 71,000$ kronor.

Av sistnämnda belopp bör under den förutnämnda anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* beräknas dels beloppet å 4,200 kronor till övningslärare vid läroverk, dels ock beloppet å 2,000 kronor till

arvoden åt lärare vid medicinska specialkurser. Förevarande anslagspost skulle alltså bestämmas till 6,200 kronor.

Under den ovannämnda anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, bör beräknas hela det återstående beloppet (71,000—4,200—2,000 =) 64,800 kronor. Till sistnämnda belopp bör emellertid läggas förutnämnda belopp av 10,200 kronor till uppehållande av undervisningen vid vissa delar av institutet. Anslagspostens slutsumma skulle alltså bli (64,800+10,200 =) 75,000 kronor.

Sistnämnda anslagspost skulle sålunda disponeras på följande sätt:

Arvode till föreståndaren	kronor	3,000
Tilläggsarvode till föreståndaren	»	3,000
Arvode till biträdande föreståndaren	»	500
» » en manlig lärare i gymnastik	»	7,500
» » » kvinnlig lärare i gymnastik	»	6,300
» » » manlig lärare i lek och idrott	»	7,500
» » » kvinnlig lärare i lek och idrott	»	6,300
» » » lärare i fysiologi	»	6,500
» » » » i anatomi	»	5,100
» » » » i hälsolära	»	1,500
» » » » i allmän patologi	»	900
» » » » i röstbehandling	»	1,500
» » » » i psykologi och pedagogik	»	2,500
Tilläggsarvode till en lärare i medicinsk sjukgymnastik	»	2,000
» » » » i kirurgisk	»	2,000
» » » förste instruktionsgymnast	»	1,500
Tilläggsarvoden à 1,000 kronor till fem instruktionsgymnaster	»	5,000
Arvode till en lärare i sjukgymnastik vid den manliga sjukgymnastkursen enligt gamla ordningen	»	7,200
Arvode till en lärare i sjukgymnastikens teknik vid samma kurs	»	3,000
Arvode till en sekreterare	»	600
» » » kamrerare	»	1,000
» » » bibliotekarie	»	600
Summa kronor		75,000

Jag har ingenting att erinra emot direktionens beräkning av anslagsposten till *särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän*. Denna anslagspost bör alltså uppföras med 1,700 kronor.

Mina ovanstående förslag innebära, att förevarande anslag till avlöningar skulle för nästkommande budgetår uppföras med (54,600+6,300+6,200+75,000+1,700 =) 143,800 kronor.

För motsvarande ändamål utgår under innevarande budgetår *dels* 100,700 kronor ur det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar, *dels* det extra anslaget à 19,500 kronor till uppehållande av undervisningen vid vissa delar av institutet, *dels* ock ett beräknat belopp av 1,460 kronor ur det extra förslagsanslaget till provisoriskt dyrtortstillägg till vissa befattningshavare i statens tjänst, alltså tillhopa 121,660 kronor.

Anslagsökningen uppgår sålunda till (143,800 — 121,660 =) 22,140 kronor.

Av denna ökning belöper 20,740 kronor på den pågående omorganisationen av centralinstitutet. Den återstående ökningen (22,140 — 20,740 =) 1,400 kronor har uppkommit därigenom, att den tekniska uppräknings av de ordinarie tjänstemännens löner i löneklass vållat en ökning av 3,100 kronor, vilket belopp emellertid minskats med 1,700 kronor till 1,400 kronor på grund av verkställda pensionsavdrag.

För närvarande utövas inspektion av gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter av skolöverstyrelsen. Däremot förrättas inspektion av gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken, kommunala flick- och mellanskolor m. fl. läroanstalter av en av Kungl. Maj:t härför särskilt förordnad gymnastikinspektör. Enligt skolöverstyrelsens ovan nämnda förslag skulle all statlig inspektion av gymnastikundervisningen vid läroanstalter utövas genom överstyrelsen. På grund härav skulle enligt förslaget den tidigare indragna befattningen såsom andre gymnastikkonsulent hos skolöverstyrelsen återinrättas och vissa till överstyrelsen utgående anslagsmedel ökas. Såsom framgår av vad jag ovan under punkten 118 anfört, har jag funnit mig icke kunna i nuvarande situation framlägga förslag om återinrättande av ifrågavarande befattning såsom andre gymnastikkonsulent hos skolöverstyrelsen m. m. Utan mer avsevärd olägenhet torde inspektionen över gymnastikundervisningen under ännu någon tid kunna bibehållas vid den nuvarande anordningen.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för gymnastiska centralinstitutet:

Personalförteckning.		Lönegrad.
Befattning.	<i>Tjänstemän å ordinarie stat:</i>	
1 lärare		B 26
2 »		B 24
2 lärarinnor		B 21
1 kansliskrivare, tillika registrator		B 11
2 expeditionsvakter, tillika portvakter		B 5
1 expeditionsvakt, tillika eldare		B 5;
<i>Tjänsteman å övergångsstat:</i>		
1 lärarinna		B 18;

dels godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 54,600
2. Avlöningar till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 6,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 75,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 6,200
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 1,700

Summa förslagsanslag kronor 143,800;

dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av kronor 143,800.

[233.] 2. **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Av nästföregående punkt framgår, att för gymnastiska centralinstitutet är under innevarande budgetår i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie reservationsanslag å 12,600 kronor till materiel m. m. Ur detta anslag samt förmedelst de s. k. extramedlen bestridas för närvarande omkostnaderna vid centralinstitutet.

Beträffande sistnämnda extramedel må anföras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 mars 1864 medgav, att de särskilda tillgångar, som för gymnastikbehandling och undervisning komme att tillflyta institutet, finge av direktionen disponeras för institutets ändamål. Enligt uppgift komma ifrågavarande extramedel hädanefter att huvudsakligen bestå av inkomster genom uthyrning av institutets lokaler.

I Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition nr 157 beräknades, sedan omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet fullständigt genomförts, ett anslag å 13,000 kronor till materiel m. m. vara erforderligt. Förslaget lämnades i denna del av riksdagen utan erinran.

Till grund för nyssnämnda beräkning låg, såsom av omförmälda proposition framgår, efterföljande beräkning av ifrågavarande utgifter:

Beräkning av anslaget till materiel m. m.

Utgiftens art	Beräkning av kost-	Beräknade kostnader	
	nader för 1933/1934	bestridas av materielanslaget	extra medel
Expeditionens kostnader	1,700	1,700	—
Telegraf och telefon	800	800	—
Materiel	7,600	3,500	2,500
Renhållning och tvätt	3,300	—	3,300
Bränsle	5,000	6,000	—
Belysning	2,500	—	2,500
Vatten	1,050	—	1,000
Inköp och bindning av litteratur	600	1,000	—
Diverse	50	—	200
	22,600	13,000	9,500

Av *direktionens över gymnastiska centralinstitutet* förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 jämte därvid fogade bilagor framgår följande beträffande beräkningen för nästkommande budgetår av förevarande båda anslag till omkostnader samt till materiel, böcker m. m.

Anslaget till omkostnader har direktionen beräknat på följande sätt.

Enligt direktionens förslag skulle omkostnadsstatens utgiftssida inbegripa följande anslagsposter, nämligen rese- och traktamentsersättningar, expenser (vilken anslagspost skulle fördelas på delposten bränsle, lyse och vatten samt delposten övriga expenser), tryckningskostnader och övriga utgifter.

Anslagsposten till *rese- och traktamentsersättningar* har direktionen beräknat till ett belopp av 1,300 kronor. Såsom av en efterföljande punkt framgår skulle enligt direktionens förslag ur denna anslagspost bestridas vissa från förutnämnda extra anslag till undervisning i idrott utgående medel till kostnader för resor till Jämtland etc.

Anslagsposten till *expenser* har beräknats på följande sätt.

För bränsle, lyse och vatten anhålles om ett belopp av 9,500 kronor, vilket motsvarar de i ovannämnda proposition nr 157 för ändamålen beräknade medlen.

Under rubriken »övriga expenser» har direktionen beräknat för expeditionskostnader 1,700 kronor, telefon och telegram 800 kronor, renhållning och tvätt 3,300 kronor och diverse 200 kronor, alltså samma belopp, som för ändamålen beräknats i nyssnämnda proposition. Härutöver har emellertid direktionen beräknat ett belopp av 1,200 kronor till bestridande av särskilda kostnader för till karolinska mediko-kirurgiska institutet förlagd undervisning i de teoretiskt-medicinska ämnena.

I detta hänseende ville direktionen erinra, anföres i direktionens ifrågasvarande skrivelse, att lärarkollegiet vid karolinska institutet i likhet med direktionen förutsatt, att från gymnastiska centralinstitutet skulle utgå den ersättning, som kollegiet kunde komma att påfordra för vaktmästarbiträde, städning, lyse och dylikt. Förhandlingar angående ersättningens storlek

vore inledda med institutet men ej avslutade och direktionen ville senare lämna uppgift om ersättningens storlek.

Delposten till övriga expenser beräknade direktionen sålunda till $(1,700 + 800 + 3,300 + 200 + 1,200 =) 7,200$ kronor.

Anslagsposten expenser skulle sålunda uppföras med $(9,500 + 7,200 =) 16,700$ kronor.

Anslagsposten till *tryckningskostnader* beräknar direktionen till *400 kronor* och anslagsposten till *»övriga utgifter»* till *4,000 kronor*. Beträffande sistnämnda anslagspost anför direktionen,

som utginge från att extramedlen i framtiden skulle inlevereras till statsverket, att direktionen på grund härav komme att sakna den reserv, som dessa inkomster utgjort. Då inkomsterna dessutom även delvis användes för utgifter, som direkt hörde samman med den affärsverksamhet, institutet genom uthyrning av lokaler bedreve, hade direktionen i omkostnadsstaten uppfört nyssnämnda anslagspost å *4,000 kronor*.

Summan av ovannämnda omkostnader utgör $(1,300 + 16,700 + 400 + 4,000 =) 22,400$ kronor.

Mot sistnämnda belopp skulle enligt direktionens förslag balanseras särskilda uppboordsmedel, beräknade till *9,500 kronor*.

I statsanslag skulle sålunda erfordras $(22,400 - 9,500 =) 12,900$ kronor.

Vad sedan angår beräkningen av reservationsanslaget till materiel, böcker m. m. framgår av direktionens skrivelse jämte därvid fogade bilagor, att direktionen för materiel beräknar ett belopp av *3,800 kronor* och för bokinköp och bokbindning ett belopp av *1,000 kronor*. Det för materiel uppförda beloppet understiger med *2,200 kronor* det för ändamålet i ovannämnda proposition nr 157 beräknade. Däremot beräknas för bokinköp och bokbindning samma belopp, som för ändamålet avsågs i propositionen nr 157.

Förevarande anslag till materiel, böcker m. m. skulle sålunda uppföras med ett belopp av $(3,800 + 1,000 =) 4,800$ kronor.

I skrivelse den 5 december 1934 har därefter *direktionen* anfört bland annat följande rörande beräkningen av förutnämnda ersättning till karolinska institutet för vaktmästarbiträde, städning, lyse och dylikt.

Karolinska institutets lärarkollegium hade fordrat ersättning i berörda hänseenden med 5 kronor per undervisningstimme. Efter denna beräkningsgrund skulle ersättningen uppgå till minst *2,750 kronor*. Lärarkollegiet hade icke lämnat någon motivering för denna beräkning.

Direktionen utginge ifrån att centralinstitutet endast hade att bestrida de verkliga merkostnader, som genom gymnastikundervisningens delvisa förläggande till karolinska institutet komme att belasta vederbörande avdelningar. Direktionen hade vid förnyad beräkning efter dessa grunder kommit till det resultatet, att ifrågavarande ersättning icke torde böra utgå med högre belopp än *1,040 kronor*.

Det av direktionen till omkostnader äskade anslaget skulle alltså kunna sänkas med (1,200 — 1,040 =) 160 kronor till 12,740 kronor.

Departement-
entschefen.

Summan av de av direktionen för omkostnader och för materiel, böcker m. m. äskade anslagen utgör (12,740 + 4,800 =) 17,540 kronor. För ändamålen hava alltså begärts anslagsmedel, som med (17,540 — 13,000 =) 4,540 kronor överstiga det belopp, som beräknades i propositionen nr 157 till 1934 års riksdag. Av ökningen belöper emellertid 1,300 kronor på rese- och traktamentsersättningar, som överflyttats till det nya omkostnadsanslaget från ovannämnda extra anslag till undervisning i idrott. Ökningen i sak uppgår sålunda till (4,540 — 1,300 =) 3,240 kronor. Den har uppstått dels därigenom, att direktionen begärt 1,040 kronor till särskilda kostnader för till karolinska institutet förlagd undervisning, 4,000 kronor till »övriga utgifter» samt 400 kronor till tryckningskostnader, dels ock på grund av att direktionen minskat de för materiel beräknade medlen med 2,200 kronor.

Beträffande förstnämnda ökningar vill jag anföra följande.

Samtliga de kostnader, som hava samband med undervisningen i idrott torde böra bestridas från det för ändamålet särskilt uppförda anslaget. De av direktionen till omkostnader beräknade medlen böra därför minskas med 1,300 kronor, vilket belopp beräknas ingå i det anslag till undervisning i idrott, varom jag gör framställning under punkt 235 i det följande.

Jag har intet att erinra mot att medel beräknas till bestridande av de utgifter, som kunna åsamkas karolinska institutet genom att en del av sjukgymnastutbildningen förlägges till karolinska institutets lokaler. Det möter svårigheter att redan nu med säkerhet avgöra vilka kostnader, som böra ersättas av gymnastiska centralinstitutet, och med vilket belopp ersättning för dessa kostnader bör utgå. Närmare kännedom härom torde erhållas först sedan samarbetet mellan karolinska institutet och gymnastiska centralinstitutet fortgått någon tid. För budgetåret 1935/1936 synes det av direktionen föreslagna beloppet om 1,040 kronor kunna godtagas.

Däremot kan jag av skäl, som torde framgå av vad jag nedan anför, icke biträda förslaget att reservera ett belopp av 4,000 kronor till »övriga utgifter».

För bestridande av tryckningskostnader beräknar jag för avrundning av anslagets slutsumma ett belopp av 360 kronor.

Jag ansluter mig till beräkningen av de för materiel, böcker m. m. erforderliga medlen och av de särskilda uppbördsmedlen.

Förevarande anslag till omkostnader skulle alltså under nästkommande budgetår disponeras sålunda:

Utgifter:	
Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor 16,900
Särskilda uppbördsmedel:	
Lokalhyror m. m.	kronor 9,500
Nettoutgift kronor 7,400	

Sistnämnda belopp, 7,400 kronor, bör äskas såsom förslagsanslag. Stat för anslagets användning torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t. Därest de särskilda uppbördsmedlen skulle överstiga det i staten upptagna beloppet, lär Kungl. Maj:t kunna medgiva, att det överskjutande beloppet må användas för bestridande av expensutgifter.

Anslaget till materiel torde under nästkommande budgetår böra fördelas sålunda:

1. Materiel	kronor 3,800
2. Inköp och bindning av litteratur	» 1,000
	Summa kronor 4,800

Sistnämnda belopp, 4,800 kronor, bör äskas såsom reservationsanslag. Stat för anslagets användning torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Därvid synet föreskrift böra lämnas, att vart och ett av de sålunda fördelade beloppen skall betraktas såsom särskilt reservationsanslag.

Summan av de båda nu av mig tillstyrkta anslagen utgör (7,400 + 4,800 =) 12,200 kronor. Vad jag föreslagit innebär en anslagsminskning med 800 kronor i förhållande till de i förutnämnda proposition nr 157, under förutsättning av fullt genomförd omorganisation, för ändamålen beräknade medlen. I jämförelse med de under innevarande budgetår utgående anslagsmedlen innebära mina förslag under denna punkt en anslagsminskning med 400 kronor.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 7,400;

dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag

av kronor 4,800.

[234.] 4. **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier, reservationsanslag.** Till stipendier åt elever utgår enligt den nu gällande staten för gymnastiska centralinstitutet ett belopp av 2,000 kronor.

I Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition nr 157 till 1934 års riksdag beräknades för förevarande ändamål efter fullt genomförd omorganisation ett belopp av 3,000 kronor vara erforderligt. Vid min anmälan av denna fråga anförde jag, att jag med hänsyn till indragningen av resestipendier vid andra statliga institutioner icke ansåge mig kunna förorda ett av direktionen framlagt förslag om beräkande av 1,000 kronor till resestipendier åt lärare.

Riksdagen hade intet att erinra häremot.

Direktionen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 hemställt, att förevarande anslag måtte uppföras med ett belopp av 4,000 kronor, varav 1,000 kronor till resestipendier åt lärare.

Departement-
mentschefen.

Jag har icke ansett mig kunna framlägga förslag om beräkning av medel till resestipendier vid vissa andra läroanstalter och kan ej heller tillstyrka, att medel för nämnda ändamål beräknas vid gymnastiska centralinstitutet. Förevarande anslag torde därför böra avses allenast för stipendier åt elever och uppföras med ett belopp av 3,000 kronor. Detta innebär en ökning med 1,000 kronor i förhållande till motsvarande belopp under innevarande budgetår.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 3,000.

[235.] 5. **Gymnastiska centralinstitutet: Undervisning i idrott.**

Under innevarande budgetår är i riksstaten under åttionde huvudtiteln, såsom av det föregående framgår, för ifrågavarande ändamål uppfört ett extra anslag å 2,200 kronor.

I Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition nr 157 till 1934 års riksdag och riksdagens förutberörda skrivelse nr 269 beräknades för samma ändamål, efter fullt genomförd omorganisation av gymnastiska centralinstitutet, ett belopp av 5,500 kronor.

Direktionen har i sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1934 för ändamålet för nästkommande budgetår beräknat ett belopp av 4,500 kronor. Minskningen med 1,000 kronor i förhållande till det vid 1934 års riksdag beräknade beloppet har föranletts därigenom, att vissa kostnader för resor till Jämtland etc. beräknats under förslagsanslaget till omkostnader, anslagsposten rese- och traktamentsersättning.

Departement-
mentschefen.

Under punkten 233 här ovan har jag framhållit, att samtliga de kostnader, som hava samband med ifrågavarande undervisning i idrott, böra bestridas från förevarande anslag. Det bör alltså uppföras med det av Kungl. Maj:t och 1934 års riksdag beräknade beloppet av 5,500 kronor. I det föregående har jag av samma skäl vidtagit minskning i det av *direktionen* beräknade anslaget till omkostnader.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen